

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
**ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ**

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
ΒΡΟΥΣΙΑ ΒΙΡΓΙΝΙΑ
ΤΣΟΡΤΑΝΙΔΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
Δρ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΥΣΗ

Πάτρα Ιανουάριος 2011

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Οι άνθρωποι που βοήθησαν στο να ολοκληρωθεί αυτή η εργασία ήταν ιδιαίτερα σημαντικοί και καθοριστικοί καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της. Συγκεκριμένα αποδίδουμε ευχαριστίες:

Το Τμήμα Κοινωνικής Εργασία και την βιβλιοθήκη του Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών τα οποία υπήρξαν σημαντικά στην αναζήτηση της κατάλληλης βιβλιογραφίας.

Την Νομική βιβλιοθήκη του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης για την αναζήτηση βιβλίων και επιστημονικών εγγράφων.

Τον Γεώργιο Νούσκαλη δικηγόρος και επίκουρος καθηγητής στο τμήμα της Νομικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ο οποίος με τις ειδικές γνώσεις και συμβουλές μας βοήθησε να ολοκληρωθεί η εργασία.

Τις Επίσημες Εφημερίδες και το υλικό της Ελληνικής Κυβέρνησης της Αστυνομίας που μας εφοδίασαν με έγκυρη παροχή πληροφοριών κατά τη διάρκεια συγγραφής της εργασίας.

Την επόπτρια μας Χρυσή Καλπίνη – Παπαδοπούλου η οποία με την συνεργασία και συμβουλές μας βοήθησε

Τις Επίσημε Φιλανθρωπικές, μη κερδοσκοπικές Οργανώσεις που μέσα από την προσπάθεια καταπολέμησης περιστατικών παιδικής εκμετάλλευσης μας βοήθησαν στην διεξαγωγή της εργασίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρακάτω εργασία προσανατολίζεται προς ορισμένες κατευθύνσεις, οι οποίες αλληλοσυνδέονται και παράλληλα αποτελούν συνιστώσες των σημερινών προκλήσεων που συναντούν οι καταναλωτές, η πολιτεία και η νομοθετική εξουσία καθώς και οι άμεσα εμπλεκόμενοι <<πρωταγωνιστές>> της βιομηχανίας του σεξ. Επιπρόσθετα διαμέσου της παράθεσης θέσεων και αντιθέσεων, διλημμάτων και κριτικής επιχειρεί να προβάλει τις πολλαπλές διαστάσεις του θέματος του εμπορικού συμπλέγματος του σεξ αναπόσπαστο μέρος του οποίου είναι η παιδική πορνογραφία. Προς αυτήν την κατεύθυνση βεβαίως έχουν συντελέσει οι εξελίξεις της τεχνολογίας, η οποία προκαλεί κινδύνους που άρρηκτα συνδέονται με την παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο, οι διαδικασίες παγκοσμιοποίησης καθώς και η κινητικότητα και οι συναλλαγές ανθρώπων αγαθών και υπηρεσιών. Πιο ειδικά στην έννοια της παιδικής πορνογραφίας είθισται να αποδίδεται η ολοένα και αυξανόμενη παρουσία των διαμεσολαβούντων σεξουαλικών αναπαραστάσεων στη δημόσια σφαίρα. Αυτό το φαινόμενο θεωρείται από την ακαδημαϊκή ανάλυση ότι συντελεί στην επανατοποθέτηση της σεξουαλικής κοινωνικοποίησης μέσω της εγχάραξης στοιχείων από την κουλτούρα της κοινωνίας του θεάματος. Επισημαίνεται η απουσία πολιτικών αποτροπής, καθώς και ο αποσπασματικός και ποινικός χαρακτήρας της υπάρχουσας νομοθεσίας παρατηρώντας συγχρόνως την ελλιπή πληροφόρηση της κοινωνίας για την παιδική πορνογραφία. Οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης είναι πολύ σοβαρές επηρεάζουν πολλούς τομείς της ζωής του ατόμου και διατηρούνται για μια ολόκληρη ζωή. Η ψυχοθεραπεία είναι πολύτιμη για την αποκατάσταση της ανείπωτης ψυχικής βλάβης που έχουν υποστεί τα άτομα αυτά.

ABSTRACT

The following essay is orientated towards certain directions that are interconnected and at the same time are components of the current challenges faced by consumers, the state and the legislature and the directly involved 'protagonists' of the sex industry. Additionally, through exposition of positions and contradictions, dilemmas and criticism it attempts to pose the multiple dimensions of complex trade issues of sex, an integral part of which is child pornography. In this direction certainly has helped the evolution of technology which causes risks that are associated with child pornography on the internet, the processes of globalization, the mobility and the exchanges of people, goods and services. Specifically, the ever increasing presence of sexual representations in the public sphere is attributed to the concept of child pornography. This phenomenon is considered by the academic analysis that contributes to the restating of sexual socialization through the data from the culture of the society of the spectacle. The lack of political deterrence as well as the fragmentary and punitive character of the existing criminal law is highlighted noticing simultaneously the lack of information of society for the child pornography. The long term effects of child sexual abuse are grave and affect many areas of one's life and kept for a lifetime. Psychotherapy is valuable for the restoration of untold mental damage that these people have suffered.

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ

«Πορνογραφία ανηλίκων; Μα! Που ζούμε; Τι είναι αυτά που λες; Γίνονται αυτά τα πράγματα σήμερα; Αυτό είναι φρίκη!».» Αντιδράσεις άγνοιας.

«Ναι γίνονται αλλά έξω όχι στην Ελλάδα! Είναι φρικτό, αλλά μακριά από μας!».» Αντιδράσεις άγνοιας.

«Ε! τι να κάμουμε εμείς; Ας προσέχουν αυτά τα παιδιά. Ας ενεργήσουν οι αρχές. Ποιος από μας θα τα βάλει με τα κυκλώματα, αυτά;» Αντιδράσεις αδιαφορίας.

Πολλές άλλες ακόμη αντιδράσεις θα συνεντίσετε εάν πείτε και εσείς σε κάποιους από τους ανθρώπους του περιβάλλοντος σας, τους συγγενείς και τους φίλους σας, ότι υπάρχουν άνθρωποι που διαπράττουν ηλεκτρονικά εγκλήματα. Ακούγεται εξωπραγματικό στις δικές μας ανεπτυγμένες κοινωνίες, σαν να βγήκε από Αμερικάνικη αστυνομική ταινία. Κάπως έτσι αντιδράσαμε και εμείς, όταν το ακούσαμε για πρώτη φορά και έτσι αποφασίσαμε να το μελετήσουμε.

Ολοκληρώνοντας λοιπόν τη φοίτηση μας στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πατρών, είχαμε την υποχρέωση να αναλάβουμε την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας. Τα θέματα που προσφέρονταν ήταν πολλά, λίγα όμως άγγιζαν έντονα, ιδιαίτερες κοινωνικές πτυχές. Σημαντικό ρόλο στην επιλογή του θέματος, είχε η επικαιρότητα, μίας και με το πέρασμα των χρόνων ακούμε όλο και πιο συχνά για φαινόμενα παιδικής πορνογραφίας.

Κατά τη διάρκεια της φοίτησης μας, κατανοήσαμε το σημαντικό ρόλο του κοινωνικού λειτουργού σε σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα, όπως είναι στη συγκεκριμένη περίπτωση το φαινόμενο της παιδικής πορνογραφίας και επιθυμούσαμε να ενημερωθούμε ακόμη περισσότερο γι αυτήν την παγκόσμια μάστιγα και όλοι μαζί να πατάξουμε την βιωσιμότητα της παιδικής κακοποίησης που καταστρέφει τις ζωές αθώων παιδιών.

Η παιδική πορνογραφία είναι δουλεία του μέλλοντος για τον κόσμο του εγκλήματος και είναι στο χέρι μας να αποτρέψουμε και να χαλάσουμε τα σχέδια αυτά. Όσο υπάρχει η ζήτηση θα υπάρχει και η προσφορά. Είναι χρέος και υποχρέωση και πρέπει να γίνει ανάγκη όλων μας να ενημερωθούμε και να ενημερώσουμε με τη σειρά μας και να βοηθήσουμε τα θύματα που στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι τα παιδιά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ.....	i
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ.....	iv
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	viii
ΣΚΟΠΟΣ	x
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ.....	1
1.1 Ιστορική αναδρομή της παιδικής κακοποίησης.....	1
1.2 Σεξουαλικότητα.....	1
1.2.1 Παιδοφιλία- Παιδεραστία	2
1.2.2 Παιδική κακοποίηση	3
1.2.3 Παιδική Πορνεία	4
1.2.4 Trafficking- Σεξουαλικός Τουρισμός	4
1.3. Παιδική πορνογραφία και παιδοφιλία ως παγκόσμιο φαινόμενο.....	5
1.3.1 Παιδοφιλία και παιδική πορνογραφία - κοινωνικά φαινόμενα της σύγχρονης εποχής.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	12
2.1 Χαρακτηριστικά παιδικής ηλικίας	12
2.2 Παιδική σεξουαλικότητα.....	14
2.3 Παιδική σεξουαλική αγωγή	16
2.4 Χαρακτηριστικά εφηβικής ηλικίας	16
2.5 Εφηβική σεξουαλικότητα.....	17
2.6 Εφηβική σεξουαλική αγωγή.....	18
2.7 Επίλογος.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ.....	20

3.1. Ηλεκτρονικό έγκλημα	20
3.1.1 Μορφές Ηλεκτρονικού Εγκλήματος.....	21
3.1.2. Χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού εγκλήματος.....	25
3.2 Πορνογραφία (γενικές παρατηρήσεις)	26
3.3 Πορνογραφία Ανηλίκων	27
3.4. Πορνογραφία μέσω διαδικτύου	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΘΥΤΗΣ- ΘΥΜΑ.....	37
4.1. Χαρακτηριστικά θύτη – θύματος.....	37
4.2 Χαρακτηριστικά θύτη	37
4.3 Χαρακτηριστικά θύματος.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ..	45
5.1 Σωματικές-φυσιολογικές επιπτώσεις.....	45
5.2. Ψυχολογικές επιπτώσεις	45
5.3 Ψυχοσωματικές επιπτώσεις.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ- ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	50
6.1 Διεθνής Σύμβαση	50
6.2 Ελληνική νομοθεσία.....	55
6.3 Χρήση κλιμάκων.....	55
6.4 Εκτίμηση και θεραπεία των δραστών.....	56
6.5 Θεραπευτική παρέμβαση στα παιδιά.....	58
6.6 Ο ρόλος και το έργο του κοινωνικού λειτουργού απέναντι στο σεξουαλικά κακοποιημένο παιδί.....	59
6.7 Τρόποι αντιμετώπισης.....	62
6.8 Μέτρα πρόληψης της πορνογραφίας ανηλίκων.....	64
6.9 Φορείς Υποστηρίξεις Κακοποιημένων Παιδιών.....	66

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	68
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην σημερινή εποχή η διάδοση και επιρροή της πορνογραφίας είναι μεγαλύτερη όσο ποτέ άλλοτε. Το διαδίκτυο και η αναρίθμητοι πλέον τηλεοπτικοί σταθμοί που προσφέρουν είτε δωρεάν είτε με πληρωμή κάθε μορφής πορνογραφικό υλικό βρίσκονται πολύ κοντά σε όλους τους ανθρώπους. Το διαδίκτυο αποτελεί σήμερα αναπόσπαστο μέρος της ζωής τους και ο αριθμός των ιστοσελίδων έχει γνωρίσει τεράστια αύξηση τα τελευταία χρόνια. Παράλληλα όμως έχουν αυξηθεί και τα κρούσματα παιδικής πορνογραφίας μέσω του διαδικτύου (Σωτήρχου, 2007).

Οι σύγχρονες τεχνολογίες επιτρέπουν τόσο σε ενήλικες όσο και σε παιδιά και σε εφήβους, μια εξαιρετικά εύκολη πρόσβαση σε πορνογραφικές φωτογραφίες, ταινίες ή κείμενα οποιαδήποτε ώρα ή μέρα. Το πρόβλημα γίνεται ακόμα σοβαρότερο από το γεγονός ότι όλα αυτά μπορούν να γίνουν με μεγάλη ευκολία και συστηματικά από το σπίτι χωρίς να γίνεται εύκολα αντιληπτό από τους άλλους (Σωτήρχου, 2007).

Παλαιότερα η πορνογραφία ήταν περιορισμένη. Εκτός από έντυπο υλικό που η πρόσβαση σε αυτό δεν ήταν εύκολη, ιδιαίτερα για παιδιά, υπήρχαν στους κινηματογράφους σχετικού περιεχομένου ταινίες όπου τόσο η πρόσβαση όσο και το περιεχόμενό τους υπόκειντο σε έλεγχο. Σήμερα η ποιότητα του περιεχομένου που προβάλλεται στους πορνογραφικούς διαδικτυακούς τόπους, είναι συχνά επικίνδυνη. Συχνά προβάλλονται στρεβλωμένες παθολογικές συμπεριφορές και ανεπίτρεπτες σεξουαλικές καταστάσεις όπως η παιδεραστία και άλλες κοινωνικά μη αποδεκτές φαντασιώσεις. (Erple-Waigel, 1999)

Διαπιστώνεται ότι η νέα αυτή κατάσταση είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Επηρεάζει σήμερα ένα τεράστιο αριθμό ανθρώπων τροποποιεί αντιλήψεις και δίνει λανθασμένα μηνύματα σε ανηλίκους και ενηλίκους. Το μέγεθος αυτού του υλικού παραμένει άγνωστο καθώς καθημερινά εντοπίζονται από τις αρχές νέα στοιχεία. Με την προβολή και διακίνηση πορνογραφικού υλικού γίνεται προσβολή της ιδιωτικής ζωής και της ελευθερίας του ατόμου. (Erple-Waigel, 1999)

Όσο το φαινόμενο γίνεται εντονότερο τόσο η πολιτεία αρχίζει να αντιλαμβάνεται τα κοινωνικά και ψυχολογικά προβλήματα που συνεχίζουν να δημιουργούνται και να συσσωρεύονται διαχρονικά λόγω της πρόσφατης εκπληκτικής εξάπλωσης της πορνογραφίας. Μερικά από τα κύρια στοιχεία που έχουν επισημανθεί μέχρι σήμερα από πληθώρα ερευνών για το ζήτημα της πορνογραφίας είναι η στρέβλωση της αντίληψης για τις ανθρώπινες σχέσεις και τη σεξουαλικότητα, ο εθισμός στη πορνογραφία, η διατάραξη σχέσεων σε ένα ζευγάρι, η αδυναμία δημιουργίας φυσιολογικής σχέσης και οι έντονες επιδράσεις της πορνογραφίας σε παιδιά και εφήβους (Erple-Waigel, 1999)

Σύμφωνα με τον Finkeihor, (2008, σ.37) αρμόδιο επίτροπο για θέματα δικαιοσύνης, «Ο αριθμός των ιστοσελίδων με υλικό παιδικής πορνογραφίας έχει αυξηθεί κατά 1500% την περίοδο 1997 ως 2005»

Όπως διαπιστώνεται η νέα αυτή κατάσταση επιβάλλει την άμεση παρέμβαση της πολιτείας για τη μείωση, αν όχι εξάλειψη, τέτοιων φαινομένων. Η αδυναμία του

εθνικού ποινικού δικαίου, του συστήματος απονομής δικαιοσύνης, στην πρόληψη και την καταστολή των σχετικών εγκλημάτων όπως και ο τρόπος που η κοινωνία αντιλαμβάνεται το πρόβλημα αντί να εμποδίζουν την εξάπλωση της πορνογραφίας, την ενισχύουν. Το μέγεθος του προβλήματος είναι τεράστιο αν συμπεριληφθεί εκτός από το ηθικό, ψυχολογικό, και κοινωνικό τομέα, και τον οικονομικό, μιας και τα κέρδη από αυτές τις δραστηριότητες είναι ανυπολόγιστα. Τόσο η πολιτεία όσο και οι πολίτες οφείλουν να αναλάβουν ενεργό δράση, υιοθετώντας έτσι μια νέα στάση ζωής. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται συνεννόηση και εκπόνηση μιας αναλυτικής και αποτελεσματικής στρατηγικής αντιμετώπισης (Erple-Waigel, 1999).

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη των μορφών παιδικής κακοποίησης και ιδιαίτερα της παιδικής πορνογραφίας, η ύπαρξη της ως μορφή ηλεκτρονικού εγκλήματος και οι διαστάσεις που έχει πάρει τα τελευταία χρόνια. Για να επιτύχει το σκοπό αυτό, θα παρουσιαστούν αναλυτικά οι μορφές κακοποίησης και εκμετάλλευσης που σχετίζονται με τις συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες, με ιδιαίτερη έμφαση στην παιδική πορνογραφία και τις επιπτώσεις της, παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της παιδικής και εφηβικής ηλικίας και της παιδικής και εφηβικής σεξουαλικότητας. Επιπλέον γίνεται μια αναφορά για τους ανθρώπους που συνήθως βρίσκονται να εμπλέκονται στα περιστατικά παιδικής κακοποίησης. Τέλος, εξετάζεται η νομοθεσία που αφορά τα δικαιώματα του παιδιού και συγκεκριμένα την παιδική πορνογραφία, και γίνεται διεξοδική αναφορά στους τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου.

Ιδιαίτερα στόχοι της μελέτης αυτής είναι:

1. Η ανάλυση του προβλήματος της παιδικής κακοποίησης και ιδιαίτερα της παιδικής πορνογραφίας
2. Η ανάλυση των χαρακτηριστικών της παιδικής πορνογραφίας
3. Η διερεύνηση των μορφών και των χαρακτηριστικών του ηλεκτρονικού εγκλήματος
4. Η διερεύνηση των σεξουαλικών παρακλήσεων που οδηγούν στην παιδική πορνογραφία
5. Η καταγραφή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του δράστη.
6. Η αναφορά στους τρόπους αντιμετώπισης.
7. Η αναφορά στον ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ

1.1 Ιστορική αναδρομή της παιδικής κακοποίησης

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή της παρούσης εργασίας, η παιδική πορνογραφία ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία της παιδικής κακοποίησης. Με σκοπό να γίνει καλύτερα κατανοητή η έννοια της παιδικής κακοποίησης, στην οποία υπάγεται η παιδική πορνογραφία, θα παρουσιαστεί στο κεφάλαιο αυτό η έννοια της παιδικής κακοποίησης, καθώς και τα συχνότερα αναφερόμενα στη βιβλιογραφία είδη της.

Η παιδική κακοποίηση, συνδέεται μεν με πολιτισμικούς και κοινωνικούς παράγοντες, με τα εκάστοτε πρότυπα της κοινωνίας και τους σύγχρονους τρόπους ανατροφής, πειθαρχίας και συμπεριφοράς, αλλά δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Στην αρχαιότητα εμφανίστηκαν φαινόμενα όπως θυσίας παιδιών για τον εξευμενισμό των Θεών, θανάτωσης παιδιών από βασιλιάδες για αποφυγή διανομής του κλήρου, θρησκευτικών τελετών που περιλάμβαναν σεξουαλική επαφή ανάμεσα σε ενήλικες και παιδιά (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, 1987). Ενώ αργότερα στους προχριστιανικούς χρόνους, η τύχη των παιδιών εξαρτάτο καθαρά από τη διάθεση του πατέρα τους, ο οποίος τη στιγμή της γέννησής τους αποφάσιζε αν θα ζήσουν ή θα πεθάνουν. Επίσης, κατά το Αρχαίο Γερμανικό Δίκαιο, ο πατέρας διατηρούσε το δικαίωμα πώλησης των παιδιών του, μέχρι να παντρευτούν (Γαβριηλίδης, 1975).

Η μεταχείριση των ανήλικων τέκνων μεταβλήθηκε σημαντικά με την χριστιανική διδασκαλία, η οποία προσέδωσε αξία στο παιδί και τους αδυνάτους, ενώ επίσης σημαντική βελτίωση στα δικαιώματα του παιδιού φέρνουν οι ανθρωπιστικές ιδέες που διακινούνται κατά τη διάρκεια της αναγέννησης, οι οποίες καταστέλλουν την κακομεταχείριση των παιδιών (Κοσμόπουλος, 2006).

Το 1960 ο Henry Kempe, παιδίατρος στις Ηνωμένες Πολιτείες, εισήγαγε τον όρο «Battered Child Syndrome», δηλαδή το σύνδρομο του κακοποιημένου παιδιού και η κακοποίηση του παιδιού αντιμετωπίζεται πλέον ως κοινωνικό πρόβλημα, άξιο μέριμνας και αντιμετώπισης (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, 1987, σ.22)

Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα δεν υπάρχει νομοθετική ρύθμιση για την προστασία των ανήλικων ενώ ήδη από το 1849 υπάρχει ο πρώτος νόμος για την προστασία των ζώων στη Μ. Βρετανία. (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, 1999, σ.31)

1.2 Σεξουαλικότητα

Με τον όρο σεξουαλικότητα εννοείται το σύνολο των φαινομένων που αναφέρονται στο σεξουαλικό ένστικτο και στην ικανοποίησή του. Η σεξουαλικότητα είναι μία σημαντική διάσταση της ανθρώπινης προσωπικότητας και είναι αδιάσπαστα συνυφασμένη μέσα στον ιστό της ανθρώπινης ύπαρξης. Σεξουαλικότητα είναι η

σχέση του ατόμου με την ερωτική επιθυμία και τις συμπεριφορές που επιλέγει για την ικανοποίηση αυτής της επιθυμίας (Αντωνοπούλου, 1999,σ.17)

Σεξουαλικότητα είναι η ενέργεια που ωθεί τους ανθρώπους να βρουν αγάπη, επαφή, ζεστασιά, οικειότητα και εκφράζεται με τον τρόπο που νιώθουν κινούνται αγγίζουν τους άλλους και οι άλλοι τους αγγίζουν. Η σεξουαλικότητα επηρεάζει τις σκέψεις των ανθρώπων, τα αισθήματα, τις πράξεις και τις σχέσεις και κατά συνέπεια την πνευματική και σωματική τους υγεία. Εφόσον η Υγεία αποτελεί Θεμελιώδες Ανθρώπινο Δικαίωμα τότε και η Σεξουαλική Υγεία είναι βασικό ανθρώπινο δικαίωμα Η σεξουαλική υγεία αποτελεί σημαντική παράμετρο της ποιότητας ζωής και της υποκειμενικής αντίληψης του 'ευ ζην' (Κούτσι, 1992).

Εντούτοις, όπως θα συζητηθεί αργότερα, παρόλο που η σεξουαλικότητα είναι ανθρώπινο δικαίωμα, μπορεί να μετατραπεί σε έγκλημα που διώκεται όταν κινηθεί προς την καταπάτηση των δικαιωμάτων των άλλων, δηλαδή όταν επιδιωχθεί να ικανοποιηθεί η σεξουαλικότητα του ατόμου χωρίς την έγκριση του δεύτερου μέρους, ή όταν το δεύτερο μέρος της ικανοποίησης εντάσσεται σε ανήλικο ή αδύναμο για ποικίλους παράγοντες πληθυσμό (Αντωνοπούλου, 1999).

1.2.1 Παιδοφιλία- Παιδεραστία

Η λέξη παιδοφιλία (pedophilia) προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις «παιδί» και «φίλος» και ενώ αναφέρεται στην κατάσταση κατά την οποία κάποιος είναι φίλος ενός παιδιού, αποτελεί συνώνυμο του «εραστή» (μεταφορικά και κυριολεκτικά σε περίπτωση παιδεραστικής δράσης) (Τεργόπουλος - Φυτράκης, 1997).

Ο όρος «παιδοφιλία» ορίστηκε για πρώτη φορά επιστημονικά το 1886 από τον Βιεννέζο ψυχίατρο Richard von Krafft-ebing ο οποίος ανέφερε ότι αυτή χαρακτηρίζεται από εκδήλωση ομοφυλοφίλου ενδιαφέροντος προς τα παιδιά είτε της προεφηβικής είτε κατά την έναρξη της εφηβικής ηλικίας, απευθύνεται αποκλειστικός ή κυρίως προς τα παιδιά και το ενδιαφέρον διατηρείται σταθερό με την παρέλευση του χρόνου (Δημόπουλος, 2006).

Παιδοφιλία, ονομάζεται η ερωτική έλξη και οι ερωτικές δραστηριότητες ενός ενήλικα για παιδιά που δεν έχουν φτάσει ακόμα την ηλικία της εφηβείας. Όταν η έλξη αυτή οδηγεί σε ερωτική πράξη του ενήλικα προς ένα παιδί, τότε γίνεται λόγος πλέον για παιδεραστία. Ο όρος παιδοφιλία περιγράφει τη διαταραχή που περιλαμβάνει έντονες και επαναλαμβανόμενες ερωτικές τάσεις και ερωτικές φαντασιώσεις ερωτικής δραστηριότητας για ένα παιδί που δεν έχει φτάσει ακόμα στην ηλικία της εφηβείας. Το αντικείμενο της ερωτικής έλξης για κάποιον με αυτή τη διαταραχή είναι πολύ συγκεκριμένο, π.χ. κορίτσια από 8 και 10 ετών. Η παιδοφιλική συμπεριφορά μπορεί να πάρει ποικίλες μορφές, συμπεριλαμβάνοντας επίδειξη των γεννητικών οργάνων του ατόμου στο παιδί, φιλία, αγκαλιές στο παιδί με ερωτικό τρόπο, άγγιγμα των γεννητικών οργάνων του παιδιού, υποχρέωση του παιδιού να αγγίξει τα γεννητικά όργανα του ατόμου ή προσπάθεια για ερωτική πράξη ή ερωτική πράξη με το παιδί.(Zaragoza, 1995, pp. 621-622).

1.2.2 Παιδική κακοποίηση

Με τον όρο σωματική κακοποίηση νοείται «η οποιαδήποτε και καθ' οιονδήποτε τρόπο διατάραξη της ανατομικής ακεραιότητας των ιστών του σώματος του παιδιού κι οποιοδήποτε κατάσταση είναι αποτέλεσμα μη τυχαίας δυσμενούς επίδρασης εξωγενούς παράγοντα (φύσης μηχανικής, φυσικής ή χημικής) ή αποτέλεσμα στέρησης ενός παράγοντα απαραίτητου για τη ζωή» (Παπαπαυλού, 2006, σ.37).

Το πρόβλημα της παιδικής σωματικής κακοποίησης, είναι δύσκολο να οριστεί με σαφήνεια, λόγω των διαφορών που υπάρχουν στις συνήθειες και στις στάσεις των ανθρώπων όσον αφορά στην ανατροφή των παιδιών στις διάφορες χώρες. Δυστυχώς, η σωματική τιμωρία αποτελεί συνηθισμένη και αποδεκτή τακτική για την πειθαρχία των παιδιών σε αρκετές χώρες και μάλιστα είναι ιδιαίτερα γνωστή και στην. Συχνά η σωματική κακοποίηση μπορεί να συνυπάρχει με τη σεξουαλική κακοποίηση. Με τον όρο σεξουαλική κακοποίηση, εννοούνται όλες οι σεξουαλικές σχέσεις, ολοκληρωμένες η όχι, με ή χωρίς φυσική σωματική βία, που συμβαίνουν ανάμεσα σε ένα παιδί και έναν οποιοδήποτε ενήλικα (Καλλινικάκη, 1997), δηλαδή τη συμμετοχή ή έκθεση παιδιών και εφήβων σε πράξεις με σεξουαλικό περιεχόμενο που υποκινούνται από κάποιον ενήλικα σε σχέση φροντίδας με το παιδί με σκοπό τη σεξουαλική του διέγερση ή ικανοποίηση (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1998α, σ.20). Σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές, σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να υπάρξει ακόμη κι αν απουσιάζει το στοιχείο της ενήλικης διέγερσης, για παράδειγμα όταν ένα παιδί 7 χρονών παρακολουθεί τη σεξουαλική πράξη των γονιών του από αμέλεια αυτών να τηρήσουν διακριτικότητα (Καλλινικάκη, 1997, σ.25)

Συμφώνα με τους Cupit- Swenson & Ezzell, (2000) η σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών, χαρακτηρίζεται από σωματική, λεκτική και οπτική βία και περιλαμβάνει σεξουαλικά αγγίγματα, δειξίδωση, έκθεση των παιδιών σε σεξουαλικές δραστηριότητες που δεν συνάδουν με την ηλικία και την ανάπτυξη τους καθώς και έκθεση των παιδιών σε πορνογραφικές ταινίες ή φωτογραφίες (Κατωπόδη, 2005).

Επίσημα και αντικειμενικά δεδομένα για τη συχνότητα των περιστατικών είναι δύσκολο να υπάρξουν, καθώς δεν υπάρχει ένα σύστημα καταγραφής των περιστατικών στην Ελλάδα, ενώ επιπλέον καλύπτονται από ένα μανδύα μυστικότητας εξαιτίας της φύσης τους και στην πλειονότητα των περιπτώσεων δεν αποκαλύπτονται (Παπανικολάου, 1994).

Με τον όρο «κακοποίηση- παραμέληση παιδιών», εννοείται ότι τα άτομα που έχουν αναλάβει τη φροντίδα του παιδιού, προκαλούν με τις ενεργητικές ή παθητικές ενέργειές τους σωματικές κακώσεις στο παιδί ή συνθήκες στέρησης, τέτοιες, ώστε να εμποδίζεται ή να κινδυνεύει η ομαλή σωματική, ψυχική, συναισθηματική και νοητική του εξέλιξη και να δυσχεραίνεται η προσαρμογή του στο κοινωνικό περιβάλλον (Τσιάντης, 1991, σ. 95). Η παραμέληση μπορεί να είναι σωματική και συναισθηματική. Παραμέληση αποτελεί, τη στέρηση του παιδιού από τις βασικές και απαραίτητες προϋποθέσεις ασφαλούς και υγιούς ανάπτυξής του, όπως το καθαρό και υγιεινό σπιτικό, η τροφή και η ένδυση, η ιατρική περίθαλψη και η εκπαίδευση (Κατωπόδη, 2005).

Τέλος, ένα ακόμα είδος κακοποίησης του παιδιού αποτελεί η εκμετάλλευση αυτού από τον κηδεμόνα του ή άλλο ενήλικα, η οποία αφορά κάθε ενέργεια ή με κάθε

τρόπο τη χρησιμοποίηση του παιδιού με σκοπό να αποκομίσει οφέλη ο ενήλικας που το χρησιμοποιεί (Μαστρογαβράκη-Τσίτσου, 1996).

Η Βαλάσση-Αδάμ (1991), επισημαίνει τέσσερις ακόμα «νέες» μορφές κακοποίησης, οι οποίες αφορούν την έκθεση του παιδιού σε περιστατικά ή αναπαραστάσεις βίας, χωρίς αυτό να συμμετέχει σε αυτά (το σύνδρομο του «αμέτοχου θεατή»), την επινόηση ιατρικών συμπτωμάτων που παρουσιάζει το παιδί, από τους γονείς (σύνδρομο Munchausen δι' αντιπροσώπου), τη χορήγηση μεγάλων δόσεων και αχρείαστων φαρμάκων στο παιδί (μη τυχαία δηλητηρίαση) και τέλος την κύηση κάτω από δυσμενείς συνθήκες ή την κακομεταχείριση του παιδιού κατά τα πρώτα στάδια της ζωής του (κακοποίηση εμβρύου).

1.2.3 Παιδική Πορνεία

Η παιδική πορνεία είναι μια μορφή εμπορικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών στην οποία ένα παιδί εκτελεί τις υπηρεσίες της πορνείας, για οικονομικό όφελος. Ο όρος χρησιμοποιείται συχνά για να περιγράψει την πορνεία των προεφήβων ή εφήβων, αλλά εντούτοις στους νομικούς ορισμούς, ο όρος αναφέρεται συνήθως στην πορνεία από έναν ανήλικο και συνηθέστερα ενός προσώπου νεώτερου από 18 ετών. Ο όρος παιδική πορνεία χρησιμοποιείται μερικές φορές για να περιγράψει την ευρύτερη έννοια της εμπορικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών. Είναι συνήθως αποτέλεσμα κοινωνικών δομών και ευπαθών καταστάσεων (για παράδειγμα οικονομική ανέχεια οικογένειας, ύπαρξη γονέων οι οποίοι δε θέλουν ή δε μπορούν να μεριμνήσουν για τα παιδιά τους, παιδιά που έχουν φύγει από το σπίτι, παιδιά που είναι ορφανά), τις οποίες εκμεταλλεύονται μεσάζοντες πράκτορες για δικό τους όφελος (Tang, 1999).

1.2.4 Trafficking- Σεξουαλικός Τουρισμός

Ο παιδικός σεξουαλικός τουρισμός είναι η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών από άτομα που ταξιδεύουν από τη χώρα διαμονής τους σε διαφορετικό προορισμό και εκεί πραγματοποιούν σεξουαλική επαφή με παιδιά. Οι τουρίστες παιδικού σεξουαλικού τουρισμού μπορεί να ταξιδεύουν εγχώρια ή διεθνώς. Ο σεξουαλικός τουρισμός είναι ένα νέο φαινόμενο, που οφείλεται εν μέρει στη θεαματική ανάπτυξη των εναέριων κυρίως μεταφορών και στη συνακόλουθη αύξηση του αριθμού των τουριστών (Krrt - Ebing, 1965).

1.2.5 Σεξουαλική δολοφονία

Σεξουαλική δολοφονία ονομάζεται η ανθρωποκτονία με σκοπό την ερωτική ικανοποίηση. Οι σεξουαλικοί δολοφόνοι διεγείρονται σεξουαλικά και ικανοποιούνται με το βίαιο θάνατο ενός ατόμου κατά τη διάρκεια ή μετά τη σεξουαλική επαφή, και δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο η ικανοποίηση αυτή να πραγματοποιείται με τη δολοφονία ανήλικων ατόμων. Συνήθως αυτός ο τύπος εγκλήματος πραγματοποιείται είτε με τη δολοφονία κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής επαφής ή/και με τον ακρωτηριασμό των σεξουαλικών οργάνων του θύματος. Ο όρος χρησιμοποιείται επίσης για να αναφερθεί σε ένα άτομο που διεγείρεται σεξουαλικά με την ιδέα ή με την πράξη της δολοφονίας, ακόμα και αν δεν την πραγματοποιήσει ο ίδιος, ή ακόμα κι αν η ίδια η δολοφονία δεν περιλαμβάνει το γεννητικό ακρωτηριασμό ή άλλα χαρακτηριστικά (Νούσκαλης, 2006).

Οι περισσότερες περιπτώσεις της σεξουαλικής δολοφονίας πραγματοποιούνται από αρσενικούς δράστες (Νούσκαλης, 2006).

1.3. Παιδική πορνογραφία και παιδοφιλία ως παγκόσμιο φαινόμενο

Η εμφάνιση και επικράτηση διαφόρων φαινομένων όπως η παιδική πορνογραφία και η παιδική σεξουαλική κακοποίηση στις περισσότερες χώρες του κόσμου, θα μπορούσε να πει κανείς ότι είχε και ως αποτέλεσμα να μελετηθούν και να αναλυθούν εκτενέστερα τέτοιες δραστηριότητες ώστε να διερευνηθεί η συχνότητά τους. Αυτό αποδεικνύεται καλύτερα με στατιστικές μελέτες καθώς και ποσοστά που αποδεικνύουν ότι υπάρχει μια απότομη και ανησυχητική αύξηση του φαινομένου σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου.

Σύμφωνα με την Α. Κατωπόδη (2005 σ.32), η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση των παιδιών παίρνει ολοένα και μεγαλύτερες διαστάσεις και πλέον δεν είναι πρόβλημα που αφορά αποκλειστικά αναπτυσσόμενες χώρες στην Ασία και την Αφρική. Για παράδειγμα, η τραγωδία που αποκαλύφθηκε το 1996 στο Βέλγιο με βιαστές, βασανιστές, εκμεταλλευτές και φονιάδες μικρών παιδιών και εφήβων δεν συντελέστηκε σε κάποιο Ανατολικό Ευρωπαϊκό ή τριτοκοσμικό παράδεισο παιδοφιλίας όπου συρρέουν χιλιάδες «αξιοπρεπείς» και ευκατάστατοι «πελάτες» αλλά στο κέντρο της Ευρώπης και μάλιστα χωρίς όρια το φαινόμενο της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης των παιδιών είναι ένα πολύ παλιό παγκόσμιο φαινόμενο που διαιωνίζεται.

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, η παιδική πορνεία είναι οργανωμένη είτε στη βάση μιας μικρής κλίμακας μέσω μεμονωμένων προαγωγών είτε σε μια μεγαλύτερης κλίμακας μέσω των εκτενών εγκληματικών δικτύων. Εντούτοις, ορισμένες φορές τα παιδιά συμμετέχουν χωρίς εξαναγκασμό στην πορνεία, εκτός κυκλωμάτων, για να πάρουν ως αντάλλαγμα όχι μόνο πρώτες ανάγκες όπως η στέγη, τα τρόφιμα, ο ιματισμός, ή η ασφάλεια, αλλά και για να αποκτήσουν πρόσθετο χαρτζιλίκι, μετρητά, ή ακριβά δώρα, ή ακόμα και για να εξασφαλίσουν τις σπουδές τους. Ακόμα όμως και σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν μπορεί να ειπωθεί ότι η συμμετοχή τους είναι εθελοντική και ακούσια, καθώς οι καταστάσεις πιέζουν τα παιδιά σε αυτές τις σεξουαλικές ανταλλαγές. Τα παιδιά που συμμετέχουν σε κυκλώματα πορνείας είναι συχνά κακοπληρωμένα ή απλήρωτα, οι καταστάσεις διαβίωσης τους δεν είναι υγιεινές, δεν έχουν πρόσβαση σε κατάλληλη ιατρική φροντίδα, και βρίσκονται συνεχώς δέσμιοι και κάτω από απειλή και πίεση (Ντάμπαλη, 2003).

Σύμφωνα, λοιπόν, με εκτιμήσεις της Ετήσιας Έκθεσης της UNICEF το 2006 1.800.000 παιδιά πέφτουν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης.

Σε άλλη έρευνα η UNICEF κάνει λόγο για 1.000.000 παιδιά, τα οποία πωλούνται κάθε χρόνο στην Ασία με σκοπό την πορνεία. Μεταξύ αυτών το 50% πωλούνται από γνωστό ή φιλικό πρόσωπο, το 40% πωλούνται από τις οικογένειές τους και το 10% από άλλους συγγενείς. Οι παιδόφιλοι τουρίστες υπολογίζονται γύρω στο 1% από το συνολικό αριθμό αυτών που ταξιδεύουν (Σωτήρχου και Μώρου, 2007 σ.17).

Σύμφωνα με έκθεση του **ICMEC** (International Centre for Missing and Exploited Children) με θέμα τα νομοθετικά πλαίσια των διαφόρων χωρών που συνεργάζονται με την Interpol σημαντικά στοιχεία ήρθαν στην επιφάνεια: 95 χώρες δεν είχαν καν θεσπίσει νόμους εναντίον της παιδικής πορνογραφίας ενώ 136 ήταν τα κράτη στα οποία η κατοχή υλικού με παιδική πορνογραφία δεν είναι ποινικό αδίκημα. Μόνο 28 χώρες διαθέτουν νομοθετικό πλαίσιο ικανό να καταπολεμήσει την εγκληματική αυτή δραστηριότητα (Spinellis, 2003, p. 195)

Τέλος, η συμμετοχή και η συνεργασία μεταξύ χωρών με σκοπό την σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση ανηλίκων είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Η διακίνηση φωτογραφιών και βίντεο με γυμνά παιδιά σε ερωτικές περιπτώσεις αποτελεί μια τακτική που ακολουθούν σε παγκόσμιο επίπεδο οι παιδόφιλοι. Χαρακτηριστική περίπτωση που αποκαλύπτει τη συνεργασία παιδόφιλων σε όλο τον κόσμο ήταν πριν λίγους μήνες η σύλληψη 500 ατόμων, ύστερα από επιχείρηση που έγινε σε 12 χώρες. Οι ηλικίες των παιδιών που απεικονίζονται στα αρχεία ποικίλλουν και είναι από λίγων μηνών ως 16 ετών. Με βάση εκτιμήσεις των αμερικανικών αρχών, αυτή τη στιγμή στο Διαδίκτυο βρίσκονται εν ενεργεία περισσότερες από 100.000 ιστοσελίδες για παιδόφιλους (Κοσμόπουλος, 2006).

1.3.1 Παιδοφιλία και παιδική πορνογραφία - κοινωνικά φαινόμενα της σύγχρονης εποχής

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή της παρούσας εργασίας, η παιδική κακοποίηση είναι ένας όρος-ομπρέλα, ο οποίος περιλαμβάνει ποικίλες συμπεριφορές, οι οποίες όπως αναφέρεται σε ορισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, αφορούν «όλα τα είδη της σωματικής ή και συναισθηματικής κακοποίησης, της σεξουαλικής παραβίασης, της παραμέλησης και της αμελούς θεραπείας, όπως και της εμπορικής ή άλλης εκμετάλλευσης ενός παιδιού, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη ή εν δυνάμει βλάβη της υγείας, της ζωής, ανάπτυξης ή αξιοπρέπειας του παιδιού, στα πλαίσια μιας σχέσης που χαρακτηρίζεται από ευθύνη, εμπιστοσύνη ή δύναμη. (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 1999 στο Αγάθωνος & Τσαγκάρη, 1999). Στην Ελλάδα, το θέμα της παιδικής κακοποίησης αναφέρθηκε για πρώτη φορά από τον Δοξιάδη, ενώ το 1975 το «Κέντρο Μελέτης και Πρόληψης της Παιδικής Κακοποίησης και Παραμέλησης των Παιδιών» στο Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, αποκαλύπτει για πρώτη φορά μέσα από έρευνες την ύπαρξη ενδο-οικογενειακής βίας στη χώρα, σε όλες τις διαστάσεις (Μιχαηλίδη-Παπαδάκη, 1996)

Η συναισθηματική-ψυχολογική κακοποίηση ενός παιδιού περιλαμβάνει το σύνολο των πράξεων ή συμπεριφορών ενός ενήλικα σε σχέση φροντίδας με το παιδί όπως εκφοβισμός, απομόνωση ή απόρριψη, οι οποίες μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά ή ακόμα και να αναστείλουν τη φυσιολογική του ανάπτυξη. Η συναισθηματική-ψυχολογική κακοποίηση μπορεί να πραγματοποιηθεί λεκτικά ή πρακτικά, με την ελλιπή γενικά φροντίδα ή ιατρική φροντίδα του παιδιού, ή και με την αποστέρηση ερεθισμάτων και ευκαιριών που θα συνδράμουν στην γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική του ανάπτυξη (π.χ. αμέλεια εγγραφής του παιδιού στο σχολείο, μειωμένη ενασχόληση μαζί του) (Κοσμόπουλος, 2006)

Η παιδοφιλία, η παιδεραστία και κατ' επέκταση το φαινόμενο της παιδικής πορνογραφίας αποτελούν παγκόσμια φαινόμενα της εποχής που ενώ επικρατούσαν αρκετά χρόνια πριν σε υπανάπτυκτες αλλά και ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου,

εμφανίζονται στις μέρες μας σε τέτοιο βαθμό και σε τέτοια διάσταση, ώστε να υπάρχουν θεσμικά πλαίσια και νόμοι που να καταδικάζουν ή ακόμα και να εμποδίζουν την προσπάθεια τέτοιων ανθρώπων να προβούν σε τέτοιου είδους ενέργειες (Zaragoza, 1995, σ.27)

Σε χώρες του Τρίτου Κόσμου καθώς και σε άλλες Ανατολικές χώρες, το φαινόμενο αυτό της σεξουαλικής βίας και κακοποίησης απέναντι σε νεαρά ανήλικα παιδιά κάθε φύλου, είναι αρκετά σύνηθες και έχει πολλές διαστάσεις όπως εμπορευματοποίηση, σεξουαλικός εξαναγκασμός των παιδιών καθώς και χρησιμοποίηση παιδιών στην δημιουργία πορνογραφικού υλικού, το οποίο στη συνέχεια διοχετεύεται στο διαδίκτυο ή εμπορεύονται με σκοπό το κέρδος. Ποια είναι όμως η θέση της κοινωνίας απέναντι σε τέτοια φαινόμενα και ποια η θέση του παιδόφιλου στην κοινωνία, ο οποίος βρίσκεται με ευκολία πλέον τις κατάλληλες δομές για να έρθει σε επαφή με παιδιά κάθε ηλικιακής ομάδας (0-18) (Κιούπτης, 2007)

Συνήθως σε χώρες οι οποίες έχουν ανεπτυγμένο κοινωνικό και νομοθετικό σύστημα τέτοιου είδους δράσεις είναι πιο δύσκολο να έρθουν στην επιφάνεια καθώς η ασφάλεια και η προστασία των παιδιών αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την σωστή λειτουργία όλου του συστήματος (Κιούπτης, 2007)

Υπάρχουν όμως και χώρες, οι οποίες φαίνονται πιο αντιδραστικές σε τέτοια θέματα. Ένα σημαντικό παράδειγμα είναι η νομιμοποίηση του κόμματος των παιδόφιλων στην Ολλανδία. Συγκεκριμένα το «Χαμόγελο του Παιδιού» αναφέρει ότι μετά την απόφαση του τοπικού δικαστηρίου της Χάγης, η οποία βασιζόμενη στην ελευθερία της έκφρασης, του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι, δεν απαγόρευσε την ίδρυση του κόμματος του, η ολλανδική κυβέρνηση αναγνώρισε και επίσημα το νεοϊδρυθέν κόμμα των Παιδόφιλων P.N.V.C (Partigroor Naastenlietde, Vrijherd & Dive Siteit) (Βαρδέλη, 2005)

Συμπληρώνει ο Βαρδέλης (2005) ότι σε αυτήν την περίπτωση η ελευθερία της έκφρασης λειτούργησε ενάντια στα δικαιώματα των παιδιών.

Βασικοί στόχοι του κόμματος P.N.V.C (Partigroor Naastenlietde, Vrijherd & Dive Siteit) είναι:

1. Η νομιμοποίηση της σεξουαλικής επαφής μεταξύ ενηλίκων και ανηλίκων από 12 ετών.
2. Η νομιμοποίηση της κατοχής παιδικού πορνογραφικού υλικού για προσωπική χρήση. Επίσης κάθε νομοθεσία που απαγορεύει την σεξουαλική επαφή μεταξύ ανθρώπων και ζώων, τους βρίσκει ρητά αντίθετους («Νομιμοποίηση του κόμματος των Παιδόφιλων (PNVD) από το Τοπικό Δικαστήριο της Χάγης» (Βαρδέλη, 2005).

Συγκεκριμένα το ολλανδικό «Κόμμα για την αγάπη προς τον πλησίον, την ελευθερία και την διαφορετικότητα» (P.N.V.D) και πολυάριθμες οργανώσεις αγωνίζονται υπέρ της μείωσης της ηλικίας συναίνεσης σε σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ του ίδιου φύλου. Το P.N.V.D περιγράφει την παιδοφιλία ως «έναν σεξουαλικό προσανατολισμό όπως οι άλλοι». Στις αντίστοιχες επιχειρηματολογίες τους, οι ενώσεις αυτές κάνουν κυρίως αναφορές στα άρθρα του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βαρδέλη, 2005).

Ενισχύεται η αίσθηση ότι ο συνδυασμός των διαφόρων άρθρων του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων θα μπορούσε να οδηγήσει σε σύγκρουση των εσωτερικών διατάξεών του, γεγονός που μπορεί, κατά συνέπεια, να εμποδίσει τα Ευρωπαϊκά Θεσμικά όργανα και τις εθνικές κυβερνήσεις να καταπολεμήσουν την προώθηση της παιδοφιλίας και να καταδικάσουν τις παιδοφιλικές πράξεις δια της δικαστικής οδού (Βαρδέλη, 2005).

Εκστρατείες και διαμαρτυρίες ενάντια στην νομιμοποίηση και επικράτηση τέτοιων φαινομένων έχουν γίνει αρκετές. Μια από αυτές είναι η διαμαρτυρία που κάνει μέσω διαδικτύου «Το Χαμόγελο του Παιδιού» και καλεί μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του όλους όσους επιθυμούν να ψηφίσουν ενάντια σ' αυτήν την απόφαση (Κυπριανού, 2006).

Οργανισμοί, όπως η (International Centre for Missing & Exploited Children), η οποία λειτουργεί σε παγκόσμιο επίπεδο και συνεργάζεται με την Interpol για την ανίχνευση των χωρών όπου επικρατεί έξαρση της σεξουαλικής βίας παιδιών καθώς και της παιδικής πορνογραφίας καθώς και να ευαισθητοποιήσει τον κόσμο να ενδιαφερθεί για το θέμα αυτό (Κυπριανού, 2006).

Το «**Ίδρυμα για το Παιδί και την Οικογένεια**» (2003), παρουσιάζοντας ένα Ευρωπαϊκό συνέδριο στο Μέγαρο Μουσικής (2-3/12/99) με θέμα «Σεξουαλική Κακοποίηση των Παιδιών και Παιδοφιλία στο Internet» καθώς και με την συμμετοχή διεθνών εκπροσώπων από οργανισμούς που ασχολούνται με το θέμα και ερευνητές και ειδικούς επιστήμονες στους τομείς της δικαιοσύνης, αστυνομίας, ψυχολογίας, τεχνολογίας κ.ά. έφτασε στα παρακάτω συμπεράσματα

1. Η σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο και χρειάζεται μεθόδους και τρόπους παγκόσμιου χαρακτήρα για να αντιμετωπιστεί.
2. Για την αντιμετώπισή του είναι απαραίτητη η συνεργασία όλων των κρατών
3. Η επαγρύπνηση και ενεργός συμμετοχή όλων των πολιτών καθώς και ο ρόλος μη - κυβερνητικών οργανώσεων είναι απαραίτητα. Οι κινήσεις όλων των πολιτών είναι πρωταρχικής σημασίας για την λήψη σημαντικών αποφάσεων. Τέλος, η προσπάθεια για μια διαφορετική, πιο αναβαθμισμένη εικόνα της κοινωνίας απέναντι στο παιδί θα ήταν ιδιαίτερα βοηθητική.

Το σωματείο «**Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού** (Ι.Υ.Π.) μέσα από τις υπηρεσίες του, όπως έργο για πρόληψη και ερευνητική και εκπαιδευτική δραστηριότητα στο πεδίο υγείας του παιδιού, επιδιώκει μέσα από μελέτες και παρουσιάσεις να ευαισθητοποιήσει όλους τους φορείς και την κοινή γνώμη για την αντιμετώπιση της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης (Ρωμανός, 2007).

Τέλος, σημαντικές σε παγκόσμιο επίπεδο θεωρούνται οι εκστρατείες και το έργο της (United Nations Children Fund) γιατί μέσα από αυτές προωθεί τα δικαιώματα των παιδιών καθώς συμβάλλει στην προώθηση της πιο ενισχυμένης νομοθεσίας ώστε να μειωθεί το εμπόριο παιδιών για σεξουαλική εκμετάλλευση και βοηθάει στην προσπάθεια επανένταξης των παιδιών σε μια κοινωνία με πιο υγιείς συνθήκες διαβίωσης. Η ενημέρωση του κόσμου για τέτοια θέματα καθώς και η εθελοντική

δράση για την προστασία των παιδιών θεωρείται το βασικό σημείο της (Ρωμανός, 2007).

Πώς μπορεί, όμως, να εξηγηθεί η παιδική σεξουαλική εκμετάλλευση μέσα από τα μάτια του απλού κόσμου που βιώνει αυτό το φαινόμενο στη σημερινή εποχή.

Μπορούν να αναφερθούν μερικές απόψεις που δίνουν μια εικόνα και απαντούν στο παραπάνω ερώτημα.

Η νομιμοποίηση του «Κόμματος των Παιδόφιλων» δημιούργησε αρκετές αντιδράσεις στην κοινωνία της Ολλανδίας. Συγκεκριμένα το 82% των Ολλανδών πολιτών είπαν ότι το κόμμα πρέπει να τεθεί εκτός νόμου, το 67% είπε ότι πρέπει να απαγορευτεί οποιαδήποτε συζήτηση για τις θέσεις του (Βαρδέλη, 2005, σ.8).

Ο Ι. Κωνσταντινίδης αναφέρει στην εφημερίδα «Σημερινή», «Στην σημερινή εποχή της ηθικής παρακμής, του ξεπεσμού της ανθρωπότητας και του εκφυλισμού αναδύονται καθημερινά διλήμματα όσον αφορά την ανοχή και τα δικαιώματά μας πάνω σε καίρια θέματα. Καθώς τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι ατομικές ελευθερίες καταπατώνται, οι απελευθερωτικές νομοθεσίες έρχονται σε σύγκρουση με την προστασία των πολιτών και το σύστημα δικαιοσύνης» (Κωνσταντινίδης, 2006, σ.14).

Μια άλλη άποψη είναι αυτή του Βαρδέλη (2005) και αφορά την καταδίκη τέτοιων φαινομένων και πως το σύστημα υπολειπόμενης βάρους της κοινωνίας. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι ένας στους δύο παιδόφιλους που συλλαμβάνεται να διακινεί πορνογραφικό υλικό στο Διαδίκτυο καταδικάζεται. Οι περισσότεροι, όπως επισημαίνουν οι αστυνομικοί, «τη γλιτώνουν διότι τα εργαστήρια της Αστυνομίας χρειάζονται έξι χρόνια μέχρις ότου βγάλουν τα αποτελέσματά τους, για μια υπόθεση ηλεκτρονικού εγκλήματος, και έτσι η Δικαιοσύνη ελλείπει των στοιχείων τους αθώνει. (Βαρδέλης, 2005, σ.5)

Το κοινωνικό αντίκτυπο των παιδόφιλων είναι αυτό της απάνθρωπης δραστηριότητας εις βάρος αθώων παιδικών ψυχών και έτσι η κάθε κοινωνία προσπαθεί συγχρόνως με τον πολλαπλασιασμό τέτοιων φαινομένων να αντιδρά και να διαμαρτύρεται με διάφορους τρόπους. Οι υποστηρικτές των παιδόφιλων παιδεραστών είναι ελάχιστοι και πολλές φορές ακόμα και αυτοί μένουν ανέκφραστοι στην αναφορά μερικών περιστατικών τα οποία μπορεί να συνοδεύονται από βιασμό ανηλίκων, σημαντικής κακοποίησης και κάποιες φορές και θάνατο των παιδιών αυτών. Ο Γκόγκος (2000), ο οποίος έχει ασχοληθεί πολλές φορές με την υπεράσπιση περιστατικών παιδεραστίας, αποφασίζει να σταματήσει να αναλαμβάνει τέτοιες υποθέσεις καθώς όπως ο ίδιος αναφέρει (Μουστάκα, 2000 σ. 7)

«Όταν φτάνει η ώρα της εξέτασης των θυμάτων στις δίκες αυτές που γίνονται συνήθως κλεισμένων των θυρών, και κοιτώ τα μάτια των παιδιών, δεν σας κρύβω ότι θέλω να ανοίξει η γη να με καταπιεί. Ιδιαίτερα στις υποθέσεις εκείνες που διατηρώ αμφιβολίες για την αθωότητα του πελάτη μου. Μπορεί οι αμφιβολίες, όπως λένε, να μετρούν υπέρ του κατηγορουμένου, αλλά σε τέτοιες περιπτώσεις πιστεύω ότι θα πρέπει να μετρούν υπέρ των παιδιών». (Μουστάκα, 2006 σ.7)

Υπάρχουν φορές που ακόμα και αυτοί που έχουν κατηγορηθεί και καταδικαστεί για έγκλημα παιδεραστίας όπως ο 50χρονος Ν.Γ., πατέρας τριών ανήλικων παιδιών, να

είναι αντίθετοι και να κατακρίνουν περιστατικά παιδεραστίας. Ο Ν.Γ. σε ερώτηση που του έγινε για το ποια θα ήταν η δική του αντίδραση αν τα παιδιά του έπεφταν θύματα παιδεραστίας ο ίδιος απαντά «Αν κάτι τέτοιο συνέβαινε στα παιδιά του θα τον πείραζε όπως θα πείραζε κάθε άλλον πατέρα». Σε άλλη ερώτηση «Ποια η τιμωρία πιστεύετε ότι αξίζει σε δράστες παιδεραστίας», ο ίδιος απαντά, «Η φυλακή δεν είναι το πιο σωστό σωφρονιστικό μέτρο. Το πάθος δεν καταπολεμάται με αυτόν τον τρόπο γιατί κατηγορούμενοι σαν και εμένα έχουμε ανάγκη από διαρκή παρακολούθηση ψυχολόγων (Μουστάκα, 2000).

Θεωρείται ακόμα δύσκολο στην σύγχρονη εποχή ο καθένας να καταλάβει την ψυχική αυτή διαταραχή και να την αντιμετωπίσει με αυτόν τον τρόπο. Ειδικοί επιστήμονες, όπως ψυχίατροι, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, οι οποίοι έχουν ασχοληθεί με τέτοια περιστατικά δίνουν έμφαση στο κομμάτι αυτό της ψυχοπαθολογίας του δράστη καθώς είναι ένας άλλος τρόπος αντιμετώπισης και μείωσης τέτοιων σεξουαλικών αδικημάτων. Ένα παράδειγμα θα μπορούσε να είναι ένα σχετικό πείραμα που έγινε στη Γαλλία σε 1.000-1.500 εθελοντές, οι οποίοι υποβλήθηκαν σε φαρμακευτική αγωγή και ψυχοθεραπεία (Δημητρόπουλος, 2007 σ.12).

Το ζητούμενο του πειράματος ήταν τα φάρμακα να εμποδίσουν την τεστοστερόνη να διεγείρει συγκεκριμένες περιοχές του εγκεφάλου κρατώντας έτσι ανενεργή τη λίμπιντο και έτσι μαζί με την ψυχοθεραπεία, να μπορέσει ο ασθενής να ελέγξει τις ορμές του (Δημητρόπουλος, 2007). Αυτό θα μπορούσε ίσως να είναι ένας τρόπος για να μειωθούν σε σημαντικό βαθμό τέτοια περιστατικά και να μην αντιμετωπίζονται μόνο ως ποινικά αδικήματα για τα οποία η μόνη λύση θα μπορούσε να είναι η φυλάκιση, αλλά να καταφέρει η κάθε κοινωνία και το σύστημά της να εξετάζει τέτοιες περιπτώσεις πιο διεξοδικά και από μία άλλη πιο ψυχοκεντρική σκοπιά. Η κοινή γνώμη όμως συνήθως διαφωνεί ή αδιαφορεί με τέτοιου είδους ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις και παρουσιάζεται πιο σκληρή σε τέτοια φαινόμενα (Δημητρόπουλος, 2007).

Σε δημοσκόπηση που πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικτύου οι απόψεις γύρω από το θέμα «Παιδοφιλία, η μάστιγα της εποχής», ήταν οι εξής:

Η μεγαλύτερη ποινή θάνατος - **28%**.

Οι γονείς να έχουν από κοντά τα παιδιά τους και να διεξάγουν μαζί τους

διάλογο και να τα ενημερώνουν για το θέμα αυτό - **0%**.

Η εγκληματική αυτή μάστιγα μόνο σαν έγκλημα κατά της ζωής

να αντιμετωπίζεται - **0%**.

Επικοινωνιακός διάλογος και ενημέρωση στα σχολεία - **0%**.

Συνεχής διάλογος και επαγρύπνηση σε ότι αφορά τα παιδιά και τις
παρέες τους - **14%**.

Θέσπιση νόμου με πιο βαριές ποινές για παιδοφίλους - **0%**.

Οι γονείς να μην επιτρέπουν ασυζήτητη πρόσβαση στο internet των παιδιών τους - **0%**.

Προστασία και έλεγχοι στα σχολεία καθ' όλη την εβδομάδα - **0%**.

Να μιλάμε με τα παιδιά μας πάντα ανοιχτά για όλα τα θέματα, η άγνοια σκοτώνει - **57%**. (Φαρσεδάκης., 2007)

Τέλος ο Γιωτάκος και Πρεκατέ, (2006), αναφέρουν πως η κοινωνία ως σύνολο επηρεάζει και επηρεάζεται αλλά ακόμα μπορεί να αλλάξει βασικά στοιχεία τους συστήματος της.

Συγκεκριμένα τονίζουν ότι οι κοινωνίες φαίνεται να υποκύπτουν κάποτε σε περιόδους ηθικού πανικού. Μια κατάσταση, επεισόδιο, άτομο η ομάδα ατόμων προβάλλει και ορίζεται ως επικίνδυνη/ο για τις κοινωνικές αξίες και συμφέροντα.

Η φύση τους παρουσιάζεται με ένα στυλιζαρισμένο και στερεότυπο τρόπο από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Μερικές φορές ο πανικός περνά και ξεχνιέται, όχι όμως από την λαϊκή και συλλογική μνήμη. Άλλες φορές έχει πιο σοβαρές και διαχρονικές επιπτώσεις και μπορεί να προκαλέσει αλλαγές στην νομική και κοινωνική και πολιτική ή ακόμη και στον τρόπο με τον οποίο μια κοινωνία αντιλαμβάνεται τον εαυτό της. (Γιωτάκος και Πρεκατέ, 2006, σ. 302)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζονται τα χαρακτηριστικά της παιδικής και εφηβικής ηλικίας, της παιδικής και εφηβικής σεξουαλικότητας και τέλος της σεξουαλικής αγωγής των ηλικιακών αυτών ομάδων, ώστε να γίνουν καλύτερα κατανοητά ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός φυσιολογικού παιδιού. Επιπλέον γίνεται ακόμη πιο κατανοητά και τα φαινόμενα που συζητούνται στα επόμενα μέρη της εργασίας και αφορούν την ανήλικο πληθυσμό.

2.1 Χαρακτηριστικά παιδικής ηλικίας

Η παιδική ηλικία είναι ένας ευρύς όρος, που αναφέρεται συνήθως στη φάση ανάπτυξης των ανθρώπων, η οποία λαμβάνει χώρα μετά τη νηπιακή ηλικία και έως την ενηλικίωση. Στην αναπτυξιακή ψυχολογία, η παιδική ηλικία διαιρείται στα αναπτυξιακά στάδια της νηπιακής ηλικίας, της πρώιμης παιδικής ηλικίας, της μέσης παιδικής ηλικίας και της εφηβείας (Χantifilt, 1994).

Η παιδική ηλικία είναι μία κατασκευή του Ευρωπαϊκού πολιτισμού, των τελευταίων δηλαδή αιώνων. Στην αρχαιότητα και μέχρι το Διαφωτισμό, το παιδί θεωρείτο ένας μικρόσωμος ενήλικας με ανάλογες υποχρεώσεις, είτε ως κάτι λίγο ανώτερο από ένα οικόσιτο ζώο, χωρίς σημαντικά δηλαδή δικαιώματα. Κατά την εποχή του διαφωτισμού αρχίζει να εξαλείφεται η παραπάνω άποψη και σημαντική επίδραση προς αυτή την κατεύθυνση έχει ο Ζαν Ζακ Ρουσό με το έργο του "Αιμίλιος". Επιπλέον, με τη δημιουργία της δημόσιας δωρεάν πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, παιδικότητα γίνεται αντιληπτή ως κάτι εύθραυστο και σημαντικό που πρέπει να προστατευτεί και να καθοδηγηθεί ώστε να μπορέσει το παιδί να γίνει μέλος της κοινωνίας. Το 1989 δημιουργείται η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού που έχει υιοθετηθεί από σχεδόν όλα τα κράτη του κόσμου (Αντωνοπούλου, 1999).

Εκτενέστερος λόγος για τα δικαιώματα των παιδιών θα γίνει σε επόμενη ενότητα της παρούσας εργασίας.

Η παιδική ηλικία είναι μια πολύ σημαντική και εύθραυστη περίοδος της ζωής του ατόμου, καθώς κατά τη διάρκεια αυτής θέτονται τα βασικότερα θεμέλια της ανάπτυξης και πραγματοποιούνται γρήγορες και μεγάλες αλλαγές σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα. (Χantifilt, 1994).

Κατά τη παιδική ηλικία, παρατηρούνται μεγάλες σωματικές αλλαγές στο παιδί, ενώ την ίδια περίοδο τίθενται οι βάσεις για την γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική του ανάπτυξη. Σε αυτή την ηλικία, οι σημαντικότεροι «άλλοι» του παιδιού, είναι οι γονείς του και τα κοντινά συγγενικά του πρόσωπα με τα οποία έχει συχνή αλληλεπίδραση (Cole & Cole, 2002). Εκτός από τις φυσιολογικές του ανάγκες, η οικογένεια είναι επιπροσθέτως ιδιαίτερα σημαντική για το παιδί γιατί του παρέχει ασφάλεια, φροντίδα και αγάπη, και αποτελεί τον πρώτο σταθμό που θα υποστηρίξει τη γνωστική και τη συναισθηματική του ανάπτυξη, θα του δώσει την πρώτη αίσθηση αυτο-εκτίμησης και θα βοηθήσει γενικότερα προς την ολόπλευρη ανάπτυξη του χαρακτήρα και της προσωπικότητας του (βιοσωματική, νοητική, συναισθηματική, ηθική, κοινωνική). Το παιδί δημιουργεί συναισθηματικούς δεσμούς με τους γονείς του, και ιδιαίτερα με τη μητέρα-τροφό, και όπως πλέον μας έχουν αποδείξει οι

ψυχολογικές θεωρίες δεσμού. Η μειωμένη ή αντίθετα η υπερβολική προσοχή, αγάπη και ανταπόκριση στις ανάγκες του παιδιού, μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα δεσμού τα οποία ενδέχεται να έχουν αντίκρισμα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του (Cole & Cole, 2002).

Σε αυτή την ηλικία, υπεισέρχεται επίσης ένας νέος φορέας αγωγής και κοινωνικοποίησης στη ζωή του παιδιού, δηλαδή η επίσημη κρατική εκπαίδευση, με τη μορφή του παιδικού σταθμού ή του νηπιαγωγείου. Στα κέντρα προσχολικής εκπαίδευσης, το νήπιο έρχεται για πρώτη φορά σε επαφή με ομολόγους του και η καθημερινή αλληλεπίδραση του δίνει νέα γνωστικά, συναισθηματικά και κοινωνικά ερεθίσματα, ενώ σε συνδυασμό με την επίσημη εκπαίδευση, η ανάπτυξη του παρουσιάζει αλματώδη βήματα. Ο εκπαιδευτικός του παιδιού και οι ομόλογοι του, μπαίνουν πλέον στην ομάδα των σημαντικών άλλων του παιδιού και η συμπεριφορά τους επίσης ασκεί στο εξής σημαντική επίδραση στην εξέλιξη της ανάπτυξης και του ψυχισμού του παιδιού (Cole & Cole, 2002).

Σημαντικό μοχλό ανάπτυξης σε αυτή την ηλικία αποτελεί το παιχνίδι, γύρω από το οποίο περιστρέφονται όλες οι δραστηριότητες του παιδιού. Το παιχνίδι είναι ουσιαστικό στη γνωστική, φυσική, κοινωνική, και συναισθηματική ευημερία των παιδιών, καθώς προσφέρει ευκαιρίες για φυσικές (τρέξιμο, άλμα, αναρρίχηση), διανοητικές (κοινωνικές δεξιότητες, κοινοτικοί κανόνες, ηθική και γενική γνώση) και συναισθηματικές (ενσυναίσθηση οίκτος, και φιλίες) δραστηριότητες (Cole & Cole, 2002)

Κατά την είσοδο στην κυρίως παιδική ηλικία από 4 έως 11ετών, τα χαρακτηριστικά και οι ανάγκες του παιδιού μεταβάλλονται σημαντικά. Πρόκειται για μια περισσότερο ήρεμη περίοδο, κατά την οποία ο εγωκεντρισμός και η ανάγκη για συνεχές παιχνίδι υποχωρεί και το παιδί, έχοντας πλέον ωριμάσει κοινωνικά και συναισθηματικά, είναι σε θέση να επικεντρωθεί σε μεγαλύτερο βαθμό σε γνωστικές δραστηριότητες, οι οποίες πλέον κυριαρχούν στο εκπαιδευτικό του πρόγραμμα. Το παιδί, περνά μεγάλες περιόδους της ημέρας του στο σχολείο και μπαίνει πλέον σε μια περίοδο εργασίας, υποχρεώσεων, απαιτήσεων, αλλά και κατάκτησης μεγάλων γνωστικών επιτευγμάτων (Παρασκευόπουλος, 1985, σσ.27-29). Σύμφωνα με τη θεωρία του Piaget, σε αυτή την ηλικία το παιδί αρχίζει να παρουσιάζει για πρώτη φορά σταθερή και συνεπή λογική, αρχίζει να κατακτά και να χρησιμοποιεί τα περισσότερα από τα λογικά σχήματα, αλλά ακόμα δε μπορεί να χειριστεί αφηρημένες έννοιες και τυπικά λογικά σχήματα (Cole & Cole, 2002)

Στο συναισθηματικό και κοινωνικό τομέα πραγματοποιούνται εξίσου σημαντικές αλλαγές. Κατά την περίοδο αυτή γίνεται η μετάβαση από το «Εγώ» στο «Εμείς». Με την είσοδό του στο σχολείο το παιδί μετατοπίζει το ενδιαφέρον του από τον εαυτό του στους συνομηλίκους του και καθώς το σχολείο είναι η μικρογραφία της κοινωνίας, συντελεί και στην κοινωνικοποίησή του. Η μεροληπτική αντιμετώπιση των γονέων εξισορροπείται με την αντικειμενική πραγματικότητα του σχολείου και το παιδί μαθαίνει να συνεργάζεται, να κάνει φιλίες (κυρίως με το ίδιο φύλο), να τηρεί τις υποχρεώσεις του και να εντάσσεται σε ομάδες, προσπαθώντας όχι μόνο για τη μονάδα (εαυτός) αλλά και για το σύνολο. Τέλος στα βασικά χαρακτηριστικά της παιδικής προσωπικότητας ενσωματώνονται τώρα η φιλοπονία και η παραγωγικότητα. Το παιδί έχοντας αποκτήσει ως τώρα αυτονομία, αυτοεξυπηρέτηση και προσωπική πρωτοβουλία, επιδίδεται στην «ολοκλήρωση έργων» και «επίτευξη

στόχων». Δεν αρέσκεται μόνο στο να αναλαμβάνει εργασίες αλλά σκοπός του είναι το να τις ολοκληρώνει (Παρασκευόπουλος, 1985, σ.23)

2.2 Παιδική σεξουαλικότητα

Η παιδοψυχολογία άργησε σημαντικά να μελετήσει το θέμα της σεξουαλικότητας και σεξουαλικής εξέλιξης του παιδιού, καθώς μέχρι πριν κάποιες δεκαετίες θεωρείτο ανύπαρκτο θέμα, ή απαγορευτικό προς συζήτηση. Ο πρώτος ψυχολόγος που ασχολήθηκε επιστημονικά με την παιδική σεξουαλικότητα ήταν ο Sigmund Freud, οι απόψεις του οποίου προκάλεσαν ιδιαίτερες αντιδράσεις στο χώρο των εκπαιδευτικών των γονέων και παιδοψυχολόγων.

Σύμφωνα με τον Φρόυντ, η ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου γίνεται κατά τη διάρκεια πέντε σταδίων, τα οποία επηρεάζονται από βιολογικούς παράγοντες. Ένας από τους σημαντικότερους βιολογικούς παράγοντες που επηρεάζει τη συμπεριφορά του ατόμου (και κατά συνέπεια και την προσωπικότητά του) είναι το ένστικτο, ενώ το ένστικτο το οποίο έχει τη σημαντικότερη επίδραση στη συμπεριφορά και την ανάπτυξη του ανθρώπου, είναι το ένστικτο της αναπαραγωγής. Ο Φρόυντ υποστήριξε πως από τη στιγμή που γεννιέται το μωρό, έχει την ανάγκη για σεξουαλική ικανοποίηση. Καθένας από τους ανθρώπους, έχει δηλαδή μέσα του μια σεξουαλική ενέργεια, η οποία ονομάζεται Libido και για να νιώσει καλά το άτομο, πρέπει να βρει τρόπους να την εκφράσει. Η προσωπικότητα του ατόμου, της οποίας η ανάπτυξη επηρεάζεται σημαντικά από τη σεξουαλικότητά του, αποτελείται από τρία μέρη: το εγώ, το υπερεγώ και το εκείνο. Σύμφωνα με τον Φρόυντ το κομμάτι της προσωπικότητας ενός ατόμου που προσπαθεί να ικανοποιήσει όλα τα ένστικτά του, λέγεται «εκείνο». Επειδή όμως οι άνθρωποι ζουν μέσα σε μια πολιτισμένη κοινωνία και σταδιακά κοινωνικοποιούνται, δημιουργείται μέσα τους και ένα άλλο κομμάτι, το οποίο ονομάζεται «υπερεγώ». Το υπερεγώ είναι εκείνο το κομμάτι της προσωπικότητάς τους που τους υποδεικνύει τί ζητάει από αυτούς η κοινωνία να κάνουν και τους βάζει να ελέγξουν τα ένστικτά τους και να φερθούν όπως πρέπει και όχι όπως θέλουν. Τέλος, το εγώ είναι ο διαμεσολαβητής ανάμεσα στο πρέπει (υπερεγώ) και στο θέλω (εκείνο) του ατόμου (Παρασκευόπουλος, 1985)

Η προσωπικότητα του ατόμου, όπως αυτή παρουσιάστηκε παραπάνω, αναπτύσσεται σύμφωνα με τον Freud κατά τη διάρκεια πέντε σταδίων σεξουαλικής εξέλιξης του παιδιού είναι: το Στοματικό στάδιο (0-2 ετών), το Πρωκτικό στάδιο (2-4 ετών), το Φαλλικό στάδιο (4-6 ετών), η Λανθάνουσα περίοδος (6-11 ετών) (λανθάνουσα σεξουαλικότητα) και η Εφηβική και ενήλικη σεξουαλικότητα (ετερόφυλη σεξουαλικότητα) (Cole & Cole, 2002)

Στη νηπιακή και τη μικρή προσχολική ηλικία (3 ως 5 χρόνια), κυριαρχεί το φαλλικό στάδιο. Στη φάση αυτή το άτομο αρχίζει να ανακαλύπτει τα γεννητικά του όργανα και να διακατέχεται από σεξουαλική έλξη για το γονέα του αντίθετου φύλου. Έτσι δημιουργείται το λεγόμενο οιδιπόδειο σύμπλεγμα στα αγόρια και το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας στα κορίτσια. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, το παιδί αρχίζει και διαμορφώνει την ταυτότητά του, το φύλο του, και διαπιστώνει τις διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα (Κοσμόπουλος, 2006)

Στο τέλος της προσχολικής ηλικίας γίνεται ταύτιση με το γονέα του ίδιου φύλου και αρχίζει η περίοδος της λανθάνουσας σεξουαλικότητας κατά την οποία κυριαρχούν τα ομόφυλα ενδιαφέροντα. Η περίοδος αυτή θα διακοπεί με την εμφάνιση της εφηβείας και την εγκαθίδρυση των ετερόφυλων σχέσεων (Κοσμόπουλος, 2006)

Κατά τη διάρκεια της σχολικής περιόδου (από τα 6 ως 11 χρόνια), το παιδί διανύει το στάδιο της λανθάνουσας σεξουαλικότητας. Η κοινωνία παίζει σημαντικό ρόλο την περίοδο αυτή αφού τα «όχι» και τα «πρέπει» της μπορεί να επιβραδύνουν την σεξουαλική κοινωνική ωρίμανση του παιδιού και να του δημιουργήσουν ταμπού και προκαταλήψεις. Αν όμως η κοινωνία προβάλει ανοιχτά ερεθίσματα, τότε μειώνεται η λανθάνουσα σεξουαλική περίοδος του παιδιού και αυτό αφυπνίζεται. Στο στάδιο αυτό, τα παιδιά δημιουργούν ομόφυλες σχέσεις και εξιδανικεύουν το φύλο τους. Γίνονται συζητήσεις σεξουαλικού περιεχομένου και κατά το τέλος του σταδίου αυτού, ο αυνανισμός γίνεται για την αναζήτηση της συνειδητοποιημένης ηδονής (Κοσμόπουλος, 2006)

Αντίθετα με τις κυρίαρχες αντιλήψεις, το παιδί έχει σεξουαλικές αισθήσεις από τη στιγμή της γέννησής του. Κατά τη βρεφική ηλικία, το βρέφος νιώθει ευχάριστα συναισθήματα όταν η μητέρα αγγίζει τα γεννητικά του όργανα για να τα πλύνει και να τα σκουπίσει, ενώ στα αγόρια παρατηρούνται συχνά στύσεις του πέους, οι οποίες μπορεί να είναι είτε αποτέλεσμα της ευχαρίστησης, είτε αντανάκλαστικές. Κατά το δεύτερο έτος της ζωής του, το παιδί ενδιαφέρεται να γνωρίσει το σώμα του και παρουσιάζεται το "στάδιο του καθρέφτη", δηλαδή το παιδί αναγνωρίζει στον καθρέφτη τα χαρακτηριστικά του προσώπου του, ενώ η εξερεύνηση του σώματός του το οδηγεί αναπόφευκτα στα γεννητικά του όργανα. Το αγόρι μπορεί να έχει στύση όταν περιεργάζεται τα γεννητικά του όργανα ή την ώρα που βρίσκεται στο κρεβάτι του για να κοιμηθεί. Με αυτό τον τρόπο, ανακαλύπτει τον αυνανισμό και την ευχαρίστηση που προκαλεί. Σε αυτή την ηλικία ο αυνανισμός έχει ένα καταπραυντικό, ηρεμιστικό αποτέλεσμα, ενώ αργότερα, από το τέλος της νηπιακής ηλικίας και μετά, το "παιχνίδι" του παιδιού με τα γεννητικά του όργανα μπορεί να ενταθεί και να καταλήξει σε οργασμό. Οι γονείς συχνά ανησυχούν όταν έκπληκτοι διαπιστώνουν τη σεξουαλικότητα του παιδιού και οι ενοχές που συχνά έχουν για τις δικές τους σεξουαλικές επιθυμίες, τους οδηγούν στο να απορρίπτουν με αγανάκτηση τη σεξουαλικότητα των παιδιών τους. Όταν οι γονείς προσπαθούν να καταστείλουν αυτήν τη συμπεριφορά χρησιμοποιώντας είτε τιμωρίες, είτε απειλές, ωθούν το παιδί στο να πιστέψει πως οτιδήποτε σχετικό με τα γεννητικά του όργανα είναι κακό. Εάν όμως αυτό το συναίσθημα επικρατήσει, ενδέχεται να επηρεαστεί αρνητικά η σεξουαλικότητά του κατά την ενήλικη ζωή (Αντωνοπούλου, 1999)

Στην παιδική ηλικία μπορεί να υπάρξουν σεξουαλικές εκδηλώσεις του παιδιού με συνομηλικούς του, του άλλου αλλά ακόμη και του ίδιου φύλου. Συνήθως παίρνουν τη μορφή παιχνιδιών, στα οποία ένα παιδί γδύνει κάποιο άλλο και εξερευνά με περιέργεια το σώμα του, παίζοντας, π.χ., το γιατρό. Αυτά τα παιχνίδια είναι πολύ συχνά μεταξύ αδελφών. Η συχνότητα αυτών των συμπεριφορών είναι μεγαλύτερη στα αγόρια από ότι στα κορίτσια, αλλά και στα δεύτερα αυξάνει ανάλογα με την ηλικία. Ούτε και εδώ πρέπει να γίνονται υπερβολικές προσπάθειες καταστολής, επειδή το παιδί θα οδηγηθεί να κάνει αυτές τις πράξεις στα κρυφά κυριαρχούμενο από αίσθημα ντροπής («Η σεξουαλικότητα των παιδιών και των εφήβων», (Αντωνοπούλου, 1999)

2.3 Παιδική σεξουαλική αγωγή

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν αναφέρεται μόνο σε ζητήματα σεξουαλικών σχέσεων αλλά και σε ευρύτερα θέματα, όπως η εικόνα του εαυτού, η αυτοεκτίμηση, οι κανόνες ηθικής, ο αμοιβαίος σεβασμός και η αγάπη. Οι αξίες των γονέων μεταδίδονται μέσα από τα λόγια τους, αλλά κυρίως μέσα από τη στάση τους και το ζωντανό παράδειγμα που δίνουν στα παιδιά τους. Τα παιδιά από πολύ νωρίς δείχνουν περιέργεια για γυμνά μέρη του σώματος, ενώ πολλοί γονείς δεν διστάζουν να εμφανίζονται γυμνοί μπροστά στα παιδιά τους και να κάνουν μπάνιο μαζί τους. Οι ερωτήσεις που εκφράζουν τη σεξουαλική περιέργεια αρχίζουν συνήθως στην προσχολική ηλικία και αρχικά αναφέρονται στην ανατομία του ανθρώπινου σώματος, ενώ στη συνέχεια εμφανίζονται οι ερωτήσεις σχετικά με την τεκνοποίηση. Το περιεχόμενο και η διατύπωση των ερωτήσεων αλλάζουν ανάλογα με την ηλικία. Το ερώτημα που συνήθως θέτουν οι γονείς είναι πότε πρέπει να αρχίσει η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Η καταλληλότερη στιγμή φαίνεται να είναι όταν ρωτήσει το ίδιο το παιδί. Οι πληροφορίες ή οι υπερβολικές λεπτομέρειες που δίνονται χωρίς να έχει προλάβει το παιδί να αναρωτηθεί, δεν μπορούν να αφομοιωθούν και τις πιο πολλές φορές το αφήνουν αδιάφορο (Κρεάτσα, 1989)

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση ξεκινά από την πρώιμη παιδική ηλικία και διαρκεί όλη τη ζωή. Μπορεί να γίνει με ή χωρίς την καθοδήγηση των γονέων. Αν το παιδί αφηθεί μόνο του, θα διαμορφώσει τις δικές του απόψεις με βάση πληροφορίες που θα πάρει από την αυλή του σχολείου ή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Κινδυνεύει να κατασκευάσει θεωρίες λανθασμένες, γελοίες ή τρομακτικές, οι οποίες κατ' ανάγκην θα επηρεάσουν την μετέπειτα σεξουαλική συμπεριφορά του. Η συνεπής και απαλλαγμένη από προκαταλήψεις συμμετοχή των γονέων θα επιτρέψει τόσο την υγιή αντιμετώπιση των ζητημάτων της σεξουαλικότητας όσο και τη μετάδοση των οικογενειακών ηθικών αξιών (Κρεατσά, 1989)

2.4 Χαρακτηριστικά εφηβικής ηλικίας

Η εφηβεία είναι η περίοδος της ζωής του ανθρώπου που αρχίζει μετά το τέλος της παιδικής ηλικίας και οδηγεί στην ενηλικίωση. Είναι μια εξελικτική φάση που κατά τη διάρκειά της συμβαίνουν βιολογικές, σωματικές και ψυχολογικές μεταβολές (Τεγόπουλος & Φυτράκης., 1997).

Σε αυτή την ηλικία, πραγματοποιείται η ολοκλήρωση της διανοητικής ανάπτυξης των παιδιών. Σύμφωνα με την ορολογία της παιδοψυχολογίας, οι έφηβοι περνούν από το στάδιο της ενεργητικής νοημοσύνης, στο στάδιο της τυπικής νοημοσύνης. Αυτό πρακτικά σημαίνει πως ενώ μέχρι την ηλικία των 11-12 ετών σκέφτονται κυρίως με βάση την εμπειρία τους, και με πραγματιστικά, αντικειμενικά δεδομένα, μετά την ηλικία των 12 πραγματοποιείται μια αλματώδης ανάπτυξη σε νοητικό επίπεδο. Αναπτύσσεται η λογική σκέψη και σύμφωνα με πολλές επιβεβαιωμένες ψυχολογικές θεωρίες ο έφηβος είναι πλέον σε θέση να πραγματοποιήσει λογικές υποθέσεις, συσχετίσεις και να χρησιμοποιήσει επαγωγική σκέψη (Παπαγεωργίου, 2005)

Ως προς τη συναισθηματική του ανάπτυξη, ο έφηβος φαίνεται κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου να πλημμυρίζει από συναισθήματα έντονα και ευμετάβλητα. Επιθυμεί να δοκιμάσει τα όρια των νέων του ικανοτήτων, να ανακαλύψει την ταυτότητά του, και αρχίζει να επιζητά νέα πρότυπα, εφόσον έχει πλέον

απομυθοποιήσει τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς του, τους οποίους θαύμαζε σε προηγούμενα στάδια. Σταδιακά, στρέφεται στους ομολόγους του, στα ΜΜΕ και στα σύμβολα τα οποία αυτά προβάλλουν, προσπαθώντας τελικά να τα μιμηθεί αν νιώσει ότι αυτά αποτελούν πλέον το πρότυπο του. Σε αυτό το στάδιο της αναζήτησης τα πρότυπα μεταβάλλονται συχνά, ενώ υπάρχει ο κίνδυνος το παιδί να επηρεαστεί και να μιμηθεί πρότυπα (ομολόγους ή μη), τα οποία δεν είναι καθόλου ωφέλιμα για την ανάπτυξη του (Παρασκευόπουλος, 1985)

Το κορυφαίο και πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα της εφηβείας είναι η ήβη, το σύνολο δηλαδή των σωματικών αλλαγών που μεταμορφώνουν το παιδί σε ώριμο σεξουαλικά ενήλικα, ικανό για αναπαραγωγή. Οι σωματικές αλλαγές που συμβαίνουν στην εφηβεία είναι αποτέλεσμα μιας σειράς ενδοκρινικών μεταβολών και περιλαμβάνουν: Ωρίμανση γεννητικών οργάνων, εμφάνιση-ανάπτυξη δευτερογενών χαρακτηριστικών του φύλου, επιτάχυνση της κατά μήκος αύξησης και αλλαγές στη σύσταση του σώματος, στα όργανα και στις λειτουργίες του οργανισμού. Ο ρυθμός και η ποιότητα των αλλαγών διαφέρουν ανά φύλο. Οι έντονες και απότομες σωματικές αλλαγές που βιώνει ο έφηβος, απότοκες των ενδοκρινικών μεταβολών, του προκαλούν ψυχολογικές αντιδράσεις. Γι' αυτό, όλοι έχουν ανάγκη συστηματικής και υπεύθυνης ενημέρωσης για την σωματική και σεξουαλική τους ανάπτυξη με κατανόηση, στήριξη και αποδοχή (Αντωνοπούλου, 1999).

2.5 Εφηβική σεξουαλικότητα

Η εφηβεία θεωρείται η κατεξοχήν ηλικία της σεξουαλικής αφύπνισης, της διεκδίκησης και της ωρίμανσης του σεξουαλικού ρόλου του ατόμου. Πρόκειται μια φάση που χαρακτηρίζεται από μεγάλες ορμονικές αλλαγές και βασικό χαρακτηριστικό της είναι η αναζήτηση της σεξουαλικότητας (Παρασκευόπουλος, 1985).

Σύμφωνα με την Χantifilt., (1994) ο όρος «εφηβική σεξουαλικότητα» αναφέρεται στα σεξουαλικά συναισθήματα και τη σεξουαλική συμπεριφορά και είναι ένα στάδιο της ανθρώπινης σεξουαλικότητας. Η σεξουαλικότητα είναι συχνά μια πτυχή ζωτικής σημασίας στη ζωή των εφήβων και η σεξουαλική έκφραση μπορεί να λάβει τη μορφή αυνανισμού ή συνουσίας με άλλο άτομο. Στην εφηβεία καθίσταται πλέον δυνατή η ολοκλήρωση της σεξουαλικής πράξης, η οποία είναι απόρροια της βιολογικής ωρίμανσης αλλά και των ψυχικών αλλαγών που πραγματοποιούνται. Η αποδοχή της σεξουαλικότητας στην εφηβεία αντανακλά την κοινωνική εξέλιξη, καθώς ορισμένες συμπεριφορές είναι επιτρεπτές ή μη σε διάφορες εποχές και σε διάφορους πολιτισμικούς χώρους. Η πρώτη ερωτική σχέση του εφήβου μπορεί να γίνει πηγή συναισθημάτων άγχους και ανασφάλειας για τον ίδιο αλλά και για τους γονείς του, οι οποίοι ανησυχούν και κρατούν συνήθως συντηρητική στάση σε αυτά τα θέματα

Οι πρώτες προσεγγίσεις με άτομα του άλλου φύλου είναι συνήθως αδέξιες, καθώς τα αγόρια μπορεί να είναι επιθετικά ή υπερβολικά ιπποτικά, να αναζητούν κατευθείαν τη σεξουαλική εμπειρία ή, αντίθετα, να κυριαρχούνται από ιδεαλιστικές προθέσεις, ενώ τα κορίτσια, μπορεί να δείχνουν αρχικά ενδιαφέρον για τα αγόρια της ηλικίας τους, αλλά στη συνέχεια στρέφονται σε μεγαλύτερα αγόρια, τα οποία φαίνονται πιο ώριμα και ενδιαφέροντα. Γενικά τα κορίτσια αναζητούν λιγότερο την καθαρή σεξουαλική εμπειρία και πιστεύουν περισσότερο στον έρωτα (Χantifilt, 1994).

Κατά την εφηβεία συχνά παρατηρούνται ομοφυλοφιλικές συμπεριφορές και διάφορες προσωπικές φαντασιώσεις. Η επιλογή κάποιου που μοιάζει πάρα πολύ στον έφηβο (άτομο του ίδιου φύλου), κατευνάζει το άγχος που γεννά η πρώτη επαφή με τη σεξουαλικότητα. Οι συμπεριφορές αυτές παρουσιάζονται κυρίως στην αρχή της εφηβείας. Είναι συχνότερες στα αγόρια και συνήθως παροδικές, ακολουθούμενες από ετεροσεξουαλικό προσανατολισμό (Αντωνοπούλου, 1999).

Οι σημερινοί έφηβοι ξεκινούν τις σεξουαλικές δραστηριότητες σε μικρότερες ηλικίες σε σχέση με τις παλιότερες γενιές. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι οι πρώτες σεξουαλικές εμπειρίες είναι πάντα επιτυχημένες. Συχνά φέρνουν ντροπή, φόβο και απογοήτευση, ενώ πολλές φορές η σεξουαλική δραστηριότητα στην εφηβεία συνδέεται με διάφορους κινδύνους, όπως τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και η ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, καθώς οι περισσότεροι έφηβοι είναι συναισθηματικά ανώριμοι, ενδεχομένως ενθουσιώδεις και απείρσκεπτοι και συχνά δεν είναι οικονομικά αυτόνομοι. Για το σκοπό αυτό κρίνεται απαραίτητη η σεξουαλική αγωγή (Αντωνοπούλου, 1999).

2.6 Εφηβική σεξουαλική αγωγή

Η εφηβεία είναι η δυσκολότερη ηλικία για να μπορέσει κάποιος να προσεγγίσει ένα άτομο καθώς κυριαρχείται από την επαναστατικότητα των νέων και την αμφισβήτηση κάθε κατεστημένου, αλλά ταυτόχρονα και από αυθορμητισμό και ανωριμότητα. Ο έφηβος θα επικοινωνήσει με ένα άτομο, μόνο αν αποκτήσει εμπιστοσύνη. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση του εφήβου περιέχει πολλές παραμέτρους. Δεν αρκεί ο έφηβος να γνωρίζει μόνο πως λειτουργεί το σώμα του, τη διαδικασία αναπαραγωγής και τις ανατομικές λεπτομέρειες των γεννητικών οργάνων (ανατομία, λειτουργία και υγιεινή που είναι μέρος της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης). Πρέπει επίσης να αντιληφθεί τις κοινωνικές συμβάσεις που συνοδεύουν τη σεξουαλική ζωή. Κατά την προσπάθεια σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, είναι απαραίτητη η προσέγγιση του εφήβου και η δόμηση εμπιστοσύνης, ώστε να εκθέσει αβίαστα τους προβληματισμούς του (Τσαρμακλής, 2007).

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση παρέχεται στον έφηβο άτυπα, από τους γονείς και τον στενό του κύκλο, και τυπικά από το σχολείο το οποίο είναι ίσως ο πλέον κατάλληλος φορέας για την περίοδο της εφηβείας. Σε αυτό το στάδιο ανάπτυξης, ορισμένοι ντροπαλοί έφηβοι δεν νιώθουν άνετα να πλησιάσουν τους γονείς τους και να τους ρωτήσουν για τις ανησυχίες τους. Σκέφτονται ότι είναι παράδοξες ή αδικαιολόγητες, αλλά αυτό δεν τους εμποδίζει να τις βιώνουν έντονα και να δημιουργούν προσωπικές σεξουαλικές θεωρίες (Τσαρμακλής, 2007).

Στο σχολείο φοιτούν παιδιά από διαφορετικές κοινωνικό-πολιτισμικές ομάδες και οικογένειες με διαφορετικά συστήματα αξιών. Οι απαντήσεις στα ερωτήματα των εφήβων είναι καλύτερο να δίνονται σε επιστημονική γλώσσα, με βάση τα βιολογικά δεδομένα, χωρίς να συσχετίζονται με ηθικές και προσωπικές αξίες. Από την άλλη, οι γονείς θα πρέπει να μπορούν να προσαρμόζουν τις επιστημονικές γνώσεις στο πλέγμα αξιών της οικογένειας (Κρεατσά, 1989).

2.7 Επίλογος

Αφού παρουσιάστηκαν τα χαρακτηριστικά της παιδικής και εφηβικής ηλικίας, και τα εγκλήματα που σχετίζονται με αυτές τις ηλικιακές περιόδους, στο παρόν κεφάλαιο θα εξετασθεί το βασικό αντικείμενο της παρούσας εργασίας, δηλαδή η παιδική πορνογραφία. Αρχικά θα γίνει εννοιολογική διασάφηση, ιστορική αναδρομή και γενικότερη αναφορά στο φαινόμενο της πορνογραφίας και στη συνέχεια θα αναλυθεί η συγκεκριμένη κατηγορία πορνογραφίας ανηλίκων. Θα γίνει εννοιολογική διασάφηση του φαινομένου, καθώς και των σχετικών με αυτήν εγκλημάτων, θα αναφερθούν οι τυπολογίες της καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην παιδική πορνογραφία η οποία διακινείται μέσω διαδικτύου, καθώς όπως υπολογίζεται, το διαδίκτυο αποτελεί σήμερα το σημαντικότερο μέσο διάδοσης και συνεπώς διαιώνισης της παιδικής πορνογραφίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ

3.1. Ηλεκτρονικό έγκλημα

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, η ανάπτυξη της πληροφορικής, η ευρύτατη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και το διαδίκτυο έχουν επιφέρει πρωτόγνωρες αλλαγές στη παραγωγική διαδικασία, στις εργασιακές σχέσεις, στις συναλλαγές, στην εκπαίδευση και σε κάθε έκφανση της καθημερινότητας και της ανθρώπινης επαφής. Οι αλλαγές αυτές διευκολύνουν, προάγουν και βοηθούν στη καλύτερη ανθρωπίνης ζωής και στην ταχύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών που δημιουργεί η σύγχρονη κοινωνία, οι νέες τεχνολογίες και το διαδίκτυο (Ντάμπαλη, 2003)

Ωστόσο η πληροφορική τεχνολογία κατέστησε δυνατή τη διάπραξη ενός ευρέως φάσματος εγκληματικών πράξεων οι οποίες απαιτούν εξειδίκευση και αυξημένη κατάρτιση. Ως «ηλεκτρονικό έγκλημα» θεωρούνται σύμφωνα με το άρθρο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, οι αξιόποινες εγκληματικές πράξεις που τελούνται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και συστημάτων επεξεργασίας δεδομένων και τιμωρούνται με συγκεκριμένες ποινές από την ελληνική νομοθεσία (Δημόπουλος, 2006)

Σε άρθρο του ο Casay (2002), αναφέρει το «ηλεκτρονικό έγκλημα» ή την «ηλεκτρονική εγκληματικότητα», ως μια ευρεία έννοια στην οποία εμπίπτουν όλες εκείνες οι αξιόποινες πράξεις που τελούνται με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή και ενός συστήματος ηλεκτρονικής επεξεργασίας δεδομένων

Το ηλεκτρονικό έγκλημα δεν υστερεί σε τίποτα από τις «παραδοσιακές» μορφές εγκλήματος. Θα μπορούσε να ειπωθεί πως η τεχνολογική ανάπτυξη και η εξειδίκευση έχουν καταστήσει τους απλούς χρήστες ανυπεράσπιστους μπροστά σε αυτές τις εγκληματικές ενέργειες, με επιπλέον βοηθητικό χαρακτηριστικό την πλήρη ανωνυμία που προσφέρεται. Σε παγκόσμιο επίπεδο οι αρχές είναι ανήσυχες για την εξάπλωση αυτού του φαινομένου και ψάχνουν συνεχώς νέους τρόπους προστασίας και αντιμετώπισης του ηλεκτρονικού εγκλήματος και των συνεπειών του (Casay, 2002),

Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης διαχωρίζει τα ηλεκτρονικά εγκλήματα ανάλογα με τον τρόπο τέλεσής τους στα :

- Τελούμενα με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή (computer crime)
- Κυβερνοεγκλήματα, μέσω δηλαδή του διαδικτύου (cyber crime)

Ο διαχωρισμός αυτός τονίζει τη διαφορά που υπάρχει στον τρόπο που τελούνται αυτού του είδους τα εγκλήματα, τα οποία με βάση τα παραπάνω τελούνται με απλή χρήση του υπολογιστή, ακόμα και χωρίς τη χρήση διαδικτύου και σε εκείνα που η χρήση του διαδικτύου είναι απαραίτητη προϋπόθεση (Πολέμη & Κατζανικολάου, 2006).

Παρόμοιος διαχωρισμός παρατηρείται και σε άρθρο του Casay (2002), όπου διακρίνεται το ηλεκτρονικό έγκλημα σε δύο κατηγορίες. Σε εκείνα που

πραγματοποιούνται με τη στενή έννοια και σε εκείνα που τελούνται με την ευρεία έννοια. Σύμφωνα με αυτό το διαχωρισμό, η στενή έννοια του ηλεκτρονικού εγκλήματος, αναφέρεται σε αξιόποινες πράξεις όπως η ηλεκτρονική απάτη, η χωρίς άδεια απόκτηση δεδομένων, η παραποίηση δεδομένων και η δολιοφθορά, δηλαδή, εγκλήματα όπου ο ηλεκτρονικός υπολογιστής αποτελεί κύριο μέσο τέλεσης τους. Από την άλλη, η ευρεία έννοια των ηλεκτρονικών εγκλημάτων μέσω διαδικτύου, περιλαμβάνει όλα εκείνα τα αδικήματα κατά τα οποία ο ηλεκτρονικός υπολογιστής χρησιμοποιείται ως βοηθητικό μέσο.

Με βάση έρευνα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, καθημερινά διακινούνται πάνω από 5 τρισεκατομμύρια δολάρια παγκοσμίως. Αυτά τα ποσά τα επωφελοούνται οι ηλεκτρονικοί παραβάτες, οι οποίοι διαθέτουν την απαραίτητη τεχνογνωσία και την εξειδίκευση, που τους επιτρέπει να επιτεθούν και να σπάσουν κωδικούς προστασίας συστημάτων αποκτώντας πρόσβαση σε αυτά τα ποσά (Φαρσεδάκης, 2007)

Μέσω της δυναμικής εισβολής του ηλεκτρονικού υπολογιστή και την λειτουργία του διαδικτύου, αναπτύσσονται τεράστιες δυνατότητες χρήσης και κατάχρησης που αφορούν την ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων. Η ηλεκτρονική εγκληματικότητα συνεχώς «εμπλουτίζεται» και η πιθανότητα εμφάνισης νέων μορφών στο μέλλον, επιβάλλει τη συντομότερη και καλύτερη αντιμετώπιση του ζητήματος, την πραγματοποίηση συλλογικής προσπάθειας και διασυνοριακής συνεργασίας (Isabel & Tang., 2001).

3.1.1 Μορφές Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

Τα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα εκτός από τα οφέλη που προσφέρουν, ελλοχεύουν και πολλούς κινδύνους για τους χρήστες τους. Η εξέλιξη του διαδικτύου, αν και έχει διευκολύνει κατά πολύ την καθημερινότητα των ανθρώπων, συγχρόνως έχει δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος σε κακόβουλους χρήστες να δρουν ανεξέλεγκτα. Οι χρήστες αυτοί, γνωστοί και ως κυβερνοεγκληματίες, μιας και ο τόπος δράσης τους είναι ο κυβερνοχώρος, χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για την ικανοποίηση προσωπικών τους αναγκών. Η νέα αυτή μορφή του ηλεκτρονικού εγκλήματος απασχολεί έντονα τις δικτυικές αρχές παγκοσμίως, μιας και η βλάβη που μπορεί να προκαλέσει δύναται να είναι ανεπανόρθωτη (Spinellis, 2003)

Οι αρμόδιοι για το ηλεκτρονικό έγκλημα έχουν διακρίνει διάφορες μορφές ανάλογα με τον τρόπο δράσης και τις επιπτώσεις που έχουν οι ενέργειες αυτές στα θύματα.

Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης αναφέρει τις βασικές κατηγορίες ηλεκτρονικού εγκλήματος, οι οποίες είναι οι εξής: (Φαρσεδάκης, 2007)

1. Παρεμπόδιση (κυβερνο έγκλημα) κυκλοφορίας
2. Τροποποίηση και κλοπή δεδομένων
3. Εισβολή και σαμποτάζ στο διαδίκτυο
4. Μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση
5. Διασπορά ιών

6. Υπόθαλη αδικημάτων

7. Πλαστογραφία

8. Απάτη

Επιπλέον, ο Φαρσεδάκης (2007), κάνει αναφορά και σε κάποιες πιο συγκεκριμένες μορφές, οι οποίες είναι:

1. Απάτες μέσω διαδικτύου
2. Παιδική πορνογραφία
3. Hacking - Cracking
4. Διακίνηση - πειρατεία λογισμικού
5. Απάτη πιστωτικών καρτών
6. Διακίνηση ναρκωτικών
7. Έγκλημα στα chat rooms (δωμάτια επικοινωνίας)

Η Lawnet, (2010), σε μελέτη της για το ηλεκτρονικό έγκλημα, αναφέρει και αναλύει τις παρακάτω μορφές ηλεκτρονικού εγκλήματος:

1. Κυβερνοσφετερισμός - Domain names

Κυβερνοσφετερισμός (cyber squatting) είναι το ηλεκτρονικό αδίκημα κατά το οποίο κάποιος χρήστης του διαδικτύου για εμπορικούς σκοπούς κατοχυρώνει και χρησιμοποιεί ηλεκτρονική διεύθυνση (domain name) που περιέχει είτε την επωνυμία γνωστών επιχειρήσεων, είτε σήματα φήμης με αποτέλεσμα να προκαλείται βλάβη στη φήμη των νόμιμων δικαιούχων αλλά και αποκλεισμός τους από τη χρήση του διαδικτύου με την επωνυμία τους Ηλεκτρονικό έγκλημα, (Lawnet, 2010)

2. Παράνομη διείσδυση σε δεδομένα (hacking - cracking)

2.1 Προστασία απορρήτου στο διαδίκτυο

Hacking αποτελεί η μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε ξένο υπολογιστή ή σύστημα υπολογιστών η οποία καταρχήν δεν γίνεται με σκοπό την υποκλοπή, την καταστροφή ή τη κατασκοπία, αλλά για την ικανοποίηση από την επιτυχία παράκαμψης των συστημάτων ασφαλείας των ηλεκτρονικών υπολογιστών (Ηλεκτρονικό έγκλημα) (Lawnet, 2010)

Cracking είναι η αλλαγή κωδικών πρόσβασης και η άρση της προστασίας των προγραμμάτων, η οποία καθιστά δυνατή την παράνομη αντιγραφή τους (Ηλεκτρονικό έγκλημα (Lawnet, 2010).

3. Ιοί - Προστασία από ιούς - κακόβουλο λογισμικό

Μια από τις συνηθέστερες μορφές εγκληματικότητας στο διαδίκτυο είναι η αλλοίωση ή διαγραφή δεδομένων με ιούς. Οι ιοί των υπολογιστών είναι ειδικά προγράμματα που έχουν την δυνατότητα να αποτυπώνονται από μόνα τους.

Διακρίνονται σε δυο μορφές: στους ιούς των προγραμμάτων και τους ιούς των συστημάτων (Ηλεκτρονικό έγκλημα) (Lawnet, 2010).

4. Επιπτώσεις στην ηθική και την αξιοπρέπεια - Προστασία ανηλίκων - Προστασία από παράνομο και βλαβερό περιεχόμενο

Παράνομο και βλαβερό περιεχόμενο που θίγει την προσωπικότητα και την ηθική των ατόμων αποτελούν η δυσφήμιση μέσω του διαδικτύου και η διάδοση πορνογραφικού υλικού. Ειδικές διατάξεις έχουν θεσμοθετηθεί για το σοβαρότατο ζήτημα της πορνογραφίας και ειδικά της παιδικής πορνογραφίας, της μετάδοσης δηλαδή από οποιονδήποτε υλικό φορέα του σώματος του ανηλίκου που αποσκοπεί στη γενετήσια διέγερση και την καταγραφή ή αποτύπωση πραγματικής, προσποιητής ή εικονικής σεξουαλικής πράξης με ανήλικο. Ένα ακόμα ζήτημα που τίθεται σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου από τους ανηλικούς είναι η πραγματοποίηση συναλλαγών με ηλεκτρονικά μέσα (Lawnet, 2010).

Είναι γνωστό ότι οποιαδήποτε συναλλαγή με ανήλικο είναι άκυρη και μπορεί να επισύρει ποινή για το αντισυμβαλλόμενο μέλος (Lawnet, 2010).

5. Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Το ζήτημα της προστασίας προσωπικών δεδομένων παρουσιάστηκε πολύ νωρίς στην Ελλάδα συνεχίζονται οι προσπάθειες αντιμετώπισής του, καθώς και οι υπηρεσίες δίωξης βρίσκονται σε πολύ καλό σημείο. Ακόμη και τώρα θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους κινδύνους επέμβασης στην ιδιωτική και προσωπική σφαίρα. Στην Ελλάδα, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπάρχει σχετική νομοθεσία που ρυθμίζει τα θέματα περί επεξεργασίας δεδομένων, την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την προστασία της προσωπικής ζωής στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Lawnet, 2010).

6. Απάτη μέσω διαδικτύου

Αυτή η μορφή ηλεκτρονικού εγκλήματος είναι πολύ συχνή και οι καταναλωτές - χρήστες του διαδικτύου πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί και επιφυλακτικοί στις συναλλαγές τους. Μερικές από τις μορφές ηλεκτρονικής απάτης σχετίζονται με την αγορά εργασίας, την υποκλοπή προσωπικών δεδομένων, είτε με τη μορφή κλοπής της ηλεκτρονικής ταυτότητας, είτε με «ψάρεμα» προσωπικών πληροφοριών. Επίσης, αναφέρονται φιλανθρωπικές προσφορές, ισπανικό λόττο, επαναφορά πιστοληπτικής ικανότητας και συμμετοχή σε επενδυτικά σχέδια (Lawnet, 2010)

Επομένως, σύμφωνα με τον Lawnet (2010), γίνεται αντιληπτό πως οι μορφές του ηλεκτρονικού εγκλήματος είναι πολλές και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και κινδύνων. Η «ευρηματικότητα» των κακόβουλων χρηστών αφήνει έκπληκτες τις αρχές, αλλά και τους χρήστες του διαδικτύου δυσκολεύοντας το έργο τους στους τομείς της πρόληψης και της αντιμετώπισης και δημιουργώντας

ανάγκες για νέες μεθόδους δράσης. Οι χρήστες είναι καθημερινά εκτεθειμένοι σε χιλιάδες κινδύνους και όταν αναφερόμαστε σε ανήλικους χρήστες, τα πράγματα γίνονται ακόμα δυσκολότερα και με σοβαρότερες συνέπειες τόσο στον ψυχισμό, όσο και στο σώμα του παιδιού. Αν και οι εγκληματικές αυτές πράξεις είναι πολλές, μια από τις μορφές ηλεκτρονικού εγκλήματος συναντάτε σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό λόγω της ευκολίας διάπραξής της και διάφορων κενών στη νομοθεσία. Με βάση τα στοιχεία που δημοσιεύει «η ομάδα δράσης για το ψηφιακό έγκλημα» D.A.R.T. (Digital Awareness and Response to Threats) (2010), οι εγκληματικές πράξεις που συνήθως καταγγέλλονται είναι:

1. Παιδική πορνογραφία, είτε ως διακίνηση παιδικού πορνογραφικού υλικού, είτε ως παρενόχληση ανηλίκου
2. Απάτες μέσω διαδικτύου, όπως ισπανικό λόττο, εικονικές δημοπρασίες και άλλα
3. Διακίνηση και πειρατεία λογισμικού
4. Διακίνηση τοξικών ουσιών, εμπόριο οργάνων, εμπόριο λευκής σαρκός, κυκλώματα που παρασύρουν σε ατομικές ή ομαδικές αυτοκτονίες, απαγωγές και εξαφανίσεις ατόμων
5. Απειλές και εκβίαση είτε οικονομική, είτε ηθική
6. Cracking, ψηφιακοί βανδαλισμοί - σπάσιμο κωδικών πρόσβασης σε κλειδωμένους λογαριασμούς
7. Οικονομικές απάτες και κυρίως απάτες με πιστωτικές κάρτες, και τέλος
8. Συκοφαντική δυσφήμιση (Digital Awareness and Response to Threats, 2010)

Παρατηρείται ότι η παιδική πορνογραφία είτε ως διακίνηση παιδικού πορνογραφικού υλικού, είτε ως παρενόχληση ανηλίκου, καταλαμβάνει την πρώτη θέση στον κατάλογο των συχνότερων καταγγελιών. Που οφείλεται όμως η τόση έντονη παρουσία της μέσα στα εγκλήματα του κυβερνοχώρου; Πιθανοί λόγοι μπορούν να αναζητηθούν στις προβληματικές διαπροσωπικές σχέσεις, στα νομοθετικά κενά, στη δύναμη που έχουν τα παράνομα αυτά κυκλώματα και στην έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με διαδικτυακά εγκλήματα όπως επίσης και για τους κινδύνους που ελλοχεύουν. Παρά τη δυσκολία που παρουσιάζει η κοινωνία στην παραδοχή της πράξης και το γεγονός ότι η ομολογία μιας τέτοιας απειλής ή συμπεριφοράς είναι συχνά επιζήμια για το θύμα, οι καταγγελίες αυξάνονται συνεχώς και μερικές από τις περιπτώσεις είναι αρκετά σοβαρές (Ζάννη, 2005).

Για να είναι δυνατόν να αναγνωρισθεί μια τέτοια συμπεριφορά, είναι σκόπιμο να γίνει αναφορά σε κάποια ειδικά χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού εγκλήματος, που το διαφοροποιούν από το «κοινό» έγκλημα. Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορούν να λειτουργήσουν ως ταυτότητα αναγνώρισης τέτοιας μορφής εγκληματικότητας

3.1.2. Χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού εγκλήματος

Το ηλεκτρονικό έγκλημα ανεξαρτήτως από ποια πλευρά το προσεγγίζουμε έχει κάποια ειδικά χαρακτηριστικά που το διαφοροποιούν από το «κοινό» έγκλημα.

Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουν οι άνθρωποι τα χαρακτηριστικά αυτά για να καταλάβουν τους κινδύνους που μπορεί να ελλοχεύουν στο διαδίκτυο και τη σοβαρότητα που μπορεί να αποκτήσουν. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως το ψηφιακό έγκλημα είναι μια σύγχρονη μάστιγα με ραγδαία εξέλιξη και σοβαρές συνέπειες για τους ανυποψίαστους χρήστες του. Αρχικά το ηλεκτρονικό έγκλημα είναι γρήγορο, διαπράττεται σε χρόνο δευτερολέπτων και δεν γίνεται εύκολα αντιληπτό, ιδιαίτερα από απλούς χρήστες. Είναι εύκολο στη διάπραξή του και τα ίχνη που αφήνει είναι ψηφιακά, άρα και δύσκολα αναγνωρίσιμα. Αυτό το στοιχείο δυσκολεύει πολύ στον εντοπισμό του ψηφιακού εγκληματία και άρα στην ποινικοποίηση της πράξης του. Επίσης για της τέλεσή του απαιτούνται άριστες και εξειδικευμένες γνώσεις στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και την πλοήγηση στον κυβερνοχώρο. Το ηλεκτρονικό έγκλημα μπορεί να διαπραχθεί χωρίς μετακίνηση του δράστη, αλλά από το σπίτι, την εργασία του ακόμα και από χώρους διαδικτυακής δραστηριότητας (internet cafe) (Ζάννη, 2005).

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τη δυνατότητα που έχουν οι επίδοξοι εγκληματίες του διαδικτύου να μην εμφανίσουν την πραγματική τους ταυτότητα ακόμα και να υποκλέψουν την ταυτότητα κάποιου άλλου ανυποψίαστου χρήστη ή να δημιουργήσουν μια νέα εικονική και κατά συνθήκη προσαρμοσμένη στις ανάγκες τους ταυτότητα. (Ζάννη, 2005).

Το ηλεκτρονικό έγκλημα είναι διασυνοριακό, ο τόπος τέλεσής του είναι δύσκολο να προσδιοριστεί, όπως φυσικά είναι δύσκολος και ο εντοπισμός του δράστη. Για την έρευνά του πολλές φορές χρειάζεται η συνεργασία δυο τουλάχιστον κρατών μιας και ο παγκόσμιος χαρακτήρας του αλλά και το πλήθος των αποδεκτών - χρηστών και η ευκολία πρόσβασης αλλά και διάπραξης του εγκλήματος δεν περιορίζεται σε μια χώρα (Spinellis, 2003).

Εδώ σκόπιμο θα ήταν να αναφερθεί πως η καταγραφή της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, διότι ελάχιστες περιπτώσεις καταγγέλλονται διεθνώς. Κατά συνέπεια, το μέγεθος της εγκληματικότητας στο χώρο του διαδικτύου είναι ακόμη πιο «σκοτεινό» από ότι στον «κοινό» εγκληματικό κόσμο (Spinellis, 2003).

Η ανωνυμία που προσφέρει το διαδίκτυο, η ευκολία διάπραξης τους ηλεκτρονικού εγκλήματος για κάποιον που έχει την απαραίτητη τεχνογνωσία και η παγκόσμια δικτύωση δυσκολεύουν την αντιμετώπιση και την εξάλειψη του φαινομένου της ψηφιακής εγκληματικότητας. Η έλλειψη ενημέρωσης δυσκολεύει το έργο των αρχών, καθώς οι απλοί χρήστες δεν μπορούν να αναγνωρίσουν με ευκολία ποια πράξη θεωρείται έγκλημα κι άρα δεν θεωρούν ότι υπάρχει λόγος για καταγγελία (Δημόπουλος, 2006).

Η ελλιπής ενημέρωση προς το καταναλωτικό κοινό για την ύπαρξη φορέων αντιμετώπισης του ηλεκτρονικού εγκλήματος και του έργου τους, δημιουργεί ένα κλίμα ανασφάλειας και φόβου (Παπαγεωργίου-Γονατάς, 1997, σ.59).

Στη συνέχεια θα γίνει αναφορά στην παιδική πορνογραφία, όχι πλέον ως φαινόμενο, αλλά με την άμεση σχέση της με το διαδίκτυο και τους τόπους δράσης των παιδοφιλικών κυκλωμάτων και των ψηφιακών εγκληματιών που ασχολούνται με τη χρήση, διακίνηση και παραγωγή τέτοιου υλικού.

3.2 Πορνογραφία (γενικές παρατηρήσεις)

Με τον όρο πορνογραφία, εννοείται η απεικόνιση του ρητού σεξουαλικού περιεχομένου για σκοπούς σεξουαλικού ενθουσιασμού και ερωτικής ικανοποίησης. Το λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Τεγόπουλου-Φυτράκη ορίζει την πορνογραφία ως την «αναπαράσταση με λέξεις ή εικόνες της ερωτικής συμπεριφοράς που αποσκοπεί στην πρόκληση ερωτικής διέγερσης» (Τεγόπουλου-Φυτράκη, 1997).

Η πορνογραφία μπορεί να χρησιμοποιήσει ποικιλία μέσων, που κυμαίνονται από τα βιβλία, τα περιοδικά, τις κάρτες, τις φωτογραφίες, το γλυπτό, το σχέδιο, τη ζωγραφική, την ταινία, το βίντεο, ή το τηλεοπτικό παιχνίδι. Όταν όμως οι σεξουαλικές πράξεις πραγματοποιούνται για ένα ζωντανό ακροατήριο, αυτό δεν αποτελεί πορνογραφία (π.χ. στριπτίζ) (Δημόπουλος, 2006).

Οι αναπαραστάσεις σεξουαλικής φύσεως είναι φαινόμενο τόσο παλιό όσο ο πολιτισμός, ενδεχομένως και παλαιότερο αν ληφθούν υπ' όψιν οι αναπαραστάσεις της Αφροδίτης με τη μορφή ειδωλίων. Εντούτοις, η έννοια της πορνογραφίας όπως γίνεται κατανοητή σήμερα εμφανίστηκε μετά τη βικτοριανή εποχή. Το 19^ο αιώνα, ορίζεται για πρώτη φορά νομοθεσία, η οποία όριζε ποιες γραφές και εικόνες θεωρούνται πορνογραφικές, και ως εκ τούτου απαγορεύεται να κυκλοφορούν και έπρεπε να καταστραφούν τα αποθέματα σχετικού υλικού στα καταστήματα (Δημόπουλος, 2006).

Η πορνογραφία λαμβάνει διάφορες μορφές ανάλογα με τα φυσικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, το φετίχ, το σεξουαλικό προσανατολισμό και των πράξεων που αναπαρίστανται. Μερικές από τις γνωστότερες κατηγορίες πορνογραφίας είναι: Η ερασιτεχνική πορνογραφία, η πορνογραφία φετίχ, η πορνογραφία ανάλογα με το σεξουαλικό προσανατολισμό (ετεροφυλόφιλων, ομοφυλόφιλων, λεσβιακή, αμφίφυλη), η πορνογραφία οργίου, η πορνογραφία προσανατολισμένη ως προς συγκεκριμένη φυλή (π.χ. ασιατική, μαύρη, Λατίνα, διαφυλετική), η πορνογραφία Voyeur (π.χ. κρυμμένη πορνογραφία φωτογραφικών μηχανών, "up skirt" πορνογραφία), η παιδική πορνογραφία κλπ. (Νούσκαλης., 2006)

Η πορνογραφία υπόκειται συχνά στη λογοκρισία και τους νομικούς περιορισμούς με τη δικαιολογία της αισχρολογίας. Η σχετική νομοθεσία, καθώς και το τί θεωρείται πορνογραφία διαφέρει ανάλογα με το εκάστοτε ιστορικό, πολιτιστικό και εθνικό πλαίσιο. Σύμφωνα με τον Δημόπουλο (2006, σ.13), η υλική απεικόνιση της σωματικής γυμνότητας του φύλου ενός ατόμου είναι τυπικά νόμιμη και προστατευμένη από το Σύνταγμα, αλλά παρόλο αυτά η ποινική νομοθεσία πολλών χωρών είναι κατηγορηματική στην έκθεση, παραγωγή, διάθεση και πώληση πορνογραφικού υλικού ή υλικού με αισχρό περιεχόμενο. Έρευνες που έχουν γίνει τονίζουν ότι η πορνογραφία, την εποχή όπου η σεξουαλικότητα παρουσιάζεται υπό μία αυστηρή ηθική, σαν κάτι αφύσικο, έχει τη λειτουργία μιας διεξόδου σαν υποκατάστατο για την υποανάπτυκτη σεξουαλικότητα.

Η πορνογραφία αποτελεί ένα εξαιρετικά διαδομένο είδος στις πόλεις, όπου ορισμένα καταστήματα πωλούν περιοδικά και τηλεταινίες που απεικονίζουν σαφείς σεξουαλικές πράξεις, ποικίλου περιεχομένου. Είναι επίσης ευρέως γνωστά τα υπόγεια και μη, «Video stores» τα οποία ενοικιάζουν και πωλούν βιντεοταινίες με σεξουαλικά θέματα (Δημόπουλος, 2006, σ.13). Κατά τη διάρκεια των προηγούμενων δεκαετιών, είχε αυξηθεί ραγδαία η παραγωγή πορνογραφίας με τη χρήση του VCR, του DVD, και του Διαδικτύου, καθώς επίσης και τη επικράτηση ανεκτικών κοινωνικών τοποθετήσεων απέναντι στις σεξουαλικές απεικονίσεις. Οι συμμετέχοντες στην πορνογραφία αναφέρονται ως πορνογραφικοί ηθοποιοί, ή ως "πορνογραφικοί star", ενώ επιπλέον έχει εμφανιστεί και η ερασιτεχνική πορνογραφία η οποία έχει γίνει ευρέως δημοφιλής μέσω της δωρεάν διανομής στο διαδίκτυο (Δημόπουλος, 2006).

3.3 Πορνογραφία Ανηλίκων

Η πορνογραφία ανηλίκων, ή αλλιώς αποκαλούμενη και παιδική πορνογραφία, αποτελεί ένα από τα δημοφιλέστερα είδη πορνογραφίας και αφορά την αναπαραγωγή σεξουαλικών εικόνων με αντικείμενο παιδιά. Σύμφωνα με το νόμο 3625 του 2007, η παιδική πορνογραφία είναι «κάθε αναπαράσταση με οποιοδήποτε μέσο ενός παιδιού που εμπλέκεται σε πραγματικές ή προσομοιωμένες γενετήσιες δραστηριότητες ή οποιαδήποτε αναπαράσταση των γενετικών οργάνων ενός παιδιού, πρωταρχικά για γενετησίους σκοπούς» (άρθρο 2&3 νόμος υπό αριθμό 3625 ΦΕΚ Α΄290/24.12.2007).

Η παιδική πορνογραφία, ανήκει στις μορφές κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων και αποσκοπεί συχνά στο κέρδος. Σύμφωνα με τον Νούσκαλη (2006), η πορνογραφία ανηλίκων συνδέεται συχνά, αν και όχι απαραίτητα, με την εμπορία ανθρώπων.

Ο Νούσκαλης (2006), επίσης αναφέρει ότι Παιδιά όλων των ηλικιών, συμπεριλαμβανομένων και των νηπίων, χρησιμοποιούνται διεθνώς στην παραγωγή της πορνογραφίας, ενώ σύμφωνα με στοιχεία υπάρχει μια αυξανόμενη τάση προς τα νεότερα θύματα και τη μεγαλύτερη βιαιότητα. Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο παγκόσμιο συνέδριο ενάντια στην εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών, είναι αδύνατο να έχουμε ακριβή στοιχεία για την παιδική πορνογραφία εξαιτίας της συγκαλυμμένης φύσης της και της μεγάλης διάδοσης της μέσω του (ανώνυμου) διαδικτύου, αλλά υπολογίζεται ότι ένας σημαντικός αριθμός παιδιών συμμετέχει σε αυτή τη διαδικασία

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, το σχέδιο δράσης COPINE ("Combating Paedophile Information Networks in Europe"), ανέπτυξε σε συνεργασία με τη μονάδα παιδοφιλίας των αστυνομικών αρχών του Λονδίνου μια τυπολογία, η οποία κατηγοριοποιεί τις μορφές σεξουαλικής αναπαράστασης παιδιών, για ερευνητικούς αλλά και για νομικούς σκοπούς. Η δεκαβάθμια τυπολογία βασίστηκε στην ανάλυση των διαθέσιμων αναπαραστάσεων παιδικής πορνογραφίας που διατίθεται στο διαδίκτυο. Σύμφωνα με αυτήν, διακρίνουμε τα εξής δέκα είδη παιδικής πορνογραφίας: 1) Ενδεικτική, 2) Γυμνή, 3) Ερωτική, 4) Πόζας, 5) Ερωτικής πόζας, 6) Ρητά σεξουαλικής πόζας, 7) Ρητά σεξουαλικής δραστηριότητας, 8) Επίθεσης, 9) Βρώμικης επίθεσης και 10) Σαδιστική/ Κτηνωδία (Νούσκαλης, 2006).

Η ενδεικτική αναπαράσταση είναι μεν μη ερωτική και μη σεξουαλική, αλλά απεικονίζει τα παιδιά με τα εσώρουχα τους και με τα μαγιό τους και οι απεικονίσεις προέρχονται είτε από διαφημίσεις είτε από οικογενειακά άλμπουμ. Τα παιδιά αναπαρίστανται σε κανονικά, φυσικά περιβάλλοντα (Νούσκαλης, 2006).

Οι γυμνές αναπαραστάσεις αποτελούνται από εικόνες γυμνών ή ημίγυμνων παιδιών σε φυσικά περιβάλλοντα (όπου είναι αναμενόμενο το γυμνό) και προέρχονται από νόμιμες πηγές (Taylor & Quayle, 2001).

Οι ερωτικές αναπαραστάσεις αφορούν φωτογραφίες οι οποίες τραβήχτηκαν λαθραία σε χώρους που παίζουν τα παιδιά, ή σε άλλους χώρους οι οποίοι θεωρούνται ασφαλείς για τους ενήλικους και αναπαριστούν τα παιδιά να δείχνουν τα εσώρουχα τους ή να κάνουν κάποια άλλη σχετική πράξη η οποία μπορεί να αφορά σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό γυμνή απεικόνιση (Taylor & Quayle, 2001).

Η αναπαράσταση πόζας απεικονίζει παιδιά τα οποία είναι πλήρως ντυμένα ή εν μέρει γυμνά και ποζάρουν στο φακό. Αντίθετα, η αναπαράσταση ερωτικής πόζας απεικονίζει παιδιά τα οποία επίσης είναι πλήρως ντυμένα ή εν μέρει γυμνά, αλλά σε προκλητικές ή σεξουαλικές πόζες. Η ρητά ερωτική πόζα δίνει έμφαση στις γενετικές περιοχές, και στις αναπαραστάσεις αυτές το παιδί μπορεί να είναι είτε πλήρως γυμνό, είτε εν μέρει ντυμένο είτε πλήρως ντυμένο (Taylor & Quayle, 2001).

Η αναπαράσταση ρητά σεξουαλικής δραστηριότητας αναπαριστά μόνο τον ανήλικο, ο οποίος αγγίζει σεξουαλικά μέρη, αυνανίζεται ή αυνανίζει και κάνει στοματικό έρωτα. Αντίθετα στις αναπαραστάσεις σεξουαλικής επίθεσης, εμφανίζεται και ο ενήλικας, ο οποίος κακοποιεί σεξουαλικά το παιδί. Στην κατηγορία «βρώμικης επίθεσης» περιλαμβάνονται εκείνες οι απεικονίσεις οι οποίες αφορούν ρητή και σκληρή σεξουαλική κακοποίηση, όπως για παράδειγμα διείσδυση, αυνανισμό και στοματικό έρωτα με την απεικόνιση ενήλικα και παιδιού (Taylor & Quayle, 2001).

Τέλος στην κατηγορία σαδιστικών/κτηνωδών αναπαραστάσεων ανήκει το υλικό το οποίο αναπαριστά το παιδί σε ακραίες σεξουαλικές ενέργειες, όπως για παράδειγμα δεμένο, φιμωμένο, να δέχεται χτυπήματα και μαστιγώματα ή άλλες ενέργειες που του προκαλούν πόνο, ή σε σεξουαλικές επαφές με κάποιο ζώο (Taylor & Quayle, 2001).

Όπως αναδεικνύεται από την παραπάνω κατηγοριοποίηση, τα είδη της παιδικής πορνογραφίας ποικίλλουν και μπορεί να κυμαίνονται από «ελαφριές» μορφές, οι οποίες σχεδόν μοιάζουν άκακες, μέχρι ακραίες και άρρωστες. Εντούτοις πρέπει να γίνει κατανοητό ότι όσο ελαφριάς ή βαριάς μορφής και αν είναι η απεικόνιση, πρώτον εμπλέκεται σε αυτές ένα ανήλικο άτομο το οποίο ίσως να μην έχει επίγνωση της σημασίας της κατάστασης, ή είναι ανήμπορο να αντιδράσει σε αυτήν, δεύτερον αποσκοπεί στην σεξουαλική ικανοποίηση του ενήλικου και άρα πραγματοποιείται με πρόθεση εκμετάλλευσης, ακόμα και αν αυτή δε φτάνει σε ακραία μορφή και τρίτον ενέχει οικονομικό όφελος το οποίο με την αυξανόμενη ζήτηση ενισχύει την ανάπτυξη μιας ολόκληρης βιομηχανίας και την δημιουργία ενός φαύλου κύκλου (Cooper, 1999)

Για την παραγωγή του σχετικού πορνογραφικού υλικού, είναι απαραίτητη η συμμετοχή ενός τουλάχιστον ανήλικου, η οποία διασφαλίζεται από ενήλικο ο οποίος επιθυμεί την ικανοποίηση, το οικονομικό κέρδος, ή αμφότερα και μπορεί να πραγματοποιηθεί με ποικίλους τρόπους. Εκτός από τη δόλια προσέγγιση με τη

φαινομενικά καλοπροαίρετη διάθεση του δράστη προς το θύμα, υπάρχουν και οι περιπτώσεις όπου δημιουργείται κλίμα φόβου και τρομοκρατίας απέναντι στο θύμα, όπου με απειλές και ψυχολογική πίεση οδηγούν το παιδί στα επιθυμητά για αυτούς αποτελέσματα (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006).

Συχνά, ανήλικα αγόρια και κορίτσια, υποχρεούνται να συμμετέχουν σε σεξουαλικές πράξεις μεταξύ τους, με ενήλικους με ζώα και αντικείμενα. Οι παιδόφιλοι δράστες, φωτογραφίζουν ή βιντεοσκοπούν τις σεξουαλικές εμπειρίες τους με ανήλικους, καθώς και σκληρές μορφές κακοποίησης αυτών, και προωθούν έπειτα το υλικό αυτό, συνήθως μέσω του διαδικτύου. Τη δράση αυτών των συγκεκριμένων χρηστών του διαδικτύου την εκμεταλλεύονται οι επιχειρήσεις παραγωγής πορνογραφικού υλικού, οι οποίες τροφοδοτούνται με «ανθρώπινο υλικό» από trafficking παιδιών (Δημόπουλος, 2006).

Σε μια έρευνα όπου μελετήθηκαν οι συλλήψεις αντρών κατά τη διάρκεια του έτους 2000-2001 στην Αμερική για κατοχή πορνογραφικού υλικού, υπολογίστηκε ότι στην πλειοψηφία του υλικού απεικονίζονταν παιδιά προεφηβικής ηλικίας (83%) ενώ κατά κύριο λόγο οι εικόνες αναπαριστούσαν σεξουαλική διείσδυση (80%). Κατά προσέγγιση 20% των εικόνων αναπαριστούσαν μορφές βίας όπως δεσμάτα, βιασμός, βασανιστήρια, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις τα παιδιά ήταν φιμωμένα, δεμένα, με κλειστά τα μάτια και γενικότερα υπέμεναν με ποικίλους τρόπους σαδιστικό σεξ. Μόνο στο 1% των περιπτώσεων το υλικό αναπαριστούσε έναν ανήλικο απλά γυμνό, καθώς σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις ακολουθούσαν περισσότερες ενέργειες (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006).

Η πορνογραφία, βίαιη ή μη, είναι προφανές ότι μετατρέπει το θύμα σε αντικείμενο, εμπορευματοποιεί την ερωτική πράξη και αποτελεί «φιλολογία» μίσους κατά των ομάδων που θυματοποιούνται, καθώς η βία δεν περιέχεται απλώς, αλλά αποτελεί συστατικό στοιχείο της πορνογραφίας. (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006).

Είναι ευρέως γνωστό ότι η παιδική πορνογραφία είναι παράνομη και υπόκειται σε ποινικές κυρώσεις. Επιπλέον, υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην αντιμετώπιση της παιδικής πορνογραφίας από χώρα σε χώρα. Σε ορισμένες χώρες για παράδειγμα, ακόμη και η εν γνώσει κατοχή παιδικής πορνογραφίας είναι έγκλημα (όπως στην Ισπανία) (Κονταξής 1997).

Στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα γίνει διεξοδική αναφορά στην ευρωπαϊκή και ελληνική νομοθεσία που σχετίζεται με τα δικαιώματα του παιδιού, την παιδική εκμετάλλευση και την πορνογραφία, καθώς και σχετικές δράσεις που έχουν πραγματοποιηθεί ή έχουν προταθεί για την αντιμετώπιση των παραπάνω φαινομένων.

Στην Ελλάδα, παρότι δεν έχει εξακριβωθεί η ύπαρξη κάποιου οργανωμένου κυκλώματος που να βιντεοσκοπεί πράξεις ασέλγειας σε ανήλικους, παρά μόνο μεμονωμένες περιπτώσεις, τα τελευταία χρόνια έχει υπάρξει ραγδαία αύξηση του αριθμού των χρηστών του διαδικτύου που κατεβάζουν βίντεο και φωτογραφίες με παιδικό πορνογραφικό υλικό. Σύμφωνα με έμπειρους αστυνομικούς, είναι ελάχιστες ακόμη στη χώρα μας οι περιπτώσεις που έχει εξακριβωθεί η διακίνηση πορνογραφικού υλικού με σκοπό το κέρδος. Ωστόσο ανησυχία προκαλεί στους αστυνομικούς το γεγονός ότι πρόσφατα αποκαλύφθηκαν υποθέσεις με Έλληνες, οι

οποίοι φωτογράφιζαν ανυποψίαστα γυμνά παιδιά από τη χώρα μας είτε σε παραλίες είτε σε ερωτικές στάσεις και στη συνέχεια διοχέτευαν τις φωτογραφίες στο διαδίκτυο. Αστυνομικές πηγές αναφέρουν πως διακινούνται περίπου 2.000 φωτογραφίες σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών το μήνα, φωτογραφίες δηλαδή για τις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι πέρασαν μέσα από υπολογιστές στην Ελλάδα (Ντάμπαλη, 2000).

3.4. Πορνογραφία μέσω διαδικτύου

Το διαδίκτυο, αποτελεί την τεχνολογική επανάσταση του αιώνα. Η εμφάνιση του έφερε ριζικές αλλαγές στην οικονομία, το εμπόριο, την αγορά εργασίας, την εκπαίδευση, την ενημέρωση, την ψυχαγωγία και αναρίθμητους άλλους τομείς. Αναμφισβήτητα η καθημερινότητα μας έχει αλλάξει σημαντικά μετά την εισχώρηση του διαδικτύου και πολλές πτυχές της καθημερινότητας μας και πολλές δραστηριότητες μας βασίζονται πλέον στην ύπαρξη του διαδικτύου και των υπηρεσιών του (Spinellis, 2003).

Οι χρήστες που είναι συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο έχουν αυξηθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια, καθιστώντας το διαδίκτυο μια από τις πιο σημαντικές επιχειρήσεις, έναν δεύτερο κόσμο ουσιαστικά με δικό του πληθυσμό, πραγματικότητα και κανόνες. Σύμφωνα με έρευνα της Sail, (1992), υπήρχαν 300.000 συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο παγκοσμίως, αριθμός ο οποίος το 1998 έφτασε στα 20 εκατομμύρια και το 2001, τα 200 εκατομμύρια (Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά, έτους 2006) (Νούσκαλης, 2006).

Το όριο ηλικίας στο οποίο τα παιδιά χρησιμοποιούν το διαδίκτυο συνεχώς χαμηλώνει. Ουσιαστικά, τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας αποτελούν την ταχύτερα αναπτυσσόμενη ηλικιακή ομάδα χρηστών του διαδικτύου. Οι σημερινοί προέφηβοι και έφηβοι, αποτελούν την πρώτη γενιά που μεγαλώνει σε μία κοινωνία στην οποία τα τεχνολογικά μέσα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής τους ζωής .

Σύμφωνα με αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Χρήσης Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας σε νοικοκυριά, από τη Γενική Γραμματεία της Εθνικής Στατιστικής υπηρεσίας της Ελλάδος, το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 12-15 ετών που είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο το Α' τρίμηνο του 2008 ανήλθε στο 84,9% με 88,2% , το οποίο κάνει καθημερινή χρήση αυτού. Ενώ σύμφωνα με αποτελέσματα της ίδιας έρευνας, η κυριότερη χρήση του διαδικτύου είναι η επικοινωνία μέσω της αποστολής γραπτών μηνυμάτων σε πραγματικό χρόνο (MSN) (Φαρσεδάκης, 2007).

Σύμφωνα με διεθνή δεδομένα, οι προέφηβοι και έφηβοι χρησιμοποιούν τα τεχνολογικά μέσα κυρίως για να επικοινωνούν και να συναναστραφούν με τους ομολόγους τους, για να αναζητούν πληροφορίες στον παγκόσμιο ιστό, για λόγους ψυχαγωγίας, ενημέρωσης και εκπαίδευσης, καθώς και για «κατεβάζουν» οπτικοακουστικό υλικό, όπως μουσική, ταινίες κλπ. (Κωσταντινίδου, 2009)

Τα οφέλη που προσφέρει η χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, είναι αναμφίβολα σημαντικά, αλλά συνοδεύονται από ελλοχεύοντες κινδύνους και έντονες ανησυχίες, οι οποίες εντείνονται εξαιτίας της καλπάζουσας ανάπτυξης της τεχνολογίας και της αδυναμίας της κοινωνίας να προσαρμοστεί

έγκαιρα και αποτελεσματικά σε αυτήν (Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά, έτους 2006 , (Φαρσεδάκη, 2007).

Το διαδίκτυο μπορεί να αποτελέσει για τα παιδιά ένα εξαιρετικό περιβάλλον για μάθηση και ψυχαγωγία και παρέχει ανεξάντλητες πηγές και ευκαιρίες μάθησης. Μπορεί όμως να γίνει επικίνδυνο, καθώς περιέχει πάρα πολλές πληροφορίες που μπορεί να μην είναι ούτε ωφέλιμες ούτε αξιόπιστες (Σαρέλη, 1999).

Στους σημαντικότερους κινδύνους που κρύβει το διαδίκτυο για τους νέους περιλαμβάνεται η πλαστογράφιση στοιχείων, η οικονομική εξαπάτηση, ο εκφοβισμός, η προσέγγιση για ανήθικους σκοπούς και βεβαίως η παιδική πορνογραφία, η οποία αποτελεί και το βασικό αντικείμενο της παρούσης εργασίας (Σαρέλη, 1999).

Το διαδίκτυο, εκτιμάται ότι αποτελεί αυτή τη στιγμή το βασικότερο μέσο διάθεσης πορνογραφικού υλικού, άρα και σημαντικό παράγοντα που επιδρά στην παραγωγή και διαιώνιση του. Η Κωσταντινίδου (2009, σ. 63), αναφέρει πως η πρόοδος της τεχνολογίας ιδίως στον τομέα ηλεκτρονικών υπολογιστών, έχει διευρύνει σε μεγάλο βαθμό την έννοια του πορνογραφικού υλικού παρέχοντας νέα μέσα στη βιομηχανία της πορνογραφίας ανηλίκων και θολώνοντας τα όρια μεταξύ πραγματικού και εικονικού. Πιο συγκεκριμένα, αφενός είναι πλέον δυνατή η μετατροπή πορνογραφικών απεικονίσεων ενηλίκων σε πορνογραφικές απεικονίσεις ανηλίκων, και αφετέρου η εκ του μηδενός δημιουργία πορνογραφικών εικόνων ανηλίκων καθώς και η αλλοίωση μη επιλήψιμων φωτογραφιών.

Η παιδική πορνογραφία αποτελεί την πιο κερδοφόρα βιομηχανία του διαδικτύου και στοιχεία υποδεικνύουν ότι αυξάνεται ραγδαία. Από το 2001, η αύξηση αυτή έχει ξεπεράσει το 350%. Τα δύο σημαντικότερα κέντρα διακίνησης πορνογραφικού υλικού είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και η Ρωσία. Το φαινόμενο όμως παρουσιάζει έξαρση και στην Ανατολική Ευρώπη και τη Βρετανία. Πριν μια δεκαετία, στην Ελλάδα απασχολούσαν τις αστυνομικές αρχές 1 έως 2 τέτοιες υποθέσεις το τρίμηνο, ενώ σήμερα εντοπίζονται καθημερινά 5 έως 7 σχετικά ηλεκτρονικά ίχνη (Νούσκαλης, 2006).

Η διάδοση της παιδικής πορνογραφίας μέσω διαδικτύου μοιάζει ανεξέλεγκτη, προκαλώντας μεγάλη ανησυχία στους διεθνείς φορείς που ασχολούνται με την προστασία των ανηλίκων. Το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα σοβαρό στη Δυτική Ευρώπη, όπου έχουν αποκαλυφθεί σημαντικά κυκλώματα παιδικής πορνογραφίας, όπως στη Δανία, την Ισπανία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ολλανδία, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Επί πλέον, καθώς αυτά τα δίκτυα χρησιμοποιούν τις πιο ανεπτυγμένες τεχνολογίες τηλεπικοινωνιών, κάνοντας χρήση κρυπτογράφησης και κωδικών ονομασιών, η ανακάλυψή τους από τις αρχές γίνεται ολοένα και δυσκολότερη (Λούπα, 2010). Η Ιαπωνία, είναι η χώρα με το μεγαλύτερο δίκτυο παιδικού πορνό, γεγονός το οποίο οφείλεται ως ενός σημείου στην ανεπαρκή νομοθεσία της χώρας σχετικά με την παιδική πορνογραφία. Ως αποτέλεσμα, στην Ιαπωνία είναι εύκολο να παραγγείλει κανείς περιοδικά η βιντεοταινίες παιδικού πορνό, να κατεβάσει ολόκληρες ταινίες από το διαδίκτυο ή μέσω της νέας τεχνολογίας να συμμετάσχει σε ζωντανά σόου, όπου ο πελάτης βλέπει απευθείας την πράξη ενώ πραγματοποιείται (real time) και μπορεί με το πάτημα ενός κουμπιού να παραγγείλει τί θέλει να κάνει ο θύτης στο ανήλικο θύμα (Λούπα, 2010).

Οι ακριβείς αριθμοί και τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν την παιδική πορνογραφία μέσω του διαδικτύου είναι δύσκολο να υπολογισθούν εξαιτίας των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του διαδικτύου, τα οποία θα συζητηθούν στη συνέχεια. Είναι δυνατόν πάντως να έχουμε μια γενική εικόνα του φαινομένου, αναφέροντας τα στοιχεία που εξέδωσε η UNESCO, αναφορικά με την παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο (Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά, έτους 2006 (Φαρσεδάκη, 2007).

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία που βγάζει στη δημοσιότητα η UNESCO, ο συνολικός τζίρος της βιομηχανίας της παιδικής πορνογραφίας που διακινείται μόνο στο διαδίκτυο, ξεπερνά το ποσό των τριών δισεκατομμυρίων ευρώ κάθε χρόνο. Μιλάμε βέβαια για μια ακριβοπληρωμένη βιομηχανία. Είναι χαρακτηριστικό ότι ιστοσελίδες με αρκετές χιλιάδες επισκέπτες χρεώνουν τις εικόνες ανηλίκων σε σεξουαλικές πράξεις ως και 100 ευρώ το λεπτό. Τα κυκλώματα παιδόφιλων αποκτούν πλέον δομή οργανωμένης εγκληματικής ομάδας, χρησιμοποιώντας συνδέσμους σε διαφορετικές πόλεις της Ελλάδας και του εξωτερικού και στρατολογώντας συνεργούς έναντι αμοιβών σε δωμάτια επικοινωνίας. Οι παραπάνω αριθμοί αποδεικνύουν τη μεγάλη ζήτηση που έχει η συγκεκριμένη βιομηχανία, γεγονός που αντικατοπτρίζεται και στον αριθμό των σχετικών ιστοσελίδων. Σύμφωνα με στοιχεία της UNESCO, ο αριθμός των ιστοσελίδων που φιλοξενούν πορνογραφικό περιεχόμενο, με πρωταγωνιστές ανήλικα παιδιά, ακόμη και βρέφη, υπολογίζεται ότι σημείωσε αύξηση της τάξεως του 345%. Τέλος, δε μπορούμε να αποδώσουμε αυτή την αύξηση σε τυχαία περιέργεια των χρηστών, καθώς υπολογίζεται πως ορισμένες ιστοσελίδες παιδικής πορνογραφίας έχουν ημερήσια επισκεψιμότητα περίπου 150.000 χρήστες, παρά το υψηλό τους κόστος (Φαρσεδάκη, 2007).

Η διανομή πορνογραφικού υλικού γίνεται με ποικίλους τρόπους: μέσα από ομάδες χρηστών του διαδικτύου, μέσα από ιστοσελίδες φτιαγμένες ειδικά γι' αυτό το σκοπό, μέσα από ιδιωτικούς χώρους συνομιλίας και από άλλες ιδιωτικές εικονικές πηγές (Νούσκαλης, 2006).

Οι ανοιχτές ομάδες ειδήσεων που υπάρχουν στο διαδίκτυο, επιτρέπουν στον καθένα να ανταλλάξει πληροφορίες με διάφορους ανθρώπους, να κερδίσει πρόσβαση σε εξειδικευμένες ειδήσεις και να αποκτήσει τη δυνατότητα διανομής υλικού, ή να εντοπίσει τους καλύτερους προορισμούς ανάλογα με το ενδιαφέρον του. Δυστυχώς πολλές ομάδες ασχολούνται με την διακίνηση πορνογραφικού υλικού. Η εμπορία παιδικής πορνογραφίας μέσω συνομιλίας είναι εξαιρετικά διαδεδομένη στην παιδοφιλική κοινότητα. Μερικές από τις ομάδες είναι ανοιχτές για όλους, άλλες προσφέρουν ιδιωτικούς χώρους που προστατεύονται με κωδικό και δε μπορούν να τους δούνε οι υπόλοιποι χρήστες. Οι συνομιλίες προστατεύονται επίσης από τα ψευδώνυμα που υιοθετεί το άτομο (Cooper, 1999).

Υπάρχουν επίσης ειδικοί χώροι συνομιλίας για παιδιά, όπου παιδιά και νέοι συναντώνται στο διαδίκτυο και μιλούν για τα ενδιαφέροντα τους ή κάνουν φίλους σε όλο τον κόσμο. Οι παιδόφιλοι εισχωρούν σε αυτούς τους χώρους και επιχειρούν να γνωρίσουν τα παιδιά και να κανονίσουν συναντήσεις μαζί τους. Το παραπάνω φαινόμενο αναπτύσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια και είναι γνωστό ως «grooming». Το grooming, είναι η διαδικασία κατά την οποία κάποιοι ενήλικες, προσποιούμενοι ότι είναι έφηβοι, χρησιμοποιούν τα chat rooms για να

προσελκύσουν παιδιά με σκοπό να τα εκμεταλλευθούν. Τα chat rooms, φιλοξενούνται στο Διαδίκτυο και σε αυτά μπορεί να έχει πρόσβαση οποιοσδήποτε από οποιοδήποτε σημείο στον κόσμο. Συχνά, θεωρούνται από τα παιδιά, ασφαλείς τόποι συνομιλίας στο Διαδίκτυο, τόσο εξαιτίας της δημόσιας φύσης της συζήτησης αλλά και της λανθασμένης εκτίμησης των παιδιών ότι διατηρείται η ανωνυμία τους (Shinder, 2002).

Επιπλέον, μερικοί χρήστες ανεβάζουν φωτογραφίες στις οποίες απεικονίζονται οι ίδιοι να κακοποιούν τα παιδιά τους, άλλοι διαφημίζουν και πωλούν πορνό-φωτογραφίες των παιδιών τους, ενώ άλλοι αναζητούν και συλλέγουν σχετικό υλικό (Σαρέλη, 1999).

Σε αυτό το σημείο θα επιχειρηθεί να εξηγηθούν οι λόγοι για τους οποίους το διαδίκτυο αποτελεί ένα τόσο πρόσφορο έδαφος για εγκληματικές δράσεις όπως η πορνογραφία.

Όπως αναφέρει ο Δημόπουλος, (2006, σελ. 19) το διαδίκτυο έχει επιτείνει το πρόβλημα της παιδικής πορνογραφίας με τρεις τρόπους: μέσω της αύξησης της ποσότητας του διαθέσιμου υλικού, της αποτελεσματικότητας διάθεσης του και της ευκολίας στην προσβασιμότητα του.

Σε μια απόπειρα προσέγγισης του φαινομένου της παιδικής πορνογραφίας στο διαδίκτυο, μπορεί εύκολα να καταστεί αντιληπτό πως το φαινόμενο αυτό αποκτά διαρκώς μεγαλύτερες διαστάσεις, τόσο στην διεθνή επικράτεια (Δημόπουλος, 2006).

Σύμφωνα με τον Δημόπουλο., (2006), το διαδίκτυο καθιστά δυνατή την ταυτόχρονη διάχυση πληροφοριών σε περισσότερους ανθρώπους παγκοσμίως, από ότι οποιοδήποτε άλλο μέσο. Για παράδειγμα, μια ταινία η οποία θα διατίθεται με αγορά «από χέρι σε χέρι» μέσω DVD ή άλλης μορφής οπτικό-ακουστικού υλικού, τώρα μπορεί να ανέβει με το πάτημα ενός κουμπιού στο διαδίκτυο και να «κατεβαστεί» από εκατομμύρια χρήστες σε όλο τον κόσμο. Ενώ δηλαδή η πρόσβαση του χρήστη πορνογραφίας στην προ-διαδικτύου εποχή επιτυγχάνονταν ?ε τη σωματική του παρουσία στα σημεία διανομής του (π.χ. περίπτερα) και την αγορά του προϊόντος, στην ψηφιακή-διαδικτυακή εκδοχή της πορνογραφίας, είτε ενηλίκων είτε ανηλίκων, ο κάθε κάτοχος-τελικός χρήστης του αντίστοιχου υλικού δεν χρειάζεται να μετακινηθεί στα σημεία διακίνησης. Αρκεί η χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου. Είτε πρόκειται για ειδησεογραφικά ρεπορτάζ, είτε για φωτογραφίες από οικογενειακή εκδρομή, είτε μουσική, είτε για πορνογραφικό υλικό, το διαδίκτυο έχει το πλεονέκτημα της γρήγορης και ευρείας διανομής ανά τον κόσμο. Ας δούμε πώς επιδρά η ιδιαίτερη φύση του διαδικτύου στη διάδοση του πορνογραφικού υλικού:

Παρατηρείται το φαινόμενο να εμφανίζονται πολλές ιστοσελίδες «πρακτόρευσης» με παραπομπές- συνδέσμους (links) στις ιστοσελίδες-πηγή των πορνογραφημάτων. Κατ' αυτόν τον τρόπο κάθε αίτημα-«κλικ» του επισκέπτη της ιστοσελίδας πρακτόρευσης τον μεταφέρει στην ιστοσελίδα-πηγή και ταυτόχρονα προσθέτει κέρδος επισκεψιμότητας σ' εκείνον που εκμεταλλεύεται την ιστοσελίδα πρακτόρευσης (traffic trading). Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τελούμενης πορνογραφίας ανηλίκων σε διαδικτυακό ή εν γένει ψηφιακό περιβάλλον αφορούν τόσο τον ίδιο τον δράστη όσο και το διακινούμενο πορνογραφικό υλικό. Όπως είπαμε, η ψηφιακή παραγωγή του υλικού και η διακίνησή του στο διαδίκτυο καθιστούν δυνατή την διάθεσή του

ταυτόχρονα σε κάθε άνθρωπο στον πλανήτη που χρησιμοποιεί το Internet. Αυτό συμβαίνει από τη στιγμή που το σχετικό προϊόν θα αναρτηθεί-«ανεβεί» (upload) σε έναν ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων (Bulletin Board Server) ή σε έναν εξυπηρετητή-διακομιστή ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (news-letters server). Με κάθε τέτοια χρήση, μάλιστα, ο «καταναλωτής» των ψηφιακών πορνογραφημάτων καθίσταται αναγκαία και παραγωγός αυτών. Η εξέλιξη αυτή προκύπτει από το ότι η ανωτέρω χρήση απαιτεί τεχνικά και την παραγωγή νέων αντιγράφων, ίδιας αξίας με την εικόνα πορνογραφίας που παρήχθη αρχικά και κυκλοφόρησε στη συνέχεια στο internet (Δημόπουλος, 2006)

Κατά συνέπεια, γίνεται αντιληπτό ότι το διαδίκτυο επιτρέπει στους χρήστες πρόσβαση σε απέραντες ποσότητες πορνογραφικών εικόνων που διακινούνται στον πλανήτη, κάνει την πορνογραφία διαθέσιμη σε οποιοδήποτε χρόνο και χώρο και μάλιστα με σχετικά ανέξοδη διακίνηση, και διευκολύνει την άμεση επικοινωνία και το μοίρασμα των εικόνων μεταξύ των χρηστών (Δημόπουλος, 2006).

Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό του διαδικτύου που το καθιστά ιδιαίτερα εύφορο χώρο για παράνομες και εγκληματικές ενέργειες, είναι η ανωνυμία και η συγκάλυψη που προσφέρει. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ο χρήστης μπορεί να κάθεται στον προσωπικό του υπολογιστή, και προφυλαγμένος από το μανδύα της ανωνυμίας και της απροσωπίας, να προβεί σε ενέργειες τις οποίες θα κινδύνευε αν έκανε στην πραγματική του ζωή, ή έστω μπορεί να δίσταζε να κάνει φοβούμενος για την προσωπική του φήμη, ή για τις νομικές κυρώσεις που μπορεί να έχει η πράξη του. Αντίθετα, στον εικονικό κόσμο του διαδικτύου, είναι πιο εύκολο και φαίνεται περισσότερο ακίνδυνο να δοκιμάσουμε πράγματα τα οποία στην πραγματική μας ζωή δε θα δοκιμάζαμε, ενώ επιπλέον βρισκόμαστε σε μικρότερο κίνδυνο να «πιαστούμε». Συγκεκριμένα για το θέμα της παιδικής πορνογραφίας, το διαδίκτυο την καθιστά περισσότερο βατή, λόγω της ανωνυμίας και της ιδιωτικότητας που προσφέρει στους χρήστες του, ενώ μάλιστα του παρέχει πορνογραφικό υλικό υψηλής ψηφιακής ποιότητας, το οποίο μπορεί άνετα να αποθηκευτεί. Με αυτό τον τρόπο ο εκάστοτε «περίεργος» ή καθ' έξι παιδόφιλος, μπορεί να βρίσκεται στην άνεση και την ασφάλεια του σπιτιού του και χωρίς μεγάλο κίνδυνο να επιλέγει με το πάτημα ενός κουμπιού το υλικό που επιθυμεί, μέσα από μια τεράστια γκάμα σχηματικών απεικονίσεων (εικόνων, βίντεο, φωνής) και θεμάτων, καθώς επίσης έχοντας μέχρι και τη δυνατότητα πορνογραφικής απόλαυσης τους σε πραγματικό χρόνο με διαντιδραστικές εμπειρίες (Παπαγεωργίου- Γονατάς, 1997).

Όπως θα συζητηθεί σε επόμενη ενότητα της παρούσης εργασίας, η νομοθεσία σε διαδικτυακά ζητήματα είναι ελλιπώς αναπτυγμένη σε πολλές χώρες, ή συχνά δεν είναι επαρκώς οργανωμένη ή μέριμνα για την τήρηση της νομοθεσίας και την τιμωρία των παραβατών, με αποτέλεσμα ένα σημαντικό ποσοστό των διαδικτυακών εγκληματιών να γνωρίζουν ότι είναι σχεδόν απίθανο να εντοπισθούν και να τιμωρηθούν οι πράξεις τους. Επιπλέον, οι συστηματικοί παιδόφιλοι συχνά φροντίζουν να πραγματοποιούν τις δράσεις τους εκτός του σπιτιού τους και με αναληθή στοιχεία, ώστε να διασφαλίζουν μεγαλύτερη προστασία και ανωνυμία (Δημόπουλος, 2006).

Εν ολίγοις το διαδίκτυο καθιστά εφικτή τη δημιουργία ενός εικονικού κόσμου, όπου ο καθένας μπορεί να προσποιηθεί μια διαφορετική πραγματικότητα από τη δική του, να προβεί σε διαφορετικές ή ακόμα και παράνομες πράξεις και μετά το κλείσιμο του

υπολογιστή, να επιστρέψει στη δική του ζωή. Εντούτοις φαίνεται πώς τα άτομα, χρήστες του διαδικτύου δυσκολεύονται από ένα σημείο και μετά να διακρίνουν την πραγματικότητα και τη φαντασία, προκαλώντας διαταραχές στην καθημερινότητα τους (Δημόπουλος, 2006).

Επιπλέον, παρόλο που το εικονικό περιβάλλον δύναται να θεωρείται ευνοϊκό για το χρήστη, δεν παύει να είναι πραγματικό για το θύμα και φυσικά μπορεί να γίνει πραγματικό και για το χρήστη, είτε επικοινωνώντας με τους διακινητές τέτοιου υλικού, είτε δημιουργώντας δικό τους (Δημόπουλος, 2006).

Εντούτοις, το ζήτημα της δημιουργίας ή παραγωγής πορνογραφικού υλικού και τί εκλαμβάνεται και νοείται νομικά ως τέτοια, δεν είναι πλήρως σαφές. Σύμφωνα με την Γκαμπέτα, (2008), δημιουργία, ή παρασκευή πορνογραφικού υλικού, νοείται η με οποιοδήποτε τρόπο πρωτογενής δημιουργία ή αναπαραγωγή αυτού. Νομολογίες άλλων κρατών μάλιστα, όπως αυτή του Ηνωμένου Βασιλείου, εντάσσουν στην έννοια της παρασκευής και το «κατέβασμα» πορνογραφικού υλικού από το διαδίκτυο. Αυτό σημαίνει πως ο «καταναλωτής» των ψηφιακών πορνογραφημάτων καθίσταται αναγκαία και παραγωγός αυτών, καθώς η ανωτέρω χρήση απαιτεί τεχνικά και την παραγωγή νέων αντιγράφων, ίδιας αξίας με την αρχική εικόνα

Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, οι επισκέπτες των σελίδων πορνογραφικού υλικού ποικίλλουν από τον τυχαίο επισκέπτη και τον περίεργο, μέχρι τον συστηματικό παιδόφιλο. Ο Cooper και οι συνεργάτες του, (1999) σε έρευνα που πραγματοποίησαν σε 9.177 επισκέπτες πορνογραφικού χώρου, διακρίνουν τα άτομα αυτά σε τρεις κατηγορίες: 1) Αυτούς που επισκέπτονται τέτοιους χώρους με σκοπό την ψυχαγωγία από απλή περιέργεια και απλή διασκέδαση, 2) τους υπό κίνδυνο χρήστες οι οποίοι έχουν μια καταναγκαστική σχέση με την ηλεκτρονική πορνογραφία, σχέση που επιδρά στην έξω- διαδικτυακή προσωπική ζωή τους και 3) στους σεξουαλικά παθολογικούς χρήστες, οι οποίοι χρησιμοποιούν τους χώρους αυτούς και τις συμπεριφορές αυτές ως έκφραση των παθολογικών συμπεριφορών τους και των παρεκκλίσεων τους και την δικτύωση τους με άλλους χρήστες.

Ανάλογα με το είδος χρήστη, ποικίλλει προφανώς και ο σκοπός επίσκεψης, καθώς και οι επιμέρους πράξεις των επισκεπτών. Όπως αναφέρουν οι Γιωτάκος και Πρεκατέ (2006, σ. 317) οι σκοποί των χρηστών ποικίλουν και μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής: 1) Εύρεση πορνογραφικού υλικού με σκοπό τη διασκέδαση και την αυτοϊκανοποίηση, 2) Εύρεση on line (ζωντανών διαδικτυακών) ερωτικών συντρόφων, 3) Εύρεση off line (και εκτός διαδικτύου) ερωτικών συντρόφων, 4) Επικοινωνία και δικτύωση με άτομα και ομάδες με ειδικά ενδιαφέροντα και τέλος 5) Απλή περιέργεια.

Καθώς οι ανήλικοι αποτελούν μια συνεχώς αυξανόμενη ομάδα χρηστών του διαδικτύου, είναι προφανές, ότι υπάρχει κίνδυνος και δικής τους έκθεσης σε σχετικό υλικό. Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι η θέαση σεξουαλικά κακοποιητικών εικόνων ανηλίκων θεωρείται επίσης είδος κακοποίησης ανηλίκου. Τα περισσότερα παιδιά, που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ομολογούν πως έχουν εκτεθεί σε πορνογραφικό υλικό κατά την περιήγησή τους στο διαδίκτυο. Στις περισσότερες περιπτώσεις ομολογούν ότι αυτό συνέβη τυχαία (70%). Δεν είναι όμως σπάνιες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες τα παιδιά έχουν γίνει θύματα σεξουαλικής

παρενόχλησης (20% στο Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006) ή ακόμα και σεξουαλικής κακοποίησης (33% όπως παραπάνω) (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006) .

Το κλίμα εμπιστοσύνης που καλλιεργείται στο παιδί, η εκμετάλλευση των συναισθημάτων του και των αναγκών του, ο χαμηλός κίνδυνος που έχει για το δράστη, η ανωνυμία και το φαντασικό περιβάλλον παίζουν καθοριστικό ρόλο στη γένεση μιας αποκλίνουσας συμπεριφοράς, που δεν θα ήταν εύκολα αποδεκτή και εφικτή στον πραγματικό κόσμο. Μέσα από το διαδίκτυο γίνεται δυνατή η διάπραξη αδικήματος χωρίς να υπάρχει φυσική- σωματική επίθεση προς το θύμα, απενοχοποιώντας το δράστη απέναντι στην παραβατική του συμπεριφορά (Γιωτάκος και Πρεκατέ,2006)

Συνοψίζοντας, γίνεται αντιληπτό ότι η διαδικτυακή πορνογραφία αντανakλά αναμφίβολα την παθολογία και την παραβατικότητα της σύγχρονης κοινωνίας. Επίσης αποτελεί δραστηριότητα που σαφώς υπόκειται σε αυτορρύθμιση εκ μέρους του υποκειμένου, κάτι που σημαίνει ότι το άτομο είναι ελεύθερο να επιλέξει αν θα δεχθεί η αν θα απορρίψει κάτι. Επιπλέον η διαδικτυακή πορνογραφία αν και συνιστά ένα εικονικό περιβάλλον, πρόκειται για έναν χώρο όπου η πραγματικότητα και η φαντασίωση αλληλεπιδρούν μιας και η ελεύθερη διακίνηση ιδεών και στάσεων, είναι αποδεκτές εφ' όσον δεν προκαλούν βλάβες (Γιωτάκος και Πρεκατέ,2006)

Υπάρχουν άνθρωποι, που μπροστά στο κέρδος δεν ορρωδούν προ ουδενός. Υπάρχουν άνθρωποι ανώμαλοι, που για τη δική τους ικανοποίηση είναι ικανοί να πληγώσουν ανεπανόρθωτα ότι πολυτιμότερο υπάρχει σ' αυτόν τον κόσμο: αθώες παιδικές ψυχές (Γιωτάκος και Πρεκατέ, 2006 σ.45)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΘΥΤΗΣ- ΘΥΜΑ

4.1.Χαρακτηριστικά θύτη – θύματος

Στο παρόν κεφάλαιο, θα παρουσιαστούν τα δημογραφικά, βιολογικά, ψυχολογικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων σε περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων, ώστε να γίνουν κατά συνέπεια καλύτερα σαφείς οι λόγοι προσέγγισης των συγκεκριμένων ατόμων, καθώς και για να σχηματιστεί μια καλύτερη εικόνα για τα άτομα τα οποία ενδέχεται να δράσουν ως θύτες, ή και για τα παιδιά τα οποία ενδέχεται να πέσουν ευκολότερα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, ή έχουν ήδη πέσει και αυτό μπορεί να αναδειχθεί από τα ιδιαίτερα σημάδια που επιδεικνύουν.

Η Αμερικάνικη Ψυχιατρική Ένωση προτείνει τα ακόλουθα διαγνωστικά κριτήρια της παιδοφιλίας:

1) Πάνω από μια χρονική περίοδο έξι μηνών, περιοδική ή έντονη γενετήσια διέγερση της φαντασίας, της σεξουαλικής ορμής ή συμπεριφορών που αναμιγνύουν σεξουαλική δραστηριότητα με ένα προ-έφηβο ή προ-έφηβους ή παιδιά, ηλικίας 13 ετών ή και νεότερα. 2) Το πρόσωπό που έχει πράξει υποκινούμενο από αυτές τις ορμές ή τις σεξουαλικές παρορμήσεις ή φαντασιώσεις, που οφείλονται σε πόνο εσωτερικό και προξενούν πόνο ή διαπροσωπική δυσκολία. 3) Ο παιδόφιλος είναι ηλικίας τουλάχιστον 16 ετών και τουλάχιστον 5 χρόνια μεγαλύτερος από το παιδί ή τα παιδιά του πρώτου κριτηρίου (Δημόπουλος, 2006).

Η συμπεριφορά αυτή είναι χρόνια και συνεχίζεται για πολύ καιρό, αλλά περίοδοι υψηλού στρες ενδέχεται να την αυξήσουν. Στο 90% των περιπτώσεων το παιδί γνωρίζει το θύτη, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις τα άτομα αυτά έχουν ερωτικές συνευρέσεις με παιδιά εντός και εκτός του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Τέλος, οι παιδόφιλοι συχνά έχουν υπάρξει θύματα σεξουαλικής κακοποίησης σε παιδική ηλικία (Κοσμόπουλος, 2006).

Σήμερα η παιδοφιλία έχει λάβει εκρηκτικές διαστάσεις μέσω του Διαδικτύου, ενώ πιστεύεται ότι αποτελεί έκφραση μιας ψυχικής/διανοητικής διαταραχής, και ορισμένοι ειδικοί υποστηρίζουν ότι οι παιδόφιλοι δεν έχουν την ικανότητα αξιολόγησης της ποιότητας των πράξεων τους και συμμόρφωσης προς τις νομικές ρυθμίσεις που αφορούν σε αυτές τις πράξεις. Επιπλέον, εκτός από τα πρόσωπα που υποφέρουν από παιδοφιλία, υπάρχουν επίσης άλλα ενδιάμεσα που εμπλέκονται στο κύκλωμα της πορνογραφίας, οι οποίοι δεν είναι παιδόφιλοι, αλλά εκμεταλλεύονται την παιδοφιλία για κερδοσκοπία (Δημόπουλος, 2006)

4.2 Χαρακτηριστικά θύτη

Στην προσπάθεια να καταστεί σαφές το προφίλ ενός παιδόφιλου θύτη, θα πρέπει να παρουσιαστούν έρευνες και μελέτες που έχουν διερευνήσει συγκεκριμένα πληθυσμούς με σεξουαλική παραπτωματικότητα, ή γενικότερα ενήλικα άτομα, έτσι ώστε να διερευνηθεί η προδιάθεσή τους για σεξουαλική διαταραχή.

Η σκιαγράφηση και περιγραφή αυτού του προφίλ δεν μπορεί ποτέ να είναι ακριβής καθώς δεν είναι εύκολο να εξεταστούν και να παρουσιαστούν τα ακριβή

χαρακτηριστικά ενός σεξουαλικού δράστη χωρίς τη γνώση του κοινωνικού, ιατρικού και ψυχιατρικού ιστορικού τους. Εντούτοις, οι παιδόφιλοι περιγράφονται συνήθως ως άτομα που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον για τα παιδιά και επιθυμούν την ερωτική συνεύρεση μαζί τους και εμφανίζουν επίμονη αναζήτηση τρόπων για επικοινωνία και προσέγγιση ανηλίκων (Γιωτάκος και Πρεκατέ, 2006).

Σύμφωνα με τα διαγνωστικά εγχειρίδια των ψυχικών διαταραχών (D.S.M) και D.S.M - IV (1994), η ηλικία του παιδόφιλου θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 16 ετών και τουλάχιστον 5 έτη μεγαλύτερη από αυτή του παιδιού. Παρόλο που δεν υπάρχει ακριβής όριο ηλικιών παιδόφιλων, σύμφωνα με τον Τσιγκρή (1999), οι περισσότεροι θύτες είναι ηλικίας 36-45 ετών (33,7%), 19-25 χρονών (29,5%), σημαντικά λιγότεροι στην ηλικιακή ομάδα των 46-55 ετών (14,1%) και των 55 και άνω (12,2%), ενώ ένα μικρό ποσοστό είναι ανήλικοι (4,8%). Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 37 κρατούμενων στις φυλακές Τρίπολης (26 περιστατικά παιδοφιλίας, 11 περιστατικά αιμομιξίας) αναδεικνύεται ότι η ηλικία των ατόμων που καταδικάστηκαν για σεξουαλική κακοποίηση ήταν 42,3 συν - πλην έτη (Γιωτάκος, 2004).

Ως προς το φύλο, ο τυπικός δράστης είναι συνήθως άνδρας και το τυπικό θύμα κορίτσι, αν και συνεχώς αυξάνονται τα ποσοστά γυναικών δραστών και αγοριών θυμάτων (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1997). Οι περισσότερες περιπτώσεις κακοποίησης ανήλικων παιδιών πραγματοποιούνται σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία και έρευνες από ενήλικες άνδρες, οι οποίοι όπως θα συζητηθεί και στη συνέχεια, συνήθως παρουσιάζουν σεξουαλική διαστροφή.

Γενικότερα η σεξουαλική βία στα παιδιά εκδηλώνεται συνήθως από άνδρες (90%), και σπανιότερα από γυναίκες. Σύμφωνα με την Αγάθωνος - Γεωργοπούλου (Ι.Υ.Π, 1991) οι γυναίκες δεν ρέπουν προς την σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών καθώς μαθαίνουν νωρίτερα και πιο καλά να διαφοροποιούν μεταξύ εκδηλώσεων στοργής με και χωρίς σεξουαλικό περιεχόμενο. Η προετοιμασία για το γονικό ρόλο τους δίνει ικανοποίηση χωρίς σεξουαλικό στοιχείο. Αντίθετα, τα αγόρια δεν έχουν συνήθως ανάλογες εμπειρίες στην κοινωνικοποίηση τους. Έτσι όταν οι άνδρες χρειάζονται στοργή ή αισθάνονται εξάρτηση σε μεγαλύτερο ποσοστό αναζητούν την σεξουαλική έκφραση, ακόμα και με ακατάλληλο σύντροφο. Οι άνδρες θεωρούν τη ετεροσεξουαλική επιτυχία πολύ πιο σημαντική για την ταυτότητα του φύλου τους από ότι οι γυναίκες. Όταν το «εγώ» τους ή τα αισθήματα επάρκειας απειλούνται η προσβάλλονται, συνηθέστερα αισθάνονται την ανάγκη της επιβεβαίωσης τους μέσω του σεξ. Όταν ο άνδρας αυτός έχει έμμεση πρόσβαση στο παιδί βρίσκει και εκεί κάποιας μορφής επιβεβαίωση (Αγάθωνος- Γεωργόπουλου, Ι. Υ. Π, 1991).

Στη συνέχεια, θα περιγράψει το βιολογικό, κοινωνικό και ψυχολογικό-ψυχιατρικό προφίλ του παιδόφιλου παραβάτη.

Για να γίνει πιο κατανοητό το βιολογικό προφίλ των θυτών, πρέπει να αναφερθούν πρώτα δεδομένα από νευροενδοκρινικές έρευνες σε ζώα, οι οποίες υποδεικνύουν ότι η μείωση της σεροτονεργικής δραστηριότητας στον εγκέφαλο αυξάνει, ενώ η αύξησή της μειώνει τη σεξουαλική επιθυμία και δραστηριότητα σε κάποια άρρενα ή θήλεα είδη θηλαστικών. Αντίθετα αποτελέσματα στη σεξουαλική συμπεριφορά φαίνεται να έχει η δράση του νοραδρενεργικού και ντοπαμινεργικού νευρομεταβιβαστικού συστήματος. Επιπλέον, φαίνεται ότι τα ανδρογόνα, περισσότερο από ότι τα οιστρογόνα, παρέχουν ένα σημαντικό περιβάλλον για σεροτονεργική αναστολή της

επιθετικότητας. Η δράση των ανδρογόνων, και ειδικότερα της τεστοστερόνης, εξαρτάται από τη μετατροπή τους σε οιστρογόνα μέσω αρωματοποίησης, και ρυθμίζεται από την επίδραση των οιστρογόνων σε μονοαμινεργικούς υποδοχείς, όπως για παράδειγμα τους 5HT-2A. (Αγάθωνος- Γεωργόπουλου, Ι. Υ. Π, 1991).

Η νευρορρύθμιση της σεξουαλικής συμπεριφοράς στον άνδρα και τη γυναίκα είναι λιγότερο κατανοητή, σε σχέση με αυτή των θηλαστικών που παρατηρείται στο εργαστήριο. Γενικά, μειωμένη σεροτονεργική δραστηριότητα και αυξημένα επίπεδα τεστοστερόνης βρέθηκαν σε άτομα με επιθετική συμπεριφορά. Επίσης φάνηκε ότι η παρουσία της τεστοστερόνης επιτείνει την έκλυση ντοπαμίνης στη μέση προοπτική περιοχή, η οποία είναι υπεύθυνη για τη σεξουαλική κινητοποίηση. Μελέτες σε παιδόφιλους υπέδειξαν ότι υπάρχει μία σειρά σεροτονεργικών διαταραχών, όπως μειωμένη δραστηριότητα του προσυναπτικού σεροτονικού νευρώνα και υπεραπαντητικότητα του μετασυναπτικού σεροτονικού υποδοχέα. Δεδομένα από τη ψυχιατρική συνοσηρότητα των παραφιλικών, καθώς και από τη φαρμακευτική τους αντιμετώπιση, ενισχύουν την άποψη της ύπαρξης κάποιας ειδικής και ισχυρής αλληλεπίδρασης ανάμεσα στις φυλετικές ορμόνες και το αμινεργικό νευρομεταβιβαστικό σύστημα, στην ανάπτυξη φυσιολογικής αλλά και παρεκκλίνουσας σεξουαλικής συμπεριφοράς (Christiansen, σ.45, 1998).

Αναφορικά με το κοινωνικό προφίλ των θυτών, δεδομένα ερευνών υποδεικνύουν ότι αυτοί μπορεί να είναι μέλη της οικογένειας, φίλοι, γιατροί, προπονητές, πρότυπα της νεολαίας, και γενικότερα πρόσωπα σεβασμού τα οποία δεν υποπτευόμαστε. Οι θύτες προέρχονται από όλες τις κοινωνικές τάξεις, τα επαγγέλματα και από διαφορετικά φυλετικά και θρησκευτικά υπόβαθρα. Συνήθως είναι καλοί στο να κάνουν φιλίες με τα παιδιά, φαίνονται να είναι ευγενικοί, αξιόπιστοι, να ενδιαφέρονται, να φροντίζουν και να αγαπάνε τα παιδιά, ψάχνουν για δουλειές που τους φέρνουν σε επαφή με τα παιδιά και δουλεύουν σε νηπιαγωγεία, σχολεία, αθλητικά κέντρα, η οπουδήποτε απασχολούνται παιδιά (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1997).

Στο άρθρο του ο Κωνσταντινίδης (2006, σ.20), επιβεβαιώνει ότι οι παιδόφιλοι επιλέγουν επαγγέλματα τα οποία σχετίζονται με τα παιδιά, καθώς παρουσιάζοντας εξομολογήσεις παιδόφιλων σε ιστοσελίδες του ιντερνέτ, αναφέρει, ότι όταν ένας γονέας παίρνει το παιδί του στον παιδίατρο, σε καμία περίπτωση δεν υποψιάζεται ότι ανάμεσα τους υπάρχουν και άτομα που επέλεξαν αυτή την εν λόγω δουλειά για προσωπικά οφέλη, και συμπληρώνει με εκφράσεις παιδόφιλων: «Βλέπω πολύ, αλλά δεν αγγίζω» λέει ένας παιδίατρος, ενώ ένας υπάλληλος σε υδροπάρκο δηλώνει ενθουσιασμένος με το θέαμα: «Μαγικό, και άλλα μαγικό». Τα περισσότερα επαγγέλματα που παρατηρούνται όμως στον χώρο των παιδόφιλων είναι αυτά του δασκάλου ή του καθηγητή. Τα λεγόμενα των ανώμαλων που βρίσκονται στον χώρο των εκπαιδευτικών σοκάρουν. Το τι σκέφτονται όταν βλέπουν μικρά παιδάκια στην τάξη και οι ομολογίες τους για αποτρόπαιες σεξουαλικές εκμεταλλεύσεις μαθητών τους, ελάχιστοι μπορούν να φανταστούν.

Οι περισσότεροι από αυτούς προσπαθούν να μάθουν όσα περισσότερα μπορούν για το παιδί και επιχειρούν να δημιουργήσουν μια γέφυρα επικοινωνίας με το παιδί και το γονιό (Κωνσταντινίδης, 2006, σ.20).

Σύμφωνα με τον Γιωτάκο (2004), έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 37 κρατούμενους της φυλακής της Τρίπολης που είχαν καταδικαστεί με την κατηγορία

της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιού, υπέδειξε ότι το 73% των θυτών είχε ελληνική υπηκοότητα, το 81% δήλωσαν Ορθόδοξοι Χριστιανοί ενώ αναλφάβητοι ήταν 5% των θυτών. Επιπλέον, το 46% ήταν έγγαμοι, το 57% μεγάλωσαν σε πόλη, το 76% ανέφεραν φυσιολογικές συνθήκες τοκετού, ενώ το 89% ανέφεραν ανατροφή από φυσικούς γονείς. Το 57% δήλωσαν σταθερή εργασία και το 43% ότι εργάζονταν ως εργάτες χωρίς συγκεκριμένη ειδίκευση. Το 32% ανέφεραν ότι οι γονείς χτυπούσαν ο ένας τον άλλον, ενώ ως πιο «πιο δυναμικός» περιγραφή ο πατέρας, σε σχέση με την μητέρα, από το 57% έγγαμοι εξακολουθούσαν να είναι οι γονείς του 43%, ενώ η οικονομική κατάσταση της πατρικής οικογένειας αναφέρθηκε ως «κακή» από το 27%. Τέλος ως εργάτες χωρίς συγκεκριμένη ειδίκευση εργάζονταν ο πατέρας του 41% του δείγματος.

Ως προς το ψυχολογικό προφίλ των δραστών, η ίδια έρευνα υποδεικνύει ότι οι θύτες έχουν τάση για αναζήτηση νέων εμπειριών, χαρακτηρίζονται από προσαρμοστικότητα και έλλειψη ενσυναίσθησης, δεν έχουν στενές διαπροσωπικές σχέσεις και επιδεικνύουν αυτοκτονική συμπεριφορά. Τα άτομα αυτά συνήθως δεν έχουν ερωτικές σχέσεις και η μοναχικότητα τους φαίνεται να πηγάζει από την υιοθέτηση δυσλειτουργικών και ανεπαρκών μορφών προσκόλλησης (Γιωτάκος και συν, 2003, Marshall et al, 1988).

Σημαντικός παράγοντας στην περιγραφή του ψυχολογικού- ψυχιατρικού προφίλ είναι η προδιάθεση του παιδόφιλου για διαταραχή σεξουαλικότητας, καθώς και η σχέση του με τους γονείς του και ιδιαίτερα με τον πατέρα του (Γιωτάκος και συν, 2003, Marshall et al, 1988)

Ο τύπος μάλιστα των σχέσεων αυτών, καθώς και οι αναφορές πρώιμης σεξουαλικής κακοποίησης, θεωρούνται συχνά αιτιολογίες για την μετέπειτα πορεία του δράστη. Συγκεκριμένα έχει βρεθεί ότι το 50% των σεξουαλικών και το 20% μη σεξουαλικών φυλακισμένων παραπτώματων υπήρξαν θύματα σωματικής σεξουαλικής κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία. Σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο - ψυχολόγο Ράφτη. (Σημερινή, σ13, 13/08/01) η παιδοφιλία καθορίζεται επιστημονικώς ως ψυχική ασθένεια που εντοπίζεται στο υποσυνείδητο του ανθρώπου ως σεξουαλική ψυχική ασθένεια και αφορά στην διατροφική σεξουαλική ορμή που αισθάνεται ένα άτομο για ανήλικα άτομα ηλικίας άνω των τεσσάρων και μέχρι 13 χρόνων. Συμπληρώνει ότι οι άνθρωποι αυτοί έχουν υποσυνείδητο τους και αυτή η προδιάθεση καλλιεργήθηκε και εκδηλώθηκε αυτή η υποβόσκουσα τάση που υπήρχε στο υποσυνείδητο του συγκεκριμένου ανθρώπου.

Πρέπει να αναφερθεί ότι τα άτομα αυτά είναι ψυχολογικά διαταραγμένα, αλλά η διαταραχή δεν είναι πάντα εμφανής και ευδιάκριτη και δεν εκδηλώνεται στην καθημερινή ζωή τους. Γενικά, μια πλήρης και έγκυρη περιγραφή του παιδόφιλου σεξουαλικού δράστη δεν μπορεί να γίνει με ακρίβεια, καθώς ο καθένας έχει βιώσει διαφορετικές εμπειρίες κατά την διάρκεια της σεξουαλικής και βιολογικής του ανάπτυξης, και την οποία μπορεί να αντιληφθεί και να διαγνώσει τον βαθμό διαταραχής ο κλινικός ψυχολόγος και ψυχίατρος (Γιωτάκος και συν, 2003, Marshall et al, 1988)

Ένα τυπικό προφίλ θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι αυτό που αναφέρει η Αρτινοπούλου (2006), αναφέρει ότι τα χαρακτηριστικά τους είναι η μη ομαλή ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, η εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους, οι

παιδικές συναισθηματικές ανάγκες τους, η αδεξιότητα στις κοινωνικές σχέσεις με τους ενήλικους, οι ορμονικές διαταραχές που επηρεάζουν την σεξουαλικότητα, οι εσωστρεφείς συγκρούσεις για το πρόσωπο της μητέρας, οι φόβοι του ευνουχισμού, ο μη αποτελεσματικός έλεγχος των ενστίκτων τους, οι διάφορες ψύχωσης και η χρήση οινόπνευματος αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες της παιδοφιλικής και κατ επέκταση αιμομικτικής συμπεριφοράς (Μάνδρου, 1998, σ.18)

4.3 Χαρακτηριστικά θύματος

Γνωρίζοντας τα βασικά, τυπικά χαρακτηριστικά που σκιαγραφούν το προφίλ και την δράση του παιδόφιλου σεξουαλικού δράστη, είναι απαραίτητο να αναφερθούν και να αναλυθούν όλα αυτά τα γνωρίσματα που βοηθούν να κατανοηθεί πότε ένα παιδί έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά καθώς και ποια είναι τα κίνητρα που θα το οδηγήσουν στην επαφή του με τον δράστη.

Θα πρέπει βέβαια και εδώ να τονιστεί ότι τα στοιχεία που θα βοηθήσουν σε αυτήν την περιγραφή δεν αφορούν το κάθε παιδί ξεχωριστά και δεν μπορούν να είναι ακριβή αλλά και να ισχύουν σε κάθε περίπτωση σεξουαλικής κακοποίησης παιδιού. Μελετητές και κριτικοί σχολιάζοντας το φαινόμενο της σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων από παιδόφιλους αναφέρουν ότι ο δράστης επιλέγει τα θύματα του με βάση διάφορα χαρακτηριστικά που θα τον οδηγήσουν στην επαφή με το παιδί (Γιωτάκος και συν, 2003, Marshall et al, 1988).

Η ηλικία του παιδιού αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τους παιδόφιλους καθώς γνωρίζουν ότι τα περισσότερα παιδιά είναι ευάλωτα, έχουν χαμηλές αντιστάσεις και γίνονται συχνά θύματα των πράξεων τους. Συνήθως τα παιδιά που κακοποιούνται σεξουαλικά δεν έχουν ακόμα φτάσει στο στάδιο της εφηβείας η βρίσκονται στην αρχή της εφηβικής τους ζωής. Συχνότερα δέχονται κακοποίηση σεξουαλικής φύσεως, ανήλικοι ηλικίας από 0-14 ετών. Σε έρευνα που έγινε στις Η.Π.Α όπου συλληφθέντες ήταν κάτοχοι πορνογραφικού υλικού έδειξε ότι το 83% των συλληφθέντων είχαν υλικό με παιδιά ηλικίας 6-12 χρόνων, το 39% ηλικίας από 3-5 χρόνων και το 19% με παιδιά κάτω των 3 ετών, βρέφη και νήπια (Σωτήρχου & Μώρου., 2007 σ.8).

Το φύλο των παιδιών που επιλέγονται για να κακοποιηθούν σεξουαλικά είναι συνήθως στον ίδιο βαθμό συχνότητας αγόρια και κορίτσια. Βέβαια τα κορίτσια τείνουν σύμφωνα με έρευνες και μελέτες να αποτελούν πιο επιθυμητό στόχο για τους σεξουαλικούς δράστες. Σύμφωνα με τον Επιβιτιάνο (Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, 1997), συχνότερα θύματα σεξουαλικής βίας είναι σε ποσοστό περίπου 70% κορίτσια, αν και τα τελευταία χρόνια αυξάνονται τα περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης αγοριών.

Τα παιδιά που πέφτουν θύματα παιδοφιλίας, συνήθως ασχολούνται πολύ με το διαδίκτυο, προέρχονται από ευπαθή οικογενειακά και κοινωνικά περιβάλλοντα, δεν έχουν σωστή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, είναι ευάλωτα σε νέες γνωριμίες και επαφές και σε ορισμένες περιπτώσεις, παρουσιάζουν φτωχή πνευματική ανάπτυξη (ανήλικοι με χαμηλό διανοητικό επίπεδο, παιδιά με νοητική στέρση η παιδιά με ειδικές ανάγκες) (Σωτήρχου & Μώρου, 2007 σ.14)

Αναφορικά με την έντονη ενασχόληση του θύματος με το διαδίκτυο, στατιστικά στοιχεία (ξένες έρευνες, βιβλιογραφία, δημοσιεύματα στις Η. Π. Α, Ηνωμένο Βασίλειο

και σε άλλες χώρες) υποδεικνύουν ότι 9 στα 10 παιδιά έχουν δει πορνογραφικό υλικό στο διαδίκτυο, 70% των παιδιών ηλικίας 15-17 ετών συνάντησαν κατά λάθος πορνογραφικό υλικό στο διαδίκτυο, 1 στα 4 παιδιά που χρησιμοποιούν αίθουσες επικοινωνίας (chatroom) έχει δεχθεί προσέγγιση από παιδόφιλους, 29% παιδιών ηλικίας 7-17 ετών έδινε εύκολα την διεύθυνση του σπιτιού του, και 19% έδινε την ηλεκτρονική του διεύθυνση, ενώ 2 στους 5 απαγωγείς παιδιών ηλικίας 17-17 έγιναν εξαιτίας του διαδικτύου(Νούσκαλης, 2006).

Συνήθως θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης πέφτουν τα παιδιά τα οποία μένουν σε συνθήκες διαβίωσης οι οποίες δυσχεραίνουν την ομαλή ανάπτυξη τους, όπως για παράδειγμα παιδιά που ζουν σε χώρες υποανάπτυκτες με χαμηλή με χαμηλή οικονομική θέση και κοινωνική ανάπτυξη (χώρες της Ασίας και της Αφρικής) (Νούσκαλης, 2006).

Σύμφωνα με την Zaragoza, (1995), η παιδική πορνογραφία, αποτελεί επικερδέστατη οικονομική δραστηριότητα στην οποία «επιδίδονται» ισχυρότατα οργανωμένα κυκλώματα, που εκμεταλλεύονται τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης πλήθους ανθρώπων ανά την υφήλιο, την έλλειψη παιδείας και τους διαβρωμένους κοινωνικούς ιστούς και θεσμούς, για να αποκομίσουν κέρδος από την διακίνηση και εκμετάλλευση των πλέον ανυπεράσπιστων υπάρξεων. Συνήθως, το πορνογραφικό υλικό προέρχεται από την Νότια Αμερική και την Ανατολική Ευρώπη, δηλαδή από φτωχές χώρες και αφορά παιδιά τα οποία είναι συνήθως στην εφηβεία, αποτελούν μέλη οικογενειών που ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας και αναγκάζονται να παίξουν τον εξευτελιστικό αυτό ρόλο, είτε με την συναίνεση των γονιών τους είτε επειδή εκείνοι τα πούλησαν είτε επειδή απήχθησαν (Zaragoza, 1995).

Ακόμα και αν δεν προέρχονται από μειονεκτούσες χώρες, τα παιδιά που συνήθως είναι εύκολα διαθέσιμα και γίνονται εύκολα στόχοι σεξουαλικής κακοποίησης, αντιμετωπίζουν συνήθως οικογενειακά προβλήματα και μεγαλώνουν σε πολύ προβληματικές οικογένειες Τα προβλήματα αυτά μπορεί να αφορούν: την παρουσία ενός πρώην θύματος σεξουαλικής κακοποίησης στην οικογένεια, προβλήματα στις σεξουαλικές σχέσεις του ζευγαριού, ύπαρξη άγαμης μητέρας, προβλήματα υγείας στους γονείς (πχ άρρωστη μητέρα), παρουσία πατριού η συντρόφου της μητέρας, χαμηλό κοινωνικό - μορφωτικό επίπεδο των γονιών (χωρίς ωστόσο να είναι σπάνιο το φαινόμενο και σε ανώτερες κοινωνικές τάξεις), σύγχυση οικογενειακών ρόλων και απουσία ορίων, ή παρουσία κάποιας ψυχοπαθητικής προσωπικότητας (Γιωτάκος και συν, 2003, Marshall et al, 1988).

Ο σεξουαλικός δράστης επιλέγει συνήθως ευπαθή παιδιά, δηλαδή ανήλικα αγόρια η κορίτσια τα οποία: έχουν ενδοοικογενειακά προβλήματα και χαμηλό βαθμό επικοινωνίας με τους γονείς, παρουσιάζουν δυσκολίες προσαρμογής σε χώρους όπως το σχολείο, δυσκολεύονται στην επαφή και τη γνωριμία τους με άλλα συνομήλικα παιδιά, έχουν χαμηλή αυτοπεποίθηση και είναι εσωστρεφή, δεν δημιουργούν εύκολα φίλιες και δεν κάνουν εύκολα γνωριμίες με καινούρια άτομα και δε νιώθουν ικανοποίηση με τις σεξουαλικές τους προτιμήσεις και αναζητούν νέες εμπειρίες γύρω από το σεξ (Γιωτάκος και συν, 2003, Marshall et al, 1988).

Μια άλλη κατηγορία θυμάτων αποτελούν τα παιδιά που ζουν περιθωριοποιημένα και τα παιδιά που έχουν πέσει θύματα κακοποίησης από την ίδια τους την οικογένεια (Σωτήρχου & Μώρου, 2007). Θα πρέπει εδώ να επισημανθεί ότι τα παιδιά αυτά που

ζουν και μεγαλώνουν σε προβληματικές οικογένειες, η ακόμα καλύτερα αυτά που έχουν υποστεί σεξουαλική ή κάθε είδους κακοποίηση από το στενό οικογενειακό τους κύκλο ενδέχεται να εμφανίσουν τα ίδια συμπτώματα κατά την ενηλικίωση τους και στην δημιουργία δικής τους οικογένειας (Χατζηφωτίου, 2005).

Αφού παρουσιάστηκε αδρά το προφίλ των συμμετεχόντων στα περιστατικά παιδικής κακοποίησης, στη συνέχεια θα επιχειρηθεί να περιγραφούν οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν οι παιδόφιλοι για να προσεγγίσουν τα παιδιά και να διαπράξουν τη σεξουαλική κακοποίηση.

Οι Γιωτάκος & Πρεκατέ (2006) περιγράφουν τις μεθόδους που χρησιμοποιούν οι δράστες. Σύμφωνα με αναφορές τους, οι άνθρωποι που θέλουν να κακοποιήσουν παιδιά συχνά χτίζουν πρώτα μια φιλική σχέση με το παιδί και τους ενήλικους που το προστατεύουν. Πολλοί έχουν ταλέντο να γίνονται «φίλοι» με τα παιδιά και τους κοντινούς τους ανθρώπους. Σε έρευνα που πραγματοποίησε ο Βρετανικός Οργανισμός KIDSCAPE βρέθηκε ότι μεγάλος αριθμός ανδρών δραστών βρίσκουν τα θύματα τους με το να προσφέρονται να κάνουν μπέιμπι-σιπινγκ για το παιδί (να «κρατήσουν» το παιδί όσο απουσιάζουν οι γονείς). Συνήθως επιλέγουν μονογονεϊκές οικογένειες καθώς οι εξαντλημένες μητέρες είναι ευγνώμονες να τις βοηθήσει κάποιος με το παιδί. Άλλοι αναζητούν θέσεις εργασίας που τους φέρουν σε επαφή με παιδιά, όπως π.χ. παιδικούς σταθμούς, σχολεία, αθλητικούς συλλόγους.. Κάποιοι άλλοι βρίσκουν σημεία όπου μπορούν να γνωρίσουν παιδιά χωρίς να φαίνονται επικίνδυνοι ξένοι, π.χ. εμπορικά κέντρα, πάρκα, κολυμβητήρια ή περιτριγυρίζουν σχολεία

Επιπλέον σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία μιας άλλης έρευνας, αποδεικνύεται ότι το 75% των ανδρών γνωρίζονται με τα παιδιά με σκοπό να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των θυμάτων (Παπανικολάου, 1998). Η μυστικότητα είναι η βάση τους και τα παιδιά είναι παγιδευμένα πριν ακόμη συνειδητοποιήσουν τι συμβαίνει. Αρχικά οι δράστες εμφανίζονται ευγενικοί, έμπιστοι, ότι νοιάζονται και θέλουν να βοηθήσουν. Συμπεριφέρονται με προσποιητή καλοσύνη που ξεγελά τους γονείς και τα παιδιά. Μπορεί να χρησιμοποιούν απειλές και βία ώστε να εξαναγκάσουν τα παιδιά να κάνουν αυτό που θέλουν. Μπορεί να αναζητούν εργασία που τους φέρνει σε επαφή με παιδιά, ή να συχνάζουν σε αυτούς τους χώρους με σκοπό να γνωρίσουν παιδιά. Μπορεί να προσφέρουν στα παιδιά ένα συνδυασμό από δώρα, χάρες, παιχνίδια, εξόδους, χρήματα και απειλές για να τα εγκλωβίσουν, ή μπορεί να τους προσφέρουν τσιγάρα, ποτό, το να μείνουν έξω μέχρι αργά, το να παρακολουθήσουν περισσότερη τηλεόραση, γενικώς τα απαγορευμένα πράγματα. Μπορεί να τα απειλήσουν με βία ή απόσυρση της αγάπης τους αν δεν κάνουν τα παιδιά αυτό που θέλουν. Οι περισσότεροι προσπαθούν να μάθουν όσο γίνεται περισσότερα για το παιδί και να αποκρίνουν το παιδί από τους γονείς του. Όσο πιο δύσκολο το κάνουμε να εισχωρήσουν μεταξύ των παιδιών και των προστατευτικών γονέων τους τόσο πιο ασφαλή θα είναι τα παιδιά (Κατωπόδη, 2005).

Σύμφωνα με διάφορες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από την Ελληνική Εταιρία Μελέτης και Πρόληψης της Σεξουαλικής Κακοποίησης αποδεικνύεται ότι: Οι δράστες μπορεί να προσφέρουν μία ποικιλία από δώρα, χάρες και απειλές για το τι θα συμβεί αν το παιδί αρνηθεί ή αποκαλύψει σε κάποιον. Έτσι το παιδί μπορεί να φοβηθεί ότι θα υποστεί βία ή ότι η οικογένεια θα διασπαστεί ή ότι ο πατέρας θα πάει στη φυλακή. Επίσης πολύ μικρά παιδιά ή παιδιά με νοητική καθυστέρηση μπορεί να

μην έχουν τις λέξεις ή τους τρόπους επικοινωνίας για να πουν στους ανθρώπους τι συμβαίνει. Οι δράστες είναι ειδικοί στο να χρησιμοποιούν δικαιολογίες και παραπονήσεις για να κρατούν τα παιδιά μπερδεμένα και σιωπηρά (Χατζηφωτίου, 2005)

Αδιέξοδη είναι η θέση του παιδιού θύματος σεξουαλικής κακοποίησης μέσα στην οικογένεια. Με δράστη τον πατέρα, και μια μητέρα που σιωπά συννενοχικά, το παιδί λόγω της ανηλικιότητάς του βρίσκεται σε κατάσταση αδυναμίας και απόγνωσης, δεν είναι σε θέση ν' αναλάβει την αποκάλυψη του δράστη και την επιδίωξη της τιμωρίας του, τόσο εξαιτίας της σύγχυσης και της άγνοιάς του, όσο και εξαιτίας της πίεσης που του ασκεί η οικογένεια άμεσα και έμμεσα, τον κίνδυνο του σκανδάλου και της διάλυσης της οικογένειας, με αποτέλεσμα να βρίσκεται στην παράδοξη θέση να προστατεύει με τη σιωπή του το δράστη και όλη την οικογένεια. Αυτός είναι και ο λόγος που σήμερα γίνονται πολλές αποκαλύψεις από ενήλικες που κακοποιήθηκαν σεξουαλικά στην παιδική ηλικία (Χατζηφωτίου, 2005).

Συνήθως, τα παιδιά που εξαναγκάζονται να συμμετέχουν σε σεξουαλικές πράξεις βιώνουν σοβαρή συναισθηματική αλλά και σωματική κακοποίηση η οποία δημιουργεί ψυχολογικά προβλήματα που επηρεάζουν την λειτουργικότητα τους, την ανάπτυξη τους καθώς και την μετέπειτα σεξουαλική τους ζωή. Τα παιδιά αυτά συνήθως προσπαθούν να αποκρύψουν την συμμετοχή τους σε τέτοιου είδους σεξουαλικές δραστηριότητες και η προσέγγιση τους είναι αρκετά δύσκολη έως και ακατόρθωτη πολλές φορές (Τσιγγάνας, 2005).

Οι γονείς και το περιβάλλον του κακοποιημένου παιδιού, πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί και να παρατηρούν τις συναισθηματικές αντιδράσεις και τυχόν αλλαγές στη σωματική, ψυχολογική και κοινωνική κατάσταση του παιδιού τους.

Η ομαλή και υγιής ανάπτυξη ενός ανήλικου παιδιού περιλαμβάνει την προστασία, την φροντίδα καθώς και την ψυχολογική και πνευματική καθοδήγηση από το σχολικό και οικογενειακό περιβάλλον όταν αυτό είναι δυνατό. Ένα παιδί διανύοντας τα στάδια ανάπτυξης του, διαμορφώνει τις προσωπικές του αξίες και αναπτύσσει αλλά και καλλιεργεί τις δυνατότητες του (Μάνος, 1997).

Η κακή μετάβαση από το ένα στάδιο ανάπτυξης στο άλλο μπορεί να προκαλέσει τραυματικές αλλαγές στην πορεία της ζωής του και ιδιαίτερα στο κρίσιμο στάδιο της εφηβείας, όπου η συναισθηματική και ψυχολογική του κατάσταση βρίσκεται σε σύγχυση και χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Οι σωματικές πληγές μπορούν να επουλωθούν και να περάσουν, οι ψυχολογικοί τραυματισμοί όμως διαρκούν για όλη τη ζωή (Μάνος, 1997).

Στο επόμενο κεφάλαιο, θα εξετασθούν τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει οποιοδήποτε είδος σεξουαλικής κακοποίησης συνολικά στο παιδί, και πιο συγκεκριμένα, στη σωματική, ψυχολογική, συναισθηματική και κοινωνική του κατάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ

5.1 Σωματικές-φυσιολογικές επιπτώσεις

Κάθε είδος κακοποίησης, ανάλογα με την ηλικία και την ιδιοσυγκρασία του παιδιού, καθώς και τη σοβαρότητα και τη συχνότητα της κακοποίησης, ενδέχεται να έχει σωματικές-φυσιολογικές επιπτώσεις (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006, σ.168-169).

Οποιοδήποτε ψυχικό τραύμα του παιδιού κατά την βρεφική και πρώτη παιδική ηλικία, το οποίο ενδέχεται να είναι αποτέλεσμα της διαταραγμένης δυαδικής σχέσης γονέα-παιδιού, ενδέχεται να προκαλέσει έντονο κλάμα ή εκρήξεις οργής που δεν κατευνάζονται εύκολα. Το παιδί, σε αυτή την ηλικία, δυσκολεύεται εξαιρετικά να αντέξει τη ματαίωση και την καθυστέρηση στην ικανοποίηση των αναγκών του, ενώ δίνει την εικόνα απαιτητικού και ανυπόμονου παιδιού (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006, σ.168-169).

Κατά την παιδική και εφηβική ηλικία, το κακοποιημένο παιδί εκδηλώνει συναισθηματικές δυσκολίες, αντιδράσεις και συμπεριφορές όπως: φοβισμένη και επιφυλακτική στάση απέναντι στους άλλους και απέναντι στο σωματικό άγγιγμα, κυρίως όταν βλέπει απότομες κινήσεις (π.χ. σήκωμα χεριού), μια χαρακτηριστική έκφραση που έχει περιγραφεί ως "παγωμένο βλέμμα", ιδιαίτερα μετά το βίαιο επεισόδιο, έντονη ψυχοκινητική ανησυχία ή/και υπερκινητικότητα. Η σωματική κακοποίηση ενδέχεται να έχει επιπρόσθετες σωματικές επιπτώσεις, όπως κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις, μώλωπες, καρούμπαλα, πρηξίματα, σπασμένα μέλη κλπ. Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να έχει επίσης σωματικές επιπτώσεις στο παιδί όπως για παράδειγμα αυτοτραυματισμό(κόψιμο και κάψιμο) στους εφήβους, σωματικές ενδείξεις, αδικαιολόγητη ευαισθησία, πόνος ή μώλωπες στην στοματική ή γεννητική περιοχή, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, εγκυμοσύνη και φυγή από το σπίτι (Γιωτάκος & Πρεκατέ., 2006, σσ.168-169).

Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να υποδειχθεί επίσης από ακατάλληλη σεξουαλική δραστηριότητα με παιχνίδια ή αντικείμενα, αναφορές σε έναν καινούργιο, μεγαλύτερο φίλο και αδικαιολόγητα δώρα ή χρήματα (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006, σσ.168-169).

5.2. Ψυχολογικές επιπτώσεις

Η σεξουαλική κακοποίηση έχει σημαντικές ψυχολογικές επιπτώσεις και τα παιδιά που πέφτουν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, εμφανίζουν ανησυχητικά συμπτώματα, με βραχυχρόνιες αλλά και μακροχρόνιες συνέπειες ανάλογα με την ηλικία τους. Στα νήπια, (ηλικίες 1-6 ετών), παρατηρείται γενική αδυναμία και παθητικότητα, απώλεια συνήθους ανταπόκρισης, γενικευμένος φόβος, αυξημένη ένταση και σύγχυση και μαθησιακή σύγχυση. Αναφορικά με το γεγονός σεξουαλικής κακοποίησης, παρατηρείται δυσκολία αναφοράς σε αυτά και αδυναμία ρηματοποίησης του, καθώς και δυσκολία αναγνώρισης των συναισθημάτων που το παιδί νιώθει για όσα βίωσε. Το παιδί φοβάται να αποχωριστεί τους γονείς του και όσους μπορεί να του παράσχουν βοήθεια (Πρεκατέ, 2005).

Όπως αναφέρει μια μητέρα για το διάστημα που ακολούθησε της κακοποίησης του παιδιού της:

«Η συμπεριφορά του παιδιού μου άλλαξε. Έκλαιγε δυνατά και κρεμιόταν επάνω μου όποτε την άφηνα με τη μπέιμπι-σίτερ που είχαμε εδώ και μερικές εβδομάδες. Αποδείχθηκε ότι η μπέιμπι-σίτερ είχε αρχίσει να την κακοποιεί και της είπε ότι δε θα την αγαπώ αν μιλήσει. Το καημένο φοβόταν να μιλήσει. Κοιτώντας πίσω βλέπω τώρα τα σημάδια-μακάρι να γνώριζα νωρίτερα τι έπρεπε να προσέξω» (Πρεκατέ, 2005, σ.20)

Η βλάβη που γίνεται στο παιδί μετά τη σεξουαλική κακοποίηση είναι πολύ σοβαρή, όχι μόνο στη συναισθηματική και σωματική τους ανάπτυξη, αλλά και στην εμπιστοσύνη τους στους ενήλικους, ιδιαίτερα αν ο δράστης είναι κάποιος που αγαπούν. Επιπρόσθετα, καθώς η παιδική κακοποίηση καταστρέφει την διαδικασία της προσκόλλησης στους γονείς και τη δημιουργία αποτελεσματικών σχέσεων, τα παιδιά παρουσιάζουν σημαντικές δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις (Pearl, 1994). Συχνά, ο ενήλικας που έχει υποστεί κακοποίηση στα παιδικά του χρόνια, δυσκολεύεται στην εγκαθίδρυση στενών προσωπικών σχέσεων και είναι πολύ πιθανό να του προκαλεί δυσκολία η σωματική εγγύτητα, το άγγιγμα, η οικειότητα και η εμπιστοσύνη στους άλλους (AACAP). Τα αποτελέσματα μιας μελέτης συναισθηματικά κακοποιημένων παιδιών που διεξήχθη σε δύο φάσεις, στη νηπιακή και στην προσχολική τους ηλικία, βρήκε ότι εμφανίζονται τα χαρακτηριστικά του θυμού, της έλλειψης συνεργατικότητας, απουσίας προσκόλλησης στους γονείς, καθώς και στην απουσία δημιουργικότητας, επιμονής και ενθουσιασμού. Επιπλέον, τα παιδιά που έχουν βιώσει την απόρριψη έχουν περισσότερες πιθανότητες από εκείνα που ένιωθαν αποδεκτά, να εκδηλώσουν εχθρότητα, παθητική ή επιθετική συμπεριφορά, να δημιουργούν εξαρτητικές σχέσεις, να έχουν αρνητική γνώμη για τον εαυτό και τις ικανότητες τους, καθώς και αρνητική αντίληψη για τον περιβάλλοντα κόσμο (Martin & Beazley, 1987).

Όσο νωρίτερα εντοπίζεται η σεξουαλική κακοποίηση και ξεκινήσει η θεραπευτική διαδικασία τόσο το καλύτερο για το παιδί. Μπορούν να προστατευτούν ?ε το να είναι γονείς σε εγρήγορση για προειδοποιητικά σημάδια στη συμπεριφορά ενός πιθανού δράστη (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006).

Κατά την παιδική ηλικία, τα θύματα σεξουαλικής ηλικίας (6-11 ετών), μπορεί να θεωρούν ότι είναι τα ίδια υπεύθυνα για το περιστατικό και να νιώθουν ενοχή, να διηγούνται συνεχώς το τραυματικό περιστατικό ή αντίθετα η υπενθύμιση του να τους πυροδοτεί ενοχλητικά συναισθήματα. Ανησυχούν επίσης για την ασφάλεια τους και έχουν εμμονή με τον κίνδυνο, ή μπορεί να παρουσιάσουν επιθετική συμπεριφορά και ξεσπάσματα θυμού. Η συμπεριφορά και η προσωπικότητα του παιδιού μπορεί να αλλάξει, να εμφανίζει άγχος, φόβο, απόσυρση και σιωπή, ή να αποφεύγει το σχολείο, να είναι εσωστρεφές, να χάσει το ενδιαφέρον του για δραστηριότητες οι οποίες παλιά το ενδιέφεραν και να μην είναι σε θέση να συγκεντρωθεί σε δραστηριότητες (Μάνος, 1997).

Οι γονείς, πρέπει να διερευνήσουν τί συμβαίνει αν παρατηρήσουν στα παιδιά τους τα σημάδια θυματοποίησης, όπως:

1. απότομες αρνητικές αλλαγές στη συμπεριφορά του παιδιού,

2. υπερβολική ντροπαλότητα,
3. απομόνωση-εσωστρέφεια,
4. μυστικοπάθεια -δε μιλάει για τον εαυτό του-, αν το πειράζουν άλλα παιδιά (τα οποία ενδεχομένως υποψιάζονται κάτι),
5. αν το παιδί μιλά συνεχώς για κάποιον ενήλικα ή μεγαλύτερο που ξαφνικά έγινε πολύ σημαντικός στη ζωή του,
6. αν το παιδί δε θέλει να συμμετέχει σε εκδρομές, γυμναστική, παιχνίδια, ομαδικές δραστηριότητες κλπ. με άλλα παιδιά (ίσως γιατί ντρέπεται για το σώμα του και τον εαυτό του),
7. αν το παιδί δε θέλει να πάει σε δημόσια τουαλέτα, σε μέρη που πρέπει να αλλάξει ρούχα μπροστά σε άλλους (πισίνα, να μείνει τη νύχτα στο σπίτι κάποιου φίλου κλπ.) ,
8. αν το παιδί δε φαίνεται να το πειράζει να το αγγίζουν μεγαλύτεροι ή ενήλικοι (καθώς το έχουν διδάξει να τα ανέχεται),
9. αν το παιδί διακόπτεται όταν μιλά, ή αν η συζήτηση οδηγείται σε άλλο θέμα από ενήλικα ή μεγαλύτερο,
10. αν το παιδί δείχνει υπερβολικά σαηγευτική συμπεριφορά και ακατάλληλα αγγίγματα (που του έχουν διδαχθεί) .

Όλες αυτές οι ενδείξεις έχουν αναφερθεί από πρώην δράστες, που μετά τη θεραπεία τους, θέλησαν να βοηθήσουν στην πρόληψη κι ενημερώνουν τους γονείς για τις τακτικές των δραστών (Πρεκατέ, 2005, σ.4).

Κατά την προεφηβική και εφηβική ηλικία (12-18 ετών), κατά την οποία σύμφωνα με την Παπανικολάου (1998), τα θύματα παρουσιάζουν σε μεγαλύτερο ποσοστό πρόωρο ξεκίνημα σεξουαλικών επαφών, σεξουαλική επαφή χωρίς προφύλαξη, πολλαπλούς σεξουαλικούς συντρόφους, κλπ, τα ψυχολογικά συμπτώματα ενδέχεται να είναι περισσότερο έντονα. Ο έφηβος, μπορεί να αποκτήσει έντονη ανησυχία για την αυτό-εικόνα του και η αναπαραγωγή της τραυματικής εμπειρίας μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα επικίνδυνη για τη ζωή του. Οι προσωπικές του σχέσεις μπορεί να ανατραπούν αιφνίδια, να εμφανίσει κατάθλιψη ή κοινωνική απομόνωση, χαμηλή αυτοεκτίμηση, θλίψη, στεναχώρια, απάθεια ή απόσυρση, στοιχεία τα οποία μπορεί τελικά να οδηγήσουν σε χαμηλή επίδοση στο σχολείο και σε άλλους τομείς

Αντίθετα, σε μια προσπάθεια να αποστασιοποιηθεί από τα συναισθήματα ντροπής, ενοχής και ταπείνωσης, μπορεί ο έφηβος να εμφανίσει έντονη σεξουαλική δραστηριότητα, επικίνδυνη συμπεριφορά, ή διαταραχές συμπεριφοράς. Ο έντονος θυμός και η επιθετικότητα που βιώνει το κακοποιημένο παιδί μπορεί να εκδηλώνονται ως αντιδραστική ή επιθετική συμπεριφορά απέναντι σε συνομηλίκους ή μεγαλύτερους, καταστροφική συμπεριφορά στα παιχνίδια ή άλλα αντικείμενα ή ως αυτό-επιθετική συμπεριφορά που μπορεί να κλιμακωθεί σε αυτό-ακρωτηριασμούς (χαράζει καρπούς, μπράτσο) και απόπειρες αυτοκτονίας. Σε άλλες πάλι περιπτώσεις

-κυρίως στην εφηβεία-ο θυμός εκτονώνεται μέσω αντικοινωνικής συμπεριφοράς ("διαταραχή διαγωγής") που παραβιάζει τα όρια των ενηλίκων, τους ηθικούς κανόνες ή το νόμο. Στα ίδια πλαίσια, το παιδί μπορεί να κάνει την προσωπική του επανάσταση στο σπίτι ή στο σχολείο, ή νιώθοντας την επιθυμία για εκδίκηση, να προβεί σε έμπρακτες αντιδράσεις προς το τραύμα. Οι έφηβοι που κακοποιούνται σεξουαλικά, εμφανίζουν επίσης συχνά διαταραχές διατροφής και κατάχρηση ουσιών (Πρεκατέ, 2005, σ.17).

Τέλος, ο έφηβος ενδέχεται να παρουσιάσει ως αντίδραση στην σεξουαλική του κακοποίηση, στοιχεία ψευδοωριμότητας. Σε αυτή την περίπτωση, το παιδί δείχνει σοβαρό, λιγότερο αυθόρμητο και πιο προβληματισμένο από τους συνομηλίκους του. Μπορεί ακόμα να καταβάλλει υπερβολική προσπάθεια να γίνει αγαπητό, εκδηλώνοντας υποδειγματική ή πειθήνια συμπεριφορά, άριστη σχολική επίδοση ή τελειομανία. Η ψευδής αυτή εικόνα ωριμότητας, συνδέεται με τη χαμηλή αυτοεκτίμηση του κακοποιημένου παιδιού, το φόβο απόρριψης ή επανάληψης της κακοποίησης, αλλά και τις αυξημένες ευθύνες του για τη φροντίδα του γονέα ("γονεοποιημένο" παιδί). Σε περιπτώσεις σοβαρής κακοποίησης έχουν παρατηρηθεί και "ψυχωτικές" αντιδράσεις, όπου χάνεται ή περιορίζεται προσωρινά η επαφή του παιδιού με την πραγματικότητα και τους άλλους γύρω του (Πρεκατέ, 2005, σ.34).

Ένα άλλο σημαντικό κεφάλαιο στην παιδική σεξουαλική κακοποίηση είναι η κακοποίηση και η σεξουαλική βία από την ίδια την οικογένεια ή το κοντινό συγγενικό περιβάλλον. Το ψυχολογικό τραύμα που δημιουργείται και εδώ δεν διαφέρει πολύ από τις υπόλοιπες περιπτώσεις αλλά το παιδί εδώ είναι ανίκανο να μιλήσει ή να αντιμετωπίσει την κατάσταση μόνο του και ούτε είναι σε θέση να απευθυνθεί σε κάποιον ειδικό. Η εσωστρέφεια και η απομόνωση καθώς και η αδράνεια σε όλες σχεδόν τις ασχολίες του παιδιού είναι το αποτέλεσμα τέτοιων περιστατικών (Πρεκατέ, 2005).

Γενικά, τα παιδιά που έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση φοβούνται να μιλήσουν με κάποιο ειδικό (ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό ή ψυχίατρο) με αποτέλεσμα τα συμπτώματα της κακοποίησης να είναι δύσκολο να εντοπιστούν, κυρίως από την οικογένεια που συνήθως δεν αντιλαμβάνεται σημάδια όπως αλλαγή συμπεριφοράς και αντικοινωνικότητα, με αποτέλεσμα το άγχος του παιδιού να αυξάνεται και να παραμένει δυσλειτουργικό (Πρεκατέ., 2005, σ.4).

Τέλος, σύμφωνα με την Μάνδρου (2007, σ.26), η ψυχική ταλαιπωρία των θυμάτων αλλά και ο φόβος του στιγματισμού, αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες για να καλυφτεί με πέπλα σιωπής μια εγκληματική δραστηριότητα που έχει μια αυξητική τάση στην χώρα μας. Εκείνοι που θα τολμήσουν να καταγγείλουν τον νόμο της σιωπής και να ξεπεράσουν την ντροπή των θυμάτων είναι βέβαιο ότι θα αντιμετωπίσουν μια κοινωνία (αλλά και τις αρμόδιες αρχές) με μάτια καχύποπτα και πορνολάγνα.

5.3 Ψυχοσωματικές επιπτώσεις

Είναι αξιοσημείωτο πώς τα παιδιά που έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση σιωπούν, γιατί οι δράστες ίσως έχουν απειλήσει ότι θα τα βλάψουν ή τα έχουν κατηγορήσει ότι προκάλεσαν τα ίδια την κακοποίηση ή φοβούνται ότι θα διαλυθεί η οικογένεια, ή ακόμη δεν γνωρίζουν ότι έχουν δικαίωμα να πουν όχι και να μιλήσουν.

Γι' αυτό, θα πρέπει οι ενήλικες να επαγρυπνούν για τις ψυχοσωματικές ενδείξεις που δείχνουν ότι ένα παιδί κακοποιείται (Πρεκατέ, 2005, σ.9).

Συχνές ψυχοσωματικές επιπτώσεις της σεξουαλικής κακοποίησης είναι η εμφάνιση διαταραχών ύπνου (αϋπνίες, ή υπερυπνίες, εφιάλτες, το τίναγμα και ο τρόμος του παιδιού κατά τη διάρκεια του ύπνου του, ή πιθανές φωνές), οι διαταραχές διατροφής (ξαφνική ανορεξία ή βουλιμία, αλλαγή στις συνήθειες διατροφής, δεν τρώει, ή αρχίζει να τρώει υπερβολικά), η κούραση και η απόκτηση περίεργων αντιδράσεων που δεν εμφάνιζε πριν (τικ, τραύλισμα, φοβάται να βγει από το σπίτι ή το δωμάτιο, ανεξέλεγκτο κλάμα και ανάγκη) (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006, σσ.168-169)

Πιθανή είναι επίσης η παλινδρόμηση σε προγενέστερες συμπεριφορές, (π.χ. πιπιλά το δάχτυλο, ενούρηση τη νύχτα, στερεοτυπικές κινήσεις), καθώς και η απρόσμενη και ακατάλληλη γνώση σεξουαλικών θεμάτων για την ηλικία του παιδιού, η οποία εκδηλώνεται μέσα από ακατάλληλη σεξουαλική δραστηριότητα με παιχνίδια, κούκλες ή αντικείμενα και κατοχή νέων ενήλικων λέξεων για μέρη του σώματος ή σεξουαλικές δραστηριότητες προς μικρότερα παιδιά, ή ζωγραφιές που επιδεικνύουν σεξουαλική επιθετικότητα και σεξουαλικές πράξεις (Μάνος, 1997).

Στο επόμενο κεφάλαιο θα γίνει μια αναφορά στην διεθνής και την ελληνική νομοθεσία για την πορνογραφία ανηλίκων. Επίσης θα αναφερθούμε στο έργο του κοινωνικού λειτουργού απέναντι στα παιδιά και στην οικογένεια τους και στα μέτρα πρόληψη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ- ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Στο παρόν κεφάλαιο, θα εξετασθεί η νομοθεσία που σχετίζεται με τα δικαιώματα του παιδιού και τις κυρώσεις των παραβάσεων που αφορούν την παράβαση αυτών, ενώ εκτενέστερη αναφορά θα γίνει στη νομοθεσία που αφορά την παιδική πορνογραφία, ιδιαίτερα στη χώρα μας. Στη συνέχεια επισημαίνεται το έργο του κοινωνικού λειτουργού απέναντι στα παιδιά και στην οικογένεια τους και θα εξετασθούν οι δυνατοί τρόποι αντιμετώπισης και πρόληψης της παιδικής πορνογραφίας.

6.1 Διεθνής Σύμβαση

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1989 και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου του 1990, αποτελεί ένα θεμελιώδες κείμενο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της παιδικής ηλικίας με παγκόσμια, εμβέλεια, αφού έχει κυρωθεί από το σύνολο σχεδόν της Διεθνούς Κοινότητας (191 χώρες, πλην ΗΠΑ και Σομαλίας)(Κούρος 17/3/2009).

Δεν ισχύει όμως το ίδιο και για την εφαρμογή της, αφού στην πραγματικότητα δεν εφαρμόζεται, παρά την κύρωσή της, στις περισσότερες χώρες του κόσμου, τις χώρες του τρίτου κόσμου, στις αναπτυσσόμενες, αλλά ακόμη και σε χώρες του Δυτικού κόσμου, σε μεγαλύτερο ή σε μικρότερο βαθμό (Κούρος, 17/3/2009)

Η Σύμβαση αποτελεί ένα πλαίσιο πολιτικών σχεδιασμών και νομοθετικών κατευθύνσεων, που υποχρεούνται να εφαρμόσουν τα κράτη που την έχουν κυρώσει.

Η Ελλάδα κύρωσε την Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού με το νόμο 2101/1992 (ΦΕΚ Α' 192/2.12.92) και από την χρονολογία της δημοσίευσής του (2.12.1992) αρχίζει και η ισχύς της Σύμβασης.

Η Σύμβαση που αποτελεί ένα από τα βασικά κείμενα διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, κατοχυρώνει τα ατομικά, πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα του παιδιού, διαμορφώνοντας έτσι μια ολοκληρωμένη ασπίδα προστασίας σε όλα τα πεδία (Κούρος, 17/3/2009).

Σημειωτέον ότι η εφαρμογή της Διεθνούς Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του παιδιού από τα ελληνικά κρατικά όργανα εκτείνεται και στους αλλοδαπούς χωρίς να απαιτείται η συνδρομή του όρου αμοιβαιότητας, επειδή πρόκειται για θέματα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Κούρος, 17/3/2009).

Το παιδί, ως ιδιαίτερα ευάλωτο, είναι σε διεθνές επίπεδο αντικείμενο ευρύτατης σεξουαλικής και οικονομικής εκμετάλλευσης. Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού προβλέπει τις μορφές αυτές εκμετάλλευσης της παιδικής ηλικίας και με ειδικές διατάξεις αποσκοπεί στην προστασία του παιδιού από τις ακραίες αυτές μορφές βίας (Κούρος, 17/3/2009).

Ειδικότερα, το άρθρο 34 της Σύμβασης, με τον τίτλο «Προστασία από την σεξουαλική εκμετάλλευση και βία» επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας (Βαρδέλης, 2005, σ.22)

Τα κράτη είναι υποχρεωμένα να πάρουν μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο, προκειμένου να εμποδίσουν:

1) την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα,

2) την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες και

3) την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων και υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα (Βαρδέλης, 2005, σ.23)

Η διάταξη αναφέρεται σε παράνομες σεξουαλικές πράξεις, πράγμα που σημαίνει ότι ο εθνικός νομοθέτης κάθε κράτους μπορεί να επιτρέψει την παρακίνηση των παιδιών σε «νόμιμες» σεξουαλικές δραστηριότητες, όπως κυρίως εκείνες που τελούνται στα πλαίσια νομίμου γάμου, καθώς και την εκμετάλλευση των παιδιών για «θεμιτές» σεξουαλικές δραστηριότητες. Αφήνει δηλαδή στον εθνικό νομοθέτη, (δυστυχώς), ένα παράθυρο για να επιτρέψει περιπτώσεις νόμιμης σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, με την συναίνεσή τους και εφ' όσον έχουν ηλικία σεξουαλικής αυτοδιάθεσης (Βαρδέλης, 2005)

Η απαρίθμηση είναι ενδεικτική, υπό την έννοια ότι καλύπτει τις κυριότερες και πιο διαδεδομένες μορφές σεξουαλικής βίας κατά των παιδιών, ενώ ως σεξουαλική εκμετάλλευση νοείται η χρήση παιδιών για την ικανοποίηση σεξουαλικών αναγκών άλλων, είτε αυτή αποσκοπεί στον προσπορισμό κέρδους, είτε όχι (Κούρος, 17/3/2009).

Σε διεθνές επίπεδο, σχετικές διατάξεις με αυτή του άρθρου 35 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού περιλαμβάνει η Σύμβαση της Γενεύης περί καταστολής της σωματεμπορίας γυναικών και παιδιών (30.9.1921) και η Σύμβαση της Γενεύης περί της καταστολής της κυκλοφορίας και του εμπορίου των ασέμνων δημοσιευμάτων (12.9.1923) τις οποίες έχει κυρώσει η Ελλάδα (Κούρος, 17/3/2009)

Στην Ελληνική έννομη τάξη, η παιδική ηλικία δεν προστατεύεται ως αυτοτελές έννομο αγαθό σε ένα ενιαίο νομοθέτημα. Ούτε ο Ελληνικός Ποινικός Κώδικας περιλαμβάνει τα εγκλήματα κατά των παιδιών σε ειδικό κεφάλαιο, αλλά σε διάφορες διατάξεις διεσπαρμένες στα άρθρα του Ποινικού Κώδικα ειδικότερα σε αντιστοιχία με τις επιταγές της Διεθνούς Συμβάσεως το άρθρο 339 του Ποινικού Κώδικα προβλέπει την αποπλάνηση ανηλίκου και τιμωρεί όποιον ενεργεί ασελή πράξη με ανήλικο νεώτερο των 15 ετών ή τον παραπλανεί, με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη, με ποινές κάθειρξης ή φυλάκισης, ανάλογα με την ηλικία του ανηλίκου (Δημόπουλος, 2006)

Η ποινική δίωξη δεν ασκείται ή αν τυχόν έχει ασκηθεί δεν συνεχίζεται, αν μεταξύ των υπαιτίων και του παθόντος τελεσθεί γάμος, έστω και άκυρος. Σημειώνεται ότι

σύμφωνα με το άρθρο 1350 παρ. 2 του Αστικού Κώδικα (Α.Κ.) η σύναψη γάμου μεταξύ προσώπων νεοτέρων των 18 ετών, επιτρέπεται μόνο κατόπιν αδείας του δικαστηρίου, εάν η τέλεσή του επιβάλλεται από σπουδαίο λόγο και οι περιπτώσεις αυτές κατά κανόνα θεωρούνται από τα δικαστήρια σπουδαίος λόγος (Νούσκαλης, 2006)

Κατά τρόπο περίεργο, το άρθρο 347 του Ποινικού Κώδικα τιμωρεί την αποπλάνηση σε παρά φύσει ασέλγεια μεταξύ αρρένων, όταν ο δράστης είναι ενήλικος και ο παθών είναι νεώτερος των 17 ετών! Φαίνεται, ότι ο νομοθέτης θεωρεί τα αγόρια πιο ευάλωτα ή τέλος πάντων πιο ανώριμα από τα κορίτσια, ή ενστερνίζεται τη λαϊκή πεποίθηση ότι «στο κάτω-κάτω είναι κάτι φυσικό» (για τις γυναίκες)(Νούσκαλης, 2006, σ.33)

Για τον νομικό κόσμο όμως, η διάκριση αυτή είναι αναμφίβολα αντισυνταγματική και απαιτείται άμεσα να αρθεί.

Το άρθρο 342 του Ποινικού Κώδικα τιμωρεί ειδικότερα επίσης την κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια, όταν ο δράστης είναι ανιών εξ αγχιστείας ή θετός γονέας ή επίτροπος ή επιμελητής ή κάθε είδους ανατροφίας που έχουν τη επιμέλεια ανηλίκων, ακόμα οι δάσκαλοι, παιδαγωγοί και κληρικοί, καθώς και οι υπηρέτες και συγκάτοικοι και κάθε άλλος που του έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για να τον επιβλέπει ή φυλάσσει έστω και προσωρινά (Κούρος, 17/3/2009)

Η αιμομιξία, δηλαδή η συνουσία μεταξύ συγγενών εξ αίματος καθώς και η ασέλγεια μεταξύ συγγενών, τιμωρούνται με τις γενικές διατάξεις των άρθρων 345 - 346 του Ποινικού Κώδικα όσον αφορά τον δράστη ανιόντα, ενώ οι συγγενείς κατιούσας γραμμής μπορούν να απαλλαγούν από κάθε ποινή εάν κατά τον χρόνο της πράξης δεν είχαν συμπληρώσει το 17 έτος της ηλικίας τους (Κούρος 17/3/2009).

Την προστασία των παιδιών από ενδοοικογενειακές και ενδοοικιακές σεξουαλικές πράξεις, επιβάλλει ειδικότερα και το άρθρο 19 της Σύμβασης μαζί με γενικότερα μέτρα για προστασία από βία, εγκατάλειψη και εκμετάλλευση (Κούρος, 17/3/2009).

Οι διατάξεις για την καταστολή της παιδικής πορνείας δεν συνιστούν αντικείμενο ιδιαίτερης ρύθμισης από τον Ποινικού Κώδικα αλλά περιλαμβάνονται μέσα στις γενικές διατάξεις περί μαστροπείας (άρθρο 349 Ποινικού Κώδικα) και σωματεμπορίας (άρθρο 351) όπως τροποποιήθηκαν από το Νόμο 3064/2002. Οι προηγούμενες διατάξεις δεν απέδιδαν στα εγκλήματα αυτά κατά των παιδιών ιδιαίτερη βαρύτητα. Τα χαρακτηρίζαν πλημμελήματα με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και με περιορισμένη χρηματική ποινή. Με την τροποποίηση όμως του 2002 τα εγκλήματα αυτά χαρακτηρίζονται κακούργηματα και επισύρουν ποινή κάθειρξης. Ειδικότερα η μαστροπεία, δηλαδή η εξώθηση ή προαγωγή ανηλίκων στην πορνεία ή η υπόθαλψη ή διευκόλυνση της πορνείας ανηλίκων, για την εξυπηρέτηση της ακολασίας άλλων, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών και με χρηματική ποινή 10.000 έως 50.000 Ευρώ (Καρανικόλα, 2005)

Βαρύτερη ποινή προβλέπεται αν το έγκλημα τελείται εναντίον προσώπου νεώτερου των δεκαπέντε ετών, ή με απατηλά μέσα ή από συγγενείς, σύζυγο, επίτροπο και πρόσωπο που έχει την ανατροφή, διδασκαλία ή επίβλεψη του ανηλίκου

ή από υπάλληλο. (Κάθειρξη ή χρηματική ποινή από 10.000 έως 50.000 Ευρώ) (Καρανικόλα, 2005)

Η σωματεμπορία που στρέφεται κατά ανηλίκου τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και χρηματική ποινή 50.000 έως 100.000 Ευρώ. Σωματεμπορία, κατά τη νέα διατύπωση του νόμου, τελεί όποιος με χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου, ή την επιβολή, ή την κατάχρηση εξουσίας, προσλαμβάνει, μεταφέρει ή προωθεί εντός ή εκτός της επικράτειας, κατακρατεί, υποθάλλει, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλον ανθρώπους με σκοπό να προβεί ο ίδιος ή άλλος σε γενετήσια εκμετάλλευση. Καθώς όποιος αποσπά για τον ίδιο σκοπό τη συναίνεση προσώπου με απατηλά μέσα, υποσχέσεις κλπ (Καρανικόλα, 2005).

Η παράγραφος 6 του άρθρου 351 Ποινικού Κώδικα ερμηνεύει την έννοια της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ώστε να περιλάβει και την πορνογραφία, ορίζει δηλαδή ότι η γενετήσια εκμετάλλευση συνιστάται στην επιχείρηση από κερδοσκοπία οποιασδήποτε ασελγούς πράξης ή στην χρησιμοποίηση με κερδοσκοπία του σώματος, της φωνής ή της εικόνας προσώπου, για την πραγματική ή προσποιητή επιχείρηση τέτοιας πράξης ή για την παροχή εργασίας ή υπηρεσιών που αποσκοπούν στην γενετήσια διέγερση (Καρανικόλα, 2005).

Ο νέος νόμος προβλέπει και ένα ακόμη έγκλημα κατά ανηλίκων, με την προσθήκη του άρθρου 351^A στον Ποινικού Κώδικα, την ασέλγεια με ανήλικο έναντι αμοιβής. Το έγκλημα συνίσταται σε ασελγή πράξη με ανήλικο που τελείται από ενήλικο με αμοιβή ή άλλα ανταλλάγματα ή μεταξύ ανηλίκων, που προκαλείται από ενήλικο κατά τον ίδιο τρόπο και τελείται ενώπιον αυτού ή άλλου ενηλίκου. Η πράξη τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και χρηματική ποινή 100.000 έως 500.000 Ευρώ, αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δέκα έτη, με κάθειρξη μέχρι 10 ετών ή χρηματική ποινή 50.000 ως 100.000 Ευρώ, αν συμπλήρωσε τα 10 όχι όμως και τα 15 έτη και με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή 10.000 ως 50.000 Ευρώ αν έχει συμπληρώσει τα 15 έτη (Κούρος, 17/3/2009).

Επίσης ο νέος νόμος προβλέπει βαρύτερη ποινή (φυλάκιση) για την εν γνώσει προσβολή της αιδούς άλλου με ακόλαστη πράξη που επιχειρείται ενώπιον του (αδίκημα που τιμωρεί το άρθρο 353 του Ποινικού Κώδικα) όταν ο παθών είναι νεώτερος των 15 ετών (Νούσκαλης, 2006)

Ειδική για τους ανήλικους πρόβλεψη περιλαμβάνει και το άρθρο 337 Ποινικού Κώδικα το οποίο τιμωρεί με βαρύτερη ποινή (φυλάκιση 3 μηνών μέχρι 2 ετών) το δράστη του εγκλήματος της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας, αν ο παθών είναι νεώτερος των 12 ετών. Το έγκλημα αυτό τελείται όταν κάποιος, με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις προσβάλλει βάνουσα την αξιοπρέπεια άλλου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής (Νούσκαλης, 2006)

Η παιδική πορνογραφία -εκμετάλλευση ανηλίκων για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα - κατά την διατύπωση του άρθρου 34 της Σύμβασης δεν αντιμετωπίζονταν με ειδικές για τα παιδιά-θύματα διατάξεις από την ελληνική νομοθεσία (Νούσκαλης, 2006).

Πριν από την ισχύ του Νόμου 3064/2002 για όλες τις περιπτώσεις παραγωγής, κατοχής, εισαγωγής και διακίνησης κάθε είδους υλικού που προσβάλλει την δημοσία αιδώ, ίσχυε ο γενικός νόμος 5060/1931, ο οποίος επιβάλλει ποινικές κυρώσεις, εφ' όσον το υλικό αυτό προορίζεται για εμπορία, διανομή ή δημόσια έκθεση (Νούσκαλης, 2006)

Ήδη η ερμηνεία της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, που όπως αναφέρθηκε παραπάνω προστέθηκε στο άρθρο 351 Ποινικού Κώδικα μπορεί να υπαγάγει περιπτώσεις παραγωγής πορνογραφικού υλικού στην έννοια της σωματεμπορίας. Ειδικά όμως για την πορνογραφία ανηλίκων, με το Νόμο 3064/2002 προστέθηκε στον Ποινικού Κώδικα νέο άρθρο, το 348β, το οποίο τιμωρεί με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή 10.000 έως 100.000 Ευρώ, όποιον από κερδοσκοπία παρασκευάζει, κατέχει, προμηθεύεται, αγοράζει, μεταφέρει, διακινεί, διαθέτει, πωλεί ή θέτει με οποιονδήποτε τρόπο σε κυκλοφορία πορνογραφικό υλικό, που συνίσταται στην περιγραφή, ή πραγματική ή εικονική αποτύπωση σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, του σώματος ανηλίκου, που αποσκοπεί στην γενετήσια διέγερση καθώς και η καταγραφή ή αποτύπωση σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, πραγματικής, προσποιητής ή εικονικής ασελγούς πράξης που ενεργείται με τον ίδιο σκοπό από ή με ανήλικο (Δημόπουλος, 2006).

Το νέο άρθρο, το 348β, το οποίο τιμωρεί με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή 10.000 έως 100.000 Ευρώ, όποιον από κερδοσκοπία παρασκευάζει, κατέχει, προμηθεύεται, αγοράζει, μεταφέρει, διακινεί, διαθέτει, πωλεί ή θέτει με οποιονδήποτε τρόπο σε κυκλοφορία πορνογραφικό υλικό, που συνίσταται στην περιγραφή, ή πραγματική ή εικονική αποτύπωση σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, του σώματος ανηλίκου, που αποσκοπεί στην γενετήσια διέγερση καθώς και η καταγραφή ή αποτύπωση σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, πραγματικής, προσποιητής ή εικονικής ασελγούς πράξης που ενεργείται με τον ίδιο σκοπό από ή με ανήλικα (Δημόπουλος, 2006).

Η πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών και χρηματική ποινή από 50.000 έως 100.000 Ευρώ εάν το πορνογραφικό υλικό συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της πνευματικής αδυναμίας, της κουφότητας ή της απειρίας ανηλίκου ή με την άσκηση σωματικής βίας κατ' αυτού. Εάν δε η πράξη είχε ως αποτέλεσμα την βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και χρηματική ποινή από 100.000 έως 500.000 Ευρώ (Νούσκαλης, 2006)

Ο νόμος 3064/2002 προσάρμοσε τις διατάξεις του ποινικού κώδικα προς τις απαιτήσεις της Σύμβασης, στο νομοθετικό πεδίο (Νούσκαλης, 2006)

Η αντιμετώπιση όμως της σημερινής πραγματικότητας των διεθνών κυκλωμάτων παιδικής πορνείας και πορνογραφίας, του διεθνούς παιδικού πορνοτουρισμού και της διεθνούς πορνικής αγοράς παιδιών - αγοριών και κοριτσιών, για να μη μιλήσουμε για δουλεμπόριο παιδιών για πορνική εκμετάλλευση, απαιτεί πολιτική βούληση, αποτελεσματικά μέτρα δίωξης των δραστών και προστασία των θυμάτων, τη λήψη σοβαρών μέτρων και τη δημιουργία δομών και φορέων για την περίθαλψη, στήριξη και επανένταξή τους (Κούρος ,17/3/2009).

6.2 Ελληνική νομοθεσία

Σύμφωνα με τον ποινικό κώδικα και τους ειδικούς ποινικούς νόμους, έχει υποστηριχθεί (Καϊάφα, Γκμπάντη, Καστανίδου 2009, σσ 176-177) ότι όποιος με πρόθεση παράγει, διανέμει, δημοσιεύει, επιδεικνύει, εισάγει στην επικράτεια ή εξάγει από αυτήν, μεταφέρει, προσφέρει, πωλεί ή με άλλον τρόπο διαθέτει, αγοράζει, προμηθεύεται, αποκτά ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει ή μεταδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ.

Όποιος με πρόθεση παράγει, προσφέρει, πωλεί ή με οποιονδήποτε τρόπο διαθέτει, διανέμει, διαβιβάζει, αγοράζει, προμηθεύεται ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων δια συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ή με τη χρήση διαδικτύου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως τριακοσίων χιλιάδων ευρώ (Καϊάφα- Γκμπάντη- Καστανίδου, 2009, σσ176-177)

Υλικό παιδικής πορνογραφίας, κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων, συνιστά η αναπαράσταση ή η πραγματική ή εικονική αποτύπωση σε ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό φορέα του σώματος ή μέρους του σώματος ανηλίκου, κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση, καθώς και πραγματικής ή εικονικής ασελγούς πράξης που διενεργείται από ή με ανήλικο (Καϊάφα, Γκμπάντη, Καστανίδου, 2009, σσ176-177)

Οι πράξεις της πρώτης και δεύτερης παραγράφου τιμωρούνται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ: αν τελέσθηκαν κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια, αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της ψυχικής ή της διανοητικής ασθένειας ή σωματικής δυσλειτουργίας λόγω οργανικής νόσου ανηλίκου ή με την άσκηση ή απειλή χρήσης βίας ανηλίκου ή με τη χρησιμοποίηση ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος. Αν η πράξη της περίπτωσης β' είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή εκατό χιλιάδων έως πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ, αν δε αυτή είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο, επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη (Καϊάφα, Γκμπάντη, Καστανίδου 2009, σσ176-177)

6.3 Χρήση κλιμάκων.

Αρκετές κλίμακες έχουν χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό του σεξουαλικού ενδιαφέροντος για παιδιά. Σπουδαιότερες είναι η Abel Child Cognitions Scale (Abel et al, 1989), η Clarke Sexual History Questionnaire (Paitich et al, 1977), και η Multiphasic Sex Inventory (Nichols & Molinder, 1984). Αυτές, αν και έχουν δείξει κάποια αξιοπιστία, δεν έχει αποδειχθεί η χρησιμότητά τους σε άτομα που κακοποιούν σεξουαλικά παιδιά. Οι αυτοσυμπληρούμενες κλίμακες, λόγω της φύσης των ερωτήσεων, είναι αρκετά ευάλωτες και οι δράστες συχνά αρνούνται το σεξουαλικό τους ενδιαφέρον για τα παιδιά. Αυτός είναι ο λόγος που από παλιά δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση σε ανάπτυξη τεχνικών.

Πολλές έρευνες που χρησιμοποίησαν το Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI) έδειξαν ποικίλου βαθμού μη-ειδικές παρεκκλίσεις. Πρόσφατη ανασκόπηση όμως έδειξε ότι ελάχιστες από τις μελέτες αυτές έδειξαν ότι κάποια δείγματα είναι πράγματι εκτός των φυσιολογικών ορίων (Marshall & Hall, 1995, σ.45)

6.4 Εκτίμηση και θεραπεία των δραστών.

Η διάγνωση της παιδοφιλίας μπορεί να γίνει με τη βοήθεια της συνέντευξης του ατόμου σχετικά με τις σεξουαλικές φαντασιώσεις, τάσεις και συμπεριφορές, των ψυχομετρικών κλιμάκων που μετρούν σεξουαλικές επιθυμίες και των φαλλομετρικών μεθόδων που μετρούν σεξουαλική διέγερση έναντι ποικίλων ηλικιακών ομάδων και φύλων. Απαραίτητη, φυσικά, είναι η λήψη λεπτομερούς ιατρικού, ψυχιατρικού, σεξουαλικού και εγκληματολογικού ιστορικού, περιλαμβανομένων πληροφοριών που αφορούν ιστορικό κακοποίησης, αριθμό και ποιότητα ερωτικών σχέσεων, ηλικία έναρξης παρεκκλίνουσας σεξουαλικής συμπεριφοράς και συνύπαρξη άλλων παραφιλιών (Γιωτάκος, 2004, σσ42-43).

Εξακολουθεί να μην είναι ξεκάθαρο το μέγεθος της παιδοφιλικής διέγερσης των ατόμων που κακοποιούν σεξουαλικά τα παιδιά. Οι μη αιμομίκτες εμφανίζουν σαφώς υψηλότερη διέγερση, ενώ οι αιμομίκτες φαίνεται ότι παρουσιάζουν παρόμοια διέγερση με αυτή του γενικού πληθυσμού (Freund 1987, Abel et al 1981). Οι Barbaree & Marshall (1989) βρήκαν ότι το 48% των μη αιμομικτών με κορίτσια, το 28% των αιμομικτών με κόρη, αλλά και το 15% του φυσιολογικού δείγματος έδειξαν ισχυρή σεξουαλική διέγερση με παιδιά (Γιωτάκος, 2004, σσ42-43).

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ευρήματα σχετικά με την ψυχοπαθολογία των ατόμων αυτών. Βρέθηκε ότι λιγότεροι από 5% πάσχουν από ψυχωτική συνδρομή, ενώ η κύρια διάγνωση σε επίπεδο προσωπικότητας είναι η διαταραχή προσωπικότητας ψυχοπαθητικού τύπου. Οι Abel et al (1985), όμως, διαπίστωσαν ότι μόνο 12% αυτών που παρακολουθούνταν στα εξωτερικά ιατρεία είχαν διάγνωση διαταραχής προσωπικότητας ψυχοπαθητικού τύπου, ενώ οι Serin et al (1994) βρήκαν ότι μόνο 7,5% είχαν υψηλή βαθμολογία στην κλίμακα ψυχοπαθητικότητας του Hare (Casay, 2002).

Γενικές ψυχοθεραπευτικές τεχνικές

Σύμφωνα με το Γιωτάκο (2004), οι θεραπευτικές πρακτικές που εφαρμόζονται δεν είναι ειδικές για παιδόφιλους, αλλά είναι αυτές που εφαρμόζονται σε όλες τις σεξουαλικές παρεκκλίσεις. Οι ειδικές παρεκκλίνουσες φαντασιώσεις και τάσεις που παρουσιάζουν οι παιδόφιλοι παίζουν, φυσικά, σημαντικό ρόλο στις επιμέρους προσεγγίσεις. Οι γενικές ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις στοχεύουν στην κατανόηση της δυναμικής της σεξουαλικής παραπτωματικότητας, στην αύξηση της υπευθυνότητας του δράστη, στην αύξηση της ενσυναίσθησης, στη μείωση των γνωσιακών διαστρεβλώσεων, στη βελτίωση της κοινωνικής λειτουργικότητας, στο χειρισμό του άγχους και στη σεξουαλική εκπαίδευση. Αρκετές από αυτές τις προσεγγίσεις δεν αναπτύχθηκαν ειδικά για σεξουαλικούς παραπτωματίες. Αναφέρονται αρκετά θεραπευτικά προγράμματα τέτοιου τύπου στη βιβλιογραφία. Οι Castell & Yalom (1972) περιέγραψαν ένα τέτοιο πρόγραμμα ψυχοδυναμικής προσέγγισης, ενώ υπάρχουν αρκετές αναφορές ομαδικής ψυχοδυναμικού τύπου ψυχοθεραπείας σε φυλακές (Brancale et al 1972). Μετά-αναλύσεις, όμως, έδειξαν ότι

οι γενικού τύπου ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις δεν ήταν σε θέση να μειώσουν αισθητά την υποτροπή των υπό θεραπεία δραστών (Furby et al 1989 & Γιωτάκος, 2004, σσ43-44).

Συμπεριφορικές θεραπείες

Οι περισσότεροι ερευνητές υποθέτουν ότι η παρεκκλίνουσα σεξουαλική διέγερση είναι αποτέλεσμα διαδικασίας μάθησης ή εξάρτησης. Οι θεραπείες αυτές εστιάζονται στην αλλαγή του προτύπου της σεξουαλικής απάντησης και της παιδοφιλικής κατεύθυνσης προς τη σεξουαλική προτίμηση των ενηλίκων. Αν και υπάρχουν ενδείξεις θετικής επίδρασης στα πρότυπα σεξουαλικής διέγερσης, δεν φαίνεται ότι η σεξουαλική προτίμηση θα μπορούσε να τροποποιηθεί. Οι συμπεριφορικές προσεγγίσεις στη θεραπεία των παιδόφιλων κατευθύνονται στην τροποποίηση των προτύπων διέγερσης, μειώνοντας την παρεκκλίνουσα διέγερση και αυξάνοντας τη φυσιολογική διέγερση. Γενικά, τρεις είναι οι πλέον χρησιμοποιημένες μέθοδοι για τη μείωση της παιδοφιλικής παρεκκλίνουσας διέγερσης: οι «τεχνικές αποστροφής», η «συγκαλυμμένη ευαισθητοποίηση» και η «τεχνική κορεσμού». Αν και υπάρχουν ενδείξεις μείωσης και πιθανόν τροποποίησης της παρεκκλίνουσας διέγερσης, δεν φαίνεται να μειώνονται τα ποσοστά υποτροπής (Γιωτάκος, 2004, σσ45-46).

Οι πλέον ενδιαφέρουσες μελέτες στον τομέα της θεραπείας αποστροφής δημοσιεύτηκαν από τους Quinsey et al (1980), οι οποίοι χρησιμοποίησαν «βιοανάδραση με αποστροφή μέσω ηλεκτρικής εκκένωσης» με σκοπό τη μείωση της παιδοφιλικής διέγερσης. Οι περισσότεροι ετεροφυλοφιλικό παιδόφιλοι έδειξαν βελτίωση στα πρότυπα διέγερσης (Γιωτάκος, 2004, σ45).

Οι Laws & Marshall (1991) εξέτασαν τη χρησιμότητα της συμπεριφορικής τεχνικής «επανεξάρτηση μέσω του αυνανισμού» (masturbation reconditioning). Τα πλεονεκτήματα της τεχνικής αυτής είναι η μη χρησιμοποίηση τεχνικών αποστροφής, οι οποίες από κάποιους θεωρούνται αντιδεοντολογικές και η δυνατότητά της να εφαρμοστεί ακόμα και στο σπίτι του θεραπευμένου. Μια μορφή της τεχνικής αυτής είναι η «επανεξάρτηση μέσω του οργασμού» (orgasmic reconditioning), κατά την οποία, στη διάρκεια του αυνανισμού και συγκεκριμένα τη στιγμή του οργασμού, το άτομο τροποποιεί την παρεκκλίνουσα φαντασίωση και φαντασιώνει ένα φυσιολογικό ερέθισμα. Μια άλλη τεχνική είναι η «τροποποίηση της φαντασίωσης» (fantasy alteration), κατά την οποία το άτομο τροποποιεί το περιεχόμενο των φαντασιώσεων του σύμφωνα με ένα εβδομαδιαίο πρόγραμμα και όχι απαραίτητα στη διάρκεια του αυνανισμού. Μια άλλη μορφή είναι ο «κατευθυνόμενος αυνανισμός» (directed masturbation), κατά τον οποίο το άτομο ενισχύεται και κατευθύνεται να αυνανίζεται αποκλειστικά με φυσιολογικά ερεθίσματα. Τέλος, υπάρχει και η «θεραπεία κορεσμού» (satiation therapy), κατά την οποία το άτομο ενθαρρύνεται να φαντασιώνει και να αυνανίζεται με αποκλίνοντα ερεθίσματα για μεγάλα χρονικά διαστήματα, κυρίως μάλιστα αμέσως μετά την εκσπερμάτιση ώστε να προκληθεί κορεσμός, κόπωση και τελικά απέχθεια. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν περισσότερες από μια τεχνικές ταυτόχρονα, με σκοπό την ενίσχυση του αποτελέσματος, ενώ έχει παρατηρηθεί ιδιοσυγκρασία τύπου ανταπόκριση στις τεχνικές αυτές. Γενικά, υπάρχουν ενδείξεις αποτελεσματικότητας των τεχνικών αυτών, αλλά είναι αναμφίβολη η μακροχρόνια αποτελεσματικότητά τους (Γιωτάκος, 2004, σσ 45-46).

Παράλληλα με τις τεχνικές αυτές, είναι χρήσιμη η κατανόηση από το άτομο των παραγόντων εκείνων που οδηγούν στη σεξουαλική παραπρωματικότητα. Για παράδειγμα, το άτομο μπορεί να κατανοήσει ότι οι παρεκκλίνουσες φαντασιώσεις είναι περισσότερο πιθανό να συμβούν όταν αισθάνεται ψυχολογικά πεσμένο ή όταν υπάρχουν συναισθήματα μοναξιάς και αναξιοτήτας. (Γιωτάκος, 2004, σ.46).

6.5 Θεραπευτική παρέμβαση στα παιδιά.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, ο πρώτος επαγγελματίας στον οποίο το παιδί ή ο έφηβος αποκαλύπτει τη σεξουαλική παραβίασή του μπορεί να εκπροσωπεί οποιοδήποτε κλάδο. Προϋπόθεση είναι να αισθάνεται το παιδί την εμπιστοσύνη προς το πρόσωπο αυτό, που θα διευκολύνει το κλίμα μέσα στο οποίο το παιδί θα καταθέσει το μυστικό του. Μπορεί να είναι δάσκαλος, κοινωνικός λειτουργός, ψυχολόγος, παιδίατρος, παιδοψυχίατρος, αστυνομικός, επισκέπτης υγείας, νοσηλεύτης κ.ά. Συνήθως έχει προηγηθεί υπαινιγμός για σεξουαλική παραβίαση σε συγγενικό ή οικείο άτομο με τη φροντίδα του οποίου το παιδί φτάνει στον ειδικό (Αγάθωνος, Γεωργοπούλου, 1998, σσ56-57).

Το παιδί που υπάρχει υποψία να είναι θύμα σεξουαλικής παραβίασης από άτομο εκτός οικογένειας, μπορεί να αισθάνεται καλύτερα αν εξετασθεί με την παρουσία των γονέων του. Αντίθετα, παιδί για το οποίο υπάρχουν υπόνοιες για ενδοοικογενειακή σεξουαλική παραβίαση θα πρέπει να εξεταστεί μόνο του και κάθε γονέας ξεχωριστά. Το παιδί δεν θα πρέπει να παρίσταται όταν οι γονείς ή άλλοι ενήλικες περιγράφουν τα γεγονότα (Αγάθωνος, Γεωργοπούλου, 1998, σσ56-57).

Η εκτίμηση θα πρέπει να γίνει σε άνετο και ευχάριστο περιβάλλον που να εξασφαλίζει το απόρρητο. Ο χώρος θα πρέπει να προσφέρει εξοπλισμό που διευκολύνει ένα μικρό παιδί να εκφρασθεί πιο εύκολα, δηλαδή, ανατομικές ή απλές κούκλες, υλικό για ζωγραφική, πηλό, εικόνες (Αγάθωνος, Γεωργοπούλου, 1998, σσ56-57).

Κατά τη συνέντευξη, θα πρέπει να καταγραφούν ο τρόπος και οι λέξεις που χρησιμοποιεί το παιδί για να περιγράψει τα γεννητικά του όργανα, το στήθος όπως και τις λειτουργίες τους. Επειδή πρέπει να προστατευθεί το παιδί από δευτερογενή κακοποίηση, θα πρέπει να εξασφαλισθεί ότι το παιδί θα μιλήσει μόνο σε έναν επαγγελματία εξειδικευμένο σε συνεντεύξεις με παιδιά. Η βιντεοσκόπηση της συνέντευξης κρίνεται ως σημαντική εφ' όσον εξασφαλίζει στο παιδί τη δυνατότητα για αποκάλυψη, ενώ ακολούθως η επιστημονική ομάδα που θα αναλάβει την περίπτωση θα μελετήσει την ταινία και θα γνωματεύσει βάσει αυτής, ως προς το α' σκέλος της αποκάλυψης της τραυματικής εμπειρίας. Σε περίπτωση που το παιδί είναι πολύ φοβισμένο, η εξέταση και η λήψη ιστορικού πρέπει να αναβληθούν και να εξηγηθεί στο παιδί γιατί (Σταθόπουλος, 1999).

Η εισαγωγή του παιδιού στο νοσοκομείο ενδείκνυται όταν: α) υπάρχουν σοβαρές σωματικές βλάβες, β) διαφαίνεται σοβαρό συναισθηματικό τραύμα, γ) υπάρχει κίνδυνος για περαιτέρω κακοποίηση του παιδιού, οποιασδήποτε μορφής (Μουζακίτης & Ζαφείρη, 1999)

Η νοσηλεία μπορεί να λειτουργήσει ως ασπίδα προστασίας, ως μεταβατικός και θεραπευτικός χώρος, ο οποίος θα συμβάλλει στο πέρασμα από την κρίση της αποκάλυψης στην ανακούφιση της αντιμετώπισης (Μουζακίτης & Ζαφείρη, 1999)

Όπως και στη σωματική κακοποίηση και παραμέληση, η στάση των επαγγελματιών θα καθορίσει το κλίμα και το περιεχόμενο της αποκάλυψης. Στην περίπτωση της σεξουαλικής παραβίασης, τα συναισθήματα που κατακλύζουν τους επαγγελματίες είναι πιο έντονα και οι αντιστάσεις και αμηχανία μεγαλύτερες. Γι' αυτό, μόνο ο καλά ενημερωμένος και έμπειρος επαγγελματίας θα πρέπει να αναλαμβάνει την ευθύνη της διαχείρισης της αποκάλυψης (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998, σσ56-57).

Όσον αφορά τους γονείς, οι επαγγελματίες δεν έχουν το δικαίωμα να αποκρύψουν από αυτούς, ακόμα και όταν υποψιάζονται ενδοοικογενειακή ευθύνη για το γεγονός, αυτό που πραγματικά βλέπουν και πιστεύουν. Σημαντικό είναι να τους βοηθήσουν να κατανοήσουν ότι ένα παιδί σπανίως μπορεί να κατασκευάσει ένα ψέμα για τη δική του θυματοποίηση. Οφείλουν να συζητήσουν με τους γονείς με σταθερότητα για το γεγονός, αλλά με τρόπο ευαίσθητο και μη επικριτικό, αναγνωρίζοντας τα δικά τους συναισθήματα εκείνη τη στιγμή (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998, σσ56-57).

Εφ' όσον οι επαγγελματίες κρίνουν ότι χρειάζεται να νοσηλευθεί το παιδί για ένα τουλάχιστον από τους λόγους που αναφέρθηκαν, ζητείται από τους γονείς να συναινέσουν. Εφ' όσον δεν συμφωνούν, τότε θα εξηγηθούν οι προβλέψεις του νόμου για "υποχρεωτική νοσηλεία" με εισαγγελική παρέμβαση. Η παρέμβαση αυτή δεν αίρει τη διάθεση των επαγγελματιών για συνεργασία με την οικογένεια και αυτό πρέπει να διευκρινισθεί στους γονείς (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998, σσ56-57).

Ανάλογες εξηγήσεις πρέπει να δοθούν στο παιδί σχετικά με όλα τα στάδια της διαγνωστικής διαδικασίας. Η γνώση αυτή βοηθάει το παιδί να αισθανθεί σιγουριά, εφ' όσον θα ξέρει τι το περιμένει (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998, σσ56-57).

6.6 Ο ρόλος και το έργο του κοινωνικού λειτουργού απέναντι στο σεξουαλικά κακοποιημένο παιδί.

Σημαντικό σε κάθε είδους κακοποίηση θα πρέπει να είναι το έργο του κοινωνικού λειτουργού. Πόσο προσεκτικός θα πρέπει να είναι ο Κοινωνικός Λειτουργός στην βοήθεια που προσφέρει σε ένα σεξουαλικά κακοποιημένο παιδί και ποιες είναι οι κατάλληλοι μέθοδοι αλλά και τρόποι προσέγγισης που θα χρησιμοποιήσει για να έρθει σε επαφή και να βοηθήσει το παιδί αυτό να ξεπεράσει τους φόβους του και να συνεχίσει ομαλά την ζωή του;

Θα πρέπει σε πρώτη φάση να εξετάσει το περιβάλλον του παιδιού και πώς αυτό επηρεάζει την λειτουργικότητα και τον τρόπο σκέψης του. Χρησιμοποιώντας τις ειδικές του γνώσεις και τις κατάλληλες μεθόδους θα εργασθεί σε δύο βασικούς άξονες (Σταθόπουλος, 1999)

Ο πρώτος άξονας αναφέρεται στην συνέντευξη κοινωνικού λειτουργού με σεξουαλικά κακοποιημένο παιδί και ο δεύτερος στον ρόλο και τις ικανότητες του

κοινωνικού λειτουργού σε συνεργασία με το σεξουαλικά κακοποιημένο παιδί και με την οικογένεια του.

1) Συνέντευξη κοινωνικού λειτουργού με σεξουαλικά κακοποιημένο παιδί

Οι τρεις κυριότεροι στόχοι στην συνέντευξη με ένα σεξουαλικά κακοποιημένο παιδί είναι οι εξής

1. Να εκτιμηθούν οι ισχυρισμοί.
2. Να οριστεί η ανάγκη για πιο άμεση προστασία του παιδιού.
3. Να καθοριστεί η ανάγκη για περαιτέρω εκτιμήσεις καθώς και για κατάλληλες μελλοντικές τοποθετήσεις ή παραπομπές του παιδιού.

Γνωρίζοντας ο θεραπευτής τους παραπάνω βασικούς στόχους προσπαθεί να δημιουργήσει τις απαραίτητες συνθήκες και το κατάλληλο περιβάλλον στο οποίο η συνέντευξη θα λάβει χώρα (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998).

Θα πρέπει, λοιπόν, να αναλάβει τον καθορισμό της κατάλληλης τοποθεσίας που θα διεξαχθεί η συνέντευξη. Ο χώρος αυτός θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα φιλικός προς το παιδί και να του δημιουργήσει συναισθήματα, όπως σιγουριά και ικανοποίηση για τις συνθήκες με τις οποίες ο Κοινωνικός Λειτουργός επιλέγει να συνεργαστεί μαζί του (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998).

Αν αυτό είναι εφικτό, θα πρέπει να έχει τα στοιχεία ενός χώρου «δημιουργικής απασχόλησης» όπου το παιδί θα αισθάνεται άνετα να συζητήσει. Επίσης θα πρέπει να έχει τα απαραίτητα αντικείμενα και χρώματα, τα οποία θα είναι ευχάριστα για το παιδί και δεν θα του προκαλούν αποστροφή ή άσχημες αναμνήσεις (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998, σ56).

Ο θεραπευτής Κοινωνικός Λειτουργός θα πρέπει να είναι προσεκτικός στο χειρισμό του με το παιδί και να του δημιουργεί αίσθημα εμπιστοσύνης και ασφάλειας για να αποκομίσει τα απαραίτητα στοιχεία που θα τον βοηθήσουν στην συνέντευξη (Μουζακίτης & Ζαφείρη, 1999).

Επίσης ανάλογα με το περιστατικό και την συχνότητα της κακοποίησης, καθώς και την ηλικία του θύματος οι κινήσεις του τόσο στην προσέγγιση όσο και την μετέπειτα δράση για βοήθεια πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές και μελετημένες (Μουζακίτης & Ζαφείρη, 1999).

Έχοντας δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες και έχοντας καθορίσει τους στόχους για την επίτευξη του σκοπού για την βοήθεια του παιδιού, αισθάνεται έτοιμος να εργασθεί με το παιδί (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου, 1998)

Συγκεκριμένα, θα πρέπει να έρθει σε επαφή με το παιδί και να το προτρέψει να μιλήσει γι' αυτά που θέλει και σιγά-σιγά να εστιάσει στο πρόβλημα (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου, 1998)

Πρέπει, λοιπόν, να δείχνει φιλικός απέναντι στο παιδί, να δείξει το ενδιαφέρον του και να δείξει σεβασμό για το ίδιο το θύμα και γι' αυτά που του συμβαίνουν. Σε ένα χώρο δημιουργικής απασχόλησης ο επαγγελματίας θα χρησιμοποιήσει την τεχνική της παιγνιοθεραπείας με την χρήση αντικειμένων, όπως παιχνίδια που θα επιλέξει το παιδί είτε για να περιγράψει αυτά που του συμβαίνουν είτε για να χαλαρώσει και να συνεργασθεί με τον ειδικό (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου, 1998)

Χρησιμοποιώντας μεγάλο φάσμα ερωτήσεων και τεχνικών προσέγγισης ο Κοινωνικός Λειτουργός είναι σε θέση να ενημερωθεί για τη ζωή, τα ενδιαφέροντα, το περιβάλλον στο οποίο ζει καθώς και πώς αντιδράει το θύμα σε διάφορες ψυχοφθόρες καταστάσεις. Αυτά θα τον βοηθήσουν να έρθει πιο κοντά στο παιδί και να δημιουργήσει την απαραίτητη οικειότητα για να συνεχίσει τη συνέντευξη. Έτσι καταφέρνει να μειώσει το φόβο και την αμηχανία για τη συνεργασία και να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο (Σταθόπουλος, 1999)

Ανάλογα με την αναγκαιότητα και την συχνότητα των συνεντεύξεων ο ειδικός θα πρέπει να προχωρήσει στο στάδιο της εξομολόγησης της τραυματικής εμπειρίας από το παιδί. Αυτό είναι συνήθως δύσκολο και για το θεραπευτή αλλά και για το κακοποιημένο παιδί καθώς είναι μια διαδικασία στην οποία ο ειδικός πρέπει να χρησιμοποιήσει τους κατάλληλους μηχανισμούς που θα βοηθήσουν το παιδί να μιλήσει και να αναφέρει όλες τις απαραίτητες λεπτομέρειες που στη συνέχεια θα εξετάσει ο Κοινωνικός Λειτουργός για να βοηθήσει και να θεραπεύσει το παιδί. Με την εξασφάλιση ενός κλίματος ασφάλειας και εχεμύθειας η επικοινωνία Κοινωνικού Λειτουργού-θύματος και η αναφορά τέτοιων περιστατικών θα είναι πιο εύκολη και πιο ουσιαστική (Σταθόπουλος, 1999)

Στην τελική φάση της συνέντευξης Θεραπευτή Κοινωνικού Λειτουργού-θεραπευμένου θύματος, θα πρέπει ο Κοινωνικός Λειτουργός, σαν καθοδηγητής όλης αυτής της διαδικασίας, να κάνει μια ουσιαστική αναφορά και αξιολόγηση των όσων ειπώθηκαν με το παιδί. Εδώ είναι σημαντικό να εκφραστούν όλα τα συναισθήματα (θετικά και αρνητικά) που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της συνεργασίας (Σταθόπουλος, 1999)

Έτσι ο χρόνος που αξιοποιήθηκε οφείλει να είναι παραγωγικός και για τις δύο πλευρές έτσι ώστε να μην αισθανθεί κάποιος από τους δύο στεναχώρια ή ενοχή γι' αυτό τον αποχωρισμό, κάτι το οποίο αντανακλά τις δεξιότητες που έχει χρησιμοποιήσει ο επαγγελματίας. Τέλος, είναι σημαντικό ο Κοινωνικός Λειτουργός να εξετάσει αν οι στόχοι του επιτεύχθηκαν και αν ήταν αποτελεσματικοί. Θα πρέπει να δει αν το σεξουαλικά κακοποιημένο παιδί είναι έτοιμο να έρθει σε μια νέα κατάσταση όπου θα καταφέρει να κάνει πράγματα μόνο του και να αναπτύξει καινούργιες δεξιότητες που θα το βοηθήσουν να αντιμετωπίσει πιο ψύχραιμα τις δυσκολίες που θα συναντήσει στη συνέχεια (Σταθόπουλος, 1999)

Επίσης θα πρέπει μέσω αυτής της συνεργασίας να δημιουργηθεί εμπιστοσύνη στο παιδί για τις ικανότητές του και να καθορίσει μόνο του καινούργιους στόχους για το μέλλον.

Γενικά, όπως αναφέρει η Παπαδοπούλου, (2002, σ. 23): «Η Κοινωνική Εργασία με Άτομα στρέφει την προσοχή της στις ανάγκες του ατόμου και χρησιμοποιεί ως κύριο μέσο βοήθειας την ίδια την Επαγγελματική Σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ

του ατόμου και του Κοινωνικού Λειτουργού. Την επαγγελματική σχέση χρησιμοποιούν και οι άλλες μέθοδοι, αλλά όχι με τόσο άμεσο τρόπο. Η Κοινωνική Εργασία με Άτομα στην εφαρμογή της, αναγνωρίζει την συμβολή τόσο στην δημιουργία ατομικού προβλήματος όσο και στην αποτελεσματική λύση του»

2) Ο ρόλος και οι ικανότητες του κοινωνικού λειτουργού σε συνεργασία με το σεξουαλικά κακοποιημένο παιδί και με την οικογένεια του.

Οι ικανότητες όπως και οι δεξιότητες που πρέπει να έχει ένας επαγγελματίας Κοινωνικός λειτουργός συνήθως είναι ίδιες για όλες τις περιπτώσεις. Σύμφωνα με την Αγάθωνος- Γεωργοπούλου (1998), τα κύρια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, τα οποία θα βοηθήσουν και θα διευκολύνουν τα έργα του Κοινωνικού Λειτουργού σε περιστατικά κακοποίησης παιδιών, είναι τα εξής:

1 Να είναι σε θέση αλλά και να υπάρχει προθυμία να ξεπεράσουν τα επαγγελματικά τους όρια για να βοηθήσουν την οικογένεια, αλλά και να αποφύγουν την τάση «να θυσιάζονται για τους άλλους».

2 Να είναι οι ίδιοι αρκετά ικανοποιημένοι από τον τρόπο ζωής τους, εκτός από την εργασία τους, για να μην αναζητήσουν την αναπλήρωση των δικών τους αναγκών από τους πελάτες.

3 Οι γνώσεις τους να είναι ουσιαστικές και επαρκείς όσο αφορά την ανάπτυξη και τη συμπεριφορά των παιδιών (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998).

6.7 Τρόποι αντιμετώπισης

Τα τελευταία χρόνια, έρχονται στην επιφάνεια ολοένα και περισσότερες περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, και τα ΜΜΕ τις παρουσιάζουν καθημερινά. Εκπονούνται διάφορες μελέτες από ειδικούς στο θέμα και πολλοί οργανισμοί και οργανώσεις ασχολούνται συστηματικά με το πρόβλημα (Παπανικολάου, 1998).

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, η προστασία του παιδιού έχει προβληθεί ως μια κοινωνική ανάγκη από τους πιο γνωστούς διεθνείς οργανισμούς, οι οποίοι αναγνωρίζουν καταρχήν και αντιμετωπίζουν κατόπιν το πρόβλημα της κακοποίησης των παιδιών και της ενδοοικογενειακής βίας σε όλες τις μορφές της. Ανεξάρτητα πάντως από τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων τους, σημαντικό είναι το γεγονός ότι δεν αντιμετώπισαν τα προβλήματα αυτά ως ατομικές πρακτικές, αλλά ως κοινωνικά φαινόμενα (Παπανικολάου, 1998)

Ωστόσο, η χώρα μας δεν ακολούθησε τις διεθνείς εξελίξεις γύρω από το θέμα, παρόλο που είναι γνωστό ότι τα φαινόμενα της οικογενειακής βίας και της σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών έχουν πάρει σοβαρές διαστάσεις και στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και τα τελευταία χρόνια καταλαμβάνουν συχνά μέρος της επικαιρότητας (Παπανικολάου, 1998)

Το φαινόμενο της οικογενειακής βίας, η αποκάλυψη και η αντιμετώπισή του προβάλλεται και στην Ελλάδα, μέσα από την ευαισθητοποίηση και την επιρροή που ασκεί μια ισχυρή ομάδα πίεσης, το φεμινιστικό κίνημα. Στην περίπτωση όμως της

κακοποίησης των παιδιών, μια παρόμοια ομάδα πίεσης δεν υπάρχει καθώς τα παιδιά λόγω της ηλικίας τους είναι ανήμπορα να την οργανώσουν και ολόκληρη η κοινωνία ίσως δεν αντέχει να αποκαλύπτονται τέτοια φαινόμενα που αυτόχρονα αποτελούν μια ισχυρή απομυθοποίηση των θεσμών της (Παπανικολάου, 1998).

Πρέπει να αναφερθεί ακόμη ότι οι προσπάθειες διαφόρων οργανισμών και οργανώσεων, ιδίως στην Ελλάδα, δεν αντιμετωπίζουν το σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών και ως ένα πολιτικό πρόβλημα που απαιτεί κατάλληλους χειρισμούς μέσα από θεσμικούς προγραμματισμούς, όπως:

- με την καθιέρωση συμβουλευτικών κέντρων γονιών και παιδιών
- με προγράμματα προετοιμασίας για το γονικό ρόλο που να απευθύνονται σε διάφορες ηλικίες (παιδιά, εφήβους, ενήλικες μελλοντικούς γονείς, ενήλικες γονείς)
- με την ίδρυση σχολιατρικών υπηρεσιών που θα διαθέτουν κοινωνικό λειτουργό και ψυχολόγο οι οποίοι μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη του προβλήματος.
- με προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών που θα ειδικεύονται σε θέματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης
- με τηλεφωνικές γραμμές άμεσης βοήθειας για παιδιά, και πολλά άλλα. (Παπανικολάου, 1998)

Η πολιτεία περιορίζεται συνήθως σε σύντομα προγράμματα θεραπείας των θυμάτων και στην απονομή βαριών ποινών στο δράστη. Η θεσμοθέτηση προγραμμάτων όπως τα προηγούμενα απαιτούν χρόνιο προγραμματισμό και ένα σοβαρό μέρος του κρατικού προϋπολογισμού προκειμένου να πραγματοποιηθούν (Παπανικολάου, 1998).

Συχνά, ξεσπά ένας "ηθικός πανικός" γύρω από τέτοιου είδους προβλήματα ο οποίος συνίσταται βασικά σε συντηρητικές αντιδράσεις που στόχο έχουν να αποκαταστήσουν αμέσως την τάξη, την ομαλότητα και την κοινωνική ευταξία. Σε αυτές τις ομάδες αρκεί η ισόβια καταδίκη και το «λιντσάρισμα» του θύτη, ώστε να επαναπαυθούν και να βάλουν το θέμα στην άκρη μέχρι την επόμενη φορά που τα τηλεοπτικά κανάλια και τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων θα παρουσιάζουν κάποιο άλλο παιδί θύμα σεξουαλικής κακοποίησης μέσα στην ίδια του την οικογένεια. Όλη αυτή η δημοσιότητα όμως κακοποιεί για δεύτερη φορά και στιγματίζει το θύμα. Στην ουσία επιτρέπουν την αναγνώριση, την ερμηνεία και την προσπάθεια αντιμετώπισης μόνο των συμπτωμάτων και αγνοούν τα αίτια. Γιατί το σύμπτωμα αφορά το παιδί, ενώ τα αίτια αφορούν την οικογένεια και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο (Casey, 2002)

Η πιο ελεύθερη σχέση που διαμορφώνουν σήμερα οι νέοι αλλά και τα παιδιά με τη σεξουαλικότητά τους, είναι η καλή πλευρά αυτών των εξελίξεων. Δυστυχώς αυτή η πλευρά συνοδεύεται συχνά από όλες τις βαθιά ριζωμένες κοινωνικές προκαταλήψεις και από τον εκχυδαϊσμό που συνεπάγεται η εμπορευματοποίηση του σεξ (Finkelhor, 1994).

Σύμφωνα με τον Finkelhor (1994), το πρόβλημα της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο του οποίου οι ρίζες πρέπει να αναζητηθούν στους τρόπους και τις διαδικασίες κοινωνικοποίησης των ανδρών. Στα πλαίσια δηλαδή μιας κοινωνίας που πάντα απέδιδε στον άντρα το ρόλο του δυνατού, του κατακτητή, που δικαιωνόταν μέσα από τη σεξουαλική του δραστηριότητα και επιτυχία. Τα κοινωνικά πρότυπα της γυναικειάς και αντρικής συμπεριφοράς καθώς και πλήθος άλλων εδραιωμένων κοινωνικών αντιλήψεων που αφορούν τους ρόλους των δύο φύλων συντηρούνται και διαγιγνώσκονται και σήμερα μέσα στη σχολική τάξη. Η απαλλαγή των εκπαιδευτικών από τέτοιες προκαταλήψεις και ηθικολογίες αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποφυγή αβάσιμων και πρόωρων διαγνώσεων ή ακόμη αποσιώπησης του προβλήματος

Η προσέγγιση του θέματος της σεξουαλικής κακοποίησης, αλλά και γενικότερα του θέματος της σεξουαλικότητας στα παιδιά δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Απαιτούνται προσεγμένοι και εξειδικευμένοι χειρισμοί απομακρυσμένοι από την ενοχοποίηση της σεξουαλικότητας και διάφορους ηθικολογικούς αυταρχισμούς οι οποίοι οδηγούν σε καχυποψία και παρανοϊκή συμπεριφορά (Finkelhor, 1994)

6.8 Μέτρα πρόληψης της πορνογραφίας ανηλίκων

Σύμφωνα με την Αγάθωνος - Γεωργοπούλου (1998 σ.62), η περιορισμένη κοινωνική ορατότητα του φαινομένου της σεξουαλικής παραβίασης των παιδιών μέσα και έξω από την οικογένεια και η κοινωνική ενοχή που την περιβάλλουν, καθιστούν την πρόληψη ένα δύσκολο στόχο. Η σεξουαλική παραβίαση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως η μεγαλοποίηση ή ακραία μορφή κοινωνικά αποδεκτού τρόπου πειθαρχίας όπως θεωρείται ακόμα από κάποιους ή σωματική κακοποίηση. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί ως απώλεια ελέγχου ενός κουρασμένου από τη χρονιά και την καθημερινή ένταση γονέα. Η εξαπάτηση του παιδιού - θύματος με ιδιαίτερες παροχές και τρόπους ψυχολογικής δολιότητας και η σεξουαλική ικανοποίηση του ενήλικα υπαίτιου, την καθιστά ένα φαινόμενο, που παρ' όλη τη συχνότητά του και τη διαταξική του κατανομή, ακόμα λειτουργεί ως το καλύτερα κρατημένο μυστικό της οικογένειας, της γειτονιάς και της κοινότητας

Αποτέλεσμα όλου αυτού του κλίματος είναι η επικέντρωση κυρίως στην τριτογενή πρόληψη, δηλαδή στην προστασία και θεραπεία των θυμάτων και σπανιότερα όλης της οικογένειας και του υπαίτιου, εφ' όσον αποδέχεται την πράξη του. Η τριτογενής πρόληψη, ακόμα και αν αποδεικνύεται επιτυχής, καλύπτει μόνο εκείνες τις περιπτώσεις που αποκαλύπτονται, χωρίς δυνατότητα πρόσβασης στο σκοτεινό αριθμό (Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, 1998, σ.63)

Η δευτερογενής πρόληψη, δηλαδή η έγκαιρη αναγνώριση των εν δυνάμει υπαίτιων σεξουαλικής παραβίασης, είναι εξαιρετικά δύσκολη αν όχι αδύνατη, εφ' όσον το φαινόμενο ενδημεί σε όλες τις κοινωνικές τάξεις και δεν συνδέεται με τη φτώχεια ή άλλες μορφές κοινωνικού εξοπλισμού. Συγχρόνως, η διαταραχή της σεξουαλικότητας και οι συναισθηματικές διαταραχές οι οποίες οδηγούν στην παραβίαση του αιμομικτικού φραγμού και σε άλλες μορφές σεξουαλικής θυματοποίησης, δεν είναι εύκολα ορατές, εφ' όσον τα άτομα αυτά - άνδρες και γυναίκες - μπορεί να λειτουργούν πολύ καλά ως προς τις άλλες πλευρές της ζωής τους. Η μόνη δευτερογενής πρόληψη που εφαρμόζεται σε άλλες χώρες είναι η θεραπεία των εφήβων "υπαίτιων" σεξουαλικής παραβίασης παιδιών που έχουν

συλληφθεί και δικαστεί, στα πλαίσια της αναμορφωτικής τους ποινής. Η μέθοδος που συνήθως χρησιμοποιείται είναι η θεραπεία της συμπεριφοράς σε ατομικό και ομαδικό πλαίσιο, σε κλειστές ή μη φυλακές και σε θεραπευτικές κοινότητες για εφήβους παραβάτες (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998, σ63).

Κατά την τελευταία δεκαετία, έχει δοθεί μεγάλη έμφαση στην πρωτογενή πρόληψη της σεξουαλικής παραβίασης των ανηλίκων, με πολύ θετικά αποτελέσματα. Ο κύριος στόχος της πρωτογενούς πρόληψης είναι τα ίδια τα παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι εκείνη της προαγωγής της υγείας στο σχολείο και πραγματοποιείται στο χώρο της εκπαίδευσης αλλά και σε άλλες εξωσχολικές ομάδες. Τα παιδιά, μέσα από διάφορες δράσεις και θεατρικό παιχνίδι, ευαισθητοποιούνται και εμπυχνώνονται, έτσι ώστε να μπορούν να αυτοπροστατεύονται ακόμα και από οικεία και αγαπητά πρόσωπα. Μαθαίνουν να ξεχωρίζουν τα χάρδια που τους προκαλούν ευχαρίστηση από εκείνα που τα κάνουν να μην αισθάνονται άνετα. Να ξεχωρίζουν τα καλά από τα κακά μυστικά. Να μπορούν να λένε "όχι" ακόμα και σε αγαπητά τους πρόσωπα, όταν τους προτείνουν "ασυνήθιστα παιχνίδια". Οι αξιολογήσεις των προγραμμάτων αυτών είναι αρκετά θετικές και η μεθοδολογία τους συνεχώς βελτιώνεται. Φυσικά, η προσέγγιση αυτή προϋποθέτει ενημερωμένους νηπιαγωγούς, δασκάλους αλλά και γονείς, όχι μόνο για την αποδοχή και προώθηση αυτής της προσέγγισης αλλά και για την καλύτερη γνώση της φυσιολογικής σεξουαλικότητας των παιδιών και της αντιμετώπισής της στα διάφορα στάδια ανάπτυξης. Η μέθοδος αυτή της πρωτογενούς πρόληψης της σεξουαλικής παραβίασης των παιδιών, απευθύνεται στο σύνολο των παιδιών και χρησιμοποιεί εκπαιδευτικές προσεγγίσεις δόκιμες και γνωστές στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική. Έτσι, αποφεύγεται η "σκανδαλοποίηση" του θέματος και κατ' επέκταση, οι αντιστάσεις για την αντιμετώπιση και πρόληψή του (Σταθόπουλος, 1999).

Μια ευρύτερη προσέγγιση πρωτογενούς πρόληψης της σεξουαλικής παραβίασης παιδιών και εφήβων απευθύνεται στο κοινωνικό σύνολο. Η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για τις γυναίκες, η εξάλειψη της "σεξιστικής" προβολής του γυναικείου σώματος στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και της χρησιμοποίησης των παιδιών σε διαφημίσεις που τα προβάλλουν ως "αντικείμενα" καταναλωτισμού, συμβάλλουν στην πρωτογενή πρόληψη (Σταθόπουλος, 1999)

Πρόσφατα, το ενδιαφέρον στην Ευρώπη στράφηκε στο πρόβλημα της παιδεραστίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης με τις μορφές της παιδικής πορνείας και πορνογραφίας. Το άνοιγμα των συνόρων, που προβλέπουν οι συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ για την οικονομική ένωση της Ευρώπης, διευκολύνει τη διακίνηση από χώρα σε χώρα δραστών σεξουαλικών εγκλημάτων εναντίον παιδιών, άρα και τη μη αντιμετώπισή τους. Η περίπτωση Dutroux στις Βρυξέλλες, τον "ομφαλό" της Ευρώπης, έπεισε τις Ευρωπαϊκές χώρες ότι υπάρχει ανάγκη αφύπνισης αλλά και ενεργοποίησης κονδυλίων για την αντιμετώπιση και την πρόληψη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έστρεψε κατ' αρχήν την προσοχή της στον τομέα αντιμετώπισης της διακίνησης των ήδη δραστών και στη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών για εμπορικούς σκοπούς, τις πλέον ορατές μορφές του φαινομένου. Σταδιακά, όμως, το ενδιαφέρον - μέσω χρηματοδοτήσεων - στρέφεται στη δευτερογενή και πρωτογενή πρόληψη της σεξουαλικής θυματοποίησης των παιδιών (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998, σ63).

Ευθύνη κάθε χώρας, σε όλα τα επίπεδα διοίκησης και κοινωνικής πολιτικής είναι, να αναπτύξει προγράμματα για την αντιμετώπιση και την πρόληψη. Αυτό προβλέπεται και στη δέσμευση όλων των χωρών για την τήρηση των άρθρων της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Το πρώτο βήμα είναι η ανίχνευση της συχνότητας και της φαινομενολογίας του προβλήματος. Το δεύτερο βήμα είναι η ιεράρχηση των αναγκών και το τρίτο η ανάπτυξη προγραμμάτων πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς πρόληψης (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998, σ.64).

Στην Ελλάδα, το πρώτο βήμα έχει ήδη πραγματοποιηθεί. Μελέτες του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού για τη συχνότητα του φαινομένου στο γενικό πληθυσμό και τις κλινικές του εκδηλώσεις μέσα στην οικογένεια, έχουν δώσει ένα σημαντικό επιστημονικό "στίγμα" για το πρόβλημα και την αντιμετώπισή του. Η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών έξω από την οικογένεια αποτελεί πεδίο έρευνας φορέων με εγκληματολογικό ενδιαφέρον και προσανατολισμό. Ο χώρος της παιδικής προστασίας και της αστυνομίας έχει πολύτιμη εμπειρία η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί ερευνητικά (Σταθόπουλος, 1999).

Με βάση τα ήδη υπάρχοντα ερευνητικά αποτελέσματα και εμπειρία, η Ελλάδα οφείλει να προχωρήσει στο δεύτερο στάδιο της ιεράρχησης των αναγκών και του σχεδιασμού. Απαραίτητη προϋπόθεση για το ουσιαστικό αυτό στάδιο είναι η αναγνώριση από την πολιτεία της νέας άποψης για την παιδική ηλικία και για την αλλαγή της θεώρησης των παιδιών, από αντικείμενα προστασίας σε υποκείμενα δικαιωμάτων. Στα πλαίσια της υπογραφής της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η αλλαγή αυτή δεν είναι πλέον υπόσχεση αλλά δέσμευση (Σταθόπουλος, 1999)

6.9 Φορείς Υποστηρίξεις Κακοποιημένων Παιδιών

Η κοινωνία δεν έχει μείνει αμέτοχη στο φαινόμενο της ηλεκτρονικής παραβατικότητας, δημιουργώντας σε παγκόσμιο επίπεδο οργανώσεις αντιμετώπισης τέτοιων μορφών εγκλημάτων.

Περισσότερες πληροφορίες ή βοήθεια δίνουν οι εξής οργανώσεις:

1. Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας
2. Χαμόγελο του παιδιού
3. Τμήμα Ηλεκτρονικού Εγκλήματος
4. Συνήγορος του Πολίτη, Κύκλος για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
5. Δίκτυο προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
6. Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων, Υπουργείο Δικαιοσύνης
7. Κλίμακα, Κέντρο Ημέρας «Ομόνοια»
8. Γραμμή SOS της Γενικής Γραμματείας Ισότητας
9. Γραμμή «Σύνδεσμος για παιδιά και εφήβους»
10. Ιατροδικαστική Υπηρεσία Αθηνών
11. Ιατροδικαστική Υπηρεσία Πειραιά

12. Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης
13. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
14. Ελληνική Εταιρεία Μελέτης και Πρόληψης της Σεξουαλικής Κακοποίησης.
15. Δήμος Αθηνών, Διεθνής Κοινωνική Μέριμνα
16. Κέντρο Έρευνας Γυναικείων Θεμάτων.
17. Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων κακοποίησης και κοινωνικού αποκλεισμού.
18. Κέντρο Προάσπισης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.
19. Κέντρο Έρευνας και Πρόληψης Παιδικών Ατυχημάτων.
20. Κέντρο Συμπαράστασης Παιδιών και Οικογένειας.
21. Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας.
22. Συντονιστικό Συμβούλιο Παραμελημάτων Κακοποιημένων Ατόμων Ν. Μαγνησίας (Γιωτάκος Ο., Πρεκατέ Β., 2005).

Ηλεκτρονικές Πηγές

www.stopitnow.org "stopitnow"

www.nspcc.org "national society for the preventious of cruelty to children"

www.oreinfour.org "oninfouruk"

www.ecpat.net "end child prostitution of children for sexual purposes"

www.homogels.gr «Το χαμόγελο του παιδιού»

www.childrenlineinternational.gr «διεθνές δίκτυο τηλεφωνικών γραμμών υποστήριξης παιδιών>>

www.safewed.org. "safewed"

www.adea.gr «αρχή διασφάλισης απορρήτου της επικοινωνίας»

www.safeline.gr "safeline"

www.saferinternet.gr "seferinternet"

www.dark.gov.gr "digital awarnes and respons to treats"

www.inhope.org "inhope"

www.fkbo.co.uk. "for kids by kids online"

www.thinkyouknow.co.uk. "think you know."

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Διερευνώντας το φαινόμενο της παιδικής πορνογραφίας το οποίο ήταν και ο σκοπός της εργασίας αυτής προκύπτει ότι χρειάστηκε να περάσουν πολλά χρόνια απ' τη πρώτη εμφάνιση της πορνογραφίας για να γίνουν γνωστά τα πρώτα κρούσματα παιδικής πορνογραφίας μέσω διαδικτύου. Βασικός παράγοντας που συντέλεσε στην ταχύτητα, διάδοση και εξάπλωση του φαινομένου ήταν η ραγδαία εξοικείωση των ανθρώπων με τα νέα τεχνολογικά μέσα και συγκεκριμένα με τη χρήση του Η/Υ και του διαδικτύου.

Οι επιμέρους στόχοι της εργασίας οι οποίοι απαντώνται παρακάτω ήταν να ερευνηθούν:

1. Ποιος είναι ο ορισμός, και οι μορφές της παιδικής πορνογραφίας και της κακοποίησης
2. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της παιδικής πορνογραφίας και ποιες είναι οι μορφές της.
3. Ποιες είναι οι σεξουαλικές παρακλήσεις που οδηγούν στην παιδική πορνογραφία
4. Ποιος είναι ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού, ποιος ο τρόπος αντιμετώπισης του τραύματος ενός σεξουαλικά κακοποιημένου παιδιού.

Σύμφωνα με την βιβλιογραφική ανασκόπηση των πρώτων κεφαλαίων συμπεραίνεται ότι, η ταχύτητα, η εξέλιξη της τεχνολογίας είχε ως αποτέλεσμα, την εμφάνιση της πληροφορικής τεχνολογίας. Η ανωνυμία και η ταχύτητα στον κυβερνοχώρο κατέστησε δυνατή τη διάπραξη ενός νέου φάσματος εγκλημάτων, ενεργειών που αν και απαιτούν εξειδικευμένη κατάρτιση ολοένα και αυξάνονται. Οι σεξουαλικές παράκλησης που οδηγούν στην παιδική πορνογραφία διαφοροποιούνται ανάλογα με την μορφή της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς που θα έχει ο δράστης. Συγκεκριμένα είναι η παραφυλία, η παρενόχληση (σωματική, λεκτική, οπτική, ψυχολογική -συναισθηματική, σεξουαλική) και παρενόχληση στο διαδίκτυο. Η τελευταία μορφή αποτελεί και μάλιστα στην εποχή μας καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό των ανθρώπων διαθέτει Η/Υ στο σπίτι και η πρόσβαση όλων των μελών κάθε οικογένειας ανεξάρτητα της ηλικίας του γίνεται με μεγάλη ευκολία και πολλές φορές ανεξέλεγκτα. Γι' αυτό το λόγο τα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης είναι τις περισσότερες φορές ανήλικα. Έτσι κρίνεται η άμεση πληροφόρηση των παιδιών με τους κινδύνους που διαφυλάσσει το διαδίκτυο και με τους αρμόδιους φορείς με τους οποίους είναι σημαντικό να υπάρχει ένα κλήμα εμπιστοσύνης (Νούσκαλης, 2006).

Με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση του τρίτου κεφαλαίου έχει διαπιστωθεί ότι η παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο είναι μια από τις πιο διαδεδομένες μορφές ηλεκτρονικού εγκλήματος ανά τον κόσμο. Διαπράττεται σε κλάσματα δευτερολέπτων ενώ ο τρόπος τέλεσης του εγκλήματος και ο εντοπισμός του δράστη είναι δύσκολο να προσδιορισθούν. Είναι μια άκρως κερδοφόρα βιομηχανία και αποτελεί μια από τις πιο ανησυχητικές μορφές παιδικής εκμετάλλευσης. Δεδομένης της φύσης του διαδικτύου συμπεραίνεται ότι μπορεί να δράση σαν ένας καταλυτικός ή και διευκολυντικός μηχανισμός για νέους τρόπους παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς. Το διαδίκτυο αποτελεί το βασικότερο μέσο

διακίνησης παιδικού πορνογραφικού υλικού. Οι παιδόφιλοι μπορούν εύκολα να έρθουν σε επαφή με ανήλικα θύματα και να τα προσεγγίσουν (Δημόπουλος, 2006).

Έπειτα από μελέτες ερευνών που έχουν ασχοληθεί με άτομα με σεξουαλική παραπτωματοκότητα κατέληξαν σε μια γενικευμένη περιγραφή του προφίλ του δράστη. Είναι κυρίως ανυποψίαστα πρόσωπα υψηλού σεβασμού κοντά στο κοινωνικό περιβάλλον του θύματος, τα οποία έχουν την ιδιαίτερη ικανότητα να διατηρούν άριστες σχέσεις με τα παιδιά και γέφυρα επικοινωνίας με αυτά και τους γονείς. Σύμφωνα με το προφίλ του σεξουαλικά κακοποιημένου παιδιού, τα παιδιά-θύματα της παιδικής πορνογραφίας προέρχονται κυρίως από υποανάπτυκτες χώρες. Καταλυτικό ρόλο παίζει το προβληματικό οικογενειακό τους περιβάλλον και η ευάλωτη ψυχολογική του κατάσταση (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006).

Τέλος, εξετάζοντας το τέταρτο και τελευταίο στόχο που αφορά το ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι έχει έργο καθοδηγητικό και θεραπευτικό απέναντι στα παιδιά που έχουν βιώσει σεξουαλική κακοποίηση και στις οικογένειες τους. Επιπλέον εξετάζει όλα εκείνα τα στοιχεία που συμβάλλουν ώστε να πραγματοποιηθεί μια τέτοια κακοποίηση και συμβάλλει είτε στην αποφυγή τους, είτε στη θεραπεία των καταστροφικών συμπτωμάτων. Το έργο του θεραπευτή-Κοινωνικού Λειτουργού είναι να αφηγηθεί ο θεραπευόμενος το τραύμα του παρελθόντος ώστε να ενσωματωθεί, τελικά, στη τωρινή ζωή του. Μέσα από τη θεραπευτική διαδικασία του τραύματος ενός σεξουαλικά κακοποιημένου παιδιού το περιστατικό της κακοποίησης αρχίζει να γίνεται μια ανάμνηση και να σβήνει βαθμιαία. Παρόλο αυτά, η αναδόμηση του τραύματος δεν ολοκληρώνεται σχεδόν ποτέ. Προκειμένου να επιτευχθεί μια ολιστική αντιμετώπιση κρίνεται αναγκαίο η ύπαρξη της διεπιστημονικής ομάδας. Η ομάδα αυτή εκτός από τον Κοινωνικό Λειτουργό καλύπτεται και από άλλες ειδικότητες όπως ο Παιδαγωγός, Ψυχολόγος, Παιδοψυχολόγος, Θεραπευτής (Γιωτάκος & Πρεκατέ, 2006).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι προτάσεις που έχουν προκύψει ύστερα από τη μελέτη αυτού του φαινομένου είναι:

1. Να τροποποιηθεί επί τω αυστηρότερο η ισχύουσα νομοθεσία που αφορά την Παιδική Πορνογραφία, γύρω από τα σχετικά επί μέρος θέματα, με στόχο την επιτάχυνση εφαρμογής του δικαίου και απονομή της δικαιοσύνης και τη θέσπιση αυστηρότερων ποινικών κυρώσεων, παρεπόμενων ποινών και λοιπών διοικητικών κυρώσεων.

2. Η καλύτερη ενημέρωση των γονιών αλλά και όλων των ανθρώπων που ζουν και κινούνται με γνώμονα τη χρήση των υπολογιστών και του ιστοχώρου, ίσως τελικά να είναι και η μόνη λύση για την αντιμετώπιση της νέας μάστιγας που έχει ήδη εμφανιστεί στα κοινωνικά δρώμενα καθώς όλο και πιο συχνά υπάρχουν καταγγελίες για φαινόμενα παιδικής πορνογραφίας στο Διαδίκτυο (Νούσκαλης, 2006).

3. Δημιουργία Πανελλαδικού Δικτύου ανάδειξης του θέματος και έμπρακτη συμπαράσταση στα θύματα

4. Η εκπαίδευση των αστυνομικών, δικαστών και εισαγγελέων θα ήταν αποδοτικότερη αν γινόταν με τη μορφή διαδραστικών σεμιναρίων με μικρό αριθμό συμμετεχόντων (Δημόπουλος, 2006)

Εν Κατακλείδι

Όπως έχει διαπιστωθεί, το Διαδίκτυο όσες ευκολίες και ευκαιρίες μπορεί να παρουσιάζει για την ζωή και την επικοινωνία των ανθρώπων, όσο πιο εύχρηστη μπορεί να κάνει τη ζωή, οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν από μια απρόσεχτη ή και απερίσκεπτη κίνηση από τους ίδιους τους ανθρώπους μπορεί να οδηγήσει σε ανεπιθύμητα αποτελέσματα. Η πρόληψη της εγκληματικής δράσης μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα από τους ίδιους τους χρήστες κυρίως με την προσοχή που πρέπει να δείχνουν για την κάθε κίνησή τους στο χώρο του Διαδικτύου ώστε να μη δώσουν δικαιώματα να προσβάλλουν τις ατομικές τους ελευθερίες αλλά και να μη δώσουν το χώρο να προσβληθεί μία αθώα παιδική ψυχή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΝΟΜΟΙ & ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Πορνογραφία Ανηλίκων: Τα Κρίσιμα Ζητήματα Του Άρθρου 348 Α ΠΚ.

(Child pornography: The substantial matters of article 348 A of Greek Penal Code)

Ιδιαίτερη σημασία για την θέσπιση και λειτουργία της διάταξης περί καταπολέμησης της παιδικής πορνογραφίας, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, θα πρέπει να αποδοθεί στη φαινομενολογία της εγκληματικότητας αυτής στο διαδίκτυο, όπου διακινείται και το συντριπτικά μεγαλύτερο τμήμα της παραγόμενης πορνογραφίας ανηλίκων. Παρατηρείται το φαινόμενο να εμφανίζονται πολλές ιστοσελίδες «πρακτόρευσης» με παραπομπές- συνδέσμους (links) στις ιστοσελίδες-πηγή των πορνογραφημάτων. Καταυτόν τον τρόπο κάθε αίτημα-«κλικ» του επισκέπτη της ιστοσελίδας πρακτόρευσης τον μεταφέρει στην ιστοσελίδα- πηγή και ταυτόχρονα προσθέτει κέρδος επισκεψιμότητας σ'εκείνον που εκμεταλλεύεται την ιστοσελίδα πρακτόρευσης (traffic trading). Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τελούμενης πορνογραφίας ανηλίκων σε διαδικτυακό ή εν γένει ψηφιακό περιβάλλον αφορούν τόσο τον ίδιο τον δράστη όσο και το διακινούμενο πορνογραφικό υλικό. Η ψηφιακή παραγωγή του υλικού και η διακίνησή του στο διαδίκτυο καθιστούν δυνατή την διάθεσή του ταυτόχρονα σε κάθε άνθρωπο στον πλανήτη που χρησιμοποιεί το Internet. Αυτό συμβαίνει από τη στιγμή που το σχετικό προϊόν θα αναρτηθεί-«ανεβεί» (upload) σε έναν ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων (Bulletin Board Server) ή σε έναν εξυπηρετητή-διακομιστή ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (news-letters server). Η πρόσβαση του χρήστη πορνογραφίας στην προ διαδικτύου εποχή επιτυγχάνονταν με τη σωματική του παρουσία στα σημεία διανομής του (π.χ. περίπτερα) και την αγορά του προϊόντος. Στην ψηφιακή-διαδικτυακή εκδοχή της πορνογραφίας, είτε ενηλίκων είτε ανηλίκων, ο κάθε κάτοχος-τελικός χρήστης του αντίστοιχου υλικού δεν χρειάζεται να μετακινηθεί στα σημεία διακίνησης. Αρκεί η χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου. Με κάθε τέτοια χρήση, μάλιστα, ο «καταναλωτής» των ψηφιακών πορνογραφημάτων καθίσταται αναγκαία και παραγωγός αυτών. Η εξέλιξη αυτή προκύπτει από το ότι η ανωτέρω χρήση απαιτεί τεχνικά και την παραγωγή νέων αντιγράφων, ίδιας αξίας με την εικόνα πορνογραφίας που παρήχθη αρχικά και κυκλοφόρησε στη συνέχεια στο internet.

Η πορνογραφία ανηλίκων συνδέεται συχνά, αν και όχι απαραίτητα, με την εμπορία ανθρώπων. Το στοιχείο αυτό τονίζεται στην εισηγητική έκθεση του Ν. 3064/2002 (παρ.2) όπως και το ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα αντιμετώπισης της πορνογραφίας ανηλίκων ώστε να προληφθεί η «κοινωνική εξαχρείωση». Στην ίδια έκθεση (παρ. 2) σημειώνεται, επίσης, ότι η εισαγόμενη ρύθμιση για την παιδική πορνογραφία συνιστά αναγκαίο μέσο ικανοποίησης των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η Ελλάδα από την υπογραφή διεθνών συμβάσεων, μεταξύ των οποίων και η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο. Σχετικά με τα πλαίσια που τίθενται από τα δύο ανωτέρω διεθνή νομοθετικά κείμενα, θα πρέπει να σημειωθούν τα ακόλουθα: Η χώρα μας έχει υπογράψει την ανωτέρω Σύμβαση του Συμβουλίου⁶ ήδη από την 23.11.2001 αλλά δεν την έχει κυρώσει ακόμη, ενώ η Σύμβαση έχει ήδη τεθεί σε ισχύ από την 1.7.2004, κατά τα οριζόμενα σε αυτήν.

Το ανωτέρω διεθνές νομοθετικό κείμενο υποχρεώνει τα Κράτη-Μέλη που θα κυρώσουν την Συνθήκη: Να καταστείλουν με ποινικά μέτρα την παραγωγή, διανομή, διάθεση, διάδοση, μετάδοση, κατοχή και προμήθεια παιδικής πορνογραφίας, έχοντας όμως τη δυνατότητα δήλωσης εξαιρέσεως από την τυποποίηση των δυο τελευταίων πράξεων. Στην έννοια «παιδική πορνογραφία» περιλαμβάνεται, σύμφωνα με τη Σύμβαση: Το υλικό που απεικονίζει οπτικά είτε πραγματικό παιδί, ηλικίας κάτω των 18 ετών, είτε ενήλικο πρόσωπο που παρουσιάζεται ως παιδί είτε οποιοδήποτε υπαρκτό ή μη πρόσωπο που παρουσιάζεται ως παιδί και συμμετέχει σε μια σαφώς σεξουαλική συμπεριφορά, με την ίδια πάλι δυνατότητα για τα Κράτη-μέλη να εξαιρέσουν από την ποινική καταστολή τις δύο τελευταίες περιπτώσεις, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 9 παρ.1 περ.α-ε και παρ.2 περ. α-γ της Σύμβασης.

Εάν, λοιπόν, η Ελλάδα κυρώσει στο μέλλον την παραπάνω Σύμβαση, θα πρέπει οπωσδήποτε να απαλείψει από το άρθρο 348 Α ΠΚ το στοιχείο της κερδοσκοπίας.

Σύμφωνα, δε, με τα οριζόμενα στο άρθρο 1 περ. β΄ της απόφασης-πλαίσιο 2004/68 της Ε.Ε.7, «παιδική πορνογραφία» συνιστά το πορνογραφικό υλικό στο οποίο απεικονίζεται ή παριστάνεται: i) πραγματικό παιδί, δηλαδή πρόσωπο κάτω των 18 ετών, που συμμετέχει ή επιδίδεται σε πράξη με σαφή σεξουαλικό χαρακτήρα (sexually explicit conduct), συμπεριλαμβανομένης της άσεμνης επίδειξης (lascivious exhibition) των γεννητικών οργάνων ή της ηβικής χώρας παιδιού, ή ii) πραγματικό πρόσωπο που εμφανίζεται ως παιδί το οποίο συμμετέχει ή επιδίδεται στις αναφερόμενες στο σημείο i) πράξεις, ή iii) ρεαλιστικές εικόνες μη πραγματικού παιδιού που συμμετέχει ή επιδίδεται στις αναφερόμενες στο σημείο i) πράξεις. Αντίστοιχα, το υποχρεωτικό, κατά το άρθρο 3 της ανωτέρω απόφασης, πεδίο λήψης μέτρων ποινικής καταστολής της παιδικής πορνογραφίας από τα Κράτη-Μέλη αφορά τις ακόλουθες πράξεις, οι οποίες τελούνται με πρόθεση και έχουν αντικείμενο την παιδική πορνογραφία, χωρίς την ύπαρξη σχετικού δικαιώματος από πλευράς του δράστη, είτε πραγματοποιούνται με τη βοήθεια ηλεκτρονικού συστήματος είτε όχι: α) παραγωγή, β) διανομή, διάδοση ή μετάδοση, γ) προσφορά ή με άλλο τρόπο διάθεση και δ) απόκτηση ή κατοχή. Από τους παραπάνω ορισμούς προκύπτει ότι οι αντικειμενικές υποστάσεις του άρθρου 348 Α ΠΚ πρέπει οπωσδήποτε να τροποποιηθούν, ώστε αφενός να τιμωρούνται οι σχετικές πράξεις ακόμη και όταν τελούνται χωρίς κερδοσκοπία και αφετέρου να ενταχθούν στην έννοια της «πορνογραφίας ανηλίκων» και οι απεικονίσεις ή περιγραφές ενηλίκων προσώπων που παρουσιάζονται ως παιδιά «πρωταγωνιστές» του σχετικού πορνογραφικού υλικού. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι το περιεχόμενο της έννοιας «πορνογραφία ανηλίκων», σύμφωνα με την ισχύουσα μορφή του άρθρου 348 Α ΠΚ, είναι εν μέρει ευρύτερο και εν μέρει στενότερο από το αντίστοιχο της ανωτέρω Απόφασης-πλαίσιο. Διότι, η απαίτηση της ύπαρξης σκοπού γενετήσιας διέγερσης στο άρθρο 348 Α παρ.2 ΠΚ, τόσο ως προς την απλή απεικόνιση του σώματος ανηλίκου όσο και για την αποτύπωση που αφορά πραγματική ή προσποιητή άσευγη πράξη, περιορίζει το εύρος του πορνογραφικού υλικού έναντι του άρθρου 1 περ. β΄ της Απόφασης-πλαίσιο. Εάν, για παράδειγμα, κάποιος ασυνείδητος γονείς φωτογράφιζαν το γυμνό σώμα του τετράχρονου παιδιού τους την ώρα που αυτό παίζει σε μια παραλία και μετά διέθεταν τις φωτογραφίες σε τρίτους έναντι αμοιβής, δύσκολα θα μπορούσε να καταφασθεί ο σκοπός της γενετήσιας διέγερσης, στο μέτρο που το στοιχείο αυτό απαιτείται να συνδέεται με την ίδια την παραγωγή του πορνογραφικού υλικού και όχι μόνο με την κατοχή/χρήση του. Ακόμη, όμως, και αν δέχονταν κάποιος ότι το ανωτέρω στοιχείο μπορεί να αφορά οποιαδήποτε πράξη

από τις τιμωρούμενες στο άρθρο 348 Α ΠΚ, πάντως, θα μπορούσε εύκολα ένας κατηγορούμενος να ισχυριστεί ότι προμηθεύεται ή κατέχει τις σχετικές εικόνες

όχι με σκοπό την γενετήσια διέγερση αλλά για επιστημονικούς ή ερευνητικούς λόγους ή από απλή περιέργεια. Αντίθετα, υπό το πρίσμα των ανωτέρω οριζόμενων από την Ε.Ε., αρκεί η απεικόνιση της άσεμνης επίδειξης των γεννητικών οργάνων ή της ηβικής χώρας παιδιού ώστε να καταφραθεί η έννοια της «παιδικής πορνογραφίας» και η τέλεση των περιγραφόμενων πράξεων παραγωγής, διανομής, διάδοσης, μετάδοσης απόκτησης ή κατοχής αυτής. Θα

πρέπει, εξάλλου, να σημειωθεί ότι η έννοια της «εικονικής αποτύπωσης», κατά το ισχύον άρθρο 348 Α παρ. 2 ΠΚ, περιλαμβάνει όχι μόνο τις περιπτώσεις των κινουμένων σχεδίων που αναπαριστούν παιδιά σε γενετήσιες πράξεις αλλά και τις περιγραφόμενες στην ανωτέρω Απόφαση-πλαίσιο πράξεις της συμμετοχής ενηλίκου που εμφανίζεται ως παιδί.

Η άποψη που φαίνεται να υποστηρίζεται περισσότερο για το προστατευόμενο έννομο αγαθό στις διατάξεις που τιμωρούν πράξεις πορνογραφίας ανηλίκων, τόσο με βάση τα διεθνή νομοθετικά κείμενα, στην Ευρώπη αλλά και στα πλαίσια του Ο.Η.Ε., όσο και τις ξεχωριστές εθνικές νομοθεσίες ιδίως της Ευρώπης, εστιάζεται στην προστασία των ανηλίκων. Τα απαξιολογικά μεγέθη που περιγράφονται στα ανωτέρω κείμενα συνίστανται τόσο στη μη τέλεση γενετήσιων πράξεων σε βάρος ανηλίκων όσο και στη μη επαφή τους με πορνογραφήματα, ώστε να μην επηρεάζεται γενικά η ελευθερία βούλησής τους στο γενετήσιο τομέα. Το επιχείρημα που προτείνεται, ως περισσότερο βαρύνον, τονίζει ότι η απειλή ποινής για την παραγωγή/διακίνηση/κατοχή παιδικής πορνογραφίας θα συντείνει στην απονέκρωση της σχετικής «αγοράς» πορνογραφημάτων και στην εξ αυτού του λόγου μείωση της τέλεσης γενετήσιων πράξεων σε βάρος των ανηλίκων. Κατά την ανωτέρω σύλληψη, το πορνογραφικό υλικό παραλληλίζεται με το «προϊόν κλεπταποδοχής». Η κεντρική ιδέα της ανωτέρω άποψης είναι ότι η πορνογραφία ανηλίκων συνιστά μια κυρίαρχη μορφή γενετήσιας εκμετάλλευσης της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας. Σύμφωνα πάντοτε με την ίδια θεώρηση, η ανωτέρω δραστηριότητα ενισχύεται από κάθε πράξη που εξασφαλίζει ή διευκολύνει την διακίνηση του σχετικού υλικού. Η παραδοχή αυτή ισχύει ακόμη και στην περίπτωση της τιμώρησης των απεικονίσεων εικονικών γενετήσιων πράξεων με παιδιά, είτε με κινούμενα σχέδια είτε με ενήλικες που παρουσιάζονται ως παιδιά. Η τυποποίηση των αμέσως παραπάνω πράξεων ενισχύει τον ποινικό έλεγχο των σχετικών ομάδων που δραστηριοποιούνται για την παραγωγή και διακίνηση των πορνογραφημάτων. Οι ανωτέρω απόψεις, ωστόσο, δεν εξηγούν πειστικά πώς θεμελιώνεται το άδικο της συμπεριφοράς που συνίσταται απλώς στην κατοχή εικόνων πορνογραφίας ανηλίκων, χωρίς κανέναν περαιτέρω σκοπό διάδοσής τους.

Μια διαφορετική προσέγγιση του παραπάνω ζητήματος στηρίζεται περισσότερο στην ψυχολογική επίδραση που προκαλούν στο θεατή τους οι σύγχρονες πορνογραφικές εικόνες «σκληρού πορνό». Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι οι απεικονίσεις πραγματικών γενετήσιων πράξεων, όπως η συνουσία και τα υποκατάστατα αυτής, ειδικά στην περίπτωση του βίντεο και του κινηματογράφου, παράγουν ένα αποτέλεσμα φετιχιστικής υποκατάστασης

του «πρωταγωνιστή» ανήλικου/γυναίκας ως μέσου ικανοποίησης του θεατή. Ο τελευταίος σχηματίζει, με τη βοήθεια του ανωτέρω υλικού, την πεποίθηση ότι οι συγκεκριμένοι «πρωταγωνιστές» λειτουργούν και στην πραγματικότητα ως αντικείμενα γενετήσιας απόλαυσης του θεατή, σε αντιστοιχία με την ικανοποίηση

εκείνου που τελεί ή φέρεται να τελεί τις παραπάνω γενετήσιες πράξεις στις σχετικές απεικονίσεις. Η αποκρυστάλλωση των παραπάνω αντιλήψεων στον χρήστη αυτών των εικόνων μπορεί στη συνέχεια να τον οδηγήσει στην ανεύρεση ανηλίκων προς πραγμάτωση του «προτύπου» σεναρίου των πορνογραφημάτων. Η ψυχολογική αυτή θεώρηση για τον δημιουργούμενο κίνδυνο τέλεσης γενετήσιων εγκλημάτων γενικά, και όχι μόνο σε βάρος ανηλίκων, από την χρήση της πορνογραφίας, είχε βρει απήχηση εδώ και αρκετά χρόνια στη γερμανική ποινική νομοθεσία για την κυκλοφορία των σκληρών πορνογραφημάτων. Η παραπάνω άποψη, εξάλλου, συνάντησε υποστήριξη στην παλαιότερη νομολογία του Αρείου Πάγου σχετικά με την ελληνική νομοθεσία περί ασέμνων, ήτοι τα άρθρα 29-30 του Ν. 5060/1931.

Η ανωτέρω θέση για τον δικαιολογητικό λόγο τιμώρησης της παραγωγής, ή και κατοχής, σκληρής πορνογραφίας, και μάλιστα με «πρωταγωνιστές» ανηλίκους, έχει βασιστεί, ωστόσο, στο ακόλουθο, όχι επαρκώς θεμελιωμένο, αποτέλεσμα: Την μηχανιστική επίδραση των ΜΜΕ (τηλεόραση, βίντεο, διαδίκτυο) στο θεατή-αποκωδικοποιητή των μηνυμάτων που αυτά εκπέμπουν, ώστε να προβεί ο τελευταίος στη μίμηση των σχετικών απεικονίσεων πορνογραφίας. Σύμφωνα με τα νεότερα πορίσματα ερευνών στον τομέα της γνωστικής ψυχολογίας σε σχέση με τα ΜΜΕ, οι ενήλικες θεατές βίαιων ή πορνογραφικών εικόνων, με ανήλικους ή ενήλικες «πρωταγωνιστές», δεν ωθούνται σε αντίστοιχες πράξεις στον πραγματικό κόσμο μόνο εξαιτίας των ανωτέρω εικόνων. Η ήδη προϋπάρχουσα προδιάθεσή τους και το σχετικό κοινωνικό τους περιβάλλον διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο στην προκειμένη περίπτωση. Εντονότερη είναι η μιμητική επίδραση στα μικρότερα παιδιά από τα κινούμενα σχέδια που απεικονίζουν θέματα βίας ή πορνογραφίας, ενώ τα μεγαλύτερα παιδιά επηρεάζονται περισσότερο από τις ρεαλιστικές εικόνες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο. Κατά συνέπεια, η δικαιολόγηση διατάξεων που τιμωρούν την παραγωγή, κυκλοφορία ή και κατοχή σκληρής πορνογραφίας, δεν θα μπορούσε να στηριχθεί στο σκεπτικό ότι η κατοχή/θέασή τους από ενήλικες λειτουργεί αυτόματα ως πρόκληση τέλεσης εγκληματικών πράξεων αντίστοιχων με εκείνες των πορνογραφημάτων. Αντίθετα, ως προς τους ανήλικους κατόχους/θεατές του ανωτέρω πορνογραφικού υλικού, υπάρχει επαρκής δικαιολόγηση της απαγόρευσης των πράξεων κυκλοφορίας/διανομής/παροχής πρόσβασης σε

αυτό, μέχρι τουλάχιστον την ηλικία έγκυρης συναίνεσης για συμμετοχή σε γενετήσιες πράξεις. Η ανωτέρω θέση στηρίζεται στην έντονη επίδραση της πορνογραφίας στα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία τους, τόσο ως προς τον μιμητισμό των εικόνων όσο και ως προς τον επηρεασμό της γενετήσιας εξέλιξής τους. Φρονούμε ότι υπάρχει μια ασφαλέστερη δικαιολογητική βάση τιμώρησης των πράξεων παραγωγής/διακίνησης αλλά και κατοχής πορνογραφημάτων που περιέχουν εγκληματικές πράξεις σε βάρος ανηλίκων (π.χ. βιασμούς και βασανιστήρια). Οι σκέψεις μας κατευθύνονται στην προσπάθεια, από πλευράς του νομοθέτη, για την καταστολή της δράσης που συνίσταται σε οργάνωση επικερδών «επιχειρήσεων» στρατολόγησης, συχνά δια της βίας, ανηλίκων με σκοπό την παραγωγή και διακίνηση παιδικής πορνογραφίας. Συχνά, εξάλλου, η παραπάνω κερδοσκοπική συμπεριφορά αναφέρεται όχι μόνο στην εκμετάλλευση των εικόνων-ταινιών αλλά και των ίδιων των ανηλίκων σε πορνικές ή άλλες γενετήσιες ενασχολήσεις. Στο ίδιο πάντοτε πλαίσιο, ακόμη και η χωρίς αντάλλαγμα παροχή πρόσβασης σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, ή και ιδιωτικά, του ανωτέρω πορνογραφικού υλικού ανηλίκων, συντελεί στην συντήρηση των ανωτέρω οργανωμένων ομάδων γενετήσιας εκμετάλλευσής τους. Οι ομάδες αυτές μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι αποτελούν μια πηγή κινδύνου για το έννομο αγαθό της

ανηλικότητας. Εάν έτσι έχουν τα πράγματα, τότε και η τυποποίηση συμπεριφορών που συντηρούν ή με οποιονδήποτε τρόπο διευκολύνουν τις ανωτέρω ομάδες μπορεί επιτρεπτά να οδηγήσει στη δόμηση εγκλημάτων τουλάχιστον αφηρημένης διακινδύνευσης, ή, σύμφωνα με μια ορθότερη και σύγχρονη ορολογία, θεμελίωσης ή συντήρησης πηγής κινδύνου. Κατά το παραπάνω μοντέλο δόμησης των σχετικών αντικειμενικών υποστάσεων, η ανωτέρω δραστηριότητα οργανωμένης γενετήσιας εκμετάλλευσης ανηλίκων αποτελεί το κεντρικό και βαρύνον απαξιολογικό μέγεθος στη σχετική εγκληματικότητα. Αν προσπαθήσουμε να μεταφέρουμε τις ανωτέρω διαπιστώσεις στην εξεταζόμενη διάταξη του άρθρου 348 Α ΠΚ, θα μπορούσαμε, με βάση την διατύπωση των τυποποιούμενων πράξεων στις παραγράφους 1 και 3 του ανωτέρω άρθρου, να οδηγηθούμε στην ακόλουθη σειρά σκέψεων: Στο άρθρο 348 Α ΠΚ τυποποιούνται μια κύρια και μια δευτερεύουσα συμπεριφορά προσβολής της ανηλικότητας. Στην παράγραφο 3 υπεδ. α' του άρθρου 348 Α ΠΚ φαίνεται να δομείται ένα βασικό έγκλημα βλάβης σε βάρος συγκεκριμένων ανηλίκων και ταυτόχρονα γενικής διακινδύνευσης κατά της ανηλικότητας. Η διακεκριμένη μορφή του αμέσως παραπάνω εγκλήματος διατυπώνεται στο δεύτερο υπεδάφιο της ίδιας παραγράφου, όπου προκαλείται ένα περαιτέρω αποτέλεσμα βαριάς σωματικής βλάβης συγκεκριμένου ανηλίκου προσώπου. Οι περιγραφόμενες πράξεις στην διάταξη του άρθρου 348 Α παρ. 3 ΠΚ, ακόμη κι αν συνίστανται στην κατοχή από κερδοσκοπία και όχι στην παραγωγή/διανομή/κυκλοφορία, του πορνογραφικού υλικού, αποτελούν μορφές οργανωμένης εκμετάλλευσης υπαρκτών ανηλίκων προσώπων και ταυτόχρονα τον ουσιωδέστερο λόγο, κατά τη γνώμη μας, για την θέσπιση της διάταξης που μας απασχολεί. Οι αμέσως παραπάνω συμπεριφορές αντιστοιχούν κατά βάση σε εκείνες της σωματεμπορίας ανηλίκων, κατά το άρθρο 351 παρ. 4 και 6 ΠΚ, γεγονός που επιδρά καταλυτικά στη πιθανή συρροή μεταξύ των δύο διατάξεων, όπως θα διαπιστώσουμε στη συνέχεια. Το έγκλημα, λοιπόν, του άρθρου 348 Α παρ. 3 ΠΚ αφορά υπαρκτούς ανηλίκους-«πρωταγωνιστές» του σχετικού πορνογραφικού υλικού και όχι «κινούμενα σχέδια» ή εικονική αποτύπωση, με φωτομοντάζ ή άλλο τρόπο, γενετήσιων πράξεων. Η θέση αυτή προκύπτει από το ότι δεν μπορεί να νοηθούν οι πράξεις γενετήσιας εκμετάλλευσης που περιγράφονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 348 Α ΠΚ χωρίς να υπάρχει αληθινό ανήλικο άτομο. Καταλήγουμε, λοιπόν, στο συμπέρασμα, ότι ο ορισμός του πορνογραφικού υλικού κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου αφορά, βέβαια, και τις πράξεις της παραγράφου 3 της ίδιας διάταξης, πλην όμως υπό τον ανωτέρω περιορισμό, δηλαδή της ύπαρξης πραγματικού ανηλίκου. Ο στόχος του νομοθέτη είναι στην προκειμένη περίπτωση ο ακόλουθος: Η καταστολή της δράσης που συνίσταται στην οργάνωση μηχανισμού παραγωγής και κυκλοφορίας/διακίνησης πορνογραφικού υλικού με «πρώτη ύλη» προκύπτουσα από την γενετήσια εκμετάλλευση ανηλίκων, όπως ορίζεται αυτή στο άρθρο 351 παρ.6 ΠΚ. Δεν αναφερόμαστε στο σημείο αυτό σε εκείνους που κατέχονται από το πάθος της παιδοφιλίας, μιας και όπως δείχνουν οι στατιστικές, η πλειοψηφία των δραστών παραγωγής ανάλογου υλικού δηλώνουν ότι δεν είναι παιδόφιλοι, αλλά ανήκουν σε ομάδες που δρούν στα πλαίσια του οργανωμένου εγκλήματος. Οι παραπάνω δράστες με τη συμπεριφορά τους όχι μόνο βλάπτουν συγκεκριμένο ή συγκεκριμένους ανηλίκους αλλά αποτελούν ταυτόχρονα μια πηγή κινδύνου για αόριστο αριθμό ανηλίκων, κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα, ακόμη και στην περίπτωση που διακινούν υλικό με ψευδοεικόνες ή κινούμενα σχέδια που αναπαριστούν είτε γυμνά σώματα ανηλίκων είτε και ασελγείς πράξεις τελούμενες με ή από ανηλίκους. Αντίθετα, στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου λειτουργεί η προνομιούχα μορφή ενός εγκλήματος γενικής διακινδύνευσης σε βάρος της ανηλικότητας, όπως θα εξηγήσουμε στη συνέχεια. Οι πράξεις που τυποποιούνται

στην αμέσως παραπάνω διάταξη είναι ίδιες με εκείνες της παραγράφου 3 εκτός από την ανυπαρξία της εκμετάλλευσης της ευάλωτης θέσης του ανηλίκου, με τις ειδικότερες περιστάσεις που καθορίζονται στη διάταξη αυτή, ή την άσκηση βίας κατ'αυτού. Εξαιτίας δε της διαφοροποίησης στη διατύπωση του νόμου, το πορνογραφικό υλικό που αφορούν οι συμπεριφορές της πρώτης παραγράφου του άρθρου 348 Α ΠΚ μπορεί να αφορά όχι μόνο υπαρκτά πρόσωπα αλλά και κινούμενα σχέδια που αναπαριστούν ανηλίκους ή προϊόντα φωτομοντάζ ή σκηνοθεσίας, ώστε ενήλικα πρόσωπα να παρουσιάζονται ως ανήλικα. Εάν εκλάβει κανείς ως αληθή την ανωτέρω θέση μας ότι στο άρθρο 348 Α ΠΚ προστατεύεται η ανηλικότητα, τότε η απειλούμενη ποινή στο άρθρο 348 Α παρ.1 ΠΚ μπορεί να εξηγηθεί από την σύνδεση του κινήτρου της «κερδοσκοπίας» τόσο με τις πράξεις της κατασκευής και εν γένει διακίνησης/κυκλοφορίας όσο και με εκείνες της κατοχής/προμήθειας/αγοράς. Η συλλήβδην τιμώρηση με το ίδιο πλαίσιο ποινής των ανωτέρω πράξεων καταδεικνύει, μάλλον, την κυρίαρχη αντίληψη του νομοθέτη για το προστατευόμενο έννομο αγαθό, η οποία προσανατολίζεται στην προστασία των ανηλίκων από την προαναφερθείσα οργανωμένη δραστηριότητα. Στην αμέσως παραπάνω διάταξη εντάσσεται ακόμη και η απλή κατοχή των παραπάνω πορνογραφημάτων, χωρίς καμία, ωστόσο, απαραίτητη σύνδεση του κατόχου/θεατή των εικόνων με την οργανωμένη δράση που τυποποιείται στην παράγραφο 3 του άρθρου 348 Α ΠΚ. Η «από κερδοσκοπία» τέλεση των ανωτέρω πράξεων, ακόμη και αν δεν δηλώνει με σαφήνεια το μέγεθος διακινδύνευσης κατά του εννόμου αγαθού της ανηλικότητας, πάντως αφορά οπωσδήποτε ακόμη και μεμονωμένους δράστες. Οι τελευταίοι μπορεί είτε να οργανώνουν την παραγωγή και διακίνηση του ανωτέρω πορνογραφικού υλικού είτε να το αναζητούν από εκείνους που το παράγουν ώστε να το επαναπρωθήσουν με σκοπό το κέρδος. Όσοι, όμως, επιδίδονται στην οργάνωση μιας τέτοιας «επιχείρησης» αποτελούν οπωσδήποτε μια πηγή κινδύνου για την πληθυσμιακή ομάδα των ανηλίκων ή, πάντως, συντελούν στην διατήρηση και ενίσχυσή της.

Κατά τον τρόπο αυτό, η περιγραφόμενη πράξη στο άρθρο 348 Α παρ.1 ΠΚ συνιστά ένα έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης ή, ορθότερα, θεμελίωσης και συντήρησης πηγής κινδύνου για το έννομο αγαθό της ανηλικότητας. Η προστατευόμενη από το νομοθέτη ομάδα, δηλαδή τα ανήλικα πρόσωπα κατά τον ΠΚ, μπορεί υπό όρους να πλησιάσει ή και να εισέλθει στην ανωτέρω πηγή κινδύνου, εξ αιτίας της συνεχούς προσπάθειας των δραστών είτε να βρουν νέα «πρώτη ύλη» πορνογραφίας είτε να διακινήσουν αυτήν με σκοπό το κέρδος. Σύμφωνα με το προαναφερθέν πρότυπο δομής του εγκλήματος, στο άρθρο 348 Α παρ.1 ΠΚ η απαξία των υ960 πράξεων παραγωγής και εν γένει διακίνησης και κυκλοφορίας πορνογραφημάτων πηγάζει από τη λειτουργία τους ως ένα «κανάλι» διοχέτευσης των πορνογραφημάτων στην οικεία «αγορά». Κατά τον τρόπο αυτό, υποστηρίζει την δράση οργανωμένων ομάδων που ενεργούν σε βάρος ανηλίκων. Ως προς την πράξη, δε, της κατοχής, είτε με είτε χωρίς κερδοσκοπία, του ανωτέρω πορνογραφικού υλικού, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι και αυτή αποτελεί μέσο ενίσχυσης των ανωτέρω οργανωμένων ομάδων εκμετάλλευσης ανηλίκων, καθώς συνιστά την κερδοφόρα δεξαμενή λήψης-«αγορά» του ανωτέρω υλικού. Η αμέσως παραπάνω λειτουργία της συμπεριφοράς αυτής αποτελεί μια βασική προϋπόθεση ύπαρξης της ανωτέρω οργανωμένης δράσης των ομάδων εκμετάλλευσης ανηλίκων. Κατά συνέπεια, υπό την ανωτέρω θεώρηση, ακόμη και η κατοχή από κερδοσκοπία, πορνογραφικού υλικού, κατά την έννοια του άρθρου 348 Α παρ. 2 ΠΚ, ενέχει την ίδια απαξία με την αντίστοιχη παραγωγή/διακίνηση. Η θέση αυτή στηρίζεται στο ότι εκείνος που κατέχει ή προμηθεύεται το αντίστοιχο υλικό «από κερδοσκοπία» έχει οργανώσει και προετοιμάσει τη δράση του για να το εκμεταλλευτεί, είτε με την πράξη

της μεταπώλησης/μεταδιάθεσης είτε, στα πλαίσια του διαδικτύου, με την εμπορική εκμετάλλευση επισκεψιμότητας ιστοσελίδων (traffic trading). Διαφορετικά, δεν νοείται «από κερδοσκοπία» τέλεση των ανωτέρω πράξεων,

εάν δηλαδή δεν υπάρχει ακριβώς η προσφορότητα άντλησης κέρδους από την πράξη. Εάν ο νομοθέτης είχε απαλείψει τον όρο της κερδοσκοπίας και τιμωρούσε με την ίδια ποινή τόσο την κατοχή/προμήθεια όσο και την κατασκευή/διακίνηση του αντίστοιχου πορνογραφικού υλικού, τότε θα προέκυπτε σαφώς πρόβλημα τήρησης της αναγκαίας αναλογίας μεταξύ αδικού και ποινής. Ο λόγος έγκειται στην σαφή διαφοροποίηση, υπό τις ανωτέρω υποθετικές περιστάσεις, της απαξίας των δύο παραπάνω μορφών συμπεριφοράς.

Επιχειρώντας, τώρα, μια σύνδεση της έννοιας «κερδοσκοπία» στο άρθρο 348 Α ΠΚ με το εκεί προστατευόμενο έννομο αγαθό, θα μπορούσαμε να διατυπώσουμε τις ακόλουθες σκέψεις: Σύμφωνα με μια άποψη, στοιχεία της δομής του εγκλήματος όπως η «κερδοσκοπία», «κακοβουλία», «ιδιοτέλεια», εντάσσονται, ως φρονηματικά, στον ευρύτερο χώρο της ενοχής και δομούν τα λεγόμενα εγκλήματα υποκειμενικής τάσης. Όταν, μάλιστα, πέρα από την ύπαρξη των ανωτέρω στοιχείων, περιγράφεται συγκεκριμένη προσβολή εννόμου αγαθού, συχνά η απαίτηση για την ύπαρξη του φρονηματικού στοιχείου καταλήγει σε ελλιπή προστασία του αγαθού αυτού. Η λειτουργία της «κερδοσκοπίας» ως κίνητρο τέλεσης της πορνογραφίας ανηλίκων στο άρθρο 348 Α ΠΚ αφορά ένα παράδειγμα τέτοιου εγκλήματος, εφόσον δεχθεί κανείς, βέβαια, την κατά τα ανωτέρω προστασία του εννόμου αγαθού της ανηλικότητας στη διάταξη αυτή. Στην περίπτωση που εξετάζουμε, ο νομοθέτης παρουσιάζεται ανεκτικός απέναντι στον τύπο του ανθρώπου που παράγει, διακινεί ή κατέχει χωρίς κερδοσκοπία πορνογραφικό υλικό ανηλίκων, ιδίως δε στην σύγχρονη εκδοχή εκείνου που συμπεριφέρεται κατ'αυτόν τον τρόπο στο διαδίκτυο. Ωστόσο, η προσβολή σε βάρος της ανηλικότητας που προκύπτει από την ανωτέρω συμπεριφορά είναι δεδομένη, με αποτέλεσμα η ισχύουσα διάταξη του άρθρου 348 Α ΠΚ να καταλήγει σε μειωμένη προστασία υπαρκτού προσβαλλόμενου εννόμου αγαθού.

Οι ανωτέρω υποστηριζόμενες θέσεις για το άρθρο 348 Α ΠΚ οδηγούν σε ανάλογες προτάσεις λύσεων στα τυχόν θέματα συρροής που θα προκύψουν μεταξύ της διάταξης αυτής και εκείνης που περιέχει τη βασική μορφή γενετήσιας εκμετάλλευσης ανηλίκων, δηλαδή το άρθρο 351 ΠΚ. Κατά τη διατύπωση του ορισμού της «γενετήσιας εκμετάλλευσης», στο άρθρο 351 παρ. 6 ΠΚ, γίνεται σαφής διαχωρισμός της από κερδοσκοπία τέλεσης ασελγών πράξεων από τη χρήση του σώματος/φωνής/εικόνας του ανηλίκου ως μέσου επίτευξης των αμέσως παραπάνω πράξεων. Ωστόσο, και οι δυο ανωτέρω μορφές γενετήσιας εκμετάλλευσης που τελούνται με τη χρήση βίας-όχι απαραίτητα σωματικής- απειλής ή άλλων εξαναγκαστικών ή παραπλανητικών μέσων ή και με εκμετάλλευση της ευάλωτης θέσης του θύματος, τιμωρούνται με την ίδια ποινή, κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών³⁰, όταν στρέφονται κατά ανηλίκων σύμφωνα με το άρθρο 351 παρ.4 περ. α' και στ' ΠΚ. Στο άρθρο 348 Α παρ. 3 ΠΚ οι πράξεις της κατοχής, παραγωγής και κυκλοφορίας πορνογραφικού υλικού που συνδέονται με την χρήση των ίδιων μέσων με εκείνων του άρθρου 351 παρ.1 και 2 ΠΚ, ως προς τη βία μάλιστα απαιτείται στο άρθρο 348 Α παρ.3 ΠΚ να είναι αυτή μόνο σωματική, τιμωρούνται με κάθειρξη μέχρι δέκα και όχι τουλάχιστον δέκα ετών. Η ανωτέρω διαφορά στα πλαίσια ποινής μπορεί να εξηγηθεί από την ύπαρξη του πρόσθετου απαξιολογικού μεγέθους στέρησης της ελευθερίας του ανηλίκου κατά το άρθρο 351 παρ. 4 περ. α' ΠΚ.

Ο υποτιθέμενος συνδυασμός τέλεσης του εγκλήματος, που περιγράφεται στην αμέσως παραπάνω διάταξη, με την βασική μορφή πορνογραφίας, έτσι όπως την ορίσαμε στο άρθρο 348 Α παρ. 3 υπεδ. α΄ ΠΚ, δημιουργεί ένα πρόβλημα συρροής μεταξύ πορνογραφίας ανηλίκων και σωματεμπορίας. Συγκεκριμένα, θα μπορούσαμε να σκεφτούμε την εξής πιθανή περίπτωση: Κάποιος κατακρατεί έναν ανήλικο με τους τρόπους που προβλέπονται στο άρθρο 351 παρ.1 ΠΚ και με σκοπό να προβεί στην παραγωγή πορνογραφικού υλικού ανηλίκων. Εάν τελικά ο δράστης πραγματοποιήσει τον παραπάνω σκοπό του, τότε αφενός θα έχει επισυμβεί η ουσιαστική αποπεράτωση του εγκλήματος του άρθρου 351 παρ. 4 περ. α΄ ΠΚ και ταυτόχρονα η πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης του άρθρου 348 Α παρ.3 υπεδ. α΄ ΠΚ.

Η λύση στο ανωτέρω πρόβλημα συρροής θα είναι, κατά τη γνώμη μας, η ακόλουθη: Η συρροή μεταξύ των δύο αυτών διατάξεων είναι φαινομενική πραγματική, διότι και στις δύο περιπτώσεις προσβάλλεται, με διαφορετικές πράξεις βέβαια, η ίδια μονάδα εννόμου αγαθού. Με την πράξη του άρθρου 348 παρ. 3 υπεδ. α΄ ΠΚ αφενός βλάπτεται ο συγκεκριμένος ανήλικος και αφετέρου δημιουργείται μια πηγή κινδύνου για άλλους ανηλικούς, όπως δεχθήκαμε παραπάνω για το προστατευόμενο έννομο αγαθό στο άρθρο 348 Α ΠΚ. Τα ανωτέρω μεγέθη βλάβης και κινδύνου μπορούμε να ισχυριστούμε ότι έχουν συναπαξιολογηθεί στο έγκλημα του άρθρου 351 παρ. 4 περ. α΄ ΠΚ. Η άποψη αυτή στηρίζεται όχι μόνο στο απειλούμενο πλαίσιο ποινής, κάθειρξης τουλάχιστον 10 ετών, κατά την αμέσως παραπάνω διάταξη αλλά και στην πραγματική λειτουργία της οργανωμένης δραστηριότητας που σκοπεύει στην γενετήσια εκμετάλλευση ανηλίκων κατά τον ορισμό του άρθρου 351 παρ. 6 ΠΚ. Κατά συνέπεια, η ανωτέρω τελεσθείσα πορνογραφία σε βάρος συγκεκριμένου ανηλίκου κατά το άρθρο 348 Α παρ.3 υπεδ. α΄ ΠΚ θα απορροφηθεί από την σωματεμπορία κατά το άρθρο 351 παρ.4 περ. α΄ ΠΚ ως μη τιμωρητή, ή συντιμωρητή επόμενη πράξη, ενόψει της λειτουργίας της πρώτης εκ των ανωτέρω διατάξεων ως ουσιαστικής αποπεράτωσης της δεύτερης. Η ερμηνευτική εκδοχή που υποστηρίζεται στην παρούσα εργασία, τόσο ως προς τη δομή των εγκλημάτων του άρθρου 348 Α ΠΚ όσο και ως προς το προστατευόμενο έννομο αγαθό, σκόπιμο θα ήταν να αξιολογηθεί παράλληλα με την έως σήμερα περισσότερο αναλυτικά διατυπωθείσα θέση στη θεωρία, κατά την οποία: Η διάταξη του άρθρου 348 Α ΠΚ συνιστά μια μορφή πρόκλησης ή διέγερσης σε προσβολή της ανηλικότητας, κατά το πρότυπο προστασίας της δημόσιας τάξης στο άρθρο 184 ΠΚ. Η αμέσως παραπάνω άποψη είχε διατυπωθεί και κατά τη συζήτηση του σχετικού νομοσχεδίου που αργότερα ψηφίστηκε ως νόμος 3064/2002. Κατά την ίδια, πάντοτε, θεώρηση, η πρώτη παράγραφος του άρθρου 348 Α ΠΚ αφορά στη βασική μορφή του εγκλήματος που μας απασχολεί, ενώ στην Τρίτη παράγραφο του ίδιου άρθρου τυποποιείται η διακεκριμένη μορφή του. Το κυρίαρχο επιχείρημα που προτείνεται συνίσταται στο ότι η οικεία διάταξη ούτε καν έγκλημα γενικής δυνητικής διακινδύνευσης κατά την ανηλικότητα θα μπορούσε να στοιχειοθετήσει, στο μέτρο που η περιγραφόμενη συμπεριφορά δεν δημιουργεί ούτε μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο για τα έννομα αγαθά της γενετήσιας ελευθερίας και της ανηλικότητας εάν δεν παρεμβληθεί άλλη αυτοκυβερνούμενη ενέργεια. Θα μπορούσε, καταρχήν τουλάχιστον, να αντιτείνει κανείς ενδεχομένως στο σημείο αυτό ότι από την αντικειμενική υπόσταση του άρθρου 348 Α ΠΚ ελλείπει το στοιχείο της «δημόσια» τέλεσης της πράξης, απαραίτητο συστατικό για την κατάφαση της πρόκλησης ή διέγερσης σε τέλεση γενικά ή ειδικά αναφερόμενου πλημμελήματος ή κακουργήματος κατά το άρθρο 184 ΠΚ.**37** Μια προσεκτικότερη, πάντως, προσέγγιση του ζητήματος θα οδηγούσε στη διαπίστωση ότι οι πράξεις της θέσης σε κυκλοφορία και της εν γένει

διακίνησης του πορνογραφικού υλικού, ιδίως σε περιβάλλον διαδικτύου, καλύπτονται από μια ιδιόρρυθμη δημοσιότητα.

Συμπεράσματα-Τελικές σκέψεις

Από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, μπορεί κανείς να οδηγηθεί με ασφάλεια στο βασικό συμπέρασμα ότι η διάταξη του άρθρου 348 Α ΠΚ θεσπίστηκε μάλλον με ένα σχετικά πρόχειρο και βιαστικό τρόπο, χωρίς να γίνει επαρκής έλεγχος τόσο του υπάρχοντος διεθνούς νομοθετικού πλαισίου όσο και των προϋπαρχουσών διατάξεων των ειδικών ποινικών νόμων που ρυθμίζουν παρεμφερή ζητήματα. Το κυριότερο και πρωταρχικό πρόβλημα εντοπίζεται, κατά την άποψή μας, στην μη σαφή «τροχειοδεικτική» λειτουργία της διάταξης για το προστατευόμενο έννομο αγαθό, λόγω κυρίως της σύνδεσης των περιγραφόμενων πράξεων με την ύπαρξη «κερδοσκοπίας». Δεν αξιολογήθηκε, επίσης, στα βασικά της σημεία, η ψηφιακή-διαδικτυακή φαινομενολογία της εγκληματικότητας που αφορά την δράση ομάδων με στόχο την γενετήσια εκμετάλλευση ανηλίκων. Τέλος, προβλήματα δημιουργούνται και από την δόμηση των σχετικών αντικειμενικών υποστάσεων χωρίς να ληφθεί υπόψη η συνδυαστική λειτουργία της διάταξης με τις λοιπές νεοπαγείς ρυθμίσεις για την εμπορία ανθρώπων στο Ν. 3064/2002.

Η ανάγκη τροποποίησης του άρθρου 348 Α ΠΚ έχει ήδη διαπιστωθεί από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς, καθώς είναι προ των πυλών η εισαγωγή νέου σχετικού νομοσχεδίου. Κάτι τέτοιο απαιτείται ήδη από την προαναφερθείσα Απόφαση-πλαίσιο 2004/68 της Ε.Ε. αλλά και από την επικείμενη κύρωση από την Ελλάδα της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο. Αναμένεται από τον έλληνα νομοθέτη η νηφάλια αλλά και προσεκτική επεξεργασία του νέου νομοσχεδίου υπό το πρίσμα τόσο των εμπειρικών όσο και των νομοθετικών εξελίξεων διεθνώς, ώστε η νέα διάταξη που θα προκύψει να μην χρήζει τροποποίησης σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα όπως εκείνη που εισήχθη με το Ν. 3064/2002.

Η νομοτυπική μορφή του 348Α ΠΚ

Η διάταξη του 348Α ΠΚ περιλαμβάνει τρεις παραγράφους : στην πρώτη διατυπώνεται η αξιόποινη συμπεριφορά στη βασική της μορφή, στη δεύτερη δίδεται ο αυθεντικός ορισμός της κεντρικής έννοιας του παρόντος άρθρου, δηλαδή του πορνογραφικού υλικού, και στην τρίτη και τελευταία παράγραφο απαριθμούνται οι επιβαρυντικές περιπτώσεις τέλεσης της αξιόποινης πράξης. Προκειμένου να ερμηνευθεί καλύτερα η παρούσα διάταξη, είναι χρήσιμο για τον μελετητή αυτής να ξεκινήσει από την δεύτερη παράγραφο, που ορίζει το πορνογραφικό υλικό. Με βάση το στοιχείο του υποκειμένου τέλεσης, κρίνεται έγκλημα κοινό («όστις», άρα δυνητικά οποιοσδήποτε) και μονοπρόσωπο (δίχως αυτό να σημαίνει πως είναι κατά τα άλλα αδύνατη η κατά συναυτουργία τέλεσή του). Με βάση τον τρόπο τέλεσης, τη στιγμή που στην τυποποίησή του περιγράφεται μια σειρά από αυτοκυβερνούμενες μυσικές πράξεις (π.χ. παρασκευάζει, κατέχει, θέτει σε κυκλοφορία), λόγος γίνεται για

έγκλημα κίνησης, ενώ ο τρόπος τέλεσης υπογραμμίζει τη φύση του ως γνησίου πολυτρόπου εγκλήματος, αφού οι διάφοροι τρόποι τέλεσης μπορούν να εναλλαχθούν ή να σωρευτούν πάνω στο ίδιο υλικό αντικείμενο όσο τούτο εκφράζει μια μονάδα εννόμου αγαθού, χωρίς να υπάρχει συρροή εγκλημάτων, αλλά εν τέλει ένα έγκλημα. Ξεκινώντας την ανάλυση των όρων του παρόντος άρθρου, η «περιγραφή»

συνίσταται στην δια λέξεων ή άλλων ισοδύναμων τρόπων μετάδοση νοήματος προς άλλον, για να σχηματίσει αυτός μια παράσταση του σώματος του ανηλίκου ή της ασελγούς πράξης που ενεργείται από ή με τον ανήλικο. «Αποτύπωση» είναι η αναπαράσταση της ίδιας κατάστασης ή γεγονότος⁹. Η αποτύπωση ή η περιγραφή πρέπει να αφορά το σώμα ανηλίκου, δηλαδή προσώπου ανεξαρτήτως φύλου, το οποίο δεν έχει

συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του. Πρόβλημα ενδεχομένως να ανακύψει στην πράξη με την αναφορά σε «εικονική αποτύπωση» και προσπονητή ή εικονική ασελγή πράξη». Εδώ θα ήταν ορθότερο να υπαχθούν εκείνες οι περιπτώσεις, στις οποίες γίνεται οπτική απεικόνιση ανηλίκου, ακόμη και όταν έχει συγκαλυμμένα τα χαρακτηριστικά του προσώπου του¹⁰, δηλαδή μέσω φωτογραφικού φιλμ, βιντεοταινίας, καθώς και δεδομένα ηλεκτρονικού υπολογιστή (δισκέτα, CD ROM, «σκληρός δίσκος»), μέσα που καθιστούν δυνατή την μετατροπή σε οπτική εικόνα.

Ο νομοθέτης του Ν.3064/02 εμπλουτίζοντας την δεύτερη παράγραφο με την αναφορά περιπτώσεων που αποσκοπούν στην γενετήσια διέγερση τινός προσώπου όπως με την χρησιμοποίηση του σώματος ή της εικόνας προσώπου για την πραγματική ή εικονική ή προσπονητή τέλεση «ασελγούς πράξης», επιχειρεί να δημιουργήσει ένα ευρύτατο πλέγμα προστασίας για τα θύματα, εντάσσοντας στην αντικειμενική υπόσταση το εγκλήματος και πράξεις που ενδεχομένως δεν απεικονίζουν συγκεκριμένα πρόσωπα. Την ίδια διατύπωση επέλεξε και σε άλλες νομοτυπικές μορφές αξιοποιώνων πράξεων, όπως στο 351 ΠΚ.

Σχετικά με τον σκοπό της «γενετήσιας διέγερσης» παρατηρείται εύκολα από τον αναγνώστη της διάταξης το υποκειμενικό στοιχείο που επικρατεί, καθώς η διέγερση ως έννοια εκφράζει την ικανοποίηση της γενετήσιας ανάγκης και τον συναισθηματικό ερεθισμό. Ο ερεθισμός, όμως, στο επίπεδο της γενετήσιας ζωής είναι κάτι το υποκειμενικό για τον καθένα, καθώς διαφοροποιείται από άτομο σε άτομο.

Επομένως, η έννοια αυτή δεν προσφέρει ένα ασφαλές κριτήριο στον εφαρμοστή του Δικαίου για την ορθή υπαγωγή κάποιας συμπεριφοράς στην τυποποιημένη μορφή της αξιόποινης συμπεριφοράς, ενώ διαχέεται από πασιφανή αοριστία. Με την εισαγωγή αυτής της προϋπόθεσης, δηλαδή του σκοπού επίτευξης γενετήσιας διέγερσης στον τρίτο, τον δέκτη του πορνογραφικού υλικού, ο νομοθέτης απαιτεί ένα πρόσθετο υποκειμενικό στοιχείο από τον δράστη: πρέπει η πράξη του να καλύπτεται από άμεσο δόλο, δηλαδή για την πλήρωση της νομοτυπικής μορφής του εγκλήματος και την κατάφαση της ενοχής του πρέπει να γνωρίζει και να επιδιώκει ή να αποδέχεται την διέγερση του τρίτου ή και του ίδιου του εαυτού του με το πορνογραφικό υλικό. Η γενετήσια διέγερση δεν απαιτείται να επιτευχθεί, αρκεί ο δράστης να αποσκοπεί σε αυτήν.

Η «ασελγής πράξη» είναι έννοια αρκετά ευρύτερη του περιγραφικού όρου

«συνουσία» που χρησιμοποιείται σε άλλες διατάξεις του ίδιου κεφαλαίου του ΠΚ¹². Εφόσον ο νόμος απαιτεί, ορθώς, να «αποτυπώνεται» το σώμα του ανηλίκου και όχι και τα χαρακτηριστικά του προσώπου του.

τον όρο αυτό ο νομοθέτης αναφέρεται σε οποιαδήποτε ερωτική πράξη συναφή με την παραμύθι συνουσία, στην οποία «συμμετέχει το γεννητικό όργανο του ενός και άλλο σημείο ή όργανο του σώματος του άλλου ή και του ίδιου που παίζει κατά την πράξη αυτή το ρόλο γεννητικού οργάνου », περιλαμβάνει τα «αντικειμενικά υποκατάστατα της συνουσίας και προϋποθέτει σωματική επαφή ». Υποκειμενικά η

«ασεληγής πράξη» κατευθύνεται στη διέγερση και την ικανοποίηση της γενετήσιας ορμής και επιθυμίας.

Εννοείται ότι για την τέλεση ασεληγών πράξεων είναι αδιάφορο το φύλο και η ηλικία του παθόντος και του δράστη. Πρόκειται για έναν αξιολογικό όρο, του οποίου η χρήση σε ποινικές διατάξεις δέον να αντικατασταθεί από έναν καθαρά περιγραφικό όρο.

Ωστόσο, σύμφωνα με την άποψη του γράφοντος η χρησιμοποίηση τόσο γενικών και αόριστων όρων στην αντικειμενική υπόσταση ενός εγκλήματος ενδεχομένως να προκαλεί ανασφάλεια δικαίου και έντονα προβλήματα στην ερμηνεία και την εφαρμογή της η υπαγωγή των κατάλληλων περιπτώσεων στην περίπτωση αυτή επαφίεται στην ορθή ερμηνεία του κρίνοντος δικαστή, προκειμένου να μην οδηγηθεί στην πρακτική της υπέρμετρης καταστολής χωρίς καμία διαφοροποίηση στην αντιμετώπιση ανόμοιων καταστάσεων. Το κατά πόσο θα είναι προστατευτικό τελικά αυτό το πλέγμα θα το δείξει η μελλοντική εφαρμογή του νόμου από τους καθ' ύλη αρμόδιους φορείς.

Η χρήση αξιολογικών όρων, που ούτως ή άλλως πρέπει να απαλειφθούν σε ένα φιλελεύθερο ποινικό δίκαιο, η αναπόφευκτη αοριστία τους, ο υποκειμενισμός, που ουσιαστικά εκφράζουν, και πολύ περισσότερο η ένταξή τους στην αντικειμενική υπόσταση ενός άρθρου του ΠΚ, επομένως, και η ολική ή εν μέρει θεμελίωση αξιόποινης συμπεριφοράς βάσει των αξιολογικών¹⁸ αυτών όρων, προκαλεί ασάφεια δικαίου, νόθευση της αντικειμενικής υπόστασης και ενδεχομένως αντικρούει στην βασική αρχή “*nullum crimen nulla poena sine lege*”.

Αντικείμενο της αξιόποινης πράξης είναι το ανήλικο πρόσωπο, δηλαδή καθένας που δεν έχει συμπληρώσει ακόμη τα 18 έτη ηλικίας. Προκειμένου να υπαχθεί κάποια ανθρωπίνη πράξη στην τυποποιημένη μορφή του 348Α ΠΚ, πρέπει να τελεί ο δράστης σε θετική γνώση της ανηλικότητας του θύματος -ανηλικού και η «γενετήσια διέγερση» να αφορά τρίτο πρόσωπο ή και τον ίδιο τον δράστη. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου αρχίζει με την έννοια της «κερδοσκοπίας»: το στοιχείο της κερδοσκοπίας αποτελεί ξεκάθαρη περίπτωση φρονηματικού στοιχείου και απαιτεί για την κατάφασή του την ύπαρξη κινήτρου από τον δράστη για πορισμό αθέμιτου περιουσιακού οφέλους, αλλά όχι κατά τρόπο διαρκή²⁷, καθώς και η μια φορά τέλεσης της πράξης αρκεί για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί πως στην από κερδοσκοπία τέλεση της πράξης δεν είναι αναγκαίο να πορισθεί ο δράστης το όφελος, αρκεί το δικαστήριο να κρίνει ότι υπήρχε η βούληση απ' την μεριά του. Η κερδοσκοπία αποτελεί φρονηματικό στοιχείο και αφορά μια εσωτερική ψυχική κατάσταση του δράστη που εμφανίζει αρνητικά στερεότυπα συμπεριφοράς, το κίνητρο για πορισμό ακόμη και εφάπαξ αθέμιτου περιουσιακού οφέλους. Με την εισαγωγή του παραπάνω όρου δημιουργείται μια ιδιαίτερη υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος, που καλείται «υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης». Πρέπει να αποδεικνύεται η πρόθεση αυτή του δράστη από αντικειμενικά στοιχεία και να μην συνάγεται αυθαίρετα. Το υποκειμενικό αυτό στοιχείο του αδίκου που παρεισάγει ο νομοθέτης.

Στην τρίτη παράγραφο το αντικείμενο προστασίας εξακολουθεί να είναι το ανήλικο άτομο. Εδώ πλέον ο νομοθέτης διαχωρίζει την προηγούμενη παράγραφο του ίδιου άρθρου, ανάγοντας την πρώτη παράγραφο σε βασική μορφή της πορνογραφίας ανηλικών, και ορίζοντας σε αυτήν την 3η παράγραφο τις διακεκριμένες περιπτώσεις και ένα εκ του αποτελέσματος έγκλημα. Τα απειλούμενα πλαίσια ποινής, τόσο της

στερητικής της ελευθερίας όσο και της χρηματικής, αυξάνονται ακόμη παραπέρα, δείχνοντας την αυστηρή κατασταλτική βούληση του Ν.3064/2002.

Στις επιβαρυντικές αυτές περιπτώσεις ο νομοθέτης προστατεύει όχι μόνο το έννομο αγαθό της ανηλικότητας, αλλά και την ενδεχόμενη προσβολή της σωματικής ακεραιότητας και ελευθερίας του ανηλικού-θύματος, καθώς και την εκ προοιμίου αδύναμη θέση του εξαιτίας πνευματικής του αδυναμίας. Συνεκτιμώντας τις προσβολές και αξιολογώντας αυτές με το αυξημένο άδικο της πράξης του δράστη στα πλαίσια της ποινής, επιτείνει την απειλούμενη ποινή σε κάθειρξη και μεταβάλλει τον χαρακτήρα του εγκλήματος σε κακούργημα.

Η εκμετάλλευση της ανάγκης, της πνευματικής αδυναμίας, της κουφότητας ή της απειρίας του ανηλικού αποτελούν τους κύριους λόγους της επιβαρυντικής μορφής της πορνογραφίας ανηλικών. Σχετικά με το πρώτο στοιχείο στο οποίο ο νομοθέτης στηρίζει τον αυξημένο άδικο χαρακτήρα της περιγραφόμενης στην τρίτη παράγραφο πράξης πρόβλημα δημιουργεί η συνειδητή³² επιλογή της έννοιας «ανάγκη». Τέτοιου είδους έννοια δεν εισάγεται πρώτη φορά στον ΠΚ για να θεμελιώσει μια αξιόποινη συμπεριφορά. Η έννοια αυτή της «ανάγκης», που χρησιμοποιείται και σε άλλες διατάξεις, αναφέρεται σε μια υποκειμενική προσωπική κατάσταση την οποία βιώνει κάποιο άτομο, χωρίς να σημαίνει απαραίτητα πως αυτή είναι διαγνώσιμη από κάποιον τρίτο. Ο νομοθέτης θέλησε με την έννοια «ανάγκης» να προστατεύσει κάποιες ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες όπως τους αλλοδαπούς, τις γυναίκες και τους

ανηλικούς, θεωρώντας πως αυτές μπορούν πολύ εύκολα να βρεθούν σε μειονεκτική θέση. Το σκεπτικό αυτό όμως, αν θελήσει κανείς να δώσει μια ιστορικοβουλευτική ερμηνεία της διάταξης, ξεκινά από ένα λάθος αξίωμα: ότι οι γυναίκες, οι αλλοδαποί και τα παιδιά είναι εκ φύσεως αδύναμοι και χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας. Το αξίωμα όμως αυτό έρχεται σε πλήρη αντίθεση τόσο με τους σκοπούς του νομοθέτη στον Ν.1419/84, όσο και με τον ίδιο τον Ν.3064/2002 που καυχήθηκε πως επέφερε την πλήρη ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στο 19ο κεφάλαιο του ΠΚ³⁴. Για τους ανηλικούς η επιλογή του είναι ορθή λόγω της τεκμαιρόμενης απειρίας αυτών, γεγονός που τους καθιστά εύκολα θύματα αξιόποινων πράξεων. Ωστόσο ο νομοθέτης δεν έπρεπε να επαναλάβει παρακάτω την απειρία των ανηλικών ως επιβαρυντική μορφή, αφού αυτή έχει ήδη αξιολογηθεί μέσα στα πλαίσια της ανάγκης. Το παραπάνω δεν θα ίσχυε, αν ως ανάγκη εκλάβει κανείς συγκεκριμένες καταστάσεις, όπως το γεγονός ότι ο ανήλικος στερείται οικογενειακής μέριμνας, είναι αλλοδαπός οικονομικός μετανάστης, πρόσφυγας ή στερείται των απαιτήτων και αναγκών για την επιβίωσή του. Με μια τέτοια ερμηνεία δεν δημιουργείται εσωτερική αντίφαση μεταξύ των εννοιών της ανάγκης και της απειρίας. Τέλος, η έννοια της «ανάγκης» ενέχει αοριστία και δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου στους πολίτες³⁵, επειδή δεν καθίστανται σαφή τα κριτήρια, βάσει των οποίων θα καταγνώσει ο εφαρμοστής του δικαίου ότι κάποιος βρίσκεται σε αυτήν την θέση.

Στην 348Α § 3 ΠΚ προβλέπεται επιπρόσθετα ως διακεκριμένη περίπτωση η τέλεση των ανωτέρω πράξεων κατά ατόμου που βρίσκεται σε πνευματική αδυναμία ή κουφότητα καθώς και αν στρέφεται εναντίον ανηλικού. Η αυξημένη προστασία αυτών των προσώπων συνάδει με τον άδικο χαρακτήρα της πράξης. Στην περίπτωση αυτήν προστατεύονται οι ανήλικοι και οι πνευματικά αδύναμοι, άτομα δηλαδή που έχουν ανάγκη περισσότερης προστασίας από την κοινωνία και η εκμετάλλευση της γενετήσιας ελευθερίας τους θίγει περισσότερο το κοινωνικό status αξιών. Η αφροντιστία, η ακρισία και η ανωριμότητα της νόησης στο σημείο αυτό προέρχονται

από παθολογική αιτία και όχι μόνο εξαιτίας της ανηλικότητας. Ωστόσο και στο σημείο αυτό μπορούν να γίνουν κάποιες παρατηρήσεις. Η άλλη επιβαρυντική μορφή της

πορνογραφίας τελείται με τη χρήση σωματικής βίας ή με το εκ του αποτελέσματος έγκλημα, στο οποίο επιφέρει ο δράστης βαριά σωματική βλάβη στον ανήλικο. Στις αξιόποινες αυτές συμπεριφορές απαιτείται, σε αντίθεση με τη βασική μορφή τέλεσης του εγκλήματος, σωματική επαφή του δράστη με το ανήλικο θύμα του. Στο εκ του αποτελέσματος έγκλημα ο δράστης δεν χρειάζεται να επικαλύπτει υποκειμενικά με δόλο τη βαριά σωματική βλάβη, η οποία μπορεί να του καταλογιστεί και από αμέλεια.

Επομένως, ο άδικος χαρακτήρας της εξαναγκαστικής αυτής μορφής πορνείας έγκειται και στην προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας του ανήλικου ατόμου, στην προσβολή της σωματικής του ακεραιότητας, στην καταπάτηση της αξιοπρέπειάς του, στο γεγονός ότι πράττει ή ανέχεται κάτι χωρίς να το θέλει και χωρίς να υπάρχει νόμιμος λόγος, στο ότι μετατρέπεται σε μέσο για σκοπό που δεν επιδιώκει το ίδιο, έρμαιο της βούλησης και των οικονομικών συμφερόντων του άλλου. Εξυπακούεται ότι κάθε ενδεχόμενη συναίνεση ή συγκατάθεση του ανήλικου δεν εξαλείφει το αξιόποينو του δράστη, καθώς εκ των προτέρων τεκμαίρεται, ορθώς, ως ελαττωματική δήλωση βούλησης, λόγω της πραγματικής ή πλασματικής ανωριμότητας του ανήλικου, ο οποίος δεν δύναται να διαθέσει αυτοβούλως το προσβαλλόμενο έννομο αγαθό.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω στόχος ολόκληρου του Ν. 3064/2002 ήταν ιδίως η προστασία κάποιων ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων όπως οι ανήλικοι, οι γυναίκες και οι αλλοδαποί³⁶. Αυτή η πρόθεση του νομοθέτη πέρασε και στην Τρίτη παράγραφο με την έννοια της «ανάγκης³⁷». Ανακύπτουν στο σημείο αυτό προβλήματα σχετικά με το ενδοσυστηματικό χάσμα που δημιουργείται στο 19^ο κεφάλαιο του ΠΚ, αφού μια απλή σύγκριση της προστασίας που παρέχει το 351ΠΚ στον ανήλικο σε σχέση με την αντίστοιχη προστασία που του παρέχεται από την 349ΠΚ, το 351Α και το 348Α ΠΚ οδηγεί στην διαπίστωση πως το άρθρο της σωματεμπορίας προστατεύει πληρέστερα από κάθε άλλη διάταξη το «παιδί» και καθιστά σε κάποιες, ενδεχομένως, περιπτώσεις περιττές τις υπόλοιπες διατάξεις. Στο

παρόν αντικείμενο έρευνας δημιουργούνται προβλήματα συρροής μεταξύ των προστατευτικών για τους ανηλικούς διατάξεων.

Μέσα στα πλαίσια αυτά καθίσταται αξιόποινη η πορνογραφία ανηλίκων, μια δραστηριότητα που δεν βρίσκει πρόσφορο έδαφος, όπως η πορνεία και η σωματεμπορία, μόνο στις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά κυρίως αποτελεί «προνόμιο» των κοινωνιών των αναπτυσσόμενων κρατών, εξαιτίας των μέσων που αυτοί κατέχουν και της δυνατότητας που έχουν για πρόσβαση σε υλικοτεχνικά μέσα υψηλής και δυσπρόσιτης από άλλους τεχνολογία

Αποφάσεις για ασφαλής χρήση του Ίντερνετ

Έχοντας επίγνωση της ανάγκης για περαιτέρω μέτρα της Ένωσης για την προαγωγή της ασφαλούς χρήσης του Ίντερνετ, προκειμένου να εμποδιστεί και να καταπολεμηθεί η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών, και ιδίως η παραγωγή, επεξεργασία, διανομή και κατοχή πορνογραφικού υλικού με θέμα παιδιά μέσω του Ίντερνετ, αποφασίζει:

Άρθρο 1(1)

1. Προκειμένου να ενταθούν τα μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της παραγωγής, επεξεργασίας, διανομής και κατοχής πορνογραφικού υλικού με θέμα παιδιά και για την προώθηση της αποτελεσματικής διερεύνησης και δίωξης ποινικών αδικημάτων που διαπράττονται στον τομέα αυτό, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να ενθαρρύνουν τους χρήστες του Ίντερνετ να ενημερώνουν τις αρχές επιβολής του νόμου, είτε άμεσα είτε έμμεσα, για εικαζόμενη διανομή πορνογραφικού υλικού με θέμα παιδιά μέσω του Ίντερνετ, εάν υποπέσει στην αντίληψή τους τέτοιο υλικό. Οι χρήστες του Ίντερνετ ενημερώνονται για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να έλθουν σε επαφή με τις αρχές επιβολής του νόμου ή με μονάδες που διατηρούν ιδιαίτερες καλές σχέσεις με τις αρχές αυτές, ώστε να μπορέσουν οι εν λόγω αρχές να ασκήσουν το καθήκον τους για την πρόληψη και την

καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας στο Ίντερνετ.

2. Όπου είναι αναγκαίο, και λαμβάνοντας υπόψη τη διοικητική δομή εκάστου κράτους μέλους, ένα μέτρο για την προώθηση της αποτελεσματικής διερεύνησης και δίωξης των αδικημάτων στον τομέα αυτό θα μπορούσε να είναι η σύσταση ειδικευμένων ομάδων, στα πλαίσια των αρχών επιβολής του νόμου, με ειδική εμπειρία και τα μέσα που απαιτούνται ώστε να είναι ικανές να αντιδράσουν ταχέως στις πληροφορίες για εικαζόμενη παραγωγή, επεξεργασία, διανομή και κατοχή πορνογραφικού υλικού με θέμα παιδιά.

3. Τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε οι αρχές επιβολής του νόμου να ενεργούν ταχέως, όποτε λαμβάνουν πληροφορίες για εικαζόμενη παραγωγή, επεξεργασία, διανομή και κατοχή πορνογραφικού υλικού με θέμα παιδιά.

Άρθρο 2(2)

1. Τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν να εξασφαλίσουν την ευρύτερη δυνατή συνεργασία ώστε να διευκολύνουν την αποτελεσματική διερεύνηση και δίωξη ποινικών αδικημάτων που αφορούν την παιδική πορνογραφία στο Ίντερνετ σύμφωνα με τις ισχύουσες ρυθμίσεις και συμφωνίες.

2. Προκειμένου να εξασφαλίζεται έγκαιρη και αποτελεσματική αντίδραση σε αυτά τα αδικήματα, τα κράτη μέλη γνωστοποιούν μεταξύ τους τα ήδη συσταθέντα σημεία επαφής που λειτουργούν επί εικοσιτετραώρου βάσεως και αποτελούνται από εξειδικευμένο προσωπικό καθώς και τις ειδικές ομάδες που μνημονεύονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιούνται για ανταλλαγή πληροφοριών και περαιτέρω επαφές μεταξύ των κρατών μελών. Τα σημεία επαφής, που έχουν ήδη συσταθεί για να αναλάβουν άλλα καθήκοντα, μπορούν επίσης να χρησιμοποιούνται γι' αυτόν το σκοπό. Χρησιμοποιούνται επίσης υπάρχοντες διάυλοι

επικοινωνίας, όπως η Ευρωπόλ και η Ιντερπόλ.

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, στο πλαίσιο της εντολής της, να ενημερώνεται η Ευρωπόλ για εικαζόμενες υποθέσεις παιδικής πορνογραφίας.

4. Τα κράτη μέλη, σε κατάλληλη συνεργασία με την Ευρωπόλ, εξετάζουν το ενδεχόμενο διοργάνωσης τακτικών συνεδριάσεων των αρμόδιων αρχών των

ειδικευμένων στην καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας στο Ίντερνετ, με σκοπό την προώθηση της γενικής ανταλλαγής πληροφοριών, την ανάλυση της κατάστασης και το συντονισμό των επιχειρησιακών μέτρων.

5. Κάθε κράτος μέλος γνωστοποιεί στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου την οργανωτική του μονάδα ή τις μονάδες του που ενεργούν ως σημεία επαφής δυνάμει της παραγράφου 2. Η Γενική Γραμματεία κοινοποιεί στα άλλα κράτη μέλη τα εν λόγω σημεία επαφής.

Άρθρο 3

Τα κράτη μέλη, ενώ αρχίζουν εποικοδομητικό διάλογο με τη βιομηχανία, εξετάζουν τα ενδεδειγμένα μέτρα, οικιοθελούς ή νομικά δεσμευτικής φύσης, για την εξάλειψη της παιδικής πορνογραφίας στο Ίντερνετ. Ιδίως, τα κράτη μέλη ανταλλάσσουν τις εμπειρίες τους σχετικά με την αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν λάβει για την εξάλειψη της παιδικής πορνογραφίας στο Ίντερνετ. Εξετάζουν, στο πλαίσιο αυτό, τα ακόλουθα μέτρα με τα οποία παροτρύνουν τις υπηρεσίες που παρέχουν πρόσβαση στο Ίντερνετ:

α) να συμβουλεύονται τις αρμόδιες μονάδες που αναφέρονται στο άρθρο 1

παράγραφος 1 ή τις ομάδες που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2, σχετικά με το υλικό παιδικής πορνογραφίας για το οποίο έχουν λάβει πληροφορίες ή γνωρίζουν και το οποίο διανέμεται μέσω αυτών.

β) να αποσύρουν από την κυκλοφορία υλικό παιδικής πορνογραφίας για το οποίο έχουν λάβει πληροφορίες ή γνωρίζουν και το οποίο διανέμεται μέσω αυτών, εκτός αν οι αρμόδιες αρχές ορίσουν άλλως.

γ) σύμφωνα με το ψήφισμα του Συμβουλίου, της 17ης Ιανουαρίου 1995, σχετικά με τη νόμιμη παρακολούθηση των τηλεπικοινωνιών (8), να διατηρούν τα στοιχεία που σχετίζονται με τη διακίνηση, όπου μπορεί να εφαρμοστεί και είναι τεχνικώς δυνατό, ιδιαίτερα προς το σκοπό άσκησης ποινικής δίωξης σε περίπτωση όπου υπάρχει η υποψία σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, καθώς και παραγωγής, επεξεργασίας και διανομής πορνογραφικού υλικού με θέμα παιδιά, για όσο διάστημα προβλέπει η ισχύουσα εθνική νομοθεσία προκειμένου να τίθενται τα στοιχεία αυτά στη διάθεση των αρχών επιβολής του νόμου, προς εξέταση, σύμφωνα με τις ισχύουσες διαδικασίες.

δ) να δημιουργούν τα δικά τους συστήματα ελέγχου προκειμένου να καταπολεμηθεί η παραγωγή, επεξεργασία, διανομή και κατοχή πορνογραφικού υλικού με θέμα παιδιά.

Άρθρο 4

Τα κράτη μέλη επαληθεύουν τακτικά κατά πόσον οι τεχνολογικές εξελίξεις απαιτούν, προς διατήρηση της αποτελεσματικότητας της καταπολέμησης της παιδικής πορνογραφίας στο Ίντερνετ, την τροποποίηση της ποινικής τους δικονομίας, στο πλαίσιο του σεβασμού των θεμελιωδών αρχών. Εάν χρειάζεται, υποβάλλουν στις αρμόδιες αρχές κατάλληλες προτάσεις για το σκοπό αυτό.

Άρθρο 5

Τα κράτη μέλη, σε επαφή με τη βιομηχανία, συνεργάζονται ανταλλάσσοντας τις εμπειρίες τους και ενθαρρύνοντας, εάν είναι εφικτό, την παραγωγή φίλτρων και άλλων τεχνικών μέσων για την παρεμπόδιση και τον εντοπισμό της διανομής υλικού παιδικής πορνογραφίας.

Άρθρο 6 (3)

1. Το Συμβούλιο εξετάζει σε ποιο βαθμό τα κράτη μέλη έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από την κοινή δράση 97/154/ΔΕΥ καθώς και την αποτελεσματικότητα των μέτρων που προτείνονται στην παρούσα απόφαση.

2. Η εξέταση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 μπορεί να διεξάγεται, σύμφωνα με την κοινή δράση 97/827/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 5ης Δεκεμβρίου 1997, για τη δημιουργία μηχανισμού αξιολόγησης της εφαρμογής και της υλοποίησης σε εθνικό επίπεδο των διεθνών υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί στον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος(9), υπό την επιφύλαξη των ακόλουθων:

α) οι ομάδες αξιολόγησης αποτελούνται από δύο εμπειρογνώμονες·

β) πραγματοποιείται επιτόπια αξιολόγηση, προς αποφυγή χρονοβόρων u948 διαδικασιών.

3. Η αξιολόγηση που προβλέπεται στον τίτλο >ISO_1>IV >ISO_7>στοιχείο Β της κοινής δράσης 97/154/ΔΕΥ, δεν πραγματοποιείται. Αντικαθίσταται από την αξιολόγηση που περιγράφεται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου.

4. Βάσει των πληροφοριών που λαμβάνονται στη διάρκεια της αξιολόγησης που αναφέρεται στην παράγραφο 2, το Συμβούλιο εξετάζει την πιθανή λήψη περαιτέρω μέτρων προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερη η καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών.

Άρθρο 7

Τα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα απόφαση πρέπει να υλοποιηθούν από τα κράτη μέλη το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2000

Πολυετές κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Ίντερνετ γραμμές δράσεις.

Οι γραμμές δράσης, σε συνδυασμό με τη σύσταση του συμβουλίου για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, είναι ένα μέσο υλοποίησης μιας ευρωπαϊκής προσέγγισης για την ασφαλέστερη χρήση του Ίντερνετ, που βασίζεται στην αυτορρύθμιση της βιομηχανίας, το φιλτράρισμα και τη διαβάθμιση, και τη συνειδητοποίηση. Για την προσέγγιση αυτή έχει εκφραστεί ισχυρή υποστήριξη στο επίπεδο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και των κρατών μελών, καθώς και στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο της δήλωσης της Βόννης που εγκρίθηκε από τους υπουργούς 29 ευρωπαϊκών κρατών.

Οι γραμμές δράσης έχουν τους ακόλουθους στόχους:

- παρότρυνση των παραγόντων (βιομηχανία, χρήστες) να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν κατάλληλα συστήματα αυτορρύθμισης,
- ενίσχυση σημαντικών εξελίξεων με την υποστήριξη επιδείξεων και την τόνωση της εφαρμογής τεχνικών λύσεων,
- κινητοποίηση και πληροφόρηση των γονέων και των διδασκάλων, ιδιαίτερα μέσω των σχετικών ενώσεών τους,
- ενίσχυση της συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, κυρίως με τις υποψήφιες και εντασσόμενες χώρες,

- προώθηση του συντονισμού σε όλη την Ευρώπη και μεταξύ των σχετικών παραγόντων,
- εξασφάλιση συμβατότητας μεταξύ της προσέγγισης που χρησιμοποιείται στην Ευρώπη και σε άλλα μέρη του κόσμου.

Έπειτα από την αρχική φάση, η οποία καλύπτει την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 1999 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2002, θα οργανωθεί η δεύτερη φάση κατά τη χρονική περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2003 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2004. Η φάση αυτή θα στηριχθεί στις εργασίες για την επίτευξη των στόχων των τεσσάρων γραμμών δράσης της αρχικής φάσης, προβαίνοντας ταυτόχρονα στις απαιτούμενες προσαρμογές για να ληφθούν υπόψη η κτηθείσα πείρα και ο αντίκτυπος των νέων μορφών τεχνολογίας, καθώς και η σύγκλισή τους και για να διασφαλιστεί η συνοχή με άλλα κοινοτικά προγράμματα.

Ειδικότερα:

i) η κάλυψη της ασφαλέστερης χρήσης θα επεκταθεί, κυρίως με σκοπό τη βελτίωση της προστασίας των παιδιών και των ανηλίκων, στις νέες μορφές τεχνολογίας επιγραμμικής σύνδεσης, συμπεριλαμβανομένων των μορφών περιεχομένου κινητής μορφής και ευρέος φάσματος, των παιχνιδιών επιγραμμικής σύνδεσης, της μεταβίβασης αρχείων σε ομότιμη βάση, των μηνυμάτων κειμένου και διευρυμένης μορφής και όλων των μορφών επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο, όπως οι χώροι συνομιλίας και τα στιγμιαία μηνύματα

ii) θα ληφθούν ενισχυμένα μέτρα για να εξασφαλισθεί, κυρίως στον τομέα της

προστασίας των παιδιών και των ανηλίκων, η κάλυψη χώρων με παράνομο και βλαβερό περιεχόμενο και συμπεριφοράς που προκαλεί ανησυχία, με έμφαση στα εγκλήματα κατά των παιδιών, όπως η παιδική πορνογραφία και η εμπορία παιδιών, και στις εκδηλώσεις ρατσισμού και βίας·

iii) θα ενθαρρυνθεί ενεργέστερη σύμπραξη της βιομηχανίας δημιουργίας περιεχομένου και μαζικών μέσων και θα διευρυνθεί η συνεργασία με οργανισμούς που έχουν κυβερνητική υποστήριξη, οι οποίοι ασκούν δραστηριότητες στον τομέα αυτό

iv) θα ενθαρρυνθεί η ευρεία δικτύωση μεταξύ όσων συμμετέχουν σε έργα των διαφόρων γραμμών δράσης και ιδίως στους τομείς των ανοικτών γραμμών επικοινωνίας, της διαβάθμισης του περιεχομένου, της αυτορρύθμισης και της ευαισθητοποίησης

v) θα ληφθούν μέτρα για τη σύμπραξη των υποψήφιων και εντασσόμενων χωρών στις διεξαγόμενες δραστηριότητες και για την ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας, καθώς και για τη σύσφιγξη των δεσμών και την ενθάρρυνση της συνεργασίας σε παρόμοιες δραστηριότητες με τρίτες χώρες, κυρίως χώρες όπου φιλοξενείται ή παράγεται παράνομο περιεχόμενο, και διεθνείς οργανισμούς.

1. Γραμμή δράσης 1. Δημιουργία ασφαλέστερου περιβάλλοντος

Η συνεργασία εκ μέρους της βιομηχανίας και ένα πλήρως λειτουργικό σύστημα αυτορρύθμισης είναι ουσιαστικά στοιχεία για τον περιορισμό της ροής παράνομου περιεχομένου στο Ίντερνετ.

1.1. Δημιουργία ευρωπαϊκού δικτύου ανοικτών τηλεφωνικών γραμμών

Ένας αποτελεσματικός τρόπος περιορισμού της κυκλοφορίας παράνομου υλικού είναι η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου κέντρων με ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές που επιτρέπουν στους χρήστες να αναφέρουν το περιεχόμενο που συναντούν κατά τη διάρκεια της εκ μέρους τους χρήσης του Ίντερνετ και το οποίο θεωρούν παράνομο. Η αρμοδιότητα για τη δίωξη και την τιμωρία των υπεύθυνων για παράνομο υλικό εξακολουθεί να ανήκει στις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου, ενώ οι ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές στοχεύουν στην αποκάλυψη της ύπαρξης παράνομου υλικού ενόψει του περιορισμού της κυκλοφορίας του. Θα πρέπει επίσης να γίνουν σεβαστές οι διαφορές μεταξύ των εθνικών νομικών συστημάτων και οι πολιτιστικές διαφορές. Μέχρι τώρα, ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές υπάρχουν μόνο σε περιορισμένο αριθμό κρατών μελών. Η δημιουργία τους πρέπει να ενισχυθεί έτσι ώστε να υπάρχουν σε λειτουργία ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές που να καλύπτουν την Ευρωπαϊκή Ένωση τόσο από γεωγραφική όσο και από γλωσσική άποψη. Είναι ανάγκη να δημιουργηθούν μηχανισμοί για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών ανοικτών τηλεφωνικών γραμμών και μεταξύ του ευρωπαϊκού δικτύου και ανοικτών τηλεφωνικών γραμμών που λειτουργούν σε τρίτες χώρες.

Για να αναπτύξει πλήρως το δυναμικό του το δίκτυο αυτό, είναι απαραίτητο να

βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ της βιομηχανίας και των αρχών επιβολής του νόμου, να εξασφαλιστεί πανευρωπαϊκή κάλυψη και συνεργασία και να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα με την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρίας. Η δράση αυτή θα έχει τη μορφή μιας πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για συμμετέχοντες οργανισμούς (20-25) για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου ανοικτών τηλεφωνικών γραμμών και διασυνδέσεων μεταξύ του δικτύου αυτού και ανοικτών τηλεφωνικών γραμμών σε τρίτες χώρες, την ανάπτυξη κοινών προσεγγίσεων και την τόνωση της μεταφοράς τεχνολογίας και καλύτερης πρακτικής.

Οι συμμετέχοντες οργανισμοί θα υποστηρίζονται u945 από παράγοντες όλων των κατηγοριών βιομηχανίας (παρόχους πρόσβασης και υπηρεσιών, φορείς

τηλεπικοινωνιών, εθνικούς φορείς ανοικτών τηλεφωνικών γραμμών) και από τους χρήστες. Θα πρέπει να επιδείξουν μια μακρόπνοη και καινοτόμο προσέγγιση, όσον αφορά ιδιαίτερα τη σχέση τους με τις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου. Κατά τη δεύτερη φάση θα επιδιωχθούν η συμπλήρωση της κάλυψης του δικτύου στα κράτη μέλη και η περαιτέρω βελτίωση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας του δικτύου, η στενή συνεργασία με δράσεις ευαισθητοποίησης για ένα ασφαλέστερο Διαδίκτυο, ιδίως ώστε να αυξηθεί η ενημέρωση του κοινού για τις ανοικτές γραμμές επικοινωνίας, η παροχή πρακτικής βοήθειας στις υποψήφιες και εντασσόμενες χώρες που επιθυμούν να δημιουργήσουν ανοικτές γραμμές επικοινωνίας, η προσαρμογή

των κατευθυντήριων γραμμών βέλτιστων πρακτικών στη νέα τεχνολογία και η επέκταση των συνδέσεων με εξωευρωπαϊκές γραμμές ανοικτής επικοινωνίας.

1.2. Ενθάρρυνση της αυτορρύθμισης και των κωδίκων καλής συμπεριφοράς

Για να συμβάλει αποτελεσματικά η βιομηχανία στον περιορισμό της ροής παράνομου και βλαβερού περιεχομένου, είναι επίσης σημαντικό να ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις να αναπτύξουν ένα πλαίσιο αυτορρύθμισης με τη συνεργασία μεταξύ τους και με τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Ο μηχανισμός αυτορρύθμισης θα πρέπει να προσφέρει υψηλό επίπεδο προστασίας και να αντιμετωπίζει ζητήματα δυνατότητας εξακρίβωσης της προέλευσης. Λόγω του διεθνικού χαρακτήρα των δικτύων τηλεπικοινωνιών, η αποτελεσματικότητα των μέτρων αυτορρύθμισης θα

ενισχυθεί, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το συντονισμό των εθνικών πρωτοβουλιών και των φορέων που είναι υπεύθυνοι για την υλοποίησή τους.

Υπό αυτή τη γραμμή δράσης, προβλέπεται η ανάπτυξη κατευθυντηρίων γραμμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο για κώδικες καλής συμπεριφοράς, η δημιουργία συναίνεσης για την εφαρμογή τους και η υποστήριξη της υλοποίησής τους. Η δράση αυτή θα πραγματοποιηθεί με μια πρόσκληση υποβολής προσφορών για την επιλογή οργανισμών που μπορούν να βοηθήσουν τους φορείς αυτορρύθμισης να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν κώδικες καλής συμπεριφοράς. Σε συνδυασμό με την καθιέρωση κωδικών συμπεριφοράς θα πρέπει να ενθαρρυνθεί σύστημα ορατού «σήματος ποιότητας θέσης» ώστε να είναι σε θέση οι χρήστες να αναγνωρίζουν τους παρόχους υπηρεσιών στο διαδίκτυο που εφαρμόζουν τους κώδικες καλής συμπεριφοράς. Θα ληφθούν μέτρα για την προσεκτική παρακολούθηση της προόδου. Αυτό θα γίνει σε στενό συντονισμό με την προώθηση κοινών κατευθυντηρίων γραμμών για την υλοποίηση, σε εθνικό επίπεδο, ενός πλαισίου αυτορρύθμισης όπως προτείνεται από τη σύσταση για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Κατά τη δεύτερη φάση θα παρέχονται περαιτέρω συμβουλές και υποστήριξη για την εξασφάλιση της συνεργασίας σε κοινοτικό επίπεδο με τη δικτύωση των κατάλληλων υποδομών των κρατών μελών και με τη συστηματική επανεξέταση και επισήμανση των συναφών νομικών και κανονιστικών προβλημάτων, ώστε να υποβοηθηθεί η εκπόνηση συγκρίσιμων μεθοδολογιών αξιολόγησης του αυτορυθμιστικού πλαισίου στη νέα τεχνολογία με την παροχή πληροφοριών για τις συναφείς εξελίξεις της τεχνολογίας αυτής και τον τρόπο χρήσης της, να παρέχεται έμπρακτη υποστήριξη στις υποψήφιες και εντασσόμενες χώρες οι οποίες επιθυμούν να συγκροτήσουν όργανα αυτορρύθμισης και να διευρυνθούν οι δεσμοί με εξωευρωπαϊκά όργανα αυτορρύθμισης. Επιπλέον, θα παρασχεθεί περαιτέρω στήριξη ώστε να ενισχυθεί ο θεσμός του σήματος ποιότητας.

2. Γραμμή δράσης 2. Ανάπτυξη συστημάτων φιλτραρίσματος και διαβάθμισης

Για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Ίντερνετ, έχει σημασία να γίνει πιο εύκολη η επισήμανση του περιεχομένου. Αυτό μπορεί να γίνει με ένα σύστημα διαβάθμισης που θα περιγράφει το περιεχόμενο σύμφωνα με ένα γενικά αναγνωρισμένο σχέδιο (για παράδειγμα, όπου ζητήματα όπως το σεξ ή η βία θα διαβαθμίζονται βάσει μίας κλίμακας) και με συστήματα φιλτραρίσματος που θα παρέχουν στον χρήστη τη δυνατότητα να επιλέγει το περιεχόμενο που επιθυμεί να λαμβάνει. Η διαβάθμιση μπορεί να γίνεται από τον πάροχο του περιεχομένου Β5, ή μέσω μιας ανεξάρτητης υπηρεσίας διαβάθμισης. Είναι δυνατόν να εφαρμοστούν διάφορα συστήματα φιλτραρίσματος και διαβάθμισης. Πάντως, το επίπεδο εξέλιξής τους εξακολουθεί να είναι χαμηλό και κανένα δεν έχει ακόμη επιτύχει την «κρίσιμη μάζα» ώστε οι χρήστες να είναι βέβαιοι ότι το περιεχόμενο για το οποίο ενδιαφέρονται και το περιεχόμενο το οποίο επιθυμούν να αποφύγουν θα είναι υ963 σωστά διαβαθμισμένο και ότι δεν θα επιβάλλεται φραγή σε εντελώς αθώο περιεχόμενο. Η χρησιμοποίηση συστημάτων διαβάθμισης από ευρωπαϊούς παρόχους περιεχομένου και χρήστες εξακολουθεί να είναι χαμηλή.

Τα μέτρα υπό αυτή τη γραμμή δράσης θα εστιάζονται στην επίδειξη του δυναμικού και τον περιορισμό των συστημάτων φιλτραρίσματος και διαβάθμισης σε πραγματικές συνθήκες, με στόχο την ενθάρρυνση της δημιουργίας ευρωπαϊκών συστημάτων και την εξοικείωση των χρηστών με τη χρήση τους. Τα συστήματα φιλτραρίσματος και διαβάθμισης πρέπει να είναι διεθνώς συμβατά και διαλειτουργικά

και να αναπτυχθούν με την πλήρη συνεργασία εκπροσώπων της βιομηχανίας, των καταναλωτών και των χρηστών.

2.1. Επίδειξη των οφελών του φιλτραρίσματος και της διαβάθμισης

Θα προωθηθούν διεθνώς συμβατά συστήματα διαβάθμισης που θα είναι κατάλληλα για τις ευρωπαϊκές απαιτήσεις και τα οποία θα εξασφαλίζουν την υλοποίηση του φιλτραρίσματος και της διαβάθμισης με τρόπο που θα παρέχει λειτουργικές λύσεις στην πράξη για χρήστες, γονείς και διδασκάλους. Για να δημιουργηθεί κρίσιμη μάζα θα πρέπει να εξασφαλιστεί ευρεία κάλυψη των sites. Επομένως, θα πρέπει να αναληφθεί δράση για την τόνωση της χρήσης της διαβάθμισης από τους παρόχους του περιεχομένου. Με την ανάθεση της διαβάθμισης σε ανεξάρτητους φορείς, εξασφαλίζεται μια τυποποιημένη προσέγγιση στη διαβάθμιση του περιεχομένου και καλύπτονται οι περιπτώσεις στις οποίες ο πάροχος περιεχομένου δεν διαβαθμίζει σωστά. Υπάρχει ανάγκη κάλυψης εξειδικευμένων αναγκών επιχειρηματικών, θεσμικών ή εκπαιδευτικών χρηστών, καθώς και των αναγκών των τελικών χρηστών που δεν καλύπτονται από το σύστημα διαβάθμισης του παρόχου περιεχομένου.

Μετά από πρόσκληση υποβολής προτάσεων, θα επιλεγούν σχέδια για την

επικύρωση συστημάτων διαβάθμισης σε σχέση με το ευρωπαϊκό περιεχόμενο, την ενθάρρυνση της ένταξης της διαβάθμισης στη διεργασία δημιουργίας περιεχομένου και την επίδειξη των οφελών αυτών των τεχνικών λύσεων. Θα δοθεί έμφαση στη χρησιμότητα και την πρακτικότητα σε «πραγματικές» συνθήκες με τη συμμετοχή ευρέος δείγματος τυπικών χρηστών. Θα μπορούσαν επίσης να περιληφθούν δοκιμές για το αν είναι ασφαλές το λογισμικό του φιλτραρίσματος έναντι προσπαθειών παράκαμψης ή αδρανοποίησής του.

Μια δεύτερη πρόσκληση υποβολής προτάσεων θα στοχεύει ιδιαίτερα στην επικύρωση και επίδειξη συστημάτων διαβάθμισης από ανεξάρτητους φορείς.

Για να εξασφαλιστούν τα μέγιστα δυνατά οφέλη από τα σχέδια επίδειξης, είναι

απαραίτητο να αξιολογηθεί ο αντίκτυπός τους και να εξασφαλιστεί πανευρωπαϊκή διάδοση των αποτελεσμάτων τους. Η αξιολόγηση των σχεδίων επίδειξης και η διάδοση των αποτελεσμάτων τους θα αποτελέσει αντικείμενο πρόσκλησης υποβολής προσφορών.

Τα σχέδια επίδειξης υπό αυτή τη γραμμή δράσης θα συμβάλουν σημαντικά στις δράσεις συνειδητοποίησης που θα πραγματοποιηθούν υπό τη γραμμή δράσης 3. Τα σχέδια επίδειξης θα αφορούν τη βιομηχανία (φορείς αυτορρύθμισης, πάροχοι πρόσβασης και υπηρεσιών, πάροχοι περιεχομένου, φορείς δικτύων, εταιρείες λογισμικού), τους χρήστες, ομάδες καταναλωτών και ομάδες δικαιωμάτων των πολιτών και κρατικούς φορείς που ασχολούνται με τη ρύθμιση της βιομηχανίας και την επιβολή του νόμου.

Κατά τη δεύτερη φάση οι ενέργειες θα επικεντρωθούν στη συγκριτική αξιολόγηση του λογισμικού και των υπηρεσιών φιλτραρίσματος (ιδίως των επιδόσεων, της ευχρηστίας, της αντίστασης στην πειρατεία, της καταλληλότητας για τις ευρωπαϊκές αγορές και των νέων μορφών ψηφιακού περιεχομένου). Η παροχή υποστήριξης για την ανάπτυξη της τεχνολογίας φιλτραρίσματος θα συνεχιστεί στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος έρευνας. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει στενή συνεργασία με τις δραστηριότητες που σχετίζονται με το φιλτράρισμα η οποία εκτελείται στο πλαίσιο

του προγράμματος δράσης. Η δεύτερη φάση θα προωθήσει την αφομοίωση της αυτοδιαβάθμισης από τους προμηθευτές περιεχομένου και την παροχή πληροφοριών στους χρήστες για τα ευρωπαϊκά λογισμικά και υπηρεσίες φιλτραρίσματος.

2.2. Διευκόλυνση διεθνούς συμφωνίας για τα συστήματα διαβάθμισης

Η διεθνής συνεργασία μεταξύ φορέων και άλλων ενδιαφερομένων μερών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των εταίρων τους σε άλλα μέρη του κόσμου είναι ιδιαίτερα απαραίτητη στον τομέα της διαβάθμισης, για να εξασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα. Πραγματοποιούνται ήδη εργασίες σε ορισμένους φορείς που ασχολούνται με πρωτόκολλα και με τον σχεδιασμό ενός συστήματος διαβάθμισης που θα καλύπτει τις διάφορες απαιτήσεις. Έχει ουσιαστική σημασία να ακούγεται η φωνή της Ευρώπης στις διεθνείς συζητήσεις και, για να εξασφαλιστεί αυτό, θα οργανωθούν συναντήσεις

συντονισμού. Κατά δεύτερη φάση θα παρέχεται υποστήριξη στη συνεργασία των ενδιαφερόμενων κλάδων και μερών, όπως οι φορείς παροχής περιεχομένου, οι κανονιστικοί φορείς και οι φορείς αυτορρύθμισης, οι οργανώσεις διαβάθμισης λογισμικού και Διαδικτύου και οι ενώσεις καταναλωτών, για τη δημιουργία συνθηκών που ευνοούν την ανάπτυξη και την εφαρμογή των συστημάτων διαβάθμισης, τα οποία είναι ευνόητα και εύχρηστα για τους φορείς παροχής περιεχομένου και τους καταναλωτές, παρέχουν στους ευρωπαίους γονείς και το εκπαιδευτικό προσωπικό τις απαιτούμενες πληροφορίες για να λαμβάνουν αποφάσεις με βάση τις πολιτιστικές και γλωσσικές τους αξίες και λαμβάνουν υπόψη τους τη σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, των οπτικοακουστικών μέσων και της τεχνολογίας των πληροφοριών.

3. Γραμμή δράσης 3. Ενθάρρυνση δράσεων συνειδητοποίησης

Το κοινό ασχολείται όλο και περισσότερο με δραστηριότητες σχετικές με το Ίντερνετ, αποκομίζοντας τα οφέλη που προσφέρουν οι νέες υπηρεσίες. Ταυτόχρονα, υπάρχει ένας βαθμός αβεβαιότητας όσον αφορά το πώς θα αντιμετωπίζεται η κάθε πτυχή επικοινωνιών στα δίκτυα: οι γονείς, οι δάσκαλοι και τα παιδιά πρέπει να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητες του Ίντερνετ και τα μειονεκτήματά του και δεν έχουν πάντα επαρκείς γνώσεις σχετικά με τα μέσα προστασίας των παιδιών από το ανεπιθύμητο περιεχόμενο. Οι δράσεις συνειδητοποίησης συμβάλλουν στην εμπιστοσύνη των γονέων και των διδασκάλων στην ασφαλέστερη χρήση του Ίντερνετ από τα παιδιά.

Η συνειδητοποίηση είναι επίσης το απαραίτητο συμπλήρωμα των γραμμών δράσης 1 και 2, δεδομένου ότι οι δράσεις της βιομηχανίας για την εφαρμογή αυτορρύθμισης και φιλτραρίσματος και διαβάθμισης θα έχουν αποτέλεσμα μόνον αν οι χρήστες και οι δυνητικοί χρήστες γνωρίζουν γι' αυτές.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε την υλοποίηση μιας ευρωπαϊκής εκστρατείας και ενός προγράμματος δράσης πληροφόρησης και συνειδητοποίησης, με χρηματοδότηση από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να πληροφορηθούν οι γονείς και όλοι όσοι ασχολούνται με παιδιά (δάσκαλοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.λπ.) για τον καλύτερο τρόπο (περιλαμβανομένων των τεχνικών ζητημάτων) προστασίας των ανηλίκων από την έκθεση σε περιεχόμενο που θα μπορούσε να είναι βλαβερό για την ανάπτυξή τους, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η ευημερία τους.

Με βάση δράσεις που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη, η ευρωπαϊκή δράση θα συμβάλλει στην ενίσχυση της ενέργειας ιδίως μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειρίας. Το πρόγραμμα δράσης θα εγκαινιάσει δράσεις συνειδητοποίησης που θα βασίζονται στη διάδοση πληροφοριών από παρόχους πρόσβασης σε πελάτες και θα αναπτύξει υλικό για χρήση στην εκπαίδευση.

Οι πρωτοβουλίες συνειδητοποίησης θα αξιοποιούν τις δράσεις συνειδητοποίησης που πραγματοποιούνται υπό άλλα προγράμματα, και ιδιαίτερα το MIDAS-NET που δημιουργήθηκε υπό το INFO 2000. Αν υφίστανται περισσότερες της μίας ισότιμες

επιλογές για διανομή πληροφοριών σε ομάδες στόχου, θα επιλέγεται η πλέον

συμφέρουσα από άποψη κόστους. Θα δίδεται προτεραιότητα στην ηλεκτρονική διανομή, όποτε αυτό είναι δυνατόν και χρήσιμο.

Η δράση αυτή θα πραγματοποιηθεί σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο, θα επισημανθούν τα καλύτερα μέσα επίτευξης των στόχων ενώ στο δεύτερο στάδιο θα δοθεί βοήθεια σε οργανισμούς με πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα όπως φορείς καταναλωτών και άλλες σχετικές ενώσεις — στα κράτη μέλη για την υλοποίηση δράσεων σε εθνική κλίμακα.

3.1. Προετοιμασία του εδάφους για δράσεις συνειδητοποίησης

Στην πρώτη φάση, θα δημοσιευθεί πρόσκληση υποβολής προτάσεων σχετικά με μια προπαρασκευαστική δράση για τον εντοπισμό οργανισμών με πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και των πιο κατάλληλων διαύλων, μέσων και περιεχομένου για επαφή με το κοινό-στόχο, την προετοιμασία του βασικού υλικού, την προσαρμογή του στις γλωσσικές και πολιτιστικές ιδιομορφίες και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των σχεδίων επίδειξης υπό την γραμμή δράσης, που θα συμβάλλει σημαντικά στο περιεχόμενο των δράσεων συνειδητοποίησης. Θα καταρτιστεί σχέδιο υλοποίησης.

Το κοινό-στόχος είναι οι γονείς και οι δάσκαλοι και στη δράση θα συμμετέχει η

βιομηχανία (πάροχοι υπηρεσιών Ίντερνετ, πάροχοι περιεχομένου) και φορείς με πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα, π.χ. ενώσεις καταναλωτών και ο τομέας της εκπαίδευσης.

3.2. Ενθάρρυνση της υλοποίησης δράσεων συνειδητοποίησης με πλήρη έκταση.

Μια δεύτερη πρόσκληση υποβολής προτάσεων θα επιλέξει πρωτοβουλίες για

κοινωνική υποστήριξη δράσεων συνέχειας και στα 15 κράτη μέλη χρησιμοποιώντας τους οργανισμούς με πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και τους διαύλους, τα μέσα και το περιεχόμενο που θα έχουν εντοπιστεί με την προπαρασκευαστική δράση. Σκοπός της δράσης είναι να συνειδητοποιήσουν οι ενήλικες (γονείς και δάσκαλοι) τις δυνατότητες και τα μειονεκτήματα του Ίντερνετ, και τα μέσα αναγνώρισης του ωφέλιμου περιεχομένου, καθώς και τον τρόπο φραγής του βλαβερού περιεχομένου.

Οι δράσεις θα είναι κατάλληλες για τις ανάγκες των κρατών μελών και μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθός τους, τον πληθυσμό τους, το βαθμό χρήσης του Ίντερνετ κ.λπ. Οι δράσεις θα είναι δύο ειδών: εκείνες που θα εστιάζονται στους δασκάλους και στον τομέα της εκπαίδευσης κι εκείνες που θα έχουν ευρύτερο χαρακτήρα και θα στοχεύουν το ευρύ κοινό (γονείς και παιδιά).

Οι δράσεις που θα στοχεύουν στους δασκάλους μπορεί να περιλαμβάνουν εργαστήρια καθώς και σύνταξη και διανομή ειδικού εντύπου υλικού και υλικού πολυμέσων σε μεγάλο τμήμα των μελών του εκπαιδευτικού κλάδου. Ενδέχεται να διοργανωθούν ειδικές «ημερίδες δικτύου» — μια σειρά ειδικών εκδηλώσεων που θα

στοχεύουν στην αύξηση της συνειδητοποίησης των χρηστών — σε συνεργασία με το πρόγραμμα δράσης «η μάθηση στην κοινωνία των πληροφοριών», που υποστηρίζεται ευρέως από τη βιομηχανία. Κατά κανόνα, οι δράσεις που θα στοχεύουν στο ευρύ κοινό θα περιλαμβάνουν τα εξής: δημιουργία σελίδων στο Web, διανομή υλικού πληροφόρησης στα σχολεία, μέσω παρόχων πρόσβασης και μέσω καταστημάτων και άλλων μονάδων που πωλούν υπολογιστές, διανομή CD-ROM σε περιοδικά σχετικά με υπολογιστές. Πιο εξειδικευμένη πληροφόρηση θα διατίθεται σε συνδυασμό με την αγορά εξοπλισμού ή λογισμικού που προορίζεται για πρόσβαση στα δίκτυα, ή από τους παρόχους υπηρεσιών του διαδικτύου σε νέους συνδρομητές. Θα χρησιμοποιηθούν επίσης τα παραδοσιακά μέσα (τύπος, τηλεόραση) για να τονωθεί η συνειδητοποίηση μέσω διαφημιστικών εκστρατειών και φακέλων πληροφόρησης για δημοσιογράφους. Χρησιμοποιώντας ως φορέα το ευρωπαϊκό δίκτυο σχολείων, που δημιουργείται με την υποστήριξη των υπουργείων παιδείας των κρατών μελών, θα δημιουργηθούν και θα διατηρούνται ειδικές σελίδες στο Web.

Σκοπός της κοινοτικής υποστήριξης είναι η τόνωση των δράσεων ευαισθητοποίησης ευρείας βάσης και η παροχή γενικού συντονισμού και ανταλλαγής εμπειριών, ώστε να είναι δυνατόν να αντλούνται συνεχώς διδάγματα από τα αποτελέσματα της δράσης (π.χ. με την προσαρμογή του διανεμόμενου υλικού). Η Επιτροπή θα συνεχίσει να ενθαρρύνει τους οικονομικούς τρόπους διανομής σε μεγάλους αριθμούς χρηστών, κυρίως με τη χρήση οργανισμών με πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και καναλιών ηλεκτρονικής διανομής, ώστε να προσεγγίσει τις ομάδες στις οποίες απευθύνεται. Κατά τη δεύτερη φάση θα παρέχεται υποστήριξη για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά τη διαπαιδαγώγηση στα νέα μέσα, μέσω ευρωπαϊκού δικτύου ευαισθητοποίησης για την ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου και των νέων μορφών τεχνολογίας επιγραμμικής σύνδεσης, με τη βοήθεια:

— γενικού υπερεθνικού θεματοφύλακα (διαδικτυακής πύλης) συναφών μέσων ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και έρευνας,

— εφαρμοσμένης έρευνας για την εκπαίδευση για τα μέσα ενημέρωσης στην οποία θα συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι (π.χ. εκπαιδευτικοί, επίσημες και εθελοντικές οργανώσεις παιδικής πρόνοιας, σύλλογοι γονέων, βιομηχανία, υπηρεσίες επιβολής του νόμου) όσον αφορά τη χρήση της νέας τεχνολογίας από τα παιδιά, για να εντοπισθούν τα εκπαιδευτικά και τεχνολογικά μέσα προστασίας τους από τις βλαβερές επιπτώσεις.

Το δίκτυο θα προσφέρει επίσης τεχνική υποστήριξη στις υποψήφιες και εντασσόμενες χώρες οι οποίες επιθυμούν να αναλάβουν δράσεις ευαισθητοποίησης και να επεκτείνουν τις σχέσεις τους με εξωευρωπαϊκές δραστηριότητες ευαισθητοποίησης.

4. Γραμμή δράσης 4. Δράσεις υποστήριξης

4.1. Αξιολόγηση των νομικών συνεπειών

Το Ίντερνετ λειτουργεί σε παγκόσμια βάση. Ο νόμος λειτουργεί σε εδαφική βάση - εθνική ή, στην περίπτωση της κοινοτικής νομοθεσίας, καλύπτουσα την Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα αποτελέσει συμβολή στην αποτελεσματικότητα των άλλων γραμμών δράσης η εξέταση νομικών ζητημάτων που δεν καλύπτονται από άλλες κοινοτικές πρωτοβουλίες, όσον αφορά ιδιαίτερος τα ζητήματα του εφαρμοστέου δικαίου και δικονομίας.

Εάν χρειασθεί, θα μπορούσε να γίνει πρόσκληση για υποβολή προσφορών όσον αφορά την αξιολόγηση των νομικών ζητημάτων που τίθενται από το περιεχόμενο ή τη χρήση του Ίντερνετ, σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 5.

4.2. Συντονισμός με παρόμοιες διεθνείς πρωτοβουλίες

Η σύσταση του Συμβουλίου για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καλεί την Επιτροπή να προωθήσει τη διεθνή συνεργασία στους διάφορους τομείς που καλύπτονται από τη σύσταση αυτή, ιδιαίτερα με την κοινοποίηση εμπειρίας και καλών πρακτικών μεταξύ φορέων και άλλων ενδιαφερομένων μερών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των εταίρων τους σε άλλα μέρη

του κόσμου. Είναι επομένως απαραίτητο να εξασφαλιστεί η συνεκτικότητα μεταξύ των ευρωπαϊκών δράσεων και παρόμοιων πρωτοβουλιών σε άλλα μέρη του κόσμου. Οι τακτικές συναντήσεις συντονισμού θα βοηθήσουν στην επίτευξη της συνεκτικότητας αυτής.

Συνεπώς, η Επιτροπή θα οργανώνει, σε συχνά διαστήματα, σεμινάρια και εργαστήρια κατά τα οποία θα εξετάζονται τα διάφορα θέματα που καλύπτει το πρόγραμμα δράσης ή συνδυασμός των θεμάτων αυτών. Στα σεμινάρια και τα εργαστήρια αυτά πρέπει να συμμετέχουν ομάδες του κλάδου, των χρηστών, των καταναλωτών και των υπερασπιστών των δικαιωμάτων των πολιτών και κυβερνητικοί οργανισμοί που ασχολούνται με τη ρύθμιση του κλάδου και την επιβολή του νόμου, καθώς και εξέχοντες εμπειρογνώμονες και ερευνητές. Η Επιτροπή θα φροντίσει να εξασφαλισθεί ευρεία συμμετοχή χωρών του ΕΟΧ, τρίτων χωρών και διεθνών οργανισμών.

4.3. Αξιολόγηση του αντίκτυπου των κοινοτικών μέτρων

Είναι προφανώς σημαντικό να γίνει μια εις βάθος αξιολόγηση του αν έχουν επιτευχθεί οι στόχοι του προγράμματος δράσης και της σύστασης. Επίσης, με τον τρόπο αυτό μπορούν να επισημανθούν πιθανά περαιτέρω μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν από τη βιομηχανία, τα κοινοτικά θεσμικά όργανα, τα κράτη μέλη ή τους εκπροσώπους των καταναλωτών. Η προβλεπόμενη αξιολόγηση θα διενεργηθεί σε σύνδεση με την αξιολόγηση των μέτρων που λαμβάνονται για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, όπως προβλέπεται από τη σύσταση του Συμβουλίου για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και θα ξεκινήσει με μια πρόσκληση υποβολής προσφορών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αγάθωνος-Γεωργοπούλου Ε., (1998), *Οδηγός για την αναγνώριση και αντιμετώπιση της κακοποίησης και παραμέλησης του παιδιού*, Εκδόσεις Επίκουρος

Αντωνοπούλου Χ., (1999), *Ανθρώπινη Σεξουαλικότητα*, Εκδόσεις

Αρτινοπούλου Β, Παπαθεοδώρου Θ., (2006), *Η σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία*, ΑΘΗΝΑ Νομική Βιβλιοθήκη

Βαλάση - Αδάμ Ε., (1991), *Νέες μορφές κακοποίησης. Κακοποίηση - παραμέληση παιδιού*, Εκδόσεις Γρηγόρης ΑΘΗΝΑ

Γιωτάκος Ο., Πρεκατέ Β. (2006), *Σεξουαλική Κακοποίηση-Μυστικό; Όχι Πια*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα Αθήνα

Γιωτάκος Ο., (2004), *Σεξουαλική επιθετικότητα και παραφυλίες*, εκδόσεις ΒΗΤΑ Ιατρικές ΜΕΠΕ

Δημόπουλος Χ., (2006), *Εγκλήματα της Γενετήσιας Εκμετάλλευσης Ανηλίκων*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Ζάννη Α., (2005), *Το διαδικτυακό έγκλημα*, Εκδόσεις Σάκκουλα

Καϊάφα-Γκμπάντη Μ., Συμεωνίδου -Καστανίδου Ε., (2009), *Ποινικός κώδικας και ποινικοί νόμοι*, Δ' Έκδοση Νομική βιβλιοθήκη

Καρανικόλα Γ, (2005), *Παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο: προβληματισμοί γύρω από τη νέα ρύθμιση του άρθρου 348 Α ΠΚ. Ποιν. Κώδ.*, Νομική Βιβλιοθήκη

Κατωπόδη Α., (2005), *Παιδική Σεξουαλική Κακοποίηση, οικογένεια και κοινωνία. Αίτια - ρόλοι - συνέπειες*, Εκδόσεις Καστανιώτη ΑΘΗΝΑ

Νούσκαλης Γ. (2006), *Πορνογραφία ανηλίκων: τα κρίσιμα ζητήματα του άρθρου 348^Α Π.Κ.*, Ποινική Δικαιοσύνη. Νομική Βιβλιοθήκη

Ντάμπαλη Ε. (2003)., *Πορνογραφία ανηλίκων εντός και εκτός διαδικτύου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

Παπαγεωργίου Α. (2005), *Ψυχιατρική Παιδιών και Εφήβων*, University Studio Press. Εκδόσεις Επιστημονικών Βιβλίων και Περιοδικών Θεσσαλονίκη

Παπανικολάου Ε. (1994), *Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών στην οικογένεια. Σχολείο και παιδική προστασία*, Εκδόσεις ΑΘΗΝΑ

Παπαπαυλού Γ., (2006), *Κακοποίηση παιδιών. Ίδρυμα για το παιδί και την οικογένεια*, Εκδόσεις ΣΙΔΕΡΗ

Παρασκευόπουλος Ι.Ν., (1985), *Εξελικτική Ψυχολογία*, ΑΘΗΝΑ

Πολέμη Ι, & Καρανικολάου Π., (2006), *Ηλεκτρονικά Εγκλήματα*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Σαρέλη Α. (1999), *Βιασμός - Η τυποποίηση του στον ελληνικό ποινικό κώδικα*, Εκδόσεις Σακούλα

Σταθόπουλος Α, (1999), *Κοινωνική Πρόνοια μια γενική θεώρηση*, Αθήνα Εκδόσεις Ελλην

Τεγόπουλος-Φυτράκης (1997), *Μείζων Ελληνικό Λεξικό*, Εκδόσεις Αρμονία, Αθήνα

Τσαρμακλής Γ., (2007), *Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση παιδιών και εφήβων*, Εκδόσεις ΣΙΔΕΡΗ

Τσιγγάνας Θ., (2005), *Εγκλήματα και απάτες στο Internet*, Εκδόσεις Σάκκουλα

Τσιγκρής Α., (1999), *Σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού: όψεις κοινωνικού ελέγχου*, ΑΘΗΝΑ Εκδόσεις Σακούλα

Ξένη βιβλιογραφία

Casay E., (2002), *Handbook of Computer Crime Investigation Forensic Tools and Technology*, Academic Press

Cooper, A., Scherer, C, Boies, S. Gordon, B., (1999), *Sexual on the Internet, From Sexual Exploration to Pathological Expression*

Finkelhor D., *The international epidemiology of child sexual abuse, Child Abuse and Neglect*, Vol. 18, No 5, pp 409-803, 2008

Martin H.P., Beazley P. (1987), *Behavioural Observation of abused children* Journal of child physiology and psychiatry, Vol. 21 issue 1, pp. 21-26

Spinellis D., (2003), "Computer crimes, ciber-terrorism, child pornography and financial crimes"

Taylor, M, GL Quayle, E, (2001), *Children Pornography and Internet Crime*, Academic Press

Zaragoza I. (1995). *Children knowledge of the presupposition*, Journal of children Language

Ξένη μεταφρασμένη στα ελληνικά βιβλιογραφία

Erple -Waigel, (1999), *Σεξουαλική κακοποίηση παιδιών και παιδοφιλία στο Internet*, Εκδόσεις ΣΙΔΕΡΗ

M. Cole & Cole S R., (2002), *Η ανάπτυξη των παιδιών*, ΑΘΗΝΑ. Μετάφραση Μαρία Σολμάν.

Tang I. (1999), *Pornography: the secret history of civilization*, Μετάφραση Κατερίνα Καραγιάννη, Αθήνα 2001

Άρθρα

Γκρούη Ε., Φακατσέλης Α., *Οι λεωφόροι του σεξοτουρισμού*, 19/10/97 σ.14 Ελευθεροτυπία

Δαλίτης Φ., *Η παιδική πορνογραφία*, 03/9/2008, Φιλελεύθερος

Δάμα Γ., *Ανήλικοι σκλάβοι του σεξ*, 11/12/1997, σ.20 Ελευθεροτυπία

Κωνσταντινίδης Ι., *Παιδεραστές προκαλούν και καιροφυλακτούν*, 28/8/2006 σ.13
Σημερινή

Λούπα Χ., *Παιδική πορνογραφία: Μια ιδιαίτερη μορφή κακοποίησης*, 29/8/2010,
σ.23 Ελευθεροτυπία

Σωτήρχου & Μώρου., *Μια σύγχρονη Μάστιγα Ελευθεροτυπία* 11/8/2007 σ. 15
Φιλελεύθερος

Φαρσεδάκης Ε., (2007), Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.3500\2006 για την
αντιμετώπιση της πορνογραφίας Φ.Ε.Κ. Α 232\27\10\2006

INTERNET

www.morfo.gr "Ηλεκτρονικό Έγκλημα -Ανθυπαστυνόμος Κ. Γ. Κούρος" ,
17/3/2009